KURENAI : Kyoto University Research Information Repository

| | |
|---|---|
| Title | Royal Orders of Burma in Burmese( pp.815-1066 ) |
| Author(s) | |
| Citation | THE ROYAL ORDERS OF BURMA, A.D. 1598-1885 (1988), 8: 313-1066 |
| Issue Date | 1988 |
| URL | http://hdl.handle.net/2433/173892 |
| Right | |
| Type | Departmental Bulletin Paper |
| Textversion | publisher |

Kyoto University

သဃၤဝတီမြို့မွာအထက်ခန့်ထား ဘိသည့်စစ်ကဲနား ခံမြို့စား ရေး တို့ကို နှုတ်၊
ရွှေဘဲငါး တော် အောက်လာစေ။

သမိုင်းဝင်ပုဂံခုတန် ဆောင်မှန်း လဆန်း ၁၃ ရက် နေ့နား ခံ ပြေ့
ကြိုး မှူး ထွင်ပြန်။

(တင်စီစု)

1 November 1846

နေမျိုး ဂျာဇနေဝ်ဂုထာ၊ နေမျိုး ဂျာဇာတ်ကိုသာယာဝတီမြို့စစ်ကဲ၊ နေမျိုး ဂျာဇကျော်သူ၊ နေမျိုး ဂျာဇကျော်ထင်တို့ကိုနား ခံ၊ ကျော်ထင်သိဂီ နေဝ်ဂုထာ၊ သီဂ်ဇေယနေဝ်ဂုထာတို့ကိုမြို့စာ ရေး ခန့်။

သက္ကရာဇ်၁၂၀၈ခုတန် ဆောင်မုန်း လဆန်း ၁၃ဂုက် 1 November 1846 နေ့နား ခံ ပြေ့ကြီး မှူး ထွင်ပြန်။

(တင်စီစု)

သဘာဝတိမြို့စစ်ကဲနား ခံမြို့စား ရေး တို့ကိုအမှာ အော်ကိုထမ်း ရွက်သည့်အတွင်း အထက်စစ်ကဲနား ခံမြို့စား ရေး တို့နည်း ထီး အစီး အနင်း အဆောင်အရွက်သနား တော်ခံစေ။

သအိုဂျာဇော်ဘ ၂၀ဂခုတန် ဆောင်း မုန်း လဆန်း ၁၃ရက် နေ့နား ခံပြေးကြီး မှူး တွင်ပြန်။

(တင်စိုး)

1 November 1846

နံကပ် ဆောင်တင် လွှဲပေးနှင်း နေမျိုး ရွှေတောင်နေဘုရားကိုပဲ့နှင်း အရာ
နှင့်အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်သည့်အတွင်း တော်ဝင်ညီတူအစီး အနှင်း အဆောင်အ
ရွက် ဆောင်း ထီး နီအထွတ်အာနုးအရွက် ရွှေထည့်သနား တော်ခံစေ။

သည်ရာဇာဝင်ခုတန် ဆောင်မှုန်း လဆန်း ဝဒုဂုက် နေ့နား ခံပြေ့
ကြီး မှူး ထွင်ပြန်။

(တင်စီစု)

1 November 1846

မင်း လွမင်း ထင် ကျော်ကိုဟ်သာဝတီမြို့စစ်ကဲခန့်၊ ဟံသာဝတီမြို့စစ်ကဲမင်း လွ
မင်း ထင် ကျော်ကိုဟ်သာဝတီမြို့စစ်ကဲကိုနည်း ထီး အစီး အနှင်း အဆောင်အရွက်
သနား တော်ခံစေ။

သဘ္ဘရာဇာဒါဝ၂၀၈ခုတန် ဆောင်မုန်း လပြည့် ကျော်၄ရုံက် 7 November 1846 နေ့နား ခံ
ပြောကြီး မှား ထွင်ပြန်။
(တင်စါစု)

ဥယြ လွေဝဲ့နင်း နေမျိး ရဲလွရန် အောင်ကိုထိန် တော သောင်တင် လွေဝဲ့နင်း နည်း
ထီး အစီး အနင်း အ ဆောင်အ ရွက်သနား တော်ခံ စေ။

12 November 1846

သဘ္ဘ ရာဇာဝ ၂ ဝဂခုတန် ဆောင်မှန်း လပြည့် ကျော် ၉ ရက် နေ့နား ခံ
နေမျိး ရာဇာ ကျော်စွာ ထွင်ပြန်။

(တင်စီစု)

မိုး နဲမြို့စစ်ကဲ့ နေမျိုး မင်း လွှစည်သူ ကျော်၊ နေမျိုး မင်း ထင်သီဟသူတို့ကို မိုး နဲ မြို့စစ်ကဲ့အရာနှင့်အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်သည့်အတွင်း သိန္နီမြို့စစ်ကဲ့တို့နည်း ထီး အာ စီး အနင်း အဆောင်အရွက်သနား တော်ခံစေ။

15 November 1846

သည်အရာဇ်ဝပ်ဝဂ်ခုတန် ဆောင်း မှန်း လပြည့် ကျော်ဝပ်ရက် နေ့နား ခ စရမြောင်းမှူး တွင်ပြန်။

(တံဆိပ်စု)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ရေ မြေအသွင်ဆန္ဒန်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူမှူး ဂွင်လက်နက်စကြာသခင်အသွင်ဘဝဂွင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား လု
ပြည်ညီး ၍ နတ်ပြည်စံ တော်မူသည်၊ ခမည်း တော်ဘုရား အဂိုက်အရာ တော်ဖြစ်
သော ရွှေထီး ရွှေနန်း တိုင်း ကား နိုင်ငံအ ပေါင်း ကိုငါးမိ်း အုပ်စိုး စံ တော်
မူသည်၊ မင်း ညီမင်း သား မှူး တော်မတ် တော်တို့ကိုထုံး စံ ဂွှသည့်အတိုင်း မြေ
နန်း တော်ထွင်သစ္စာ တော် ပေး မြေ ပေး ၊ ဝင်း တော် လေး မျက်နှာကိုယ်ရံ
တော် ရွှေမြို့ တော်တံခါး တဆယ့်နှစ်ရပ်အ စောင့်အ နေမှစ၍ ခန့်ထား စီရင်
ရန်ဂွှသည် မှာ း ကိုရာဇဝတ် တော် ကြောင်း မြမြန်လုံခြုံ အောင်ခန့်ထား စီရင်၊
ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ရေ မြေအသွင်ဆန္ဒန်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူမှူး ဂွင်လက်နက်စကြာသခင်အသွင်ဘဝဂွင်ခမည်း တော်အ လောင်း
မင်း တရား ကြီး ဘုရား လေဝဒနာစွဲ ရောက် တော်မူသည်ကိုသမား ဟူး
ရား တို့နှင့်တ ဆေး မသင့်တ ဆေး သင့်ကုမဆက်သပါ သော်လည်း မ ထွေ့မသင့်နှင့်
လွန်ပြည်ကြီး ၍ နတ်ပြည်စံ တော်မူသည်ကို ရွှေး မန္တလိစကြာမင်း တို့ကိုသကြွတ်သည့်နည်း
အခမ်း အန ား ကြီး ကျယ်ဘွဲ့ခမည်း တော်ဘုရား အ လောင်း တော်ကိုသကြွတ်
တော်မူမည်၊ အသုံး အ ဆောင်အခမ်း အန ား ခန့်ထား စီရင်ရန်ဂွှသည်မှာ း
ကိုပြီး ပြေ ကောင်း မွန် အောင်ခန့်ထား လုပ် ဆောင်စီရင်။

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ရေ မြေအသွင်ဆန္ဒန်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူမှူး ဂွင်လက်နက်စကြာသခင်အသွင်ဘဝဂွင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား လု
ပြည်ညီး ၍ နတ်ပြည်စံ တော်မူသည်၊ ခမည်း တော်ဘုရား အဂိုက်အရာ တော်ဖြစ်
သော ရွှေထီး ရွှေနန်း တိုင်း တား နိုင်ငံအ ပေါင်း ကိုငါးမိ်း အုပ်စိုး စံ တော်
မူသည်၊ တိုင်း သူပြည်သား ဆင်း ရဲသား ကျွန် တော်မျိုး အ ပေါင်း တို့ကို မထိတ်မလန့်
စေရ၊ ရောင်း ဝယ် တောက်ကား မြို့တိုင်း ငြိမ်ဝပ်ချမ်း သာစွာ နေထိုင်ကြရ
မည်အ ကြောင်း နှင့် ရွှေပြည် တော်မြို့ထွင်း မြို့ပြင် စေ့နှံ့ အောင် မောင်း ခရ စေ၊
သက္ကရာဇ်၁၂၀၈ခုတန် ဆောင်း မုန်း လပြည့် ကျော်ဂဂုဏ်က နေ့ည့်ခုနက်တီး ရံ
ကစ၍ ဗဟိုရိမတီး စေနှင့်၊ နာရီတီး မြဲတန် ဆောင်း ဂွင်နရည်း စရာကိုသာတီး
မြဲတီး စေ၊ မင်း သား မင်း မြေး မှူး တော်က တော်မယား အရာ ဂွှကျွန် တော်

17 November 1846

မိုး တို့ကုယ နေ့မှ စ၍ အဝတ်ဖြုလဲ စေ၊ ဂုက်လည်မှ ပဂတိ ဝတ်ဆင်မြဲတိုင်း ဝတ်ဆင်ကြ
စေ၊ ခမည်း တော်အလောင်း မင်း တရား ကြီး ဘုရား ကို စကြဝဠာမန္တလာမင်း
တို့ကို သဂြိုဟ်သည့်နည်း သဂြိုဟ် တော်မူရာကျင်း ရန် မင်း ခမ်း အဆောင် ထော်
မှား ကုန်းဘေး တော်ဘုရား နတ်ပြည် စံ တော်မူသည်ထွင် ခင်ကျင်း သည့်နည်း မင်း
ခမ်း အဆောင် တော်မှား မှာခင်း ကျင်း စေ၊ မင်း ခမ်း အဆောင် တော်
ကုသား တော် ရမြေး တော်တို့ကိုင် စေ။

သက္ကရာဇ်၁၂၀၈ခုတန် ဆောင်မုန်း လပြည့် ကျော်၁၄ရက် နေ့နံ့၁း ခံ
ကျောက်ရစ်မြို့စား နေ မိုး စည်သူ ကျော်စွာထွင်ပြန်။

(ခင်မကန်ရှာ)

ဘုန်း ဩဇာအလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ရေ မြေအာဿင်ဆန္ဒန်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူမှား ဂွင်လက်နက်စကြာသခင်အာဿင်ဘဝဂွင်ခမည်း တော်အလောင်း မင်း
တရား ကြီး ဘုရား လေဝေဒနာစွဲ ရောက် တော်မူသည်ကိုသမား တူး ရား တို့
နှင့်တ ဆေး မသင့်တ ဆေး သင့်တုမဆက်သပါသော်လည်း မ ထွေမသင့်နိုင်လူပြည်ကြီး
၍ နတ်ပြည်စံ တော်မူဆည်ကို ငွေး မန္တစ်စကြာမင်း တို့ကိုသဂြိဟ်သည့်နည်း အခမ်း အ
နား ကြီး ကျယ်ဝ ခမည်း တော်ဘုရား အလောင်း တော်ကိုသဂြိဟ် တော်မူမည်၊
အလုပ်အ ဆောင်အခမ်း အနား ခန့်ထား စီရင်ရန်ရှိသည်မှား ကိုပြီး ပြေ ကျေင်း
မွန် အောင်ခန့်ထား လုပ် ဆောင်စီရင်၊ မင်း သား မင်း မြေး မှား တော်မတ်
တော်က တော်မယား အရာဌိုးရှန် တော်မှား တို့ကိုယ နေ့က စ၍ ဝတ်ဖြူ၄ ဝတ်လည်မှ
ပကတိဝတ်ဆင်မြဲအတိုင်း ဝတ်ဆင်ကြ စေ၊ ခမည်း တော်အလောင်း မင်း တရား
ကြီး ဘုရား ကိုစကြာမန္တ ဝတ်မင်း တို့ကိုသဂြိဟ်သည့်နည်း သဂြိဟ် တော်မူရာကျင်း ပ
ရန်မင်း ခမ်း အ ဆောင်မှား မှာ ကား တော်ဘုရား နတ်ပြည်စံ တော်မူသည်
ထွင်ခင်း ကျင်း သည့်နည်း မင်း ခမ်း အ ဆောင် တော်မှား ကိုခင်း ကျင်း စေ၊
မင်း ခမ်း အ ဆောင် တော်မှား ကိုသား တော် မြေး တော်တို့ကိုင် စေ။

သက္ကရာဇ်၁၂၀၈ခုတန် ဆောင်မှန်း လပြည့် ကျော်၁၅ရက် နေ့နှား ခု18 November 1846
နေ့မျိုး စည်သူ ကျော်ထွင်ပြန်။

(မင်္ဂလာ လွှစ်စု)

18 November 1846

ဆရိုး တေဝ်ကိုသတိုး မင်း ကြီး ဂုဇာ ကောက် စေ။

18 November 1846

သက္ကရာဇ်၁၂၀၈ခုတ်နှစ် ဆောင်မုန်း လပြည့် ကျော်၁၅ရက် နေ့နား ခံ

ပြေ့ကြီး မှူး ထွင်ပြန်။

( မ ဏ္ဍား လွှစိစု )

ခမည်း တော်ဘုရား အလောင်း တော်ကိုစကြာဝတေး မန္တ္တတိမင်း တို့နည်း သင်္ကြိဟ်ရာတိုး ၍အဂ်ီး တော်ကို့မယ် တော်ဘုရား ဝေါတော်နှင့် ဆောင်ယူပြီး လွှင် လော်ကား တော်ထွင်ခင်ဟုရင်နှင့်တင်၍ ရေသို့ချမြဲချ စေ။

သင်္ကရဝဇ်ာ ၂၀၈ခုနှတ် တော်လဆန်း ၁၇က် နေ့နာ ခံစားမြောင်မှုး ထွင်ပြန်။

(မကွေး လှစိုး)

22 November 1846

လောကမဏိစူဠာဘုရား စောင့်ငွေတော်ဝယ်ခေါင်း ထွန်သာ၊ အရှေ့မျက်နှာမဟာရံပြင်တံတိုင်း အတွင်း လှူဒါန်း တော်မူသည့် ဝေါ၊ ခင်တုရင်၊ ထည်၊ နန်း ပေါင်း ၊ ဆင်ကများ ကိုရာဇဝတ်တော် ရေးကင်း လွတ်လုံခြုံအောင်အပျက်အစီး အယိုအယွင်း မရှိစေရ၊ အမှုထမ်းလုလင်တို့နှင့် နေ့ည စောင့်နေထိမ်း သိမ်း ရမည်။

22 November 1846

သက္ကရာဇ် ၁၂၀၈ ခုနတ်တော်လဆန်း ၄ ရက် နေ့ငင်း ဆင့်စာလက်ခံကိုစာတို ရော၍ ဘောင်ဝန်စာရေး တော်ကြီး မဟာမင်း ကျော်မင်း ထင်က ရေး၍ အပ်ရမည်ဆင့် ယာ ကြောင့်စာတိုရေး၍ ငွေတော်ဝယ်ခေါင်း ထွန်း သာကို အပ်သည်။

22 November 1846

သက္ကရာဇ် ၁၂၀၈ ခုနတ်တော်လဆန်း ၄ ရက် နေ့အဂုံး တော်တင်ကျည် ဝေါတော်နှင့်မှန်ကာယည် တော်အဂုံး တင် လှော်ကား ခင်တုရင်၊ ဆင်တင်နန်း ပေါင်၊ ဆင်တသိုင်း များ ကို ဇောင်းကာ လေကန် ရွှေကုသိုလ်တော် လောကမဏိစူဠာဘုရား မှာလှူစေတုရား အမိန့်တော်မြတ်ကို ဦး ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည့်အတိုင်း ရွှေပြည်ရန် အောင်မြင်း တပ်မှူး ငစံအင်း နှင့်အစုသား လူ ၂၀၊ ရှမ်း မြင်း စီး ငမှို နှင့်အစုသား လူ ၂၀၊ ဝေါစာရေး နေမျိုး သိဂ္ဂ ကျော် ခေါင်နှင့် ဝေါသား လူ ၅၀၊ ယည် တော် သွေး သောက်ကြီး ရွှေ တောင် ဇေယနှင့်ယည် တော်အစုသား လူ ဂ များ ကို ထမ်း ဆောင် စေရသည်၊ အဂုံး ချ လှော်ကား တင်ခင်တုရင်များ ကို လှော်သင်း အစုသား လူ ၁၀၀၊ ဝင်း လေး မျက်နှာအမှုထမ်း လူ ၃၂၊ များ ကိုထမ်း ဆောင် စေ၍ ဘောင်ဝန်စာရေး ကြီး မဟာမင်း ကျော်မင်း ထင်၊ စာရေး ကြီး နေမျိုး မင်း လှ ကျော်၊ မင်း ကျော်ရာဇာ၊ အသုံး စာရေး သိရိရာဇ နော်ရထာ၊ နေမျိုး သိခ် ကျော်စွာ၊ ရှမ်း မြင်း စာရေး ကြီး နေမျိုး ရာဇ ကျော်သူ၊ တရား နား ခံ နေမျိုး အိန္ဒ နော်ရထာ၊ နေမျိုး ရာဇ ကျော်သူ၊ နေမျိုး သခ်ယာ၊ နေမျိုး သိရိ ကျော်သူ၊ တရား စာရေး နော်ရထာစည်သူ၊ ဝတ်မြေစာရေး ဇေယ ကျော်စွာတို့ကြပ်မပြီး လျှင် လောကမဏိစူဠာဘုရား အရှေ့တံတိုင်း မုတ်ကသွင်း ၍ ပြင်တံတိုင်း အတွင်း မုတ်ဝ တောင်ဘက်တွင်စင်နှင့်တင်ထား လှူဒါန်း ၍ ငွေ တော်ဝယ် (လောကမဏိစူဠာ)ဘုရား စောင့်ခေါင်း ထွန်း သာနှင့်ပရိ တောဂတိုက်စိုး ငဘား တို့ကိုအပ်ထား သည့်စာရင်း ဘုရား ။

ဝေါတော်  ၁

ဝေါတော်အခင်း ကတ္တိပါမှမ်း သင်ပျဉ်  ၁  မှာပရိ ဘောဂတိုက်သွင်း

ဝေါတော်ကတ္တိပါအုံး တော်  ၁  မှာငှင်း

ဝေါတော်မျက်နှာကျက်ကြာယပ်  ၁

မှန်ကာယည် တော်ဘုံရဆင့်

တုပိကာထီး စိုက်  ၁

မှန်ကျယည် တော်အကျိမှန်ချပ် ရေ  ဂ

မှန်ကျယည် တော်ကတ္တိပါအခင်း နေ

ရာ တော်  ၂  မှာပရိ ဘောဂတိုက်သွင်း

နန်း ပေါင်း ဆင်က  ၂

နန်း ပေါင်း ဆင်က ရွှေချဆင်က  ၂

ရွှေချသိုင်း  ၂  မှာပရိ ဘောဂတိုက်သွင်း

ဝေဇယ်တင် လွှာကား  ၁

ဝေဇယ်တင်ခင်တုရင်  ၁

(ခင်မတန်ရာ)

မြေဝန် အောင်ပင်လယ်လမိုင်း ဝန်လမိုင်း စာရေး တို့၊ ခမည်း တော်အလောင်း မင်း တရား ကြီး ဘုရား နတ်ရွာစံ တော်မူရာသခြို့ဟိ တော်မူသည့်အခါမ်းအနားထွင် ခင်း ကျင်း ဆောင်ယူသည့် ဝေါတော်၁၊ ယည် တော်၁၊ ဆင်တင်နန်း ပေါင်း ၁၊ ပေါင်း ဝန်း ၁၊ ဆင်ကျသလွန် တော်၁၊ လွှဲကား တင်ခင်တုရင်ဝများ ကို ဗောင်းက လောကန် ရွှေကုသိုလ် တော် လောကမကီ စူဋ္ဌေဘုရား မှာလှူဒါန်း တော် မူ၍ ရှိသည်၊ ဘုရား စေတီ ငွေ တော်ဝယ်လူတို့ကိုဆင့်ဆို၍ မယိုမယွင်း မပျက်မစီး စေရ၊ ရာဇဝတ် တော် ရေး ကင်း လွတ်လုံခြုံ အောင် စောင့် နေထိန်း သိမ်း စေ ရမည်။

သက္ကရာဇ်၁၂၀၈ခုနှတ် တော်လဆန်း ၅ရက် နေ့၄င်း 24 November 1846 စဉ်လက် ခရိုဝန်ရှင် တော်စစ် တောင်း မြို့စား မင်း ကြီး အိမ်မှာဘတ် လျှောက်အစီရင်ခံလွှာ ကောင်း ပြီး အပ်အမိန့်ရှိသည်၊ ၄င်း နေ့ဝန်ရှင် တော်ကွပ်ရွာမြို့စား မင်း ကိုအိမ်မှာ ဘတ် လျှောက်ရာအပ်အမိန့်ရှိ သော ကြောင့်ဝန် ထောက် တော်စို့၄ဝန်ဦင်း ဝန်မင်း မှာအစီရင်ခံရာအပ်အမိန့်ရှိသည်နှင့်စာ ရေး တော်ကြီး နေမျိုး မင်း လွှဲကျော် မှာအစီရင်ခံ၍လွှတ် စေလွှင်၄ရှမ်း ကြီး ကိုအပ် စေသည်။

(ခင်မကန်ရှ၅)

လိုင်မြို့သူကြီး မဟာမင်း လွှမန္တမင်း ထင်ကိုလိုင်မြို့မှာမြို့သူကြီး အရာနှင့်အမှ
တော်ကိုထမ်း ရွက်သည့်အတွင်း ဗေဒင်း ၊ ကတ္တီပါနီ၊ ရွှေသဲ့ ပန်း ၉၊ တမာ
ရွက် ထောင်၉၊ ဆွဲ၊ သင်း ကျစ်တပ်၊ ရွှေနား ထောင်း ၊ ကြက်ဂုင်၊ အနား ဆူး
၂ထပ်၊ ကတ္တီပါ၊ ဝတ်လုံ၊ ဘဲဂုံ၊ ရွှေဖျင်ဝိတဆင့်တပ်၊ ဆွဲဖြူ၊ ရွှေမြိတ်ဂံ၊ ရွှေစလွယ်
၁၂သွယ်၊ မောက်တို၊ ရွှေဝိန်း ၊ ရွှေကုန်း ၊ စိန်တောင်၉၊ ရွှေထိပ်၊ ရွှေထွတ်၊
ငွက်မနား ၊ စိန်ပွင့်၁၂၊ ပါး ကာ၊ နား ကာ၊ ရွှေကာ၊ နောက်ကာ၊ မောက်
ရူ၊ ပါလည် ကွေး ၊ ကတ္တီပါနီ၊ ယက်ပျား သတ်၊ မျည်း တို၊ ကတ္တီပါစမ်း ၊ ယက်ပျားသတ်၊
မျည်း ရှည်၊ ကတ္တီပါနီ၊ ယက်ပျား သတ်၊ ကွမ်း ခွက်၊ လဘက်အိုး ၊ တကောင်း ပိတ်
ရွှစ် ထောင့်၊ ပယင်း တပ်၊ ကွမ်း လိပ်ခုမြွာ၊ ပယင်း တပ်၊ ငွေ ထွေး အင်၊ ဓါး ၊
အဆောက်၊ ကတ္တီပါအနက်မွှမ်း ၊ ဂုံး ဖျား ၊ ခွေး မ၊ ခွေး ငယ်၊ သံပတ်ဂုတန့်၊
ရွှေသား ၊ ကျောက်အိမ်ပါ၊ အိမ်၊ ကတ္တီပါနက်မွှမ်း ၊ ဂုံး ဖျား ၊ ခွေး မ၊ သံ ပတ်
ဂုတန့်၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ ထီး နီ၊ ရွှေ ညောင်ရွက်တဆင့်တပ်၊ ညောင်
ရွက်ရေ၂၊ အချက်၊ အထွတ်၊ ရွှေကျိုင်း ၊ ရွှေထွတ်၁၊ ထမ်း စင်၊ တလဲ၉ဝန်း ၊
ဘိန်ပ်၊ ကုလား ပန်း ၊ အိမ်၊ ညောင်ရွက်၊ အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ ဟောင်ထပ်
တဆောင်း ပွင့်၊ ခါး ပန်း ၊ ကမ္ပတ်၊ ကြာနု၊ တမြို့ခြွေး ၊ ကမ္ပတ်၊ နား ၊ အထွင်း ၊
ပြင်၊ ပွတ်ချမ်း ၊ စက်ဘီလူး ခေါင်း ၊ အထွင်း ကြယ်နား ၊ ကုလား ပန်း ၊ ညောင်
ရွက်၊ တမြို့ခြွေး ၊ ကြက်ဂုင်၊ ကုလား ပန်း ၊ အိမ်၊ ညောင်ရွက်၊ အထွင်း ၊ ကုလား
ပန်း ၊ တောင့်ကွေး စေတိုင်၊ အဖြေ၊ မြင်း နား ၊ လျောက်၅ဝန်း ၊ ထုပ်၃
ဝန်း ၊ ထု ပြောက်အနီသုတ်၊ ခါး ပန်း ၊ စက်မှာ၊ လက်ဝဲ၊ လက်ယာ၊ ၃ဝန်း စီ၊
နောက်၂ဝန်း ၊ ရွှေတဝန်း ၊ စက်အထွင်း ၊ ဆင်စွယ်ကြယ်၊ စက်နား ၊ ညောင်
ရွက်၊ ဆင်စွယ်၊ ကြက်ဂုင်၊ ကုလား ပန်း ၊ အိမ်၊ ဆင်စွယ်၂တန့်၊ လည်သီး ၊ ဆင်
စွယ်၊ မှော်ဆေး ၊ ဇူး စေတိုင်၊ ဆင်စွယ်တပ်၊ ဘောင်ထပ်၊ ဘယောင်း ပွင့်၊
ချက်၊ ဆင်စွယ်၊ မြင်း ကကိုင်း ၊ ညောင်ရွက်ရ၊ သံပရာခွန်၊ ယက်ဘောက်၊ က
တောင်ဆွဲ၊ ဇက်၊ ပါး ကာ၊ ရွှေဇဝါဝိန်း ၊ နှင်း နှင်း သိပ်၊ အိမ်မြောင်၊ ဂုဏ်
ပတ်ကွင်း ၊ ငွေဇဝါ၊ က တောင်၊ ရွှေ ရေး ၊ ဇာမဂီဂွစ်ပန်း ခက်ကုံက်၊ အနား
သံငှံ၊ ရွှေဝိန်း ၊ ဥက္ခက်၊ ထိပ် ဆောင်း ၊ မြီး ဖြန်း ၊ ဂုဏ်ပတ်၊ သက္ကလပ်ကြိုး ၊

ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး ၊ သပ္ပါဒါန်၊ သက္ကလပ်တင်ဂုမ်း ၊ စက်ရွန်း ဝဆင့်၊ ဆင်၊ ပေါင်း ဝန်း ၊ အချက်၊ အထွတ်၊ ရွှေ၊ အမိုး အနက်၊ က တောင်၊ ရွှေတစု၊ အနီ ၂စု၊ ကခွက်၊ ရွှေတစု၊ အနီ ၂စု၊ ငဲကခွက်၊ အနီ၊ က တောင်၊ ရွှေတစု၊ အနီ ၂ စု၊ အလဲကျည်၊ လွဲကျည်၊ အဖျား ရွှေသံဝဲ၊ ဆင်၊ သက္ကလပ်ကြိုး လုံး နီ၊ စည်နီဂု၊ စည် ပုတ်ဝ၊ ပုံသဝ၊ ငွေနှဲကြိုး ဝ၊ ငွေနှဲဝယ်၂၊ ခရဝ၊ လင်း ကွင်း ဝသနား တော်မှုသည်၊ စာချွန် ရေး မြွေ ရေး ၍သွင်း ။

သက္ကရဇ်ဝ၂၀၀၈ခုနှစ် တော်လဆန်း ဝ၂ရက် နေ့နဝ်း ခံ ရပြဝ့်ကြိုး မှူး ထွင်ပြန် ။

(တင်စီစု)

30 November 1846

လိုင်ဖြိုသူကြီး မဟာမင်း လွှမန္တမင်း ထင်ကိုသနား တော်မူရင်း အဆောင်တွင်တုံး ၍ဆင် ပေါက်ဘ၊ ဆင်မဘ၊ ရွှေထီး သနာတော်ခံစေ။

30 November 1846

သက္ကရာဇ်ဘ၂ဝဂခုနှစ် တော်လဆန်း ဘ၂ရက် နေ့နဘး ခံပြေဝကြီး မှူး တွင်ပြန်။

(တင်စီစု)

နေမျိုး မင်း ကျော် ခေါင်ကိုမိုး နဝတ်နား ခံအရာကနှုတ်၊ မင်း လှမင်း ကျော်ရာဇာကိုမိုး နဝတ်နား ခံ၊ နေမျိုး မင်း လှစည်သူကိုဗိုလ်တပ် ရေး ခန့်။

4 December 1846

သတ္တရာဇ်၁၂၀၈ခုနှစ် တော်လပြည့် ကျော်၁ရက် နေ့နား ခံပြော့ ကြီး မှူး နေမျိုး နှစ်မိတ် ရွှေ တောင်တွင်ပြန်

(တင်စာစု)

နားခံမင်းလွှမင်း ကျော်ရဲဘော၊ ဗိုလ်တပ်ရေး နေမျိုး မင်း လွှစည်သူတို့ကို နိုး နဲတပ်နား ခံ၊ ဗိုလ်တပ်ရေး တို့နည်း ထီး အစ်း အနင်း အဆောင်အရွက် သနား တော်ခံစေ။

သတ္တရဲစော်ဘွဲ့ဝဂုနတ် တော်လပြည့် ကျော်ဝရက် နေ့နား ခံပြေးကြီး မှူး နေမျိုး နန္ဒမိတ် ရွှေ တောင်တွင်ပြန်။

(တင်စီစု)

4 December 1846

မြေဒုံးမြို့အုပ်နေမျိုး သီဟကျော်ထင်ကို ဗောင်းပန်း ၉၊ တမာရွက်ထောင့်၉၊ ရွှေနားထောင်းကြက်ဂုဏ်အနားဆူး ၂ထပ်၊ ကတ္တီပါဝတ်လုံတွဲဖြူ ရွှေမြိတ်ဂံ၊ ရွှေစလွယ်၉သွယ်၊ မောက်တို ရွှေဝိန်း ရွှေကုံးစိန်တောင့်၉၊ ရွှေထိပ် ရွှေထုတ်ငှက်မနား စိန်မွှေ့၁၂၂၊ ပါး ကဒနား ကဒ ရွှေကဒ နောက်ကဒ မောက်ဂူပါလည် ထွေးကတ္တီပါနှဲဘဲကွင်ပိုး စုံသတ်၊ မျည်း တုံကတ္တီပါနက်ဘဲထွင်ပိုး စုံသတ်၊ မျည်း ဂွည်ကတ္တီပါပြာဘဲထွင်ပိုး စုံသတ်၊ ကွမ်း ခွက်လတက်အိုး တ ကောင်း ပိတ်အဝန်း ၊ ငွေထွေးအင်ထား အဆောက်ကတ္တီပါနက်မွှမ်း ၇င်း ဖျား ခွေး မ ခွေး ငယ်သမွှတ်ရတန့်၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ အိမ်ကတ္တီပါနည်မွှမ်း ၊ ၇င်း ဖျား ခွေး မသမွှတ်ရတန့် ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါထီး နှံ ရွှေညောင်ရွက်တဆင့်၊ ညောင်ရွက် ရေ၂၂ အထွတ် ရွှေကျိုင်း ရွှေထွတ်၁၊ ထမ်း စင်တလဲဝဲဝန်း ဘိနပ်ကုလား ပန်း အိမ် ညောင်ရွက် အထွင်း ကုလား ပန်း ဘောင်းထိပ်မှောင်ခါး ပန်း ကမွတ်ကြာနုတမြို့ခြွေး ကမွတ် နား အထွင်း ပြင်ပွတ်ချမ်း စက် ဇော့ထွင်း အထွင်း ကြယ်နား ကုလား ပန်း ညောင်ရွက်တမြို့ခြွေး ကြက်ဂုဏ်ကုလား ပန်း အိမ် ညောင်ရွက်အထွင်း ကုလား ပန်း ထောင့်ကျေး စေတိုင်အ ဖြေမြင်း နား လျောက်၅ဝန်း ၊ ထုပ်၃ဝန်း ၊ ထုပြောက် အနီသုတ် ၊ ခါး ပန်း စက်မှာလက်ဝဲလက်ယာ၂ဝန်း စီ ၊ နောက်ထုပ်၂ဝန်း ၊ စက် အထွင်း ဆင်စွယ် ၊ ကြယ် ၊ စက်နား ၊ ညောင်ရွက်ဆင်စွယ် ၊ ကြက်ဂုဏ် ၊ ကုလား ပန်း အိမ်ဆင်စွယ်၂တန့် ၊ လည်သိုး ၊ ဆင်စွယ် ၊ မှော်သေး ၊ ကေး စေတိုင် ၊ ဆင်စွယ် ၊ မြင်း ကတိုင်း ၊ ညောင်ရွက်ဂု ၊ သံပုရာခွန် ၊ ယက် ဘောက် ၊ က တောင် ၊ ဆွဲ ၊ ဇက်ပါး က ၊ ရွှေဇပါဝိန်း ၊ နင်း နှင်း သိပ် ၊ အိမ် မြောင် ၊ ဂုဏ်ပတ်ထွင်း ၊ ငွေဇပါ ၊ က တောင် ၊ ရွှေ ရေး ၊ စ ၁ မဂီဂုဝ် ၊ ပန်း ခက်ကိုက် ၊ အနား သံ ၌ ၊ ရွှေဝိန်း ဥကွက်ထိပ် ဆောင်း ၊ မြီး ဖြန်း ၊ ဂုဏ်ပတ် ၊ သက္ကလပ်ကြိုး ၊ ရွှေကြယ်တပ် ၊ စီး နှီး ၊ သက္ကဒါန် ၊ သက္ကလပ်တင်ဂုမ်း ၊ စက်ရွှန်း ၃ဆင့်သနား တော်မှုသည် ၊ စ ၁ ချန် ရေး မြဲ ရေး ၍သွင်း ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၀၈ ခု တော်သလင်း လပြည့် ကျော်၁ဂုဏ် နေ့နား ခံ ပြေ့ကြိုး မှား နေ့ မျိုး နန္ဒမိတ် ရွှေ တောင်ထွင်ပြန် ။

(တင်စီစု)

4 December 1846

မြေဒုံးမြို့အုပ်နေမျိုးသီဟ ကျော်ထင်ကို မြေဒုံးမြို့မှာမြို့အုပ်အရာနှင့်အမှုတော်
ကိုထမ်းသည့်အတွင်း ထီး နီအထွတ်အာနိးအရုက် ရွေထည်သနား တော်ခံစေ။

သတ္တရာဇာဝပ်ဝဂုံနတ် တော်လပြည့် ကျော်ဝရုက် နေ့ဒုံး ခဲပြောကြီး မှူး
နေမျိုး နန်းမိတ် ရွှေ တောင်ထွင်ပြန်။

(တင်စီစု)

4 December 1846

5 Decmber 1846

ငရုန်ငွေမ ပြောကြန်သည်ကို ပေး

ဆောင်ရန်မော်ခါး ရွာကိုသာနာညီမှု နွဲ့ရင် ရွှေ ငွေ ချေး
30 July 1846

သက္ကရာဇ်၁၂၀၈ခုတိုခေါင်လဆန်း ၇ရက်

နေ့ခွဲသည်

8 August 1846

သက္ကရာဇ်၁၂၀၈ခုတိုခေါင်လပြည့် ကျော်၁

ရက်လုင်တိ ကျော်နှင့်သွာသား မြတ်သာချိန်

ရွှေမုံ၂ ၂ ၂ 9 August 1846

သက္ကရာဇ်၁၂၀၈ခုတိုခေါင်လပြည့် ကျော်၂

ရက် နေ့လွင်ဦး ကျောင်း တကာချိန် ရွှေမုံ

ဒီဝံ့ငွေချိန်ဒို ရွှေ ယောက်မြို့လိုက်ကို ခံထွက်နှိမ်ဇို ဘိုခုံခု ဒီဝံ့ နှိန်ဇို
10 August 1846

သက္ကရာဇ်၁၂၀၀ခုတိုခေါင်လပြည့် ကျော်၃

ရက် နေ့သူကြီး သာဦး ချိန် ရွှေမုံ၃၃ဝံ့

---ကိုမိုင်မြင်ဝိုထွက်နှိန်ဘိုငသာပြေး

၍နှိန်ဒို ရော်ဒီ ဒီဝံ့ ခုရဝံ့ နှိန်ဘို ဘို

သူကြီး ငအိုင်ချိန် ရွှေမုံ ဘုနောက်တရက်

ဆရာလွတ်ဆန်း ချိန် ရွှေမုံဝံ့ မြေ ဒီဝံ့ ခုံခု ၂၂

---------ငွေ၂၂
11 August 1846

သက္ကရာဇ်၁၂၀၀ခုတိုခေါင်လပြည့် ကျော်၄

ရက် နေ့သူကြီး ကျော်သာထွက်ကို မောင်ထိုင် ဒီဝံ့ ခုငွေ ၂၂

----ချိန် ရွှေ မောင်ငွေ---စပါး ၂

စေစပါး ၂၀၀၅ နောက်ချိန် ငွေ၂၂
4 August 1846

သက္ကရာဇ်၁၂၀၀ခုတိုခေါင်း လဆန်း ၁၂

ရက် နေ့ မြေတိုင်ချိန် ရွှေမုံဝံ့ ရွှေမုံငွေ ဒီ ဝံ့
8 August 1846

သက္ကရာဇ်၁၂၀၀ခုတိုခေါင်လပြည့် ကျော်၀

ရက် နေ့စံဖြိုး ချိန် ရွှေမုံ၃ ငွေဒီချိန် ငွေ ရွှေ ခု ဒီ

၁ဝီ၂၂ ခုရွှေ ၂၂ ၂၂

5 December 1846

ခွဲရင် ရွှေ ငွေ ရေး
1 September 1846

သက္ကရာဇ်၁၂၀၈ခု တော်သလင်း ဆန်း ၁၁
ရက် နေ့အစိုရင်သာ အေး ချိန် ရွှေမုံဝံ ဒီဒူ ဝံ ဂိ ၂ဝံ ဇ
ငွေ မွေး ၅ဝ်ချိန်ဝဝိဝံ၂ ဝိတင်ဂိ ၂။
ငှင်း နေ၁က်တရုပ်ချိန် ရွှေမုံဝံဒူ
- - - - - - - - - - - - - - - -

2 September 1846

သက္ကရာဇ်၁၂၀၈ခု တော်သလင်း လဆန်း၁၂
နေ့ ငွေ တော်ထွက် ကြွေး ဆပ်ရန်အသီအသီး သါ
နာညီမွန်ခွဲသည်စာရင်း ရေတွင်ရာခွဲသက္က

4 September 1846

ရာဇ်၁၂၀၈ခု တော်သလင်း လဆန်း ၁၄
ရက် နေ့စာ ရေး ကဲ ပေ၇ချိန် ရွှေမုံ၂ ၂ ဒီဝံဒူဝဲ နှိန်
4 September 1846

ထန်း တောကြီး သက္ကရာဇ်၁၂၀၈ခု တော်
4 September 1846

သလင်း လဆန်း ၁၄ရက် နေ့ တော်အကျိုအခွဲ
ရွှေမုံချိန်ဒိရုစာအစိုရင်ငမြတ် ထွေး ကို ရွှေ
ဘဝါး တော် အောက်မာကိုစိုင်မြင်မိုခ၂၂်ကို
အဝင်ပြု၍ ရွာသား ငစံ ခေါင်ချိန် ရွှေမုံဝံဝဲ ဝံဝဲ ဒွေကုံ ဝံဒွေ
4 September 1846

ဒီဝဲသက္ကရာဇ်၁၂၀၈ခု တော်သလင်း လဆန်း
၁၄ရက် နေ့သူကြီး သာဦး ချိန် ရွှေမုံဝံ ရွှေ နေဝံ
ချိန် ရွှေမုံဝံ
ကြိန် တောလယ်ထွက်နှိန်ငှိအစိုရင်မြတ် ထွေး ကိုမိုင်
မြင်ပိုထွက် ရွှေဘဝါး တော်သုံသည့်အထွက်နှိန် ဂို ဂျဒွံ
- - - - - - - - - - - - - - - - - - - ဝံဒူ ၁၄ဝံ နှိန်
- - - - - - - - - - - - - - - - - - -

2 October 1846

သက္ကရာဇ်၁၂၀၈ခုသတင်း ကျတ်လဆန်း ၁၂
ရက် နေ့ကိုစတိုင်ချိန် ရွှေမုံဝံ နေ၁က်တရုတ် -- ဝံ ၂ဝံ ကုန်၂ဝံ
ရွှေ၁- - - - -
နေ၁က်သူကြီး - - - - ချိန် ငွေဒီကုန်၂ဝ၃

5 December 1846

ခွဲရင် ရွှေ ငွေ နှင့်

6 October 1846

သည်ရာဇာဝင်ကျမ်းပြည့်
ကျော်ဝရက် နေ့သုကြီး ကျော်သာရိန်
ရွှေမုံဝံငွေ --

30 September 1846

သည်ရာဇာဝင်ကျမ်းဆန်း
ဝဝရက် နေ့ မြေတိုင်ရိန် ရွှေမုံဝံ -- ဝံ
ငှင်း အခွဲ ရွှေမုံရိန် ၇ ဖြ ရွှေကိုအထက်
----ဘုရား တကာ မောင်ရွဲထံအပ်နှံ
ပေါင်ထား သည့် မောင်ခ သေနတ် ၂ သည်
ရာဇာဝင်ကျမ်းဆန်း ဂရက်

28 September 1846

နေ့ မောင်ရွဲသို့ဆပ်ဝေး ရွေး ရသည်ကုံ ၃၂

1846

သည်ရာဇာဝင်ခု ငွေ တော် ဆောင်ရန်
သူတထူး ဥစ္စာကို ရွေး ပွါး ဆောင်နှင့်ရသည်
ငွေကိုဆပ်ရန် မော်ခါး ဥရွာကိုသာနာညီမျှ
ရွှေမုံရိန်
ရေတွင်း ကုန်း သည်ရာဇာဝင်ခုသတင်း

17 October 1846

ကျမ်းပြည့် ကျော်ဂျရက် နေ့ ရေထွင်း ကုန်း
ကံပေါ်ရိန် ရွှေမုံဝိဇျဝဲ ငွေ
ကျန်း ပင် ဝိဝံ ၃ သုကြီး တိုင်ရိန် ရွှေမုံဝိ
ငွေရိန်ဝုံဆရာကြီး ယွယွန်း အတွက်နှိန် ၂၂
နောက်ရိန် ငွေရိန် ၂ ရွှေရိန် ငွေ ငွေသင့်
၂ ရွှေရိန် ငွေ ငွေသင့် ၂ ကျန် ဝိ နောက်တရပ်
ရိန် ရွှေဝံ ငွေ ၂
ပင်လုံ ဝိဝံဝဲ ၃ သည်သည်ရာဇာဝင်ခုသတင်း

8 October 1846

ကျမ်းပြည့် ကျော်ဝုရက် နေ့သာဦး ရိန် ရွှေမုံဝံ
ငွေ နောက်ရိန် ရွှေမုံဝုကျန် ဝိ

5 December 1846

23 September 1846

ဒီဝဲ ရွှေသက္ကရာဇ်ဝ၂၀၈ခုသတင်း ကျွတ်လဆန်း
၃ရက် နေ့သူကြီး ငစံအေး ချီန် ရွှေမုံ၂ဝဲ နောက်
တရပ်သူကြီး ကျော်သာချီန်
ရွှေမုံ- - - - - - - - - နောက်ဘုရား တကာကိုစံ
အေး - - - - - ကိုပန်သည်
- - - - - - - - - - - - - - ရွှေခဲ့သစ်ဝင်

15 October 1846

သက္ကရာဇ်ဝ၂၀၈ခုသတင်း ကျွတ်လပြည့် ကျော်ဝ၀
ရက် နေ့ ကျောင်း တတာ - - - - - - - - - - - - - -
- - - တရပ် ရွှေ - - - - - ရွှေမုံ - - - - ငွေချီန်အစုစု - - ၂၅
- - - - - - - မြေတိုင်ချီန် ရွှေ - - -
၃ ချီန် ရွှေမုံ ဝဲ

23 October 1846

သက္ကရာဇ်ဝ၂၀၈ခုတန် ဆောင်မုန်း လဆန်း ၄ရက်
နေ့ထွင် ငွေ တော်ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်အစိရင်
မြွေးဝသိသို့ ၀ချီတို့ ငွေ တော်ကိုဦး ခိုခြေး ငှါး ဆောင်
နှင်း ရသည့် ကျွေး ကိုဆပ်ရန်ခွဲကြသည့် စါရင်း
ရေထွင်း ကုန်း ၂၅ သက္ကရာဇ်ဝ၂၀၈ခုတန် ဆောင်

31 October 1846

မုန်း လဆန်း ၁၂ရက် နေ့ ရွာသား စံလှချီန် ရွှေမုံ၂
မွေး ရဝီချုံန်ဂ၂

ကျွန်း ပင် ရွှေသက္ကရာဇ်ဝ၂၀၈ခုတန် ဆောင်မုန်း

24 October 1846

လဆန်း ၅ရက် နေ့သူကြီး ငအိုင်ချီန် ၂ဝီ၂ ဦးဲ ရွှေချီန်
ဝဲ နောက်တရပ်ပြန်ဆပ်ချီန် ရွှေမုံ၂ - - - ဆရာလှထွန်း
အထွန်း ၂၂သူကြီး နောက်ချီန် ရွှေမုံခု ငွေချီန်ဒီ
ပင်လုံ ရွှေသက္ကရာဇ်ဝ၂၀၈ခုတန် ဆောင်မုန်း လ

24 October 1846

ဆန်း ၅ရက် နေ့သူကြီး သာဦး ချီန် ၂ဝီ၂ ဦးငင်း နောက်
တရပ်သာဦး ချီန် ရွှေမုံငင်း နောက်တရပ် အောင်မြတ်
ချီန် ရွှေမုံခု ငွေချီန် ၂ဝီ၂

5 December 1846

24 October 1846

သင္ကရာဇ်၁၂၀၈ခုတန် ဆောင်မုန်း လဆန်း
၅ရက် နေ့သူကြီး ရွှေပေချိန် ၂ဦးရှင်း
နောက်တရပ်ချိန် ငွေမွှေး
၂ဖိဝဲဦ နောက်တရပ်ချိန်သူကြီး ရွှေပေချိန်
ငှဲ ငွေမွှေး ၂ဒိ
ကုလားခြင် ဝဲ မြေတိုင်ချိန် ရွှေမုံဝဲ

23 October 1846

တခွန်တိုင်သင္ကရာဇ်၁၂၀၈ခုတန် ဆောင်မုန်း
လဆန်း ၄ရက် နေ့ ကျော်ထွန်း ချိန် ငွေ၂ဒိဝဲ နောက်
ခွဲလို ရွှေဝဲ ငွေသင့်ဒိ၂စု၃
ဆား တော် ဒိ၃(သင္ကရာဇ်၁၂၀၈ခု)တန် ဆောင်

7 November 1846

မုန်း လပြည့် ကျော်၄ရက် နေ့သာ ဘေချိန် ရွှေမုံ၃ရွှေ
၄ငး နောက်တရပ်ချိန် ငွေမွှေး ခုဝိဒို၃ခု

30 November 1846

နောက်တရပ်(သင္ကရာဇ်၁၂၀၈ခု)နတ် တော်လဆန်း
၁၂ရက် နေ့ဆား တော်အစိရင်သာ အေး ချိန် ရွှေမုံဝဲ
ရွှေငွေ၅ဝိချိန်ဝီ။

20 November 1846

(သင္ကရာဇ်)၁၂၀၈ခုနတ် တော်လဆန်း ၂ရက် နေ့ထွင်
အထက် ငွေ တော် ဆောင်ရန်သူတထူး ဥစ္စာကို ချေး ပွါး ဆေင်
နှင်း ရသည့် ကြွေး ကိုဆပ်ရန်သာနာညီမျှ ရွှေမုံချိန်
ရေထွင်း ကုန်း (သင္ကရာဇ်၁၂၀၈ခု)နတ် တော်လပြည့် ကျော် ၂ရက် နေ့ ရေ

5 December 1846

ထွင်း ကုန်း ရွှေမြတ်ချိန် ရွှေမုံ၃ဝဲ နောက်ထပ်ချိန် ရွှေ - - - -
လွင်ဦး သူကြီး ချိန် ရွှေဒိ ငွေချိန်၄ဝိ၃
ကျွန်း ပင် ဒိဝံဝဲ ရွှေသူကြီး ငဆိုင်ချိန် ရွှေမုံ၅။ ကျန်ဝံဝဲ
သူကြီး ချိန် ရွှေမုံဝဲ
သူကြီး ချိန် ရွှေမုံဝဲ

4 October 1846

သင္ကရာဇ်၁၂၀၈ခုသတင်း ကျတ်လဆန်း ၁၄ရက် နေ့ထွင်ဘုရား တကာ ဗမာငြင်
ကြင်စွယ်ဘုရား အာမဓိအီး ကွန်၊သား ၈စတို့ကကျွန် တော်တို့သမီး နှမမိညိမ်း ဓို

ကိုအခြေး သူတို့အိမ်မှာ ပေါင်နှံထား ရသည်ကို ကြား ရွေး နှုတ်၍အ ပေါင်သွင်း
ထား ပါမည် ငွေ ၂ ဝိ ၁ ငို့ ၁ံအသုံး လို ပါသည်ကို တော်က စို့ကိုထုတ် ဆောင်၍ ဇွန် တော်
တို့သို့ - - - ထိုအလို သ မီး နှမ မိဘည်မ်း မိုကိုအ ပေါင်သွင်း ထား ပါမည် ပေါင်နှံသွင်း
ထား သည့်သ မီး နှမ မိဘည်မ်း မိုကအနီး အ ၁ဝး အ စေအပါး အိမ်ထွင်အသုံး အ ဆောင်
ရှိသည်ကို စေခိုင်း ပါတော့ ၄င်း ( ၁ စတို့က ) ဆိုလျှင် မော်ခါး ရွှေမှူး မင်း က
စို့ကိုထုတ်၍ ကြင်စွယ်မယား သား ၁စံတို့ချက် - - - - - - - - - - - - - - -
ဘုရား ကြင်စွယ်မယား သား ၁စံတို့အား မေး ၍ ပေါင်နှံလိုက်သည် - - - - -
- - - - - - - - - - - - - - - - - - - - - - - - - - - - - - - - - - - - - - - -
- - - - - - - ထွက် ပြေး ပုံး တိ မ်း ရှောင်ရှင်လိုက်သည့်ထုံး စံ နှင့်လိုက်သည်လူတို့
ကို - - - - - - - - - - - - - - - - - - - - တင်ရွက်ပါ တော့ မည်ဆို၍ ပေါင်နှံလိုက်သည်၊
အား လုံး သိရှိသ ဘုရား တကာဘိုး ထွန်း - - - - - - - - - - - - - - - - - - -
စာ ရေး မောင် ရွှေဘို - - - - - - - - - - - - - - - - - - - - - မှဲ့အစ်ကို ရွှေ
ရထွင် ရေး သည့် ငွေကိုဘုရား တကာ၁ ရွှေရသား အဘ တော့ ၄င်း လာရာ၄င်း
5 December 1846
ဘိ ငွေကိုအ ဝင်ပြု၍ ( သမ္ဘာရာဇာ ) ၁၂၀၀ခုနှစ် ( တော် လပြည့် ) ကျော်
၂ ရက်တွင် မော်ခါး ရွှေမှူး အစိရင်၁မှိုင်း မြတ် ထွေး တို့အနုံအညီဆပ် ပေး လိုက်
သည်၊ မြင်း ထီး အဘိုး ငွေ ၂ ဝိ ၂ ဂိအဖိုး ထား - - - - - - - - - - - - ဘုရား
တတာ ရွှေရသား ၁ တော်ပေါ်တို့လက်သို့ မော်ခါး ရွှေမှူးအစိရင်တို့အညီဆပ် ပေး
လိုက်သည်။

ဘိုး ရွှင်နှိမ် ရွှေ ၂ ဝိ ဆိုန် ရွှေ ဝိ ငွေ ၂
ပုဆိုး ဘိုး နှိမ် ဂို
ဆီဘိုး နှိမ် ဝိ

1846

သက္ကရာဇ်၁၂၀၈ခုနှစ်ဝါဆိုလဆန်း

| | | | |
|---|---|---|---|
| ငခြင်း | | ၇ | ဆိုန် ပြေ |
| ငဝက် | ၇ | ၂ | ဆိုန် ပြေ |
| ဟွန်း ဝ | ၇ | ၂ | ဆိုန် ပြေ |
| ဆရာခွေ | ၂ | | ဆိုန် ပြေ |
| ဖိုးပန်းသွယ် | ၂ | | ဆိုန် ပြေ |
| တိကျော် | ၀ | | ဆိုန် ပြေ |
| (မြတ်ဖေ၇) | ၀ | | ဆိုန် ပြေ |
| (ဆိုး ပုံ) | | | ဆိုန် ပြေ |
| (ငခွေး) | | | ဆိုန် ပြေ |
| (မြတ်ရာ) | | | ဆိုန် ပြေ |
| (ခွေနု) | | | ဆိုန် ပြေ |
| (ခွေမင်း) | | | ဆိုန် ပြေ |
| (ငခြင်း) | | | ဆိုန် ပြေ |
| (ငဝက်) | | | ဆိုန် ပြေ |
| ဟွန်း ဝ | | | ဆိုန် ပြေ |
| ဆရာခွေ | | | ဆိုန် ပြေ |
| ဖိုးပန်းသွယ် | | | ဆိုန် ပြေ |
| တိကျော် | | | ဆိုန် ပြေ |
| မြတ်ဖေ၇ | | | ဆိုန် ပြေ |
| ဆိုး ပုံ | | | ဆိုန် ပြေ |
| ငခွေး | | | ဆိုန် ပြေ |
| မြတ်ရာ | | | ဆိုန် ပြေ |
| ခွေနု | | ၂ | ဆိုန် ပြေ |
| ခွေမင်း | | ၂ | ဆိုန် ပြေ |

5 December 1846

22 August 1846 - 20 September 1846

တော်သလင်းလအခွဲ

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| ငဝက် | ၅ | ၁ | | | ရှိန်ပြေ |
| ထွန်းဝ | ၀ | ၁ | | | ရှိန်ပြေ |
| ဆရာခွေ | ၀ | | | | ရှိန်ပြေ |
| ဖိုးပန်းသွယ် | ၀ | | သ | | ရှိန်ပြေ |
| တိကျော် | | ၃ | | ၁ | ရှိန်ပြေ |
| မြတ်ဖေ | | ၂ | | | ရှိန်ပြေ |
| ဆိုးပုံ | | ၂ | | | ရှိန်ပြေ |
| ငခွေး | | ၁ | | | ရှိန်ပြေ |
| မြတ်ရာ | | ၁ | | | ရှိန်ပြေ |
| ခွေနု | | ၂ | | | ရှိန်ပြေ |
| ခွေမင်း | | ၁ | | | ရှိန်ပြေ |

21 September 1846 - 19 October 1846

သတင်းကျတ်လအခွဲ

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| ငဝက် | ၅ | | ဖျ | | နှမ၀ ၅ ၂ |
| ထွန်းဝ | ၃ | | သ | | နှမ၀ ၅ |
| ဆရာခွေ | ၅ | ၂ | | | ရှိန် |
| ဖိုးပန်းသွယ် | ၅ | ၃ | သ | | |
| တိကျော် | ၀ | | ဖျ | ၁ | ငွေ့ ပြေ |
| မြတ်ဖေ | ၀ | ၁ | | | ပြေ |
| ဆိုးပုံ | ၀ | ၁ | | | ပြေ |
| ငခွေး | | | ဖျ | | ပြေ |
| မြတ်ရာ | | | ဖျ | | ပြေ |
| ခွေနု | | | ဖျ | | ပြေ |
| ခွေမင်း | | | ဖျ | | ပြေ |

5 December 1846

ဖိုးပန်း အောင်

ခအိမ ဍ ပြေ

ငဖုံ ဇူ ပြေ

ရွှေဝ ဇူ ပြေ

21 October 1846

သက္ကရာဇ်၁၂၀၈ခုတန် ဆောင်မုန်း လဆန်း ၂ ရက် နေ့ ဂျာမအခွဲ

ငဝက်

ထွန်း ဝ

ဆရာ ခွေ ဌ ဂ

ဖိုးပန်းသွယ်

တိကျော်

မြတ်ဖေ ဒ ဂ

ဆိုး ပုံ

ငခွေး

မြတ်ဂရာ

ရွှေနု

ရွှေမင်း

19 November 1846 - 17 December 1846

နတ်တော်အခွဲဂျာမ

ငငက် ဍ ဈ ဆန်

ထွန်း ဝ ဌ ဈ ဆန်

ဆရာ ခွေ ဌ ဂ

ဖိုးပန်းသွယ် ဌ

တိကျော် ဒ ဘ ဆန်

မြတ်ဖေ

ဆိုး ပုံ

ငခွေး ဈ ဂ

ရွှေနု ဈ

| | | | |
|---|---|---|---|
| ရွှေမင်း | j | ဂ | ၃၀ |
| မြတ်ဂဒ | j | ဂ | |
| ရွှေဝ | j | ဂ | |
| ဆဂဒဝို | | | |
| (ဖိုးပန်း)အောင် | | ချိန် | |

(ဆင်တဲ စာစု)

ဒွေကုမြိသူကြီး နေမျိုး မင်း လွှမ္ဘရာဇာကိုမြ တောင်မြိသူကြီး နေမျိုး မင်း
လွှမ္ဘဗိုလ်နည်း ထီး အစီး အနှင်း အဆောင်အရွက်သနား တော်ခံစေ။

5 December 1846
သက္ကရာဇ်ဝ၂၀၈ခုနှစ် တော်လပြည့် ကြာ၂ရက် နေ့နံ့ခံစရမြောင်
မှူး တွင်ပြန်။

(တင်စီစု)

အနောက်ဝန်မဟာမင်း လှမင်း ကျော်ညသေလွန်သည်မှာ တော်နေရာနေကို သေလွန်ရာသင်္ဂြိုဟ်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်သင်္ဂြိုဟ် ဧစ။

သတ္တရာဇာဝ၂၀၀ခုနှစ် တော်လပြည့် ကျော်၄ရက် နေ့နံ့ ခဲနေ့ မှူး စည်သူ ကျော်စွာထွင်ပြန်။

(မကွေး လှစိုစု)

7 December 1846

ပုဏ္ဏား ရာမက ဘေး လောင်း တော်ဘို့ လောင်း တော်ဘုရား ရွှေလက်ထက် တော်ကဆောင်း သက်ဖျိသိုက် တော်ဆက်အ ရှိုး ပုဏ္ဏား သား မြေး ဖြစ်ပါ၍အမှု တော်ကိုထမ်း ရွက်ရပါသည်။ ဆွေး သား မြုံး သား အ ပေါင်း အသင်း ပုဏ္ဏား တို့နှင့်ရခိုင်ပုဏ္ဏား မှန်သမျှထိန်း အုပ်ပြီး ဘိသိက် တော်ကိုဆက်သ၍အမှု တော်ကို ထမ်း ရွက်ရပါမည့်အ ကြောင်း နှင့်ပွဲ့ခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ဆွေသား မြုံး သား တို့နှင့်ရခိုင်ပုဏ္ဏား မှန်သမျှကိုရာမကထမ်း အုပ်၍ဘိသိက် တော်ဆက် အရာနှင့်အမှု တော်ကိုထမ်း ရွက် စေ။

7 December 1846

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၀၈ ခုနှစ် တော်လပြည့် ကြာ၄ ရက် နေ့နာ ခံ ကျောက် ရစ်မြို့စား စည်သူ ကျော်စွာတွင်ပြန်။

(အောင်ကြီး စာစု)

အလယ်နန်း တော်မိဘုရား ဟောင်း သေလွန်သည်ကို အခွံကမွတ် ရွေထည့်၊ ပူညှိ ခုံချင်ဝှန့်လုပ် ဆောင်သဖြင့် ဧစ။

9 December 1846

သင္ဘာဂ်ာ၂၀ဂခုနှစ် တော်လပြည့် ကျော်ဖေါက် နေ့နာ်း ခံစ မြောင်မှူး ထွင်ပြန်။

( မကွေး လှစိုး )

ရဝမမူဟန်၊ ကစွန်မူဟန်တို့နှင့် ဆွေမျိုး မှန်သုမဝယဝရုန်၊ ဗြဟ္မဝစန္ဒီ၊ ကဝလဝမံ၊ ဒါမေဝဒရတ္တံကိုရဝမကအမှုအခင်း အသေးအဖွဲအခဲအခန့်မဲ့ကို စေနှင့်၊ နှမတော်ထံထမိုး ဂွကြွအတိုင်း တမိုး ဂွက်နေထိုင်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၀၈ခုနှစ် တော်လပြည့်ကျော် ၉ရက် ဓနဆုနး ခံပြေဝင်းကြီး မှူး နန္ဒမိတ်ဌေတောင်ထွင်ပြန်။

(အောင်ကြီမိုး စာစု)

မှုး နဲတပ်စစ်ကဲမင်း ကြီး မဟာမင်း ကျော်သူဂိန်ကုမှုး နဲကပ်စစ်ကဲအရာနှင့်
အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်သည့်အထွင်း ဗောင်း ကတ္တိပါနီ ရွှေသာ း ပန်း ၁၂၂ တ
မာရွက် ထောင်၁၂၂ ဘွဲ့သင်း ကျစ်တပ် ၊ ရွှေနာ း တောင်း မီး ထွင်း ကတ္တီပါ
ဝတ်လုံဘဲရုံ ရွှေဖျင်ဝိတဆင့်တပ် ၊ ဘွဲ့ဖြူ ရွှေမြိတ်ဂံ ၊ ရွှေစလွယ်၁၂သွယ် ၊ မောက်
တိုရွှေပိန်း ရွှေကုံး စိန် တောင်၁၂ ၊ ရွှေထိပ် ရွှေထွတ်ငွက်မနာ း မွန်ကင်း စုံတ်၊
စိန်ပွင့်၁၂ ၊ ပါး ကာနာ း ကာ ရွှေကာ နောက်ကာ မောက်ရှပါလည် ကွေး ၊ ကတ္တီ
ပါနီ ရွှေယက်ပျာ း သတ် ၊ အထွင်း ရွှေကြက်သွန်မြိတ်သတ် ၊ အနာ း ခုံခန့် ရွှေချည်ပန်း
နွယ်ကြယ်ပွင့်တပ် ၊ မျည်း ပွင့်ကတ္တီပါနီ ရွှေယက်ပျာ း သတ် ၊ အထွင်း ရွှေကြက်သွန်မြိတ်
သတ် ၊ အနာ း ခုံခန့် ရွှေချည်ပန်း နွယ်ကြယ်ပွင့်တပ် ၊ ကွမ်း ခွက်လဘက်အိုး တ ကျောင်း
ပိတ်ဂွစ် ထောင့် ၊ ပယင်း တပ် ၊ ကွမ်း လိပ်ခုမြွာပယင်း တပ် ၊ မိုး ကြိုး ထွေးဆင် ၊
ကတ္တီပါအုံး ဝန်း ၊ ရွှေပေခ မောက် ၊ ထာ း ခွေး မ ခွေး ငယ် ၊ နောက်ပတ္တမြား
စီ ၊ အိမ်မည်သ ဂိုမွှမ်း ၊ သမ္မတ်ဂုတန့် ၊ ပတ္တမြား စီ ၊ ယင်း ပျာ း သက္ကဒါန်သံ ၊
ပတ္တမြား စီဆွဲကြိုး ၊ ပုဒ္ဓယက်ကန် တော့လက်ပန်း ကွင်း ၊ အနာ း ပတ္တမြား တဂစ်
စီ ၊ ဆောင်ထာ း မိုး ကြိုး ဆင် ၊ သက္ကလပ်အိတ်နီသွတ် ၊ ထီး နီ ၊ ရွှေညောင်ရွက်ခု
ဆင့် ၊ ညောင်ရွက် ရေခဲ ၊ အချက်အထွတ် ရွှေ ၊ အင်္ဂုံး ရွှေကြဆစ် ၊ ကျိုင်း ၂ ၊ အချက်
အထွတ် ရွှေ ၊ အခုံအဝက်အဂိုး အနီသွတ် ၊ ထမ်း စင်ခွက်ခါး ပန်း စက်ဂ ထောင့် ၊ အ
ထွင်း ကြာ ၊ ချက်ကြယ် ၊ ကြာနုတဆင့် ၊ ကမ္ပတ် ရွှေ မှော် ၊ အကြာ း သံဖွင့် ၊ ကြက်ရင်
ကုလာ း ပန်း ၊ ကျေး စေတ်ုင် ၊ အဖြေမြင်း နာ း ၊ အုံးနား ထက်ဝန်း မြင်
မိုဂ်ကျေး စေတ်ုင် ၊ ဘိနပ်ကုလာ း ပန်း ၊ အိမ်အထွင်း ညောင်ရွက် ၊ အနာ း မ
ကျည်း ရွက်အနီ ၊ မြင်း ကဂိုင်း ညောင်ရွက် ရေရ ၊ သံပရာခွန် ၊ ယက် ဘောက် ၊
က တောင်ဆွဲ ၊ ဇက် ၊ ပါး ကာ ၊ ရွှေဇဝါပိန်း ၊ နင်း နှင်း သိပ် ၊ ဥက္ခက်ထိပ် ဆော်င်း
မြီး ဖြန်း ၊ ဂုင်ပတ်ကတ္တီပါကြိုး ၊ ရွှေကြယ်တပ် ၊ စီး နှီး ၊ သက္ကဒါန် ၊ ကတ္တီပါ ၊ တင်
ဂုမ်း ၊ စက်ရွန်း ခုဆင့် ၊ ဆင် ပေါင်း ဝန်း ၊ အချက် ၊ အထွတ် ရွှေ ၊ အမိုး ရွှေ၂စု ၊
အနီတစု ၊ က တောင် ရွှေပြည့် ရေး ၊ ကခွက် ရွှေ၂စု ၊ အနီတစု ၊ ရဲကခွက် ရွှေ၂စု ၊
အနီတစု ၊ က တောင် ရွှေပြည့် ရေး ၊ အလံကျည် ၊ လွှံကျည် ၊ ဂုင်း ဖျာ း ရွှေဘီ ၊ ဆင်
ကြိုး သက္ကလပ် ၊ ဘဏ္ဍပ် ၊ စည်နီဂ ၊ စည်ပုတ်၁ ၊ ပုံသာ၁ ၊ ငွေခွဲကြိုး ၁ ၊ ငွေခွဲငယ်၂ ၊

ခရာဝ၊ လင်း ထွင်း ဝ၊ လွှဲကဝး ခိုနန်း ငှက်ပုံရုပ်၊ အလယ်ငါးပါ၊ ဆံထုံး ပရိတ်ချည်ဝဆင့်၊ ဦး ပဲ့တဘက်၊ ပဲ့ဘီ၊ တုရင်အနီ၊ အမအထွတ်ဝတ်ဆံ ဖွေ၊ ညောင်ရွက်ဖွေထည့်၊ လုင်တိုင်အနှံ၊ အ ဖြေပန်း ဆုပ်၊ ပုံတိုင်လက်ခတ်အနှံ၊ အလံဘနှံ၊ အထွတ် ဖွေ၊ အလံထူး အလံကျည်အနီသုတ်၊ ခဲကြိုး ငွေကံ တော့၊ အောင်း နှဉ်း တပွင့်၊ ပဲ့ပွင့်၊ တက်မအနှံ၊ လွှဲတက်ဖြူ၊ ခင်တုရင်၊ အမိုး အုံနှံ၊ မှတ်ဂိုး ထောက်အနှံသုတ်၊ လက်ရမ်း အ ဖြေပန်း ဆုတ်အနှီ၊ ပွတ်လုံး အနှံသုတ်၊အမိုးဝဆက်အိမ်၊အိမ်ခြံမြင်း ကြက်ယက်ကမွတ်သတ်သနဝး တဝှဲမှုသည်၊ စာချွန် ရေး မြဲ ရေး ချိသွင်း ။

13 December 1846

သက္ကရာဇ်၁၂၀၈ခုနှစ် တဝှဲလပြည့် ကြာ၁၀ရက် နေ့နဝး ခံစ မြောင်မှး ထွင်ပြန်။

(တင်စိုး)

စာရေးကြီး မဟာမင်းလွမင်း ထင်သိတသူ၊ မဟာမင်းလွရာဇာ၊ မဟာမင်း ကျော်စည်သူတို့ကိုကတ္တိပါစောင်း ရွှေသား သနား တော်ခံစေ။

13 December 1846

သတ္တရာဇာဝ၂၀၀၈ခုနှစ် တော်လပြည့် ကျော်၁၀ရက် နေ့နား ခစမြောင်းကား တွင်ပြန်။

(တင်စီစု)

စာရေးကြီး မင်းလှမင်း ထင်ရာဇာကိုဘဲ ဗေဒင်းရွှေသား ပန်း ၉၊ တမာ
ရွက်ထောင်၉၊ ရွှေနား တောင်းကြက်ဂုင်အနား ဆူး ၂ထပ်၊ ကတ္တီပါဝတ်လုံဘဲ
ရုံရွှေဖျဝင်ဘီတဆင့်တပ်၊ သွဲ့ဖြူရွှေမြိတ်ဂံ၊ ရွှေစလွယ်၉သွယ်၊ မောက်တိုရွှေဗိန်း
ရွှေကုံး စိန်ထောင်၉၊ ရွှေထိပ်ရွှေထွတ်ငွက်မနား ၊ စိန်ပွင့်၁၂၊ ပါး ကာ
နား ကာရွှေကာနောက်ကာ မောက်ဂူပါလည်ကွေး ၊ ကတ္တီပါနီ ရွှေယက်ပျား သတ်၊
မျှည်း တိုကတ္တီပါနက် ရွှေယက်ပျား သတ်၊ မျှည်း ဂျင်္ကာတ္တီပါမြေ ရွှေယက်ပျား သတ်၊
ထွမ်း ခွက်လဘက်အိုး တကောင်း ဝိတ်အဝန်း ၊ ငွေထွေး အင်ထား အဆောက်ကတ္တီ
ပါနက်မွှမ်း ၊ ဂုင်း ဖျား ခွေး မသမွှတ်ဂုတန့်၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါအိမ်ကတ္တီ
ပါနက်မွှမ်း ၊ ဂုင်း ဖျား ခွေး မသမွှတ်ဂုတန့်၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ ထီး နှံ
ရွှေညောင်ရွက်တဆင့်၊ ညောင်ရွက်ရေ၁၂၊ အထွတ် ရွှေ၊ ကျိုင်း ရွှေထွတ်၁၊ ထမ်း
စင်တလဲ၆ဝန်း ၊ ဘိန်ပိကုလား ပန်း ၊ အိမ်ညောင်ရွက်၊ အထွင်း ကုလား ပန်း ၊
ဘောင်ထပ်၊ မွှဲခံး ပန်း ၊ ကမွတ်၊ ကြာနု၊ တမြိုခြေး ၊ ကမွတ်နား ၊ အထွင်း
ပြင်ပွတ်ခြမ်း ၊ စက်၊ ဇော့်ကွင်း ၊ အထွင်းကြယ်နား ၊ ကုလား ပန်း ၊ ညောင်
ရွက်၊ တမြိုခြေး ၊ ကြက်ဂုင်ကုလား ပန်း ၊ ထောင့်ကျေး စေတိုင်၊ အဖြေမြင်းနား
လျောက်၅ဝန်း ၊ ထုပ်၃ဝန်း ၊ ထုပြောက်အနီသုတ်၊ ခါး ပန်း စက်မှာလက်ဝဲလက်
ယာ၂ဝန်း စီ၊ နောက်ထုပ်၂ဝန်း ၊ စက်အထွင်း ဆင်စွယ် ကြယ်၊ စက်နား
ညောင်ရွက်ဆင်စွယ်၊ ကြက်ဂုင်ကုလား ပန်း ၊ အိမ်ဆင်စွယ်၂တန့်၊ လည်သီး ဆင်
စွယ်၊ မွှဲသေး ကျေး စေတုံင်၊ ဆင်စွယ်၊ မြင်းကုံင်း ၊ ညောင်ရွက်ဂု၊ သံပရာ
ခွန်း ယက်ဘောက်၊ က တောင်ဆွဲ၊ ဇက်၊ ပါး ကာ၊ ရွှေဇဝါဗိန်း ၊ နင်း နှင်း သိပ်
အိမ်မြောင်၊ ဂုင်ပတ်ထွင်း ၊ ငွေဇဝါ၊ က တောင်၊ ရွှေရေး ၊ ဇာမဂီဂုပ်ပန်း
ခက်ကုံက်၊ အနား သံဒုံ၊ ရွှေပိန်း ဥက္ခက်ထိပ်ဆောင်း ၊ မြီး ဖြန်း ၊ ဂုင်ပတ်သက္ကာ
လပ်ကြိုး ၊ ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး သက္ကဒါန်၊ သက္ကာလပ်တင်ဂုမိန်း ၊ စက်ရွှန်း ၃ဆင့်၊
ဆင်ပေါင်း ဝန်း ၊ အထွတ် ရွှေ၊ အမိုး အနက်၊ က တောင်အဂုင်းရွှေသံဒုံ၊ အလယ်
ကြာပွင့်၊ ကခွက် ရွှေတစု၊ အနီ၂စု၊ ငုံကခွက်အနီ၊ က တောင်အဂုင်းရွှေ၊ အလယ်
ကြာပွင့်၊ အလံကျည်၊ လွှကျည်အနီသုတ်၊ ဆင်၊ သဖွာလပ်ကြိုး လုံး နီ၊ လွှဲတား ဦး
ငွက်ပုံရုပ်ငှ၊ ပဲ့ငွက်ပုံရုပ်ငှ၊ တဘက်၊ ပဂိုက်ချည်၂ဆင့်၊ ခင်တုဂုင်၊ အမိုး ၊ အုံ

ဖြူလုံတိုင်း ထောင့်ဖြေ၊ ပန်းဆုတ်၊ မိုးကြိုး နီ၊ ကတော့၊ သစ်ပွတ်၊ ချဉ်နီ ထိုက်၊ အောင်းဦး တပွင့်၊ ဝဲ့ပွင့်၊ တက်မအာနီ၊ လွှဲတက်ဖြူသနား တော်မူသည်၊ စာချုန် ရေး မြေ ရေး ချိမ့်ငင်း ။

15 December 1846

သက္ကရာဇ်၁၂၀၈ခုနှစ် တော်လပြည့် ကြာ၁၂ရက် နေ့နား ခဲနေမျိုး ရာဇကျော်စွာတင်ပြန်။

(တင်စိုး)

ဖို့ နဲ့မြို့အမတ်မင်း လွှတ်တော်သူကို တော်ရည်တူအစီး အနင်း အဆောင်အရွက်
အထက်အမတ်တို့နည်း ထီး သနား တော်ခံစေ။

15 December 1846
သမ္မာရာဇာဝါဝဏ်ခုနှတ် တော်လပြည့် ကျော်ဝါရက် နေ့နား ခံနေမျိုး
ရာဇာ ကျော်စွာတွင်ပြန်။

(တင်စိုး)

ပုသိမ်မြို့ဝန်မင်းကြီး မဟာမင်းလှကျော်စွာဘွဲ့ခံသံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ပုသိမ်မြို့မှာ နေမျိုးအာဝကာကျော်ထင်ကိုစစ်ကဲ၊ နေမျိုးကျော်ထင်ဂုဏာဘာကို နား ခံခန့်၊ အာထက်စစ်ကဲနား ခံတို့နည်း ထီး အစီး အနင်း အဆောင်အဂျက် သနား တော်ခံစေ။

သမ္မာဂုဏ်ဝါ၂၀၀ခုပြာသိုလဆန်း ၃ရက် နေ့နား ခံပြေကြီး မှူး တွင် ပြန်။

(တင်စိုး)

20 December 1846

မင်း တုန်း မင်း သား သီရိသုမဟာဓမ္မရာဇာကို့မင်း တုန်း မင်း ခေါ်စေ၊
မင်း တုန်း မင်း သီရိသုမဟာဓမ္မရာဇာကို ဗေဒင်း ၊ ကတ္တိပါန်၊ နဘူး စည်း
ဇာ ဘောက် ရောင်ပျား ခံ ဘောင်း ခုရစ်၊ အလယ်သစ္စာပန်း ၁၀ပွင့်၊ ဘောင်း
အထက် အောက်သရဖီပွင့် ရွှေအစိမ်း ၊ အနီ ဘော့ခြေယ်၊ ပုလဲ သေး ဝတ်ဆံတပ်၊ အ
ကြား ရောင်လင်း ခံ ဘောင်း ခုရစ်၊ အထက် အောက်ကြာတန်း ရွှေအစိမ်း အ
နီ၊ ဘော့ခြေယ်၊ နောက်ချပ်ကြက်ဂုံဇာ ဘောက်၊ အနား သရက်ကင်း ၊ ရွှေအ
စိမ်း အနီ ဘော့ခြေယ်၊ အုံအရစ်ပန်း ဂွက်၊ ဆင်စွယ်ဝန်း ဂွက် ထောင့်ပန်း ၊ ပု
လဲဝတ်ဆံတပ်၊ ပန်း ပွင့်အပြည့်ကြဲဆင်စွယ်ဝန်း ဂွက်၊ အတွင်း သမ္မာပန်း ပုလဲဝတ်
ဆံတပ်၊ အပြည့်ကြဲ၊ မြင်း နား သရက်ကပ်း ဇာ ဘောက်၊ ကြက်ဂုံ ရွှေအစိမ်း အနီ
ဘော့ခြေယ်၊ ဗေဒင်း မှာသင်း ကျစ်တပ်စေ၊ ဗေဒင်း နား တောင်း ရွှေစ
လွယ်ဝဂွယ်၊ ဒက်ဘဂုက်သရက်ကင်း ထူ ပြောက်ဂုံနှစ်ထိုး ၊ အနား ကျောက်စ်၊
အလယ်မြစ်၊ ဝတ်လုံ ရွှေပဇွန်ဆီ၊ ဒရွှေသား ပန်း ပွင့်ကြဲ ဘော့ခြေယ်၊ တုဂင် ခြေတပ်၊
ဘဲဂုံခုဆင့်၊ လည်ဂွဲပါ၊ ဘွဲ့ဖြူဘက်မြီတိခုဆင့်၊ ရွှေသား ပန်း ပွင့်ကြဲ ဘော့ခြေယ်၊ အ
ပွညိုဂုံ၊ အနံ့ဒီ ရွှေသား ၊ မောက်တိုဝိုး ဂျည် တောင်ဇာခြေယ်၊ ရွှေကုံး စန် တောင်
ဝဂ၊ မောက်တုံအနား ပတ္တမြား တရစ်၊ ရွှေထိပ်ပတ္တမြား ခုရစ်၊ ဌက်မနား
မှန်တင်း တပ်စိန်ပွင့်ဝဂ၊ နေ ရောင်ကာ ရွှေပဇွန်ဆီအစိမ်း အနီအပြာခြေယ်၊
ရွှေသား ပန်း ပွင့်ကဲ၊ ပါး ကာနား ကာ ရွှေကာ နောက်ကာ မောက်ဂုပါလည်
လွေး ၊ ဒရွှေပဇွန်ဆီအစိမ်း အနီအပြာခြေယ်၊ ရွှေသား ပန်း ပွင့်ကြဲမျည်း တိုရွှေ
ပဇွန်ဆီရွှေသား ၊ ရောင်ပျား အစိမ်း အနီအတွန့်သတ်၊ မျည်း ဂွည် ရွှေပဇွန်ဆီ
ရွှေသား ရောင်ပျား အစိမ်း အနီအတွန့်သတ်၊ ကွမ်း ခွက်ဝ၂ မြွောင့်မှန်တပ်၊
အနား ပတ္တမြား ခုရစ်စီ၊ တကောင်း ပိတ်ဝ၂ ငြွောင့်မှန်တပ်၊ အနား ပတ္တ
မြား ခုရစ်စီ၊ ကွမ်း လိပ်ခုမြွဝဝ၂ မြွောင့်မှန်တပ်၊ အနား ပတ္တမြား ခုရစ်စီ၊
ရွှေထွေး အင်၊ ထား အ ဆောက်အအိမ် ရွှေသား ပိန်း ၊ အ ဆောက်ဂုင်း ဖျား ၊
ခွေး မပတ္တမြား ကျောက်တန်း ဖြ၊ အတွင်း ရောင်လင်း ၊ သံပရာခွန်၊ ထိပ်
ပတ္တမြား မှက်ခြေယ်၊ လက်ကုံင် ရောင်လင်း ၊ အိမ်၊ ဂုင်ဖျား ၊ ခွေး မဆမ္မတ်ဂု
တန့်၊ ပတ္တမြား ခုရစ်စီ၊ ဆောင်ထား အိမ်အဂိုး သမ္မတ်ဂုတန့်၊ ပတ္တမြား တရစ်

စီ၊ မည်သ၎ိုအိတ်သွတ်၊ ဝေါတလာ ရွှေပိန်း ၊ အတွင်း ဟင်း သပတာ၊ သွတ်၊ ထမ်း စင်ခွက် ရွှေပိန်း ၊ ကျိုင်း ရွှေချက်ငှဲ့၊ အဆောင်နီ၊ ခ မောက် နေ ရောင်သွတ်၊ မောက်တို့၊ အဲ မောင်း ၊ လွဲမ၊ သေနတ်လင်း လေး အိတ်နီသွတ်၊ ဖီးပေါင်း မြင်း ကတိုင်း ညောင်ရွက်ခြေပ၊ ရွှေပဒူနှစ်ဆီမွှမ်း ၊ နင်း နှင်း သိပ်၊ ဇက်၊ ပါး ကာ ရွှေဇလုံပိန်း ၊ က တောင် ရွှေပိန်း ၊ ဥက္ခက်ထိပ် ဆောင်း ၊ မြီး ဖြန်း ၊ ရုင်ပတ် ကြိုး ၊ တတ္တီပါ ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး ၊ ကတ္တီပါ၊ ကတ္တီပါတင်ရမ်း ၊ စကီ ရွှန်း ခုခင်း၊ ရွှေယက်ပျား သတ်၊ ဆင် ပေါင်း ဝန်း ၊ ရွှေပိန်း ၊ အလံကျည်၊ လွှဲကျည် ရွှေပိန်း ၊ ဆင်ကြိုး ၊ ကတ္တီပါ ရွှေကြယ် ငွေကွင်း တပ်၊ နင်း လုံး ကြိုး ၊ ငွေကွင်း ငွေချိပ်မြီး ကောက်၊ ရွှေသား မှက်နှာတပ်၊ ဆင် ခြေဘုံး ၊ မှိုး နဲ့ ရွှေလွှဲ၅၀၊ စည်နီ၉၊ စည်ပုတ်၁၊ ပုံသာ၂၊ ငွေနဲ့ကြိုး ၂၊ ငွေနဲ့ငယ်၃၊ ခရာ၂၊ လင်း ကွင်း ၁၊ လွှဲကား စက်ပြည်၊ ဦး ဝဲလုင်တိုင်ပိုတိုင်လက်ခတ်၊ ဝဲဘ ဝေဇယန်ခင်တုရင်အမိုး လည် ပေါ်ယွန်း ဆက်၊ လွှဲတကိန်သနား တော်မူသည်၊ စာ ပြန် ရေး မြဲ ရေး ၍သွင်း ။

သက္ကရာဇ်၁၂၀၈ခုပြာသိုလဆန်း ၄ ရုက် နေ့နား ခံစံ မြောင်မှူး တွင် 21 December 1846 ပြန် ။

(တင်စီစု)

မင်း တုန်း မင်း ၊ သီဂိသုမဟာဓမ္မရာဇာကို ကောင်ဦး ခေါင်း ရုပ်၊ စွယ်
ရုမ်း ၊ လှုင်တိုင်ဘိန ပိတုလား ပန်း ၊ အိမ် ညောင်ရွက်ကုံလား ပန်း ၊ စံန်
တောင်ဘီလူး ခေါင်း အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ ထောင့်တုရင်ပါ၊ ဝဲစွယ် ပေါင်း
ကနင်း ချင်ပွတ်အ ဖြေ၊ လိပ်ပျာ တောင်တစ်၊ ဝဲထိပျား ဆွဲတုရင် မှော်တန်း စိန်
ဒနား သရက်ကင်းပေါက်၊ အထွင်း မကျည်း ရွက်ဘဝါး အဖျား ညောင်ရွက်၊ (အ
နား )ဇီး ရွက်အထွင်း မကျည်း ရွက်ဘဝါး အထွင်း ထုပြောက်၊ ဝဲလှုင်တိုင်ဘိန ပ်
ကုလား ပန်း ၊ အိမ် ညောင်ရွက်၊ အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ စိန် တောင်ဘီလူး
ခေါင်း ၊ အထွင်း ကုလား ပန်း၊ ဝဲ ခေါင်း မြီးပါ၊ဆောင်မလည် ပေါ်၊ ခေါင်မ
ယွန်း သတ်၊ နှ ရောင် ရွှေ နောက်မုတ်ပါ၊ နောက် ဆောင်လည် ပေါ်၊ လက်ဝဲ
လက်ယာစမြင်၊ နှ ရောင် ရွှေ နောက်မုတ်ပါ၊ နောက်နှ ရောင်စမုတ်တစ်၊
ရွှေ ဆောင်လည် ပေါ်၊ လက်ဝဲလက်ယာစမြင်နှ ရောင် ရွှေ နောက်စမုတ်ပါ၊
ရွှေ ဆောင်စမုတ်ယွန်း ဝဲဆက် ဆောင်မ ရွှေ ခေါင်စင်စနု ဆောင်ပါ ဆောင်
ပေါင်း ၅၊ အ ပေါ်အမွှမ်း ခြေ ကြေးထွေး တော်ရုနောင်၊ မှော်တန်း သရက်
ကင်း အ ဆော် ညောင်ရွက်၊ အနား မကျည်း ရွက်အထွင်း ဘဝါး ခြေထိုက်၊ တုရင်
ထိုက်၊ တော်ရုနောင်၊ မှော်တန်း သရက်ကင်း အ ဆော် ညောင်ရွက်၊ အနား
မကျည်း ရွက်၊ အထွင်း ဘဝါး ချင်ပိတ်၊ မှော်ဝံခြေး အကြေး သံပွင့်၊ အနား ဇီး
ရွက်၊ သ တောင်လည်ကြာနုတမြို့ တောက်၊ ချင်ပိတ် တောင်သား စေတပ်၊ တုရင်
ပါ ခေါင်စင်း၊ စနု ဆောင် ရွှေလည် ပေါ် ဆောင်စမုတ်ယွန်း ဝဲဆက်ပါ၊ ခါး ပန်း
ဘိန ပိတုလား ပန်း ၊ ဘောင်ထိပ် မှော်ပန်း လွှကြာနု၊ ခါး ပန်း ပေါ်လက်
ရုမ်း ၊ ခေါင်း စီ ခေါင်ခံနား တောင်း ကြို မှော်ကုလား ပန်း ၊ အိမ်၊ ညောင်
ရွက်အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ ထောင့် ကျေး စေတိုင်၊ တံခါး တိုင်၊ လက်တန်းကြဆစ်၊
အထွတ်မြွတ်အ ဖျား ပန်း ဆုပ်၊ သပ်ထရွပ်ဝှင့်၊ ထောင့် ကျေး စေတိုင်၊ တံခါး
တိုင်အ ဖြေမြင်း နား သတ်၊ နောက် ဆောင်ခါး ပန်း ဘိန ပိတုလား ပန်း ၊ အိမ်
ညောင်ရွက်အထွင်း ကုလား ပန်း၊ ဘောင်ထိပ် မှော်၊ ပန်း လွှကြာနု ခါး ပန်း
ပေါ်ပျည် ထောင်ကပွတ်ကြီး ငယ်ပွတ်ခြမ်း သတ်၊ ပြတင်း ချင်ပွတ်၊ ပြတင်း ခန်း
စေ့၊ ဆောင် ပေါင်း ၅၊ အမိုး အဖြူအ ပေါ်မွမ်း ၊ လက်ရုမ်း ဘိန ပ် ဘောင်း လွ

ထုပြောက်အမှမ်း ရွှေတစု၊ အနီ၂စု၊ ဘောင်ဦး ပဲ့ရွှေ၂စုအနီတစု၊ ပျည်
တောင်တမွတ်ကြီး ပွတ်ခြမ်း အထွင်း ကမွတ်သေး ရွှေပိန်း ၊ ပျည်ထောင်ဇာ
တာတွင်း အနီသုတ်၊ ပိုပိတ်ဘိနပ်ကုလား ပန်း ၊ လက်ဝုံး အနီသုတ်၊ ခါး ပန်း
ကြယ်တပ်သနား တော်မူသည်၊ စာချွန်ရေး မြဲရေး ၍သွင်း ။

21 December 1846
သင်္ဘာရာဇာ၂၀ဂခုပြာသိုလဆန်း ၄ရက် နေ့နား ခံစေမြောင်မှူး ထွင်
ပြန်။

(တင်စီစု)

မန်လည်ဖြိုသူကြီး နေမျိုး မင်း လွှတ်တိုလိုက်ပို့ တား ဖြိုသူကြီး နေမျိုး မင်း လွှ
သမန်ရာဇာနည်း ထီး အစီး အနင်း အဆောင်အရွက်သနား တော်ခံစေ။

23 December 1846

သတ္တရာဇဝင်၂၀၀ခုပြာသိုလဆန်း ၆ရက် နေ့နား ခံနေမျိုး စည်သူကျော်
စွာထွင်ပြန်။

(တင်စီစု)

ပန်တိမ်း မြို့သူကြီး နေမျိုး မင်း လွှတ မန္တသူက ပန်တိမ်း မြို့ကို ဘဝဉီအမိန့် တော်စာ ချွန်တော်နှင့်ကြီး စိုး ဆောင်ရွက်ပါသည်၊ ဘုရိုမစွမ်း ဂိုလွှင်မြို့ရွာကိုကြီး စိုး ဆောင်ရွက်လက်ဂိုလက်မထွာစီရင်ပါရသည်၊ လက်ဂိုကြီး စိုး မြကြီး စိုး ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ဂိုဆိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း နေမျိုး မင်း လွှတ မန္တသူကို ပန်တိမ်း မြို့သူကြီး ခန့်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၀၈ ခုပြာသိုလပြည့် ကြာဝဂုက် နေ့နာ၊ 2 January 1847 ခံစေမြောင်မှူး ထွင်ပြန်။

(တင်စီစု)

ပန်တိမ်း မြို့သူကြီး နေမျိုး မင်း လွှမန္တသူကို ပန်တိမ်း မြို့မှာ မြို့သူကြီး အရာနှင့် အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်သည်အထွင်း ဗောင်း ပန်း ၉၊ ကမာရွက် ထောင် ၉၊ ရွေ နား တောင်း ကြက်ဂုံအနား ဆူး ၂ထပ်၊ ကတ္တီပါဝတ်လုံဘဲဖြူ ရွေမြိုက်ဂံ၊ ရွေစ လွယ် ၉သွယ်၊ မောက်တို ရွေဝိန်း ရွှေကုံး စိန် တောင် ၉၊ ရွှေထီပ ရွှေထွတ်၊ ငွက် မနား စိန်မွှေ့ ၁၂၊ ပါး ကာနား ကာ၊ ရွှေကာ နောက်ကာ၊ မောက်ဂူပါလည် ကွေး ကတ္တီပါနီအင်္ကျီပုံး ခုံသတ်၊ မျည်း တိုကတ္တီပါနက်ဘဲကွပ်ပုံး ခုံသတ်၊ မျည်း ပွေ့ည် ကတ္တီပါပြာဘဲကွပ်ပုံး ခုံသတ်၊ ကွမ်း ခွက်၊ လဘက်အိုး ၊ တကောင်း ပိတ်ဂွစ် ထောင့်၊ ငွေ ထွေး အင်၊ ထား ၊ အ ဆောက်ကတ္တီပါနက်မွှမ်း ၊ ဂုင်း ဖျား ၊ ခွေး မ ခွေး ငယ်၊ သမ္ပတ်ဂုတန့်၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ အိမ်ကတ္တီပါနက်မွှမ်း ၊ ဂုင်း ဖျား ခွေး မသမ္ပတ်ဂုတန့်၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ ထီး နီ ရွှေ ညောင်ရွက်တဆင့်တပ်၊ ညောင်ရွက် ရေ ၂၊ အထွတ် ရွှေအဂိုး အနီသုတ်၊ ကျိုင်း ၁၊ အချက်အထွတ် ရွှေ၊ ထမ်း စင်တလဲဖဝန်း ၊ ဘိန်ပဂုလား ပန်း ၊ အိမ် ညောင်ရွက်၊ အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ အောင်ထိပ် မွှေ်၊ ခါး ပန်း ၊ ကြာနု၊ တမြို့ခြေး ၊ ကမ္ပတ်နား ၊ အထွင်း ပြင်ပွတ် ခြမ်း ၊ စက်၊ ဇော့ကွင်း ၊ အထွင်း ကြယ်နား ကုလား ပန်း ၊ ညောင်ရွက်တမြို့ခြေး ကြက်ဂုံကုလား ပန်း ၊ အိမ် ညောင်ရွက်၊ အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ ထောင့် ကွေး ဝတိုင်၊ အ ဖြေမြင်း နား ၊ လျောက်၅ဝန်း ၊ ထုပ်၃ဝန်း ၊ ထု ပြောက်အနီသုတ် ခါး ပန်း စက်မှာ၊ လက်ဝဲလက်ယာ ၂ဝန်း စီ၊ နောက်ထုပ် ၂ဝန်း ၊ စက်အထွင်း ဆင်စွယ်ကြယ်၊ စက်နား ညောင်ရွက်ဆင်စွယ်၊ ကြက်ဂုံကုလား ပန်း ၊ အိမ်ဆင် စွယ် ၂တန့်၊ လည်သီး ဆင်စွယ်၊ မွှေ်သေး ကွေး စေတိုင်ဆင်စွယ်၊ မြင်း ကတိုင်း ညောင်ရွက်ဂု၊ သံပဂုခွန်၊ ယက်အောက်၊ က တောင်ဆွဲ၊ ဇက်၊ ပါး ကာ၊ ရွှေ ဇဝိဝိန်း ၊ နင်း နှင်း သိပ်၊ အိမ် မြေခင်၊ ဂုင်ပတ်ထွင်း ၊ ငွေဇဝိ၊ က တောင် ရွှေ ရေး ၊ စ ၁မဂိုဂုပ်၊ ပန်း ခက်ကိုက်၊ အနား သံ့ဝံ့၊ ဥက္ခက်ထိပ် ဆောင်း မြီး ဖြန်း ၊ ဂုင်ပတ်သက္ကလပ်ကြိုး ၊ ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး သကဲ့ဒါန်၊ သက္ကလပ်တင်ဂုမ်း ၊ စက်ရွန်း ဝဆင့်၊ ဆင် ပေါင်ဝန်အထွတ် ရွှေ၊ အမိုး အနက်၊ က တောင်အရင်း ရွှေ၊ အလယ်ကြာပွင့်၊ အလံကျည်၊ လွှကျည်အနီသုတ်၊ ဆင်သက္ကလပ်ကြိုး လုံးနီသနား တော်မူ သည်၊ စ ၁ရွန် ရေး မြဲ ရေး ၍သွင်း ။

2 January 1847

သက္ကရာဇ်၁၂၀၈ခုပြာသိုလပြည့်ကျော်၁ရက်နေ့နံ့၁း ခံစားမြောင်မှုး
ထွင်ပြန်။

(တင်စီစု)

ဝန်ကိမ်း မြို့သူကြီး နေမျိုး မင်း လွှမ်းမိုးသူကို ပန်ကိမ်း မြို့မှ ဝမြို့သူကြီး အရာနှင့် အမှုတော်ကိုထမ်း ဂျက်သည့်အတွင်း ထီး နီအထွတ်အနားအဂျက် ဆွဲထည့်သော်၊ တော် ခံစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၀၈ ခုနှစ် သိုလပြည့် ကြာသပတေး နေ့နား ခံစေမြောင်းမှူး ထွင်ပြန်။

(တင်စီစု)

ပဉ္စာလပင်ဃာမြို့သူကြီး မင်း လွမင်း တင်ရာဇာဗိုလ်ကိုပဉ္စာလပင်း သာမြို့မှာမြို့သူကြီး အရာနှင့်အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်သည်အထွင်း ကျောက်ပန်း တောင်းမြို့သူကြီး မင်း လွသီရိသီဟဗိုလ်နည်း ထီး အစီး အနှင်း အဆောင်အရွက်သနား တော်ခံစေ။

သို့ရာဇာဒါဝဝရခုပြာသိုလပြည့် ကြာဂုရုက် နေ့နား ခံစေမြောင်မှုး ထွင်ပြန်။

(တင်စိုး)

6 January 1847

ပုခန်း ကြီး မြို့သေနတ်ဘဝဝဝမှာမဟာမင်း လွမင်း ခေါင်ရဘဇာ၁ မဟာမင်း ကျော်သီဟမင်းတင်တို့ကို သေနတ်ဖိုလ်ခန့်။

7 January 1847

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၀၀ခုပြာသိုလပြည့် ကျော်ဖရက် နေ့နား ခံစစ်မြောင်ဖား ထွင်ပြန်။

(တင်စီစု)

ပုခန်း ကြီး မြို့သေနတ်ဗိုလ်မဟာမင်း လွမင်း ခေါင်ဂုဏာဝ၊ မဟာမင်း ကျော်သီဟမင်း တင်တို့ကိုတလုပ်မြို့သေနတ်ဗိုလ်မဟာမင်း လွမင်း ခေါင် ကျော်နည်း ထီး အစီး အနင်း အဆောင်အဂ်ိသနား တော်ခံစေ။

(သတ္တဂုဇော်) ၁၂၀၈ခုပြာသိုလပြည့် ကျော်ဒဂုက်နေ့နား ခံစေမြောင်းမှ ထွင်ပြန်။

(တင်စိုး)

7 January 1847

မတဲ့ဒေး ဝန်း တိုက်အကောက်စာရေး မင်း လွမင်း ထင်ကျော်၊ မင်း လွ
မင်းကျော်၊မင်းလွမင်းတင်စည်သူတို့ကို ဗဗင်း ပန်း ၉၊ တမာလွှက် ဆောင်၉၊
ရွှေနား တောင်း ကြက်ဂုင်ဆူး ၂ထပ်၊ ကတ္တီပါဝတ်လုံဘွဲ့ဖြူ ရွှေမြိတ်ဂံ၊ ငွေစလွယ်
၉သွယ်၊ မောက်တို ရွှေပိန်း ၊ ရွှေကုန်း စိန်တောင်၉၊ ရွှေထီဝိ ရွှေထွက်၊ ငှက်
မနား စိန်မွှင့်၁၂၂၊ ပါး ကဘနား ကဘ၊ ၀ွှေကာနောက်ကာ၊ မောက်ဂူပါ
လည်ထွေး ၊ ကတ္တီပါနီဘဲကွပ် ပိုး ခုံသတ်၊ မျည်း တိုကတ္တီပါနက်ပိုး ခုံသတ်၊ မျည်း ဂျည်
ကတ္တီပါပြာဘဲကွပ်ပိုး ခုံသတ်၊ ကွမ်း ခွက်၊ လဘက်အိုး ၊ တကောင်း ပိတ်ဂွစ် ထောင့်၊
ငွေထွေး အင်၊ ထား ၊ အဆောက်ကတ္တီပါနက်မွှမ်း ၊ ဂုင်း ဖျား ၊ ခွေး မခွေး
ငယ်၊ သမွှတ်ဂုတန့်၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ ထီး နီ ရွှေညောင်ဂွက်တဆင့်တပ်၊
ညောင်ဂွက် ရေ၂၂၊ အထွတ် ရွှေအဂိုး အနီသုတ်၊ ကျိုင်း ၁၊ အခွက်အထွတ် ရွှေ၊ထမ်း
စင်တလဲဖဝန်း ၊ ဘိန၀ကုလား ပန်း ၊ အိမ် ညောင်ဂွက်၊ အထွင်း ကုလား ပန်း ၊
ဘောင်ထိပ် မွှေ၊ တမွှတ်ကြာနု၊ တမြွှခြား ၊ ကမွှတ်နား ၊ အထွင်း မြင်မွှတ်ခြမ်း ၊
စက်ဇော့ကွင်း ၊ အထွင်း ကြယ်နား ၊ ကုလား ပန်း ၊ ညောင်ဂွက်တမြွှခြား ၊ ကြက်
ဂုင်ကုလား ပန်း ၊ အိမ် ညောင်ဂွက်၊ အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ ထောင့်ကျေး စေ
တိုင်၊ အဖြေမြင်း နား ၊ လျောက်၅၀န်း ၊ ထုပ်၃၀န်း ၊ ထုပြောက်အနီသုတ်၊ ခါး
ပန်း စက်မွှာ လက်ဝဲလက်ယာ၂၀န်း စီ၊ စက်အထွင်း ဆင်စွယ်၊ ကြက်ဂုင်ကုလား
ပန်း ၊ အိမ်ဆင်စွယ်၂တန့်၊ လည်သီး ဆင်စွယ်မွှေ သေး ၊ ကျေး စေတိုင်၊ ဆင်
စွယ်၊ မြင်း ကကိုင်း ၊ ညောင်ဂွက်ဂု၊ သံပဂုခွံ၊ ယက် ဘောက်၊ က တောင်ခွဲ၊
ဇက်၊ ပါး ကာ ရွှေဇဝါပိန်း ၊ နင်း နှင်း သိပ်၊ အိမ် ပြောင်ဂုင်ပတ်ကွင်း ၊ ငွေ
ဇဝါ၊ က တောင် ရွှေ ရေး ၊ ဇာမဂိုဂုပ်ပန်း ခက်ကုံက်၊ အနား သံငုံ ရွှေပိန်း ၊
ဥကွက်ထိပ် ဆောင်း ၊ မြီး ဖြန်း ၊ ရင်ပတ်သကြိလပ်ကြိုး ၊ ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီးသက္ကာ
ဒါနိသက္ကလပ်တင်ဂုမ်း ၊ စက်ရွှန်း ၃ဆင့်၊ ဆင် ပေါင်း ဝန်း အထွတ် ရွှေ၊ အမိုး အ
နက်၊ က တောင်အဂုပ် ရွှေ အလယ်ကြာမွှင့်၊ ကခွက် ရွှေတစုအနီ၂စု၊ ငုံကခွက်အနီ၊
က တောင်အဂုပ် ရွှေ၊ အလယ်ကြာမွှင့်၊ အလဲကျည်လွှဲကျည်အနီသုတ်၊ ဆင်သက္ကလပ်ကြိုး လုံး
နီသနား တော်မူသည်၊ စိရွှန် ရေး မြဲ ရေး ၍သွင်း ။

8 January 1847

8 January 1847

သတ္တရာဇာဝါဝရခုပြာသိုလပြည့် ကျော်ရုရက် နေ့နားခံနေမျိုး စည်သူ
ကျော်စွာထွင်ပြန်။

(တင် စိစု)

လဲခြား မြို့စစ်ကဲ နေမျိုး မင်း လွမင်း ခေါင်ကော်၊ နေမျိုး ရာဇသခ်ယာ၊ ညောင်ရွှေမြို့စစ်ကဲ နေမျိုး ရန်အောင်ကျော်ထင်၊ ရဲလွဲ ခေါင်နော်ရထာ၊ မောက်မယ်မြို့စစ်ကဲနရာရဲလွဲ ရွှေတောင်၊ ရဲလုံတင် နော်ရထာတို့ကို စစ်ကဲအရာနှင့်အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်သည်အတွင်း သီနှိုမြို့စစ်ကဲတို့နည်း အစီး အနင်း အဆောင်အရွက် ဆောင်း ထီး သနား တော်ခံစေ။

သည်ရာဇာဝါဝဂခုပြာသိုလပြည့် ကျော်ဂုဏ် နေ့နား 10 January 1847 ခံစေမြောင်မှား ထွင်ပြန်။

(တင်စီစု)

ကနောင်မင်း သား သတိုး မင်း ရဲ ကျော်ထင်၊ လိုင်မင်း သား သတိုး မင်း ရဲ
ကျော်စွာ၊ မိုး ညှင်း မင်း သား တို့ကို ဗောင်း ကတ်ပါနီ၊ နဘူး စီး ဇာ ဘောက်
ရောင်ပျား ခံ၊ ဘောင်း သုံး ရစ်၊ အလယ်သစ္စာပန်း ၁၀ပွင့်၊ ဘောင်း အ
ထက် အောက်သရဖီပွင့်၊ ရွှေအစိမ်း အဝါ ဘော့ခြယ်၊ အကြား ရောင်လင်း ခံ၊
ဘောင်း သုံး ရစ်၊ အထက် အောက်ကြာတန်း၊ ရွှေအစိမ်း အဝါ ဘော့ခြယ်၊ နောက်
ရှပ်ကြက်ရုင်ဇာ ဘောက်၊ အနား သရက်ကင်း ၊ ရွှေအစိမ်း အဝါ ဘော့ခြယ်၊ ရောင်
ပျား ဇာ ဘောက်တဆင့်၊ တမာရွက် ထောင်၁ဂ၊ ရွှေအစိမ်း အဝါ ဘော့ခြယ်၊
မြင်း နား သရက်ကင်း ဇာ ဘောက်၊ ကြက်ရုင် ရွှေအစိမ်း အဝါ ဘော့ခြယ်၊ ဗောင်း
မှာသင်း ကျစ်တပ်စေ၊ ပန်း နား တောင်း ရွှေစလွယ်၁ဂသွယ်၊ ဒက်ဘယက်သ
ရက်ကင်း ထု ပြောက်၊ ဂုန်နှင်းထိုး ၊ အနား ကျောက်စီ၊ အလယ်မြစီ၊ ကတ်ပါဝတ်လုံ၊
ဘဲရုံ ရွှေပုဇွန်ဆီ ၂ဆင့်တပ်၊ လက်ကွယ်လက်ရုံး ကိုခြေ့ခြေ့ ချပ်စေ၊ ဘွဲ့ဖြူ ၂ဘက်အမြီတ်၂
ဆင့်၊ ရွှေသား မောက်တို၊ ရွှေကုံ း စိန်တောင်၁ဂ၊ ရွှေထိတ် ရွှေထွတ် ကျောက်
၂ရုစ်စီ၊ ဌက်မနား မှန်ကင်း စိန်ပွင့်၁ဂ၊ နေ ရောင်ကာ၊ ရွှေပုဇွန်ဆီ၊
ရွှေသား ရောင်ပျားအစိမ်းအနီအထွန့်သတ်၊ ပါး ကာနား ကာ၊ ရွှေကာနောက်
ကာ၊ မောက်ရှပါလည်ကွေး ၊ ရွှေပုဇွန်ဆီ၊ ရွှေသား ရောင်ပျား အစိမ်း အနီ
အထွန့်သတ်၊ မျှည်း တို ရွှေပုဇွန်ဆီ၊ ရွှေသား ရောင်ပျား အစိမ်း အနီအထွန့်သတ်၊
မျှည်း ရှည်ကတ်ပါနီ၊ ရွှေသား ရောင်ပျား အစိမ်း အနီအထွန့်သတ်၊ ကွမ်း ခွက်
ရွှစ် ထောင့်မှန်တပ်၊ အနား ပတ္တမြား ၂ရုစ်စီ၊ လဘက်အိုး ရွှစ် ထောင့်မှန်တပ်
အနား ပတ္တမြား ၂ရုစ်စီ၊ တကောင်း ဝိတ်ရွှစ် ထောင့်မှန်တပ်၊ အနား ပတ္တ
မြား ၂ရုစ်စီ၊ ကွမ်း လိပ်ခုမြွှာ ရွှစ် ထောင့်မှန်တပ် အနား ပတ္တမြား ၂ရုစ်စီ၊
ရွှေ ထွေး အင်၊ ထား အဆောက်အအိမ် ရွှေသား ပိန်း ၊ အဆောက်ရုံး ပျား
ခွေး မပတ္တမြား ကျောက်တန့်ဖြ၊ အတွင်း ရောင်လင်း ၊ သံပရာခွန်ထိပ်ပတ္တ
မြား မှက်ခြေယ်၊ လက်ကိုင် ရောင်လင်း ၊ ရုံး ပျား ခွေး မ၊ သမ္မတ်ရတန့်၊ ပ
တ္တမြား ၃ရုစ်စီ၊ ဆောင်ထား မိုး ကြိုး ၊ ဆင်မည်းသရီအိတ်နီသွတ်၊ ထမ်း စင်ခွက်
ဒါး ပန်း ၊ စတ်ဘီလူး ခေါင်း ၊ အတွင်း ကြာ အထွင်း ကြယ်၊ အဆုံကြာနှ ၂ဆင့်၊
ခါး ပန်း ကမ္ပတ်၊ ခရမ်း ပွင့်တမြွှေ့ ၊ ကမ္ပတ်နား မွတ်ခြမ်း ၊ ဘိန်ပ်ကုလား

ပန်း ၊ တောင်သံပွင့်ပန်း လှ၊ ကြာနု၊ ထောင့်ကြက်ရင်ကုလား ပန်း ၊ ထောင့်
အဖြေမြင်း နား ၊ ထောင့်အုပ်တုရင်ဇွန်း ဂိုး ၊ အုံး တဘီလူး ခေါင်း ၊ မြင်
မိုရ်တုရင်ရွှေ့စုအနီတစု၊ ခါး အနီ၊ ကျီင်း ရွှေချက်၂၊ မြင်း ကိုင်း ၊ ညောင်
ရွက်ဖျော်၊ ရွှေဝုဇွန်ခွန်မွမ်း ၊ နင်း နွင်း သိပ်၊ ဇက်၊ ပါး ကဘ၊ ရွှေဇဝါ
ပိန်း ၊ က တောင်၊ ရွှေပိန်း ၊ ဥက္ခက်ထိပ် ဆောင်း ၊ မြီး ဖြန်း ၊ ရင်ပတ်ကြိုး
ကတ္တီပါရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး ကတ္တီပါ၊ ကတ္တီပါတင်ရမ်း စက်ရှန်း ဝဆင့်၊ ရွှေယက်
ပျား ကွတ်၊ ဆင် ပေါင်း ဝန်း ရွှေ့စုအနီဝစု၊ ရဲက ရွှေ့စု၊ အနီတစု၊ အလံကျည်
လုံကျည်၊ ရင်း ပျား ရွှေဒီ၊ ဆင်ကြိုး ၊ သမ္မာလပ် ရွှေကြယ်တပ်၊ ဆင် ခြေဘုံး မိုး နဲ
ရွှေဖွဲ့ဝဝ၊ စည်နီရ၊ စည်ပုတ်ဘ၊ ပုံသဘ၊ ငွေနှဲကြိုး ဘ၊ ငွေနှဲဝယ်၂၊ ခရဝ
ဘ၊ လင်း ကွင်း ဘ၊ လွှဲကား စက်ပြည့်၊ ဝဲဘီ ဝေဇယံပန်း ဆွဲပြဿဒ်ကွက်၊ ရွှေပိန်း
လုင်တိုင်၊ အဖြေတုရင်တပ်၊ ရွှေပန်း ပုံတိုင်အနီသုတ်၊ လက်ခတ်အထွင်း ရွှေရေး၊
အလံဘဲနီ၊ အထွတ် ရွှေ၊ အလံကျည်၊ ရွှေကြဆစ်၊ အလံဂိုး အနီသုတ်၊ ငွေကြိုး ရွှေက တော့
အောင်း ဖြူ၊ ဦး ဝပွင့်ဝဲ၂ပွင့်၊ ကက်မအနီသုတ်၊ အဂိုး ရွှေကြဆစ်၊ အထွတ် ရွှေရေး၊
လက်ကိုင်အနီသုတ်၊ လွှဲတက်အနီသုတ်၊ ခင်တုရင်အမွှမ်း တုရင်တပ်၊ ရွှေပိန်း အုံ၊
ရွှေဇဝါတိုင်း ရွှေကြဆစ်၊ မှတ်ဂိုး ထောက် ရွှေကြဆစ်၊ လက်ရစ်း အဖြေတုရင်တပ်၊
မြီး ဝဆင့်၊ ရွှေပိန်း လက်ရမ်း ၊ ရွှေရေး ပွတ်လုံး အနီသုတ်၊ ခုံး အနီသုတ် သ
နား တော်မူသည်း စာချွန်ရေး မြဲရေး ၍သွင်း ။

သတ္တရာဇာဝ၂၀၀ခုပြာသိုလပြည့်ကျော်ဘဝရက် နေ့နား ခံနေချိန် ရာဇာ
ကျော်စွာထွင်ပြန်။

(တင်စိုး)

11 January 1847

မိုး ညင်း မင်း သား သား ကို ဗောင်း ၊ ကတ္တီပါနီ၊ နဘူး စီး ဇာ ဘောက်၊
ရေါင်ပျား ခံ၊ ပေါင်း ခုရစ်၊ အလယ်သစ္စာပန်း ၁၅ပွင့်၊ ပေါင်း အထက်
အောက်သရဖီပွင့်၊ ရွှေအစိမ်း အဝါ ဘောဒြယ်၊ အကြား ရောင်လင်း ခံ၊
နောက်ချပ်ကြက်ဂုဏ်ဇာ ဘောက်၊ အနား သရုက်ကင်း ၊ ရွှေအစိမ်း အဝါ ဘော
ချယ်၊ ရောင်ပျား ဇာ ဘောက်စဆင့်၊ တမာရွက် ထောင်၁၅၊ ရွှေအစိမ်း အ
ဝါ ဘောချယ်၊ အနား သရုက်ကင်း ၊ ဇာ ဘောက်၊ ကြက်ဂုဏ် ရွှေအစိမ်း အဝါ
ဘောချယ်၊ ဓေါင်း မှာသင်း ကုစ်တပ်စေ၊ ရွှေသား ၊ ပန်း နား ထောင်း ၊
ရွှေစလွယ်၁၅သွယ်၊ ဒက်ဘဂုက်၊ သရုက်ကင်း ၊ ထူ ပြောက်၊ ဂုန်နီထိုး ၊ အနား
ကျောက်စီ၊ အလယ်ပတ္တမြား စီ၊ ကတ္တီပါဝတ်လုံ၊ ဘဲဂုံတဆင့်တပ်၊ လက်ကျယ်လက်ဂုံး
ကိုယ်ခြေမျှ ချုပ်စေ၊ ခွဲဖြူ၊ ၂ဘက်မြီတိ၊ တဆင့်တပ်၊ မောက်တို၊ ရွှေပိန်း ၊ ရွှေတုံ း
စိန် တောင်၁၅၊ ရွှေထိပ်၊ ရွှေထွတ်၊ ကျောက်၂ရစ်စီ၊ ငွက်မနား စိန်မွှေ
၁၅၊ နဲ့ ရောင်ကာ၊ ပုဇွန်ဆီ၊ ရွှေသား ၊ ရောင်ပျား ၊ အစိမ်း အနီအ
တွန့်သတ်၊ မျည်း တို၊ ကတ္တီပါနီ၊ ရွှေသား ၊ ရောင်ပျား အစိမ်း အနီအတွန့်သတ်၊
မျည်း ၂ည်ကတ္တီပါစိမ်း ရွှေသား အစိမ်း အနီအတွန့်သတ်၊ ထွမ်း ခွက်ရွှစ် ထောင့်၊
မှန်တပ်၊ အနား ပတ္တမြား တရစ်စီ၊ လက်အိုး ရွှစ် ထောင့်မှန်တပ်၊ အနား
ပတ္တမြား တရစ်စီ၊ တ ကောင်း ပိတ်ရွှစ် ထောင့်မှန်တပ်၊ အနား ပတ္တမြား တ
ရစ်စီ၊ ထွမ်း လိပ်ခုမြွာ၊ ရွှစ် ထောင့်မှန်တပ်၊ အနား ပတ္တမြား တရစ်စီ၊
ရွှေထွေး အင်၊ ဓါး ၊ အ ဆောက်အအိမ်၊ ရင်း ဖျား ၊ ပတ္တမြား ၊ ကျောက်တန်း
ဖ၊ အထွင်း ရောင်လင်း ၊ သံပရာခွန်၊ ထိပ်၊ ပတ္တမြား မျက်ခြယ်၊ လက်ကိုင်၊
ရောင်လင်း ၊ အိမ်၊ ရင်း ဖျား ၊ ခွေး မ၊ သံပတ်ရတန်၊ ပတ္တမြား ခုရစ်စီ၊
ဆောင်ဓါး မိုး ကြိုး ၊ ဆင်၊ ကတ္တီပါ၊ အိတ်နီသွတ်၊ ထမ်း စင်၊ ခွက်၊ ခါး ပန်း ၊
စကီအနား ၊ ဇော့ဖွင်း ၊ အထွင်း ကုယ်၊ ကြာနုတဆင့်၊ ကမ္ဘတ်တမြှေးခြွေး ၊ ဘိန်ပ
ကုလား ပန်း ၊ အိမ်၊ အထွင်း ညောင်ရွက်၊ အနား ၊ မကျည်း ရွက်၊ ဘဝါး ခွံ၊
ဘောင်ထိပ်သံပွင့်၊ ဘောင်ပန်း လှ၊ ကျေး စေတိုင်၊ အုံး တား ထက်ဝန်း မြင်
မိုဂုံ၊ ကျေး စေတိုင်၊ အ ဖြေမြင်း နား ၊ ရွှေတစ်၊ အနီ၂စု၊ ခါး အနီ၊ ကျိုင်း
ရွှေထွတ်၂၊ မြင်း ကတိုင်း ၊ ညောင်ရွက်ဂု၊ ရွှေပုဇွန်ခွန်မွှမ်း ၊ နင်း နှင်း

အလံကျည်၊ လွှဲကျည်အနီသုတ်၊ ဆင်သင်္ကလပ်ကြိုး လုံး နီ၊ လွှဲကဒး ဦး ငှက်ပုံရုပ်
၂၊ ပဲ့ငှက်ပုံရုပ်၄၊ တဘက်၊ ပဇိတ်ခြည်၂ဆင့်၊ ခင်တုရင်၊ အဓိုး အုံဖြူ၊ လုင်
တိုင်၊ တောင့်ဖြေပန်း ဆုပ်၊ ပိုး ကြိုး နီ က တော့၊ သစ်ပွတ်ချိပ်နီတိုက်၊ အောင်း
နီဦး တပွင့်၊ ပဲ့၂ပွင့်၊ တက်မအနီ လွှဲတက်ဖြူသနား တော်မူသည်၊ စာချွန်
ရေး မြဲရေး ၍သွင်း ။

သင်္ကရာဇ်၁၂၀၈ခုပြာသိုလပြည့် ကြာ၁၀ရက် နေ့နား ခဲနေမှိုး ရာဇ
ကြာစွာတွင်ပြန်။

(တင်စိုး)

ဘော်ဆိုင်းငွေခွန်မှား နေမျိုး သီဂို ကျော်တင်ကို ငွေခွန်မှား အဂဒနှင့်အမှုတော်
ထမ်း ရွက်သည့်အတွင်း ဗေဒင်း ပန်း ၉၊ တမဂဒရွက် ထောင်၉၊ ရွှေနား
ထောင်း ကြက်ဂုင်းနား ဆူး ၂တပ်၊ ကတ္တီပါဝတ်လုံ၊ ခွဲဖြူရွှေမြိတ်ဝံ၊ ရွှေစ
လွယ်၉သွယ်၊ မောက်တို ရွှေဝိန်း ရွှေကုံ း၊ စီန် တောင်၉၊ ရွှေထိပ်၊ ရွှေ
ထွတ်၊ ငှက်မနား စိန်မွှင့်၁၂၊ ပါး တာနား ကာ၊ ရွှေကာ၊ နောက်ကာ၊
မောက်ရွပါလည် ကွေး၊ ကတ္တီပါနီခဲကွပ်ပိုး ခုံသတ်၊ မျည်း တိုကတ္တီပါနက်ခဲကွပ်ပိုး ခုံ
သတ်၊ မျည်း ရွှည်ကတ္တီပါပြောင်ကွပ်ပိုး ခုံသတ်၊ ကွမ်း ခွက်၊ လဘက်အိုး၊ တကောင်း
ပိတ်ရွစ် ထောင့်၊ ငွေထွေး ဆင်၊ ထား၊ အဆောက်ကတ္တီပါနက်မွှမ်း၊ ဂုင်း ဖျား
ခွေး မခွေး ငယ်သမ္ဘတ်ဂုတန့်၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ အိမ်ကတ္တီပါနက်မွှမ်း၊
ဂုင်း ဖျား ခွေး ဓသမ္ဘတ်ဂုတန့်၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ ထီး နီ ညောင်ရွက်
တဆင့်၊ ညောင်ရွက် ရေ၂၊ အထွတ် ရွှေ၊ ကျိုင်း ရွှေထွတ်၁၊ ထမ်း စင်၊ တလဲ
ဖေန်း၊ ဘိန်ပဝ်ကုလား ပန်း၊ အိမ် ညောင်ရွက်၊ အထွင်း ကုလား ပန်း၊
တောင်ထိပ်၊ မွှေ၁၊ ခါး ပန်း ကမ္ဘတ်၊ ကြာနု၊ တမြိုခြား၊ ကမ္ဘတ်နား၊ အထွင်း
ပြင်ပွတ်ခမ်း၊ ဇက်၊ ဇော့ကွင်း၊ အထွင်း ကြယ်နား၊ ကုလား ပန်း၊ ညောင်
ရွက်ဘမြိုခြား၊ ကြက်ဂုင်ကုလား ပန်း၊ အိမ် ညောင်ရွက်၊ အထွင်း ကုလား ပန်း၊
တောင့်ကျေး စေတိုင်၊ အဖြေမြင်း နား၊ လျောက်ဂျဝန်း၊ ထုပ်ဒုဝန်း၊ ထု
ပြောက်အနီယုတ်၊ ခါး ပန်း၊ စက်မှာ၊ လက်ဝဲလက်ယာ၂၀န်း စီ၊ နောက်ထုပ်
၂၀န်း၊ စက်အထွင်း ဆင်စွယ်ကြယ်၊ စက်နား ညောင်ရွက်ဆင်စွယ်၊ ကြက်ဂုင်ကု
လား ပန်း၊ ပန်း အိမ်ဆင်စွယ်၂တန့်၊ လည်သီး ဆင်စွယ်၊ မွှေ်သေး၊ ကျေး
စေတိုင်ဆင်စွယ်၊ မြင်း ကကိုင်း ညောင်ရွက်ဂု၊ သံပဂဒခွန်၊ ယက် ဘောက်၊ က
တောင်ခွဲ၊ ဇက်၊ ပါး ကာ၊ ရွှေဇဝါပိန်း၊ နင်း နွင်း သိပ်၊ အိမ်မြောင်၊ ဂုင်
ပတ်ကွင်း၊ ငွေဇဝါ၊ က တောင်၊ ရွှေရေး၊ ဇာမဂိုဂုပ်၊ ပန်း ခက်ကိုက်၊ အ
နား သံငုံ၊ ရွှေဝိန်း ဥက္ခကိထိပ် ထောင်း၊ မြီး ဖြန်း၊ ဂုင်ပတ်သက္ကလပ်ကြိုး၊
ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နီး သန့်ဒါန်၊ သက္ကလပ်တင်ဂုမ်း၊ စက်ရွန်း ခုဆင့်၊ ဆင်
ပေါင်း ဝန်း၊ အထွတ် ရွှေ၊ အမိုး အနက်၊ က တောင်အဂုပ် ရွှေ၊ အလယ်ကြာမွှင့်၊
က ခွက်၊ ရွှေတစုအနီ၂စု၊ ရဲက ခွက်အနီ၊ က တောင်အဂုပ် ရွှေ၊ အလယ်ကြာမွှင့်၊

သိပ်၊ ဇက်၊ ပါး ကဘ၊ ရွှေဇလိပ်ဒိန်း ၊ တ တောင်၊ ရွှေဒိန်း ၊ ဥက္ခက်၊ ထိပ်
ဆောင်း ၊ မြီး ဖြန်း ၊ ရင်ပတ်ကြိုး ၊ ကတ္တီပါ၊ ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး ကတ္တီပါ၊
တတ္တီပါတင်ရမ်း ၊ စက်ရှန်း ခုဆင့်၊ ရွှေယက်ပျား ကွပ်၊ ဆင်၊ ပေါင်း ဝန်း ၊
ရွှေတစု၊ အနီတစု၊ ရဲတ၊ ရွှေတစု၊ အနီတစု၊ အလဲကျည်၊ လွဲကျည်၊ ရင်း ပျား ၊
ရွှေဒိ၊ ဆင်ကြိုး ၊ သင်္ကလပ်၊ ရွှေကြယ်တပ်၊ ဆင် ခြေဘုံး ၊ မိုး နဲ၊ ရွှေလွဲ ၃ ဝ၊ စည်
နီရ၊ စည်ပုတ် ၁၊ ပုံသ ၁၊ ငွေခွဲကြိုး ၁၊ ငွေခွဲငယ်၂၊ ခရ ၁၊ လင်း ကွင်း ၁၊
လွှဲကဝ်း ၊ ခိုနန်း ၊ ၄ က်ပုံ ရွပ်၊ ဝဲ့ဘီ၊ တုရင်အနီ၊ အမ အထွတ်၊ ဝတ်ဆံ
ရွှေ၊ လုင်တိုင်၊ အဖြေပန်း ဆုပ်၊ ရွှေတစု၊ အနီ၂စု ရေး ၊ ပုံတိုင်၊ လက်ခတ်၊
ရွှေတစု၊ အနီ၂စု၊ အလဲ၊ အနီ၊ အထွတ် ရွှေ၊ အလဲကျည်၊ အဖျား ရွှေ၂ ရေး ၊ အ
လဲဝိုး ၊ အနီသုတ်၊ ငွေကြိုး ၊ ရွှေကတော့၊ အောင်း ဖြူ၊ ဦး ခုပွင့်၊ ဝဲ့၂ပွင့်၊
တက်မအနီသုတ်၊ လွှဲတက်အနီသုတ်၊ ခင်တုရင်၊ တောင့်ဖြေ၊ မြင်း နား ၊ မိုး
အုံ၊ ရွှေတစု၊ အနီ၂စု၊ တိုင်မှုတ်ဝိုး၊ ဆောက် ရွှေကြိဆစ်၊ လက်ရမ်း ၊ အဖြေ၊
ပန်း ဆုပ်၊ ရွှေတစု၊ အနီ၂စု၊ လက်ရမ်း ၊ ရွှေကြိဆစ်၊ ပွတ်လုံး အနီသုတ်၊ ခုံ
အနီသုတ် သနား တော်မူသည်၊ စာရွှန် ရေး မြေ ရေး ၍သွင်း ။

11 January 1847

သည်ရာဇာဝင်၂၀၀ခုပြဉာဏ်လည်ကျော်ဘဝရက်နေ့နား ခံနေမျိုး ရာဇာ
ကျော်စွာထွင်ပြန်။

(တင်စိုး)

ကော်ဆိုင်း ငွေခွန်ဟူး နေမျိုး သီရိ ကျော်တင်ကို ရွှေထီး အလယ်ဒိုလဝ်၊ ဆဝ် ပေါက်ဝ၊ ဆင်မဝ၊ နေအိမ်ဝင်း ပတုံဗိတိသနဝး ကော်ခံစေ။

11 January 1847

သက္ကရာဇ်ဝ၂၀၈ခုပြာသိုလပြည့် ကျော်ဝဝရုက် နေ့နဝး ခံနေမျိုး ရာဇ
ကျော်စွာထွင်ပြန်။

(တင်စကား)

ရွေယင်း မဘဝဘစား ၊ အလွကပ္ပမြို့စား ၊ မေဝါပီမြို့စား တို့ကို ဗေဒင်း ၊ ကတ္တီ
ပါနီ ရွှေသား ပန်း ၉ ၊ တမာဝွက် ဆော့ဝင် ၉ ၊ ရွှေနား တောင်း ၊ ကြက်ဂုဏ်အ
နား ဆူး ၂ ထပ် ၊ ကတ္တီပါဝတ်လုံဘဲဂုံ ရွှေဖျင်ဒိတဆင့်တပ် ၊ ဘွဲ့ဖြူ ရွှေမြိတ်ဂုံ ၊ ရွှေစ
လွယ်ဝါသွယ် ၊ မောက်တို ရွှေဝိန်း ရွှေကုံး စိန် တောင် ၉ ၊ ရွှေထိပ် ရွှေထွတ်ငွက်
မနား စိန်ပွင့်ဝါ ၂ ၊ ပါး ကဘနား ကဘ ရွှေကဘ နောက်ကဘ မောက်ဂူပါလည်
လွှား ၊ ကတ္တီပါနီယက်ပျား သတ် ၊ မျည်း တိုကတ္တီပါစိမ်း ယက်ပျား သတ် ၊ မျည်း ဒူညီ
ကတ္တီပါနက်ယက်ပျား သတ် ၊ ကွမ်း ခွက်လဘက်အိုး တ ကောင်း ဝိတ်ဂူစ် ထောင့်ပ
ယင်း တပ် ၊ ကွမ်း လိပ်ဝမ္ဗြာပယင်း တပ် ၊ ငွေ ထွေး အင်ဓါး ခွေး မ ခွေး ငယ် ၊
နောက်ဝိတ်ပတ္တမြား စီ ၊ အိမ်မည်သ ဂိုမွှမ်း ၊ သမ္ဗတ်ဂုတန့် ၊ ပတ္တမြား စီဂုင်း
ဖျား သက္ကဒါနဲ့ခံ ၊ ပတ္တမြား စီ ၊ ဘွဲ့ကြိုး ၊ ပုဒဂုက်က တောဲ့လက်ပန်ကွင်း အနား
ပတ္တမြား တဂုစ်စီ ၊ ဆောင်ထား မိုး ကြိုး ဆင် ၊ သက္ကလတ်အိတ်နီသွတ် ၊ ထီး နီ ၊
ရွှေ ညောင်ဂွက်ခဲဆင့် ၊ ညောင်ဂွက် ရေခဲ ၆ ၊ အချက်အထွတ် ရွှေ ၊ အဂိုး ရွှေကြိ
ဆစ် ၊ ကျိုင်း ၂ ၊ အချက်အထွတ် ရွှေ ၊ အအုံအဂွက်အဂိုး အနီသုတ် ၊ ထမ်း စင်ခွက် ၊
ဦး တဘက်ပါအိမ်ကုလား ပန်း ၊ အိမ်အထွင်း ညောင်ဂွက် ၊ အနား မကျည်း ဂွက် ၊
ဘဝါး အထွင်း ညောင်ဂွက် ၊ ဘောင်ထိပ်ဘ ဃောင်း ပွင့် ၊ ပန်း လှကြာအထွင်း
ညောင်ဂွက် ၊ အနား မကျည်း ဂွက် ၊ အထွင်း ဘပါး ၊ ခါး ပန်း ကမ္ဗတ်ကြာနုတမြို့
ခြေး ၊ ကမ္ဗတ်နား အထွင်း ပြင်ပတ်ခြမ်း ၊ စက်ဓိန်း ၊ အထွင်း ကြယ်ကုလား ပန်း ၊
ညောင်ဂွက်တမြို့ခြေး ၊ ကြက်ဂုဏ်ကုလား ပန်း ၊ အိမ်အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ ထောင့်
ကျား စေတိုင် ၊ အ ဖြေမြင်း နား ၊ လျောက်ဂုဝန်း ၊ ထုပ်ဂုဝန်း ၊ တု ပြောက်
အနီသုတ် ၊ အဂုပ်ဒီဒုံ ၊ ခါး ပန်း စက်မှာလက်ဝဲလက်ယာဘဝန်း ၊ ဦး လက်ဝဲ
လက်ယာ ၂ ဝန်း ၊ ထုပ် ရွှေ နောက်ဖဝန်း ၊ စက်အထွင်း ဆင်စွယ်ကြယ် ၊ စက်နား
ညောင်ဂွက်ဆင်စွယ် ၊ ကမ္ဗတ်နား အထွင်း ပြင်ဆင်စွယ် ၊ မွှတ်ခြမ်း ကြက်ဂုဏ်ကုလား
ပန်း ၊ အိမ်ဆင်စွယ် ၅ တန့် ၊ ဦး ဂုတန့် ၊ လည်သီး အထက် အောက်ဆင်စွယ် ၊ မှော်
သေး ကျား စေတိုင်ဆင်စွယ်တပ် ၊ ပန်း လှကြာအထွင်း ညောင်ဂွက် ၊ အနား မ
ကျည်း ဂွက် ၊ ဘဝါး အထွင်း ညောင်ဂွက်ဆင်စွယ် ၊ ဘောင်ထိပ်ဘ ဃောင်း ပွင့် ၊
ချက်ဆင်စွယ် ၊ ဘိန်ဂိကုလား ပန်း ၊ အိမ်အထွင်း ညောင်ဂွက် ၊ အနား မကျည်း

ရွက်၊ ဘဝါး အထွင်း ညောင်ရွက်ဆင်စွယ်၊ ထမ်း စင်ပေါင်း ၊ ဆင်စွယ်ဂုတန့်၊ မြင်း ကကိုင်း ညောင်ရွက်ဂု၊ သံပရာခွန်၊ ယက် တောက်က တောင်ဆွဲ၊ ဇက်၊ ပါး ကာ ရွှေဇဝါဝိန်း ၊ နင်း နှင်း သိပ်၊ အိမ် မြောင်ရင်ပတ်ထွင်း ၊ ငွေဇဝါ၊ က တောင် ရွှေ ရေး ၊ ဇာမရီဂွပ်ပန်း ခက်ကိုက်၊ အနာ သံ၌၊ ရွှေဝိန်း ဥက္ခက် ထိပ် ဆောင်း မြီး ဖြန်း ရင်ပတ်သက္ကလတ်ကြိုး ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး သက္ကဒါန်၊ သ က္ကလတ်တင်ရမ်း ၊ စက်ရွန်း ဥဆင့်၊ ဆင်ပေါင်း ဝန်း အချက်အထွတ် ရွှေအမိုး ၊ ရွှေတစုအနီတစု၊ က တောင် ရွှေပြည့် ရေး ၊ ကခွက် ရွှေတစုအနီတစု၊ ဝဲက ရွှေတ စုအနီတစု၊ က တောင် ရွှေပြည့် ရေး ၊ အလံကျည်လွှဲကျည် ဂုင်း ဖျာ ရွှေဝိဆင်ကြိုး သက္ကလတ်အထွပ်၊ စည်နီဂု၊ စည်ပုတ်၁၊ ပုံသာ၁၊ ငွေခွဲကြိုး ၁၊ ငွေခွဲဝယ်၂၊ ခ ရာ၁၊ လင်း ကွင်း ၁၊ လွှဲကာ ဦး ငှက်ပုံရုပ်၊ အလယ်ဝိုင့်လုပ်၊ ဆံထုံး ၊ ပ ဂိုတ်ခြည်ဥဆင့်၊ ဦး ဝဲတဘက်၊ ဝဲဘီ၊ တုဂုင်အနီ၊ အမအထွတ်ဝတ်ဆံ ရွှေ၊ ညောင် ရွက် ရွှေထည်၊ လုင်တိုင်အနီ၊ အ ဖြေပန်း ဆုပ်၊ ပုံထိုင်လက်ခတ်အနီ၊ အလံဘီနီ၊ အ ထွတ် ရွှေ၊ အလံဂိုး အလံကျည်အနီသုတ်၊ ခဲကြိုး ငွေက တော့၊ အောင်း နီဦး တပွင့် ဝဲ့၂ပွင့်၊ တက်မအနီ၊ လွှဲတက်ဖြူ၊ ခင်တုဂုင်အမိုး ဆုံနီမှုတ်ဂိုးထေက်အနီသုတ်၊လက် ရမ်း အဖြေပန်း ဆုပ်၊ ပွတ်လုံး အနီသုတ်၊ ဆောင်ထီး စိမ်း သနား တော်မူသည်၊ စာချွန် ရေး မြဲ ရေး ၍သွင်း ။

သက္ကရာဇ်၁၂၀၉ခုပြာသိုလပြည့် ကျော်၁၀ရက် နေ့နာ၊ ခဲနေမျိုး ရာဇာ 11 January 1847 ကျော်စွာထွင်ပြန်။

(တင်စီစု)

(20 January 1847)

သောကို မိုး ကောင်း မြို့ဝန်အရာကနှုတ်၊ ရွှေဘဝါး တော် အောက်လိုစေ။

(20 January 1847)

(သတ္တရာဇာဝဂုတိုတွဲလဆန်း ၄ ရက် နေ့နှင်း ခံစေမြောင်းမှုး ဖွင့်ပြန်)။

(တင်စီစု)

မင်း ကြီး မဟာ မင်း လွမင်း ထင်ကိုမိုး ကောင်း မြို့ဝန်ခန့်၊ မင်း ကြီး မဟာ
မင်း လွမင်း တင်ကိုမိုး ကောင်း မြို့မှာ မြို့ဝန်အရာ နှင့်အမှု တော်ကိုထမ်း ရွက်
သည့်အတွင်း ဗောင်း ကတ္တီ ပါနီ ရွေသား ပန်း ၁၂၊ တမာ ရွက် ထောင် ၁၂၊
ဘွဲသင်း ကုစ်တပ်၊ ရွေနား တောင်း မီး ထွင်း ၊ ကတ္တီပါဝတ်လုံဘဲရုံ ရွေဖျင် ဒိ
တဆင့်တပ်၊ ဘွဲဖြူ ရွေမြိတ်ဂံ၊ ရွေစလွယ် ၁၂ သွယ်၊ မောက်တို ရွေဝိန်း ရွေကုန်း
စိန် တောင် ၁၂၊ ရွေထိပ် ရွေထွတ်၊ ငှက်မနား စိန်ပွင့် ၁၂၊ ပါး ကာနား ကာ
ရွှေကာ နောက်ကာ မောက်ဂူ ပါလည် ကွေး ကတ္တီပါနီ ရွေယက်ပျား သတ်၊ အထွင်း
ရွှေကြက်သွန်မြိတ်သတ်၊ မျည်း တိုကတ္တီပါစိမ်း ရွေယက်ပျား သတ်၊ အထွင်း ရွှေကြက်
သွန်မြိတ်သတ်၊ မျည်း ဂွည်ကတ္တီပါနီ ရွေယက်ပျား သတ်၊ အထွင်း ရွှေကြက်သွန်မြိတ်
သတ်၊ ကွမ်း ခွက်လဘက်အိုး တကောင်း ပိတ်ဂွစ် ထောင့်ပယင်း တပ်၊ ကွမ်း လိပ်
ခုမြွာပယင်း တပ်၊ ငွေ ထွေး အင်၊ သကြလတ်အုံး ဝန်း ၊ ရွှေ ပေခ မောက်၊ ဓါး
ခွေး မခွေး ငယ် နောက်ဝိတ်၊ ပတ္တမြား စီအိမ်မည်သ ဂီမွှမ်း ၊ သမ္မတ်ဂုတန့်၊
ပတ္တမြား စီ၊ ဂုင်း ဖျား သကြဒါန်ငံ့ခံ၊ ပတ္တမြား စီသွဲကြိုး ပုဒဂုက်၊ က တော့၊
လက်ပန်ကွင်း ၊ အနား ပတ္တမြား တဂုစီ၊ ထီး နီ ရွှေ ညောင်ရွက်ခုဆင့်၊ ညောင်
ရွက် ရေခုဖ၊ အချက်အထွတ် ရွှေ၊ အဝိုး ရွှေကြဆစ်၊ ကျိုင်း ၂၊ အချက်အထွတ် ရွှေ၊ အ
အုံးအရွက်အဂိုး အနီသုတ်၊ ထစ်း စင်ခွက်ခါး ပန်း စက်ဂွစ် ထောင့်၊ အထွင်း (ကြာ)
ချက်ကြယ်၊ ကြာနုတဆင့်၊ ကမ္ဘတ်ဂုရွက်၊ မွှေ်အကြား သံပွင့်ကြက်ဂုင်ကုလား ပန်း ၊
ကျား စေတိုင်အဖြေမြင်း နား ၊ အုံထားထက်ဝန်း ၊ မြင်မိုဂုံ ကျား စေတိုင်၊ ဘိ
နပ်ကုလား ပန်း အိမ်အထွင်း ညောင်ရွက်၊ အနား မကျည်း ရွက်၊ တောင်ထိပ်၊
သံပွင့်ပန်း လွကြာအထွင်း ညောင်ရွက်၊ အနား မကျည်း ရွက်၊ အနံ့မြင်း ကကိုင်း
ညောင်ရွက်ဂု၊ သံပဂုခွန်ယက် ကောက်၊ က တောင်ဆွဲ၊ ဇက်၊ ပါး ကာ ရွှေဇဝါ
ဝိန်း ၊ နင်း နွင်း သိပ်၊ အိမ် မြောင်ဂုင်ပတ်ကွင်း ငွေဇဝါက တောင် ရွှေ ရေး
စာမဂီဂူပ်ပန်း ခက်ကိုက်၊ အနား သံငုံ ရွှေဝိန်း ၊ ဥက္ခက်ထိပ် ဆောင်း မြီး ဖြန်း
ဂုင်ပတ်၊ သကြလတ်ကြိုး ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နီး သကြဒါန်သကြလတ်တင်ဂုမ်း ၊ စက်ခွန်း
ခုဆင့်၊ ဆင် ပေါင်း ဝန်း အချက်အထွတ် ရွှေ၊ အမိုး ရွှေထစုအနီ ၂ စု၊ က တောင်
ရွှေပြည့် ရေး ၊ ကခွက် ရွှေကစုအနီ ၂ စု၊ ဂုံကခွက် ရွှေတစုအနီ ၂ စု၊ က တောင် ရွှေ

ပြည့်ရေး ၊ အလံကျည်လှံကျည်အဖျား ရွှေတဆင့်ကြိုး သန်းလတ်ဘဲကွတ်၊ စည်နိုရ၊ စည်ပုတ်၁၊ ပုံသာ၁၊ လင်းကွင်း ၁၊ ငွေနှဲကြိုး ၁၊ ငွေနှဲငယ်၂၊ ခရာ၁၊ လွှဲကား ခိုနန်း ငှက်ပုံဂုဝါအလယ်၂လှပ်၊ ဆံထုံး ပရိတ်ချည်ခုဆင့်၊ ဦး ဝဲတဘက်ဝဲဘိုတုရင်အနီအမအာထွတ်ဝတ်ဆံ ရွှေ ညောင်ရွက်၊ ရွှေတည်လုလင်တိုင်အနီအဖြေပန်းဆုပ်၊ ပုံတိုင်လက်ခတ်အနီ၊ အလံအနီအထွတ် ရွှေ၊ အလံဦး အလံကျည်အနီသုတ်၊ ခဲကြိုး ငွေကတော့၊ အောင်း နီဦး တမွှင့်ဝဲ၂မွှင့်၊ တက်မအနီ လွှဲတက်ဖြူ၊ ခင်တုရင်အမိုး အုံနီ၊ မှတ်ဦး ထောက်အနီသုတ်၊ လက်ရမ်း အဖြေပန်း ဆုပ်အနီ၊ ပွတ်လုံးအနီသုတ်၊ ဝဆက်အိမ်အိမ်ခြံမြင်း ကြမ်း ယက်၊ ကမ္ဘတ်သတ်သနား တော်မူသည်၊ စိန္ဒန်ရေး မြေရေး ၍သွင်း ။

ဘုရားတော်၁၂ဝဂုတို့တွဲလဆန်း ၄ရက်နေ့နား ခံစံမြောင်းကို သွင်း[20 January 1847]ပြန်။

(ဘင်ဂါစူ)

မိုး ကောင်း မြို့ဝန်မင်း ကြီး မဟာမင်း လွမင်း တင်ကိုမိုး ကောင်း မြို့မှာ
မြို့ဝန်အရာနှင့်အမှုတော်ကိုထမ်း ဂွက်သည့်အတွင်း ရွှေထီး သနား တော်ခံစေ။
20 January 1847
သတ္တရာဇာဝ၂ဝဂခုတိုတွဲလဆန်း ၄ရက် နေ့နား ခံစေမြောင်မှူး တွင်
ပြန်။

(တင်စိုး)

မဟာမင်း လွှတ်ကို ကျော်တင်ကိုကုလား ဝန်ခန့်၊ ကုလား ဝန်မဟာမင်း လွှတ်ကို ကျော်တင်ကို ဗေဒင်း ကတ္တီပါနီ ရွှေသား ပန်း ၉၊ တမာရွက် ထောင်၉၊ ရွှေနား တောင်း ကြက်ဂုင်အနှံး ဆူး ၂ထပ်၊ ကတ္တီပါဝတ်လုံဘဲရုံ ရွှေဖျင်ဝိတဆင့် တပ်၊ ဘဲဖြူ ရွှေမြိတ်ဂံ၊ ရွှေစလွယ် ၉သွယ်၊ မောက်တို ရွှေဝိန်း ရွှေကုန်း စိန် တောင်၉၊ ရွှေထိပ် ရွှေထွတ်ငှက်မနား စိန်ပွင့် ၁၂၊ ပါး ကာနား ကာ ရွှေ ကာနောက်ကာ၊ မောက်ဂူပါလည် ကွေး ၊ ကတ္တီပါနီ ရွှေယက်ပျား သတ်၊ မျှား တို ကတ္တီပါစိမ်း ရွှေယက်ပျား သတ်၊ မျှား ဂူညီကတ္တီပါနက် ရွှေယက်ပျား သတ်၊ ကွမ်း ခွက်လဘက်အိုး တကောင်း ပိတ်ဂွစ် ထောင့်၊ ပယင်း တပ်၊ ကွမ်း လိပ်ခုမြွာပ ယင်း တပ်၊ ငွေ ထွေး အင်၊ ဓါး ခွေး မ ခွေး ငယ် နောက်ပိတ်ပတ်မြား စီး၊ အိမ်မည်သရီမွှမ်း သမွတ်ဂုတန့်၊ ပတ္တမြား စီး၊ ဂုင်း ပျား သက္ကဒါန်ဒုံခံ၊ ပတ္တမြား စီး၊ ထီး နီ ရွှေ ညောင်ရွက်တဆင့်ကျိုင်း ရွှေထွတ်၁၊ ထမ်း စင်တလဲ ၉ဝန်း ၊ ဘိနပ်တုလား ပန်း အိမ် ညောင်ရွက်၊ အတွင်း ကုလား ပန်း ၊ ဘောင်ထိပ်၊ ဘ ယောင်း ပွင့်၊ ခါး ပန်း ကမွတ်ကြာနုတမြို့ခြွေး ၊ ကမွတ်အနား တုံးပြင် မွတ်ခြမ်း စက်ဘီလူး ခေါင်း အတွင်း ကြယ်နား ကုလား ပန်း ၊ ညောင်ရွက်တမြို့ခြွေး ၊ ကြက် ဂုင်ကုလား ပန်း ၊ အိမ် ညောင်ရွက်အတွင်း ကုလား ပန်း ၊ တောင့်ကွေး စေ တိုင်အဖြေမြင်း နား ၊ လျောက်၅ဝန်း ၊ ထုပ်ခုဝန်း ၊ ထုပ်ပြောက်အနီသုတ်၊ ခါး ပန်း စက်မှာလက်ဝဲလက်ယာ ၃ဝန်း စီ၊ နောက် ၂ဝန်း ရွှေတဝန်း စက်အတွင်း ဆင်စွယ်ကြယ်၊ စက်နား ညောင်ရွက်ဆင်စွယ်၊ ကြက်ဂုင်ကုလား ပန်း အိမ်ဆင်စွယ် ၂တန့်၊ လည်သီး ဆင်စွယ်၊ မှော်သေး ကွေး စေတိုင်ဆင်စွယ်တပ်၊ ဘောင်ထိပ် ဘဃောင်း ပွင့်ချက်ဆင်စွယ်၊ မြင်း တကိုင်း ညောဝင်ရွက်ဂု၊ သံပုဂုခွန်ယက် ဘောက်က တောင်ခွဲ၊ ဇက်၊ ပါး ကာ ရွှေဇဝါပိန်း ၊ နင်း နှင်း သိပ်၊ အိမ် မြောင် ဂုင်ပတ်ကွင်း ငွေဇဝါ၊ က တောင် ရွှေ ရေး ဇာမရီဂူပ်ပန်း ခက်ကိုက်၊ အနား သံငုံ၊ ရွှေဝိန်း ဥက္ခက်ထိပ် ဆောင်း မြီး ဖြန်း ဂုင်ပတ်သက္ကလတ်ကြိုး ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး သက္ကဒါန်သက္ကလတ်တင်ဂုမ်း စက်ရွန်း ၃ဆင့်၊ ဆင် ပေါင်း ဝန်း အချက် အ ထွတ် ရွှေ၊ အမိုး အနက်၊ က တောင် ရွှေတစုအနီ ၂စု၊ ဂ ခွက် ရွှေတစုအနီ ၂စု၊ ဂုံက ခွက် ရွှေတစုအနီ ၂စု၊ အလံကျည်လုံကျည်၊ အဖျား ရွှေဝိ၊ ဆင်သက္ကလတ်ကြိုး လုံး နီ၊

စည်နီရ၊ စည်ပုတ်ဝ၊ ပုံသာဝ၊ ငွေနှဲကြီး ဝ၊ ငွေနှဲငယ်၂၊ ခရာဝ၊ လင်းကွင်းဝ၊ လှေကားခိုနန်းငှက်ပုံရွာပင်၄၊ ပဲငှက်ပုံရွာပင်၆၊ ဆံထုံး တဘက်ဘဲတုံး ၊ ပဂိုတ်ချည်ဝဆင်၊ ခင်တုရင်အမိုး အုံနီ၊ ပဲဘီတုရင်တိုင် ထောင့်ဖြေပန်း ဆုတ်၊ ကြေး ဂြိုး ငွေကတော့၊ အောင်း နီဦး တပွင့်၊ ပဲ၂ပွင့်၊ တက်မအနီ၊ လွှဲတက်ဖြူသနား တော်မူသည်၊ စာချွန်ရေး မြေရေး ရှိသွင်း ။

21 January 1847

သင်္ကရာဇ်ဝ၂၀၀၉တပို့ထွဲလဆန်း ၅ရက်နေ့နား ခံနေရှိး စည်သူကျော်စွာတင်ပြန်။

(တင်စီစု)

ငရွေဦး ကိုသူငြး ခန့် မဟာ မေဘွားကတွင် စေ၊ သူငြး မဟာ မေဘွားကိုသူ
ငြး မဟာဇတိလနည်း ဝတ်ဆင်စီး နင်း ဆောင်ရွက် စေ။

သက္ကရဇ်၁၂၀၉ခုတို့ထွဲလဆန်း ၇ ရက် နေ့နာ း ခံစ မြောင်မှး ထွင်
ပြန်။

(တင်စိုး)

23 January 1847

ဗြိတိုက်သံဆင့်နေမျိုး ဂျာဇသီဟသူ၊ နေမျိုး ကျော်တင်သခိယာ၊ နေမျိုး စည်သူ
ရွှေတောင်၊ နေမျိုး ဇေယျကျော်တင်၊ နေမျိုး စည်သူရဇာဂ၊ နေမျိုး သိခ်
စည်သူ၊ နေမျိုး သီဂိုဂျဇနော်ဂုဏာ၊ နေမျိုး သိခ်နော်ဂုဏာ၊ နေမျိုး ရွှေ
တောင်ကျော်၊ နေမျိုး သခ်ယာစည်သူ၊ နေမျိုး ဂျာဇကျော်သူ၊ နေမျိုး ကျော်
ထင်ဂျာဇာ၊ နေမျိုး သီဂိုကျော်စွာ၊ နေမျိုး စည်သူကျော်၊ နေမျိုး သီဂိုဂျာဇာ
တိုကိုဗောင်း ပန်း ၉၊ တမာရွက်ထောင်၉၊ ရွှေနား ကောင်းကြက်ဂျင်အနား
ဆူး ၂ထပ်၊ ကတ္တီပါဝတ်လုံဘွဲ့ရွှေမြိတ်ဝံ၊ ရွှေစလွယ်၉သွယ်၊ မောက်တို ရွှေပိန်း
ရွှေကုံ : စိန်တောင်၉၊ ရွှေထိပ်ရွှေထွတ်ငွက်မနား စိန်မွှေး၁၂၊ ပါး ကာ
နား ကာ ရွှေကာ နောက်ကာ မောက်ဂူပါလည် ကွေး ၊ ကတ္တီပါနီဘဲကွပ်ပိုး ခုံသတ်၊
မျှည်း တိုကတ္တီပါနက်ဘဲထွပ်ပိုး ခုံသတ်၊ မျှည်း ဂွမ်းကတ္တီပါပြာဘဲထွပ်ပိုး ခုံသတ်၊ ထွမ်း
ခွကီလဘက်အိုး တကောင်း ပိတ်ဂွစ်ထောင့်၊ ငွေထွေး အင်၊ မီး အဆောက်ကတ္တီပါ
နက်မွှမ်း ၊ ရင်း ဖျား ခွေး မခွေး ငယ်သမွှတ်ဂုတန့်၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ
အိမ်ကတ္တီပါနက်မွှမ်း ၊ ရင်း ဖျား ခွေး မခွေး ငယ်သမွှတ်ဂုကန့်၊ ရွှေသား
ကျောက်အိမ်ပါထီး နီ ရွှေညောင်ဂွက်တဆင့်၊ ညောင်ဂွက် ရေ၂၂၊ အထွတ် ရွှေ
ကျိုင်း ရွှေထွတ်၁၊ ထမ်း စင်တလဲဒဝန်း ၊ ဘိနပ်ကုလား ပန်း ၊ အိမ် ညောင်
ဂွက်အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ ဘောင်ထိပ် မွှေခါး ပန်း ကမွှတ်ကြာနုတမြွေခြွေး ၊
ကမွှတ်နား အထွင်း ပြင်ပွတ်ခြမ်း စက် ဇော့်ထွင်း ၊ အထွင်း ကြယ်နား ကုလား
ပန်း ၊ ညောင်ဂွက်တမြွေခြွေး ၊ ကြက်ရင်ကုလား ပန်း ၊ အိမ် ညောင်ဂွက်အထွင်း
ကုထား ပန်း ထောင့်ကွေး စေတိုင်အဖြေမြင်း နား ၊ လျောက်၅ဝန်း ၊ ထုပ်
၃ဝန်း ၊ ထုပြောက်အနီသုတ်၊ ခါး ပန်း စက်မှာလက်ဝဲလက်ယာ၂ဝန်း စီ၊ နောက်
ထုပ်၂ဝန်း စက်အထွင်း ဆင်စွယ်ကြယ်၊ စက်နား ညောင်ဂွက်ဆင်စွယ်၊ ကြက်ရင်ကု
လား ပန်း အိမ်ဆင်စွယ်၂တန့်၊ လည်သီး ဆင်စွယ်၊ မွှေသေး ကွေး စေတိုင်ဆင်
စွက်တပ်၊ မြင်း ကတိုင်း ညောင်ဂွက်ရ၊ သံပရာခွန်ယက် ကောက်၊ က ကောင်ခွဲ၊
ဇက်၊ ပါး ကာ ရွှေဇဝါဗိန်း ၊ နင်း နှင်း သိပ်၊ အိမ် မြောင်ရင်ပတ်ကွင်း ၊ ငွေ
ဇဝါက တောင် ရွှေရေး ၊ စာမရိုရွှပ်ပန်း ခကိုက်အနား သံ၌၊ ရွှေပိန်း ဥတွက်
ထိပ် ဆောင်း မြီး ဖြန်း ရင်ပတ်သဖွယ်လပ်ကြိုး ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နီး သဖွယ်လတ်တင်

ရုမ်း စက်ရွန်း ဥဆင့်၊ ဆင် ပေါင်း ဝန်း (အထွတ် ရွှေ၊ အမိုး အနက်၊ က တောင် ရွှေ) အလယ်ကြာ မွှင့်၊ ကခွက် ရွှေတစု၊ အနီ ၂ စု၊ ဝဲကခွက်အနီ၊ က တောင်အရပ် ရွှေ၊ အလယ်ကြာ မွှင့်၊ အလံကျည်လုံးကျည်အနီသုံးတိ၊ ဆင်သင်္ကလတ်ကြိုး လုံး နီ၊ လွှဲ ကား ဦး ၄ ကိုယ်ခုံရုပ် ၄၊ ဝဲ ၄ ပါးခုံရုပ် ၄၊ ဆဲထုံး တဘက်ပဇိတ်ချည် ၂ ဆင့်၊ ခင်တုရင်အမိုး အုံဖြူ၊ လုင်တိုင် တောင့် ဖြေပန်း ဆုပ်ပိုး ကြိုး နီက တော့်သစ်မွှတ်ချိတ် နီတိုက်၊ အောင်း နီဦး တမွှင့်ဝဲ ၂ မွှင့်၊ တက်မအနီ လွှဲတက်ဖြူသနား တော် မူသည်၊ စာ ရွှန် ရေး မြို ရေး ၍ သွင်း ။

28 January 1847

သင်္ကရာဇ် ၁၂၀၈ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၁၂ ရက် နေ့ နား ခံ ပြေ့ကြိုး မှူး ထွင် မြှန် ။

(တင်စီစု)

သဘသဝတီမြို့ရွှေတိုး လွှတော်ပဲ့နင်း နေမျိုး သီဟကျော်ခေါင်ကိုဥည္ဇလွှတော်ပဲ့နင်း နေမျိုး ဂဲလ္လရန်အောင်နည်း ထီး အစီး အနင်း အဆောင်အရွက်သနား တော်ခံစေ။

သက္ကရာဇ်၁၂၀၉ခုတပို့တွဲလဆန်း ၁၃ရက် နေ့နား ခံစေမြောင်မှာ ထွင်ပြန်။

(တင်စီစု)

ဥစ္စာဥစ္စာအုပ်မင်း လွမင်း တင်ရဲဇာကိုဖဲ ဗေဒင်း ရွှေသား ဂု၊ တမာရွက်
ထောင်ဂု၊ ရွှေနား တောင်း ကြက်ဂုင်အနား ဆူး ၂ဆယ်၊ ကတ္တီဝတ်လုံဘဲရုံ
ရွှေဖျင်ဒိတဆင့်တပ်၊ ဘွဲ့ဖြူရွှေမြိတ်ဝံ၊ ရွှေစလွယ်ဧသွယ်၊ မောက်တို ရွှေဝိန်း
ရွှေကုံ း စိန်တောင်ဝဲ၊ ရွှေထီပ်ရွှေထွတ်ဌက်မနား စိန်မွှင့်၁၂၂၊ ပါး ကဝ
နား ကာ ရွှေကာ နောက်ကာ၊ မောက်ရူပါလည်ကွေး ၊ ကတ္တီပါနီ ရွှေယက်ပြား
သတ်၊ မျည်း တိုကတ္တီပါနက် ရွှေယက်ပြားသတ်၊ မျည်း ဂျည်ကတ္တီပါပြာ ရွှေယက်ပြား
သတ်၊ ကွမ်း ခွက်လဘက်အိုး တကောင်း ဝိတ်၊ အဝန်း ငွေထွေး အင်၊ မီး အ
ဆောက်ကတ္တီပါနက်မွှမ်း ၊ ရင်း ဖျာ ခွေး မသမွတ်ရုတန့်၊ ရွှေသား ကျောက်
အိမ်ပါး ထီး နီ ရွှေ ညောင်ရွက်တဆင့်၊ ညောင်ရွက် ရေ၁၂၊ အထွတ် ရွှေ၊ ကျိုင်း
ရွှေထွတ်၁၊ ထမ်း စင်တလဲဖဝန်း ၊ ဘိန်ပိကုလား ပန်း ၊ အိမ် ညောင်ရွက်၊ အ
ထွင်း ကုလား ပန်း ဘောင်ထိပ် မွှေခါး ပန်း ကမွတ်ကြာနုတမြုံခြွေး ၊ ထမွတ်
နား အထွင်း ပြင်မွတ်ခြမ်း စက်ဇော့်ထွင်း ၊ အထွင်း ကြယ်နား ကုလား ပန်း ၊
ညောင်ရွက်တမြုံခြွေး ၊ ကြက်ဂုင်ကုလား ပန်း ၊ ညောင်ရွက်တမြုံခြွေး၊ ကြက်ဂုင်ကုလား
ပန်း၊ ထောင့်ကွေး စေတိုင်၊ အဖြေမြင်း နား လျောက်၅ဝန်း ၊ ထုပ်၃ဝန်း ၊
ထုပြောက်အနီသုတ်၊ ခါး ပန်း စက်မှာလက်ဝဲလက်ယာ၂ဝန်း စီ၊ စက်အထွင်း ဆင်
စွယ်ကြယ်၊ စက်နား ညောင်ရွက်ဆင်စွယ်ကြက်ဂုင်ကုလား ပန်း ၊ အိမ်ဆင်စွယ်၂
တန့်၊ လည်သီး ဆင်စွယ် မွှေ သေး ကျွေး စေတိုင်ဆင်စွယ်၊ မြင်း ကိုင်း ညောင်
ရွက်ရ၊ သံပရာခွန်ယက် ဘောက်က တောင်ခွဲ၊ ဇက်၊ ပါး ကာ ရွှေဇဝါဝိန်း ၊ နင်း
နှင်း သိပ်၊ အိမ် မြောင်ရုင်ပတ်ထွင်း ငွေဇဝါ၊ က တောင် ရွှေ ရေး ဇာမဂိုရုပ်
ဝန်း ခက်ကုံက်အနား သံ့ ရွှေဝိန်း ၊ ဥက္ခက်ထီပ် ဆောင်း မြီး ဖြွန်း ရုင်ပတ်သက္ကလတ်ကြိုး ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး သက္ကဒါန်သက္ကလပ်တင်ရုမ်း စက်ရွန်း ၃ဆင့်၊ ဆင်
ပေါင်း ဝန်း အထွတ် ရွှေ၊ အမိုး အနက်က တောင်အရုပ် ရွှေသံ့၊ အလယ်အနီသုတ်၊
အလံကျည်လွှံကျည်အနီသုတ်၊ ဆင်သက္ကလတ်ကြိုး လုံး နီ၊ လွှဲကား ဦး ၄က်ပုံရုပ်၂၂၊ ပဲ့
၄က်ပုံရုပ်၄၊ တဘက်ပဂိုတ်ချည်၂ဆင့်၊ ခင်တုရင်အမိုး အုံဖြူ၊ လုင်တိုင် ထောင့်ဖြေ
ပန်း ဆုပ်ဝိုး ကြိုး နီက တော့သစ်ပုတ်ချိတ်နီသုတ်၊ အောင်း နီ ဦး တပွင့်ပဲ့၂.ပွင့်၊
တက်မအနီ လွှဲတက်အဖြူသနား တော်မူသည်၊ စာချုန် ရေး မြဲ ရေး ၍သွင်း ။

2 February 1847

သည်ရာဇာဝင်သုတေသနပိုင်းလေ့လာပြည့် ကျော်ဘုရက် နေ့နေ့ခံ ကျောက်ရစ်မြို့
စား နေမျိုး စည်သူ ကျော်စွာတွင်ပြန်။

(တင်စီစု)

မြောက်ဒဝယ်ဗိုလ်မဟာမင်း တင်သခိုယာ၊ တောင်ဒဝယ်ဗိုလ်မဟာမင်း လွ
မင်း ခေါင်ကျော်တင်၊ ရွှေပြည်မှန်ကင်း ဗိုလ်မဟာမင်း ကျော်တန်ဆောင်၊
မြောက်ဘဂဝဗိုလ်မဟာမင်း လွတန်ဆောင်၊ တောင်ဘဂဝဗိုလ်နေမျိုး သူရဲရဲ
ခေါင်၊ မြောက်မဂဓဘင်ဗိုလ်မဟာမင်း လွမင်း တင်၊ တောင်မဂဓဘင်ဗိုလ်
မဟာမင်း တင်ရဟန္တာ၊ တောင်ထွင်း ဘိုး မြောက်လက်ဗိုလ်မဟာမင်း တင်
မင်း လွကျော်၊ တောင်ထွင်း ဘိုး တောင်လက်ဗိုလ်မဟာမင်း လွမင်း ခေါင်
ကျော်၊ ရွှေလွှဲဗိုလ်မဟာမင်း လွမင်း တင်တန်ဆောင်၊ နတ်ရှင်ရွေး ဗိုလ်မ
ဟာမင်း လွတိမ်ကြား မင်း ခေါင်၊ လင်း ဇင်း ဗိုလ်မဟာမင်း တင်၊ နတ်စု
လက်ဝဲဗိုလ်မဟာမင်း လွမင်း ခေါင်၊ နတ်စုလက်ယာဗိုလ်မဟာမင်း ထင်မင်း
ခေါင်ကျော်၊ ရွေး လက်ဝဲဗိုလ်မဟာမင်း တင်ရဲလွဲရဲ ခေါင်၊ ရွေး လက်ယာဗိုလ်
မဟာမင်း လွမင်း ကျော်ရဟန္တာ၊ လက်ဝဲကြောင်း ဗိုလ်မဟာမင်း ခေါင်မင်း
ထင်၊ လက်ယာကြောင်း ဗိုလ်မဟာမင်း ကျော်မင်း ခေါင်၊ ပုခန်း ဘိုး ဗိုလ်
မဟာမင်း လွမင်း ခေါင်ရဟန္တာ၊ မထာမင်း ကျော်သီဟမင်း ထင်၊ လက်
ကောင်း သစ်ဗိုလ်မဟာသီဟမင်း ခေါင် ကျော်၊ ရွှေပြည်ဗိုလ်မဟာအိန္ဒမင်း
ကျော်၊ တလုပ်မြို့ဗိုလ်မဟာမင်း လွမင်း ခေါင် ကျော်၊ စကိုင်း ဗိုလ်မဟာမင်း
လွရဟန္တာ၊ တင်း တား ကုလား ဗျိုဗိုလ်မဟာမင်း ခေါင် ကျော်ထင်သူ၊ ရွှေပြည်
ရန် အောင်မြင်း တပ်ဗိုလ်မဟာမင်း လွမင်း ခေါင်သူဇိန်၊ ရဲတက်မြင်း တပ်
ဗိုလ်မဟာမင်း ထင်မင်း ကျော်၊ ဝ ရွှေဖျင်း တို့ကို့ မောက်တို့ ရွှေပိန်း ရွှေကုံး
စိန် တောင်ဇ၊ ရွှေထိပ် ရွှေထွတ်ငှက်မနား စိန်ပွင့်ဝ၂၊ ပါး ကာနား ကာ
ရွှေကာ နောက်ကာ မောက်ဂူပါလည်ကွေး ၊ ကတ္တီပါနီ ရွှေယက်ပုဆား သတ်၊ အထွင်း
ရွှေကြက်သွန်မြိတ်သတ်၊ မျည်း တိုကတ္တီပါစိမ်း ရွှေယက်ပုဆား သတ်၊ အထွင်း ရွှေကြက်
သွန်မြိတ်သတ်၊ မျည်း ဂွညိကတ္တီပါနီ ရွှေယက်ပုဆား သတ်၊ အထွင်း ကြက်သွန်မြိတ်သတ်သ
နား တော်ခံစေ။

သက္ကရာဇ်၁၂၀၉ခုတပို့တွဲလပြည့် ကျော်ဂုဏ်နေ့နား ခံပြေးဘိုး ပုန်
ထွင်ပြန်။

(တင်စိုးစု)

3 February 1847

ယွန်း စုဝန်၊ ဝဲလှည့်လွှဲမိုး ရေခေါင်း မင်း လှသံတသူ၊ ယာလှည့်လွှဲမိုး ရေခေါင်း မင်း လှမင်း ထင် ကျော်တိုကို ဗေဒင်း ကတ္တိပါနီ ရွှေသား ပန်း ဧ၊ တမာဂွက် ထောင်ဧ၊ ရွှေနား တောင်း ကြက်ရင်အနား ဆူး ၂ထပ်၊ ကတ္တိပါဝတ်လုံဘဲရုံ ဖျင်ဒိတဆင့်တပ်၊ ဘွဲ့ဖြူရွှေမြို့တံ၊ ရွှေစလွယ်ဧသွယ်၊ မောက်တို ရွှေပိန်း ၊ ရွှေကုံ း စိန် တောင်ဧ၊ ရွှေထိပ် ရွှေထွတ်ငွက်မနား စိန်မွှင့်၁၂၂၊ ပါး ကာနား ကာ၊ ရွှေကာနောက်ကာ၊ မောက်ဂူပါလည်ကွေး ၊ ကတ္တိပါနီ ရွှေဆက်ပုား သတ်၊ မျည်း တိုကတ္တိပါစမ်း ရွှေဆက်ပုား သတ်၊ မျည်း ဂွည်ကတ္တိပါနက် ရွှေဆက်ပုား သတ်၊ ကွမ်း ခွင်လဘက်အိုး က ကောင်း ဝိတ်ဂွစ် ထောင့်၊ ပဃင်း တပ်၊ ငွေ ထွေး အင်း၊ ထား ခွေး မ ခွေး ငယ် နောက်ဝိတ်ပတ္တမြား စီ၊ အိမ်မည်သဂီမွှမ်း ၊ သံပတ်ဂု တန့်၊ ပတ္တမြား စီ၊ ဂင်း ဖုား သက္ကဒါန်ငုံခံ၊ ပတ္တမြား စီ၊ ထီး နီ ရွှေ ညောင် ဂွက်တဆင့်၊ ညောင်ဂွက် ရေ၁၂၊ အချက်အထွတ် ရွှေ၊ ကျိုင်း ရွှေထွတ်၁၊ ထမ်း စင် တလဲဧဝန်း ၊ ဘီနပ်ကုလား ပန်း အိမ် ညောင်ဂွက်၊ အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ ဘောင်ထိပ်ဘ ယောင်း မွှင့်၊ ခါး ပန်း ကမ္ပတ်ကြာနုတမြို့မြား ၊ ကမ္ပတ်နား အထွင်း ပြင်မွတ်ခြမ်း ၊ စက်ဘီလူး ခေါင်း ၊ အထွင်း ကြယ်နား ကုလား ပန်း ၊ ညောင် ဂွက်တမြို့မြား ၊ ကြက်ရင်ကုလား ပန်း ၊ ထောင့်ကျား စေတိုင်၊ အ ဖြေမြင်း နား ၊ လျောက်ဖဝန်း ၊ ထုပ်ခုဝန်း ၊ ထု ပြောက်အနီသုတ်၊ ခါး ပန်း စက်မွာ၊ လက်ဝဲ လက်ယာခုဝန်း စီ၊ နောက်၂ဝန်း ၊ ရွှေတဝန်း ၊ စက်အထွင်း ဆင်စွယ်ကြယ်၊ စက်နား ညောင်ဂွက်ဆင်စွယ်၊ ကြက်ရင်ကုလား ပန်း ၊ အိမ်ဆင်စွယ်၂တန့်၊ လည် သီး ဆင်စွယ်မွှာ်သေး ၊ ကျား စေတိုင်ဆင်စွယ်တပ်၊ ဘောင်ထိပ်တ ယောင်း မွှင့်၊ ချက်ဆင်စွယ်၊ မြင်း တကိုင်း ညောင်ဂွက်ဂု၊ သံပဂျိခွံယက် ဘေါက်က တောင်ခွဲ၊ ဇော်၊ ပါး ကာ ရွှေဇဝါပိန်း ၊ နင်း နှင်း သိပ်၊ အိမ် မြောင်ဂုင်ပတ်ကွင်း ၊ ငွေဇဝါက တောင် ရွှေရေး ၊ စာမဂီဂူပဝန်း ခက်ကိုက်၊ အနား သံငှံ ရွှေပိန်း ၊ ဥက္ခက် ထိပ် ဆောင်း ၊ မြီး ဖြန်း ဂုင်ပတ်သက္ကလတ်ကြိုး ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး သက္ကဒါန်၊ သက္ကလတ်တင်ဂုမ်း စက်ရွန်း ၃ဆင့်၊ ဆင် ပေါင်း ဝန်း အချက်အထွတ် ရွှေ၊ အမိုး အနက်၊ က တောင် ရွှေတစုအနီ၂စု၊ ကခွက် ရွှေတစုအနီ၂စု၊ ဂဲကခွက် ရွှေတစုအနီ ၂စု၊ အလံကျည်ဂွံကျည်၊ အဖျား ရွှေဒီ၊ ဆင်သက္ကလတ်ကြိုး လုံး နီ၊ စည်နီဂု၊ စည်ပုတ်၁၊

ပုံသဏ္ဌာန်၊ ဒွန်ခြိုး ဘ၊ ဒွန်ခေယျ၊ ခရဿ၊ လင်း ထွင်း ဘ၊ လွှဲကဿ
ဦး ဒွက်ပျံရှုပ်ဝင့်၊ ပဲ့ဒွက်ပျံရှုပ်ဖြ၊ ဆံထုံး တဘက်ဘက်ရုံတုံး ၊ ပရိတ်ခြည်ခုဆင့်၊ ခင်
တုရင်အာမိုး အုံနီ၊ ပဲ့ဘီတုရင်လုင်တိုင် ထောင့် ဖြေပန်း ဆုပ်၊ ကြေး ကြိုး ဒွက
တော့၊ အောင်း နီဦး တပွင့်ပဲ့ပွင့်၊ တက်မအာနီ၊ လွှဲတက်ဖြူသနား တော်
မုသည်၊ စဿန် ရေး မြဲ ရေး ၍သွင်း ။

(သဏ္ဌာန်) ဘဂဝန္တုတို့တွဲလပြည့် ကျော်ခုနှစ် နေ့နံ ခဲ ပြောကြီး 3 February 1847
မှူး ထွင်ပြန် ။

(တင်စီစု)

ယွန်း စုဝန်ဝဲလည်ကွမ်း ရေခေါင်း မင်း လွသီဟသူ၊ ယာလည်ကွမ်း ရေခေါင်း မင်း လွမင်း ထင်ကျော်တို့ကို ဆောင်ထီး နီသနား တော်ခံစေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၀၉ခုတို့တွဲလပြည့် ကျော်ဉဂုက် နေ့နှာ၊ 3 February 1847 ခရစ်တော်ကြီး မွေးထွင်ပြန်။

(တင်စိုး)

မင်း တုံး မင်း အကြီး စာ ရေး မင်း လှ မင်း ထင်သီရိ၊ မင်း လှ စည်သူ၊ မင်း လှ ရာဇာ ကျော်တင်၊ မင်း လှ မင်း ထင နော်ရထာ၊ မင်း လှ မင်း ထင ကျော်၊ မင်း လှ စည်သူ ကျော်၊ မင်း လှ မင်း ထင ကျော်စွာတို့ကဲ့သဲ့ ဗေဒင်း ရွှေသား ပန်း ဂူ၊ တမာ ရွက် ထောင်ဂူ၊ ရွှေနား တောင်း ကြက်ရင်အနား ဆူး ၂ထပ်၊ ကတ္တီပါ ဝတ်လုံဆဲရံ ရွှေဖျင်ဝိတဆင့်တပ်၊ ဘွဲ့ဖြူ ရွှေမြိတ်ဝံ၊ ရွှေစလွယ်ဂွသွယ်၊ မောက်တို ရွှေ ဝိန်း ရွှေကုံ း စိန် တောင်ဂူ၊ ရွှေထိပ် ရွှေထွတ်ငွက်မနား စိန်ပွင့်၁၂၊ ပါး ကျ နား တာ၊ ရွှေကာ နောက်ကာ၊ မောက်ဂုပါလည် ကွေး ၊ ကတ္တီပါနီ ရွှေယက်ပျား သတ်၊ မျည်း တိုကတ္တီပါနက် ရွှေယက်ပျား သတ်၊ မျည်း ဂွည်ကတ္တီပါပြာ ရွှေယက်ပျား သတ်၊ ကွမ်း ခွက်လာက်အိုး တကောင်း ဝိတ်ရွှစ် ထောင့်၊ ငွေ ထွေး အင်၊ ခါး သဆောက်ကတ္တီပါနက်မွှမ်း ၊ ဂုင်း ဖျား ခွေး မ ခွေး ငယ်သံပတ်ဂုတန့်၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ အိမ်ကတ္တီပါနက်မွှမ်း ၊ ဂုင်း ဖျား ခွေး မသံပတ်ဂုတန့်၊ ရွှေသိုး ကျောက်အိမ်ပါ၊ ထီး နီ ရွှေ ညောင်ရွက်တဆင့်၊ ညောင်ရွက် ရေ၁၂၊ အထွတ် ရွှေ ကျိုင်း ရွှေထွတ်၁၊ ထမ်း စင်တလဲ ဒဂန်း ၊ ဘိန ပ်ကုလား ပန်း ၊ အိမ် ညောင်ရွက် အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ ကောင်ထိပ် မွှာ်၊ ဘိုး ပန်း ကမွတ်ကြာနုတမြို့ချွေး ၊ ကမွတ် နား အထွင်း ပြင်ပွတ်ခြမ်း ၊ ဇက် ဇော့်ထွင်း ၊ အထွင်း ကြယ်နား ကုလား ဝန်း ၊ တမြို့ချွေး ၊ ကြက်ရင်ကုလား ပန်း ၊ အိမ် ညောင်ရွက်အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ ထောင့် ကျေး စေတိုင်၊ အ ဖြေမြွင်း နား ၊ လျောက်ဂျဝန်း ၊ ထုပ်ခုဝန်း ၊ ထု ပြောက်အ နီသုတ်၊ ခါး ပန်း စက်မှာ၊ လက်ဝဲလက်ယာ ၂ ဝန်း စီ၊ နောက်ထုပ် ၂ ဝန်း၊ စက်အထွင်း ဆင် စွယ်ကြယ်၊ စက်နိုး ညောင်ရွက်ဆင် စွယ် ၊ ကြက်ရင်ကုလား ပန်း ၊ အိမ်ဆင် စွယ် ၂ တန့်၊ လည် သီး ဆင် စွယ်မွှာ် သေး ကျေး စေတိုင်ဆင် စွယ်တပ်၊ မြင်းကိုင်ညောင်ရွက် ရေ၁၂၊ သံ ပရာ ခွန်ယက် ဘောက်၊ က တောင်ခွဲ၊ ဇက်၊ ပါး ကာ ရွှေ ဇဝါဝိန်း ၊ နင်း နှင်း သိပ်၊ အိမ် မြောင်ရင်ပတ်ကွင်း ၊ ငွေ ဇဝါက တောင် ရွှေ ရေး ၊ စာ မ ရိုဂူပ်၊ ပန်း ခက်ကိုက်၊ အနား သံ ဝှံ၊ ရွှေဝိန်း ၊ ဥက္ခက်ထိပ် ဆောင်း ၊ မြီး ဖြန်း ဂုင် ပတ်သက္ကလတ်ကြိုး ၊ ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး သက္ကဒါန်သက္ကလတ်တင်ဂုမ်း ၊ စက်ရွှန်း ဂုဆင့်၊ ဆင် ပေါင်း ဝန်း အထွတ် ရွှေ၊ အမိုး အနက်၊ က တောင်အရင်း ရွှေ၊ အ လယ်ကြာပွင့်၊ ကခွက် ရွှေတစုအနီ ၂ စု၊ ဂဲကခွက်အနီ၊ က တောင်အရင်း ရွှေ၊ အ

လယ်ကြာပွင့်၊ အလံကျည်လွှံကျည်အနီသုတ်၊ ဆင်သဏ္ဌာန်တိုကြီး လုံး နှီး၊ စည်နီဂု၊ စည်ပုတီဝ၊ ပုံသဝ၊ ငွေနဲကြီး ဝ၊ ငွေနဲငယ်၂၊ ခဂုဝ၊ လင်းထွင်း ဝ၊ လွှဲကြီးဦး ငှက်ပျံဂုပဒ်၄၊ ပဲ့ငှက်ပျံဂုပဒ်၆၊ ဆံတုံး တဘက်ပဇိတ်ခြည်ခုဆင့်၊ ခင်တုဂဏအဓိပ်အုံဖြူလှည်းတိုင်၊ ထောင့်ဖြေပန်း ဆုပ်၊ ပိုးကြီး နှစ်တောသစ်ပွတ်ချိတ်နီတိုက်၊ အောင်းနီဦး တပွင့်၊ ပဲ့၂ပွင့်၊ တက်မအနီ၊ လွှဲတက်ဖြူသနား တော်မူသည်၊ စာချွန်ရေး မြေရေး ၍သွင်း ။

သဏ္ဌာဂဇာဝ၂ဝဂခုတိုတွဲလပြည့် ကြာခုဂုက် နေ့နား ခံပြေးကြီး မှူးထွင်ပြန် ။

(တင်စီစု)

3 February 1847

မင်း တုံး မင်း ကွမ်း ရေကိုင် နေမျိုး သီဂီသခ်ယာ၊ နေမျိုး စည်သူ ကျော်၊ နေမျိုး ရန် အောင်၊ နေမျိုး သူဂီန် ရဘာ၊ နေမျိုး ကျော်တင် ကျော်၊ နေမျိုး ရဘာ၊ နေမျိုး သူဂီန်၊ နေမျိုး ကျော်တင်၊ နေမျိုး ဂဲ ခေါင် ကျော်၊ နေမျိုး ကျော်သူ၊ နေမျိုး ရဘာ ကျော်တင်၊ နေမျိုး ကျော်စွာ၊ နေမျိုး ရဘာ ကျော်ခေါင်၊ နေမျိုး သီဂီ စည်သူကို့ကို့ တော်ရည်တူအစီး အနင်း အ ဆောင်အဂျက်သနား တော်ခံစေ။

သတ္တရဘာဝ၂၀၀၇ခုတိုတွဲလပြည့် ကျော်ဂုဂျက် နေ့နား 3 February ခံ ပြောကြား မှာ 1847 တွင်ပြန်။

(တင်စိုး)

ဆင်ဝန်ထောက်နေမျိုးသီဂျီကျော်ထင်ကိုတကောင်းမြိုသို့ဆင်ဖြူတော်အကြောင်းအ
ဘမ်းသွားသည်အထွင်းထီးနီအထွတ်အနားအရွက်ရွေထည်သနားတော်ခံစေ။

3 February 1847

သတ္တဂဇာဝ၂၀ဂခုတဗိုတွဲလပြည့်ကျော်ဝဂုက်နေ့နားခံပြောကြီးမှူး
တွင်ပြန်။

(တင်စီစု)

ကွမ်း ရေ တော်မင်း ကျော်မင်း လှရာဇာ၊ မင်း ကျော်ရာဇာ၊ မင်း ကျော်
သခိယာ၊ မင်း ငယ် ကျော်ထင် ကျော်၊ မင်း လှမင်း တင် ကျော်စွာ၊ မင်း ကျော်
သီဟမင်း တင်၊ မင်း လှမင်း ကျော်၊ မင်း လှရာဇသူ၊ မင်း လှမင်း ထင်စည်
သူ၊ မင်း ထင်မင်း လှရာဇာ၊ မင်း လှသခိယာ ကျော်စွာ၊ မင်း ထင်မင်း လှ
ရာဇသူ၊ မင်း ထင်မင်း ကျော်ရာဇာ၊ မင်း ကျော်မင်း လှသခိယာ၊ မင်း
လှမင်း ငယ်ရာဇာ၊ မင်း ကျော်မင်း ထင်သခိယာ၊ မင်း ကျော်မင်း ထင်ရာ
ဇာ၊ မင်း ကျော်သီဟရာဇာ၊ မင်း တင်သခိယာ၊ မင်း ကျော်သိရိရာဇာ၊
မင်း လှသိရိစည်သူ၊ မင်း လှသိရိမင်း ထင် ကျော်၊ မင်း လှမင်း ကျော်ရာဇာ၊
မင်း ထင်မင်း လှသခိယာ၊ မင်း လှမင်း ငယ် ကျော်၊ မင်း လှရာဇာ၊ မင်း
လှမင်း ထင်ရာဇာ၊ မင်း လှသိရိမင်း ထင်၊ မင်း ကျော်သိရိမင်း ထင်၊ မင်း
လှမင်း ထင် ကျော်သူမင်း ထင်မင်း လှ ကျော်စွာ၊ မင်း လှမင်း ကျော်စည်သူ၊
မင်း လှမင်း ထင်သခိယာ၊ မင်း လှမင်း ကျော်သခိယာ၊ မင်း ကျော်မင်း ထင်
ရာဇာ၊ မင်း လှမင်း ခေါင်၊ မင်း လှရာဇ ကျော်၊ မင်း လှမင်း ထင်၊ မင်း
ထင်မင်း လှ ကျော်၊ မင်း လှသခိယာ၊ မင်း လှရာဇ ကျော်ထင်၊ ငကလေး ၊ ငထူ၊ ငဘိုး တိုကိုဘဲ ဇေဘင်း ရွှေသား ပန်း ၉၊ တမာရွက် ဆောင်၉၊ ရွှေနား တောင်း ကြက်ရင်အနား ဆူး ၂ထပ်၊ ကတ္တီပါဝတ်လုံဘဲရုံ ရွှေဖျင်ဒိတဆင့်တပ်၊ ဘွဲ့ ဖြူရွှေမြိတ်ဂံ၊ ရွှေစလွယ်ဇွယ်၊ မောက်တိုရွှေဝိန်း ၊ ရွှေကုံ း စိန် တောင်၉၊ ရွှေထီပ် ရွှေထွတ်ဌက်မနား စိန်မွှေ့၂၂၂၊ ပါး ကဘနား ကဘ၊ ရွှေကဘနောက်ကျ မောက်ဂူပါလည် ကွေး ၊ ကတ္တီပါနီယက်ပျဉ်း သတ်၊ မျည်း တိုကတ္တီပါနက်ယက်ပျဉ်း သတ်၊ မျည်း ဂွည်ကတ္တီပါပြာယက်ပျဉ်း သတ်၊ ကွမ်း ခွက်လဘက်အိုး တကောင်း ဝိတ်ဂွစ် ထောင့်၊ ငွေ ထွေး အင်၊ ဓါး အဆောက်ကတ္တီပါနက်မွှမ်း ၊ ရင်း ဖျာ း ခွေး မ ခွေး ငယ် သံပတ်ရတန့်၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ အိမ်ကတ္တီပါနက်မွှမ်း ၊ ရင်း ဖျာ း ခွေး မသံပတ်ရတန့်၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ ထီး နီ ရွှေ ညောင်ဂွက်တဆင့်၊ ညောင် ဂွက် ရေ၂၂၊ အထွတ် ရွှေ၊ ကျိုင်း ရွှေထွတ်၁၊ ထမ်း စင်တလဲဖဝန်း ၊ ဘီနဝိကုလိုး ပန်း ၊ အိမ် ညောင်ဂွက်၊ အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ ဘောင်ထိပ် မှော်၊ ခါး ပန်း ကမ္ပတ်ကြာနုထမြိုခြေး ၊ တမွတ်နား အထွင်း ပြင်မွတ်ခြမ်း ၊ ဇက် ဇော့်ကွင်း ၊ အ

ထွင်း ကြယ်နား ကုလား ပန်း ၊ ညောင်ရွက်တမြိုခြေး ၊ ကြက်ရုင်ကုလား ပန်း ၊ အိမ် ညောင်ရွက် ၊ အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ ထောင့်ကျား စေတီငှက် ၊ အဖြေမြင်း နား ၊ လျှောက်ခွေ ပန်း ၊ ထုပ်ခုပန်း ၊ ထုပြောက်အနီသုတ် ၊ ခါး ပန်း စက်မှာ လက်ဝဲလက်ယာ ၂ ပန်း စီ ၊ နောက်ထုပ် ၂ ပန်း ၊ စက်အထွင်း ဆင်စွယ်ကြယ် ၊ စက်နား ညောင်ရွက်ဆင်စွယ် ၊ ကြက်ရုင်ကုလား ပန်း ၊ အိမ်ဆင်စွယ် ၂ ထပ် ၊ လည်သီး ဆင်စွယ် ၊ မှော်သေး ၊ ကျား စေတီငှက်ဆင်စွယ် ၊ မြင်း ကကိုင်း ညောင်ရွက်ရုပ် ၊ သံပရာခွန်ယက် ဘောက် ၊ က တောင်ခွဲ ၊ ဇက် ၊ ပိုး ကာ ရွှေဇဝါပိန်း ၊ နင်းနှင်း သိပ် ၊ အိမ် မြောင်ရင်ပတ်ထွင်း ၊ ငွေဇဝါ ၊ က တောင် ရွှေရေး ၊ ဇာမရီရုပ် ပန်း ခက်ကိုက် ၊ အနား သံငုံ ၊ ရွှေပိန်း ၊ ဥက္ခက်ထိပ် ဆောင်း ၊ မြီး ဖြန်း ၊ ရင်ပတ်သက္ကလတ်ကြိုး ရွှေကြယ်တပ် ၊ စီး နှီး သက္ကဒါန် ၊ သက္ကလတ်တင်ရမ်း စက်ရှန်း ခု ဆင့် ၊ ဆင်ပေါင်း ဝန်း အထွတ် ရွှေ ၊ အမိုး အနက် ၊ က တောင်အရင်း ရွှေ ၊ အလယ် ကြာပွင့် ၊ က ခွက် ရွှေတစုအနီ ၂ စု ၊ ဝဲက ခွက်အနီ ၊ က တောင်အရင်း ရွှေ ၊ အလယ် ကြာပွင့် ၊ အလံကျည်လွှဲကျည် ၊ အနီသုတ် ၊ ဆင်သက္ကလတ်ကြိုး လုံး နီ ၊ လွှဲကား ဦး ငွက်ပုံရုပ် ၄ ၊ ဝဲငွက်ပုံရုပ် ၄ ၊ ဆံထုံး ပဇ္ဈတ်ချည် ၂ ဆင့် ၊ ခင်တုရင်အမိုး အုံဖြူ ၊ လှုင်တိုင် ထောင့်ဖြေပန်း ဆုပ် ၊ ပိုး ကြိုး နှံက တော့သစ်ပွတ်ချီတံနီတိုက် ၊ အောင်း နီဦး တပွင့် ၊ ဝဲ ၂ ပွင့် ၊ တက်မအနီ ၊ လွှဲတက်ဖြူသနား တော်မူသည် ၊ စာချွန်ရေး မြို့ရေး ၍ သွင်း ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၀၀ ခုတပို့တွဲလပြည့် ကြာ ၄ ရက် နေ့နား ခံစစ်မြောင်မှူး 4 February 1847 နေမျိုး စည်သူ ကျော်တင်ထွင်ပြန် ။

(တင်စီစု)

ထီး ဖြူတော်မှူး မင်း လှမင်း ထင်ကော်၊ မင်း လှမင်း တင်၊ နေမျိုး မင်း လှ ရာဇကော်ခေါင်၊ နေမျိုး မင်း လှမင်း ခေါင်ရာဇာ၊ နေမျိုး မင်း လှကော် တင်၊ နေမျိုး သီဂိမင်း တင်၊ နေမျိုး မင်း လှမင်း ထင်ကော်၊ နေမျိုး မင်း လှ မင်း ခေါင်ကော်၊ နေမျိုး မင်း လှမင်း ကော်၊ နေမျိုး မင်း ကော်သီဂိသူ၊ နေမျိုး မင်း ထင်ကော်၊ နေမျိုး မင်း လှမင်း တင်သူ၊ နေမျိုး ကော်တင်သီဂို၊ နေမျိုး ကော်စွာသီဂို၊ နေမျိုး ကော်တင်ရာဇာ၊ ငကာရန်တို့ကို တော်ရည်တူ အစိုး အနင်း အဆောင်အဂွက်သနား တော်ခံစေ။

4 February 1847

သင်္ကရာဇ်၁၂၀၈ခုတို့တွဲလပြည့်ကော်ငှက်နေ့နား ခံစေမြောင်မှူး နေမျိုး စည်သူကော်တင်တွင်ပြန်။

(တင်စိစု)

လက်စွဲကြီး ခေါင်း မင်း ကျော်သီဟမင်း တင် မင်း လှမင်း ကျော်ရဲဇော၊ လက်စွဲက လေး ခေါင်း မင်း လှမင်း တင်ရဲဇော၊ မင်း ကျော်မင်း လှရဲဇော တို့ကို မျည်း တိုအစိမ်း ၊ မျည်း ဒွည်အနက် ဒွေဇောသတ်သနား တော်ခံစေ၊ လက်စွဲကြီး လက်စွဲက လေး သား တို့မှာ တော်ရည်တူ မျည်း တိုမျည်း ဒွည်အဝတ်အစား သနား တော်ခံစေ။

4 February 1847

သတ္တရဲဇော်ဘုရားဝတ်ခုတုပ်တဲ့လပြည့် ကျော်ငှက် နေ့နား ခံစေမြောင်မှူး နေမျိုး စည်သူ ကျော်ထင်ဟွင်ပြန်။

(တင်စိုး)

ကိုရန္ဆာန်အုပ်မဟာမင်း လွတ်ဘုရားသခင်ကို ဗေဒင်း ကတ္တိပါရွှေသား ပန်း ၉၊ တမာ
ရွက် ထောင်၉၊ ဘဲသင်း ကုစ်တပ်၊ ရွှေနား တောင်း ကြက်ဂုဏ်အနား ဆူး ၂ထပ်၊
ကတ္တိပါဝတ်လုံဘဲရုံ ရွှေဖျင်ဒိတဆင့်တပ်၊ ဘဲဖြူ ရွှေမြိတ်ဂံ၊ ရွှေစလွယ်ခ၂သွယ်၊ မောက်
တိုရွှေပန်း ရွှေကုံ : စိန် တောင်၉၊ ရွှေထိပ် ရွှေထွတ်ငှက်မနား စိန်ပွင့်၁၂၊
ပါး တဘနား ကာ၊ ရွှေကာ နောက်ကာ၊ မောက်ဂူပါလည် ကွေး ၊ ကတ္တိပါနီယက်
ပျား သတ်၊ မျည်း တိုကတ္တိပါနီယက်ပျား သတ်၊ မျည်း ဖွဲ့ညီကတ္တိပါနက်ယက်ပျား သတ်၊
ကွမ်း ခွက်လဘက်အိုး ၊ တကောင်း ပိတ်ဖွစ် ထောင့်ပယင်း တပ်၊ ကွမ်း လိပ်ခုမြွာ
ပယင်း တပ်၊ ငွေထွေး အင်၊ ခါး ခွေး မခွေး ငယ်၊ နောက်ပိတ်ပတ္တမြား စီ၊
အိမ်မည်သရီမွှမ်း ၊ သံပတ်ရတန်၊ ပတ္တမြား စီ၊ ဂုင်း ဖျား သတ္တဒါန်ငုံခံ၊ ပတ္တ
မြား စ်၊ ဆွဲကြိုး ပုဒယက်က တောလက်ပန်း ကွင်း ၊ အနား ပတ္တမြား တဂုစ်စီ၊
ထီး နီ ရွှေညောင်ရွက်ခုဆင့်၊ ညောင်ရွက် ရေခုဖ၊ အချက်အထွတ် ရွှေ၊ အပျိုး ရွှေ
ကြိဆစ်၊ ကျိုင်း ရွှေထွတ်၂၊ အအုံအရွက်အဂိုး အနီသုတ်၊ ထမ်း စင်ခွက်ဦး တဘက်ပါ၊
ဘီနပ်ကုလား ပန်း ၊ အိမ်အထွင်း ညောင်ရွက်၊ အနား မကျည်း ရွက်၊ ဘဝါး အ
ထွင်း ညောင်ရွက်၊ အောင်ထိပ်တယောင်း မွှင့်၊ ပန်း လွှာ၊ အထွင်း ညောင်
ရွက်၊ အနား မကျည်း ရွက်၊ အထွင်း ဘဝါး ခါး ပန်း ကြာနုတမြိုခြွေး ၊ ကမွတ်နား
အထွင်း ပြင်ပွတ်ခြမ်း ၊ စက်ခိုနန်း ၊ အထွင်း ကြယ်နား ၊ ကုလား ပန်း ၊ ညောင်
ရွက်တမြိုခြွေး ၊ ကြက်ဂုဏ်ကုလား ပန်း ၊ အိမ်အထွင်း တုလား ပန်း ၊ ထောင့်ကျေး
စေတိုင်၊ အဖြေမြင်း နား ၊ လျောက်၅၀နန်း ၊ ဦး ၂၀နန်း ၊ ထုပ်ခုဝနန်း ၊ ထု
ပြောက်အနီသုတ်၊ အရုပ်ဒိဒိုင်၊ ခါး ပန်း စက်မွာ၊ လက်ဝဲလက်ယာတဝနန်း စ်၊
ဦး လက်ဝဲလက်ယာ၂၀နန်း ၊ ထုပ် ရွှေနောက်ဖဝနန်း ၊ စက်အထွင်း ဆင်စွယ်ကြယ်၊
စက်နား ညောင်ရွက်ဆင်စွယ်၊ ကမွတ်နား အထွင်း ပြင်ဆင်စွယ်မွတ်ခြမ်း ၊ ကြက်
ဂုဏ်ကုလား ပန်း ၊ အိမ်ဆင်စွယ်၅တန်၊ ဦး ခုတန်၊ လည်သီး အထက် အောက်ဆင်
စွယ်၊ မွှာသား ၊ ကျေး စေကုံဆင်စွယ်တပ်၊ ပန်း လွှာအထွင်း ညောင်ရွက်၊
အနား မကျည်း ရွက်၊ ဘဝါး အထွင်း ညောင်ရွက်ဆင်စွယ်၊ ဘောင်ထိပ်တယောင်း
မွှင့်၊ ချက်ဆင်စွယ်၊ ဘဲနပ်ကုလား ပန်း ၊ အိမ်အထွင်း ညောင်ရွက်၊ အနား မကျည်း
ရွက်၊ ဘဝါး အထွင်း ညောင်ရွက်ဆင်စွယ်၊ ထမ်း စင်ပေါင်း ဆင်စွယ်ဂုတန်၊ မြင်း

ကကိုင်း ညောင်ရွက်ရ၊ သံပရာခွန်ယက် တောကိက တောင်ဆွဲ၊ ဇက်၊ ပါး ကာ ရွေဇပါဝိန်း ၊ နင်း နွင်း သိပ်၊ အိမ်မြောင်ရင်ပတ်ဖွင်း ငွေဇပါ၊ က တောင် ရွေရေး ၊ စာမရိုရွပ်ပန်း ခက်ကိုက်၊ အနား သံငုံ၊ ရွေဗန်း ၊ ဥက္ခက်ထိပ် ဆောင်း ၊ မြီး ဖြန်း ရင်ပတ်သက္ကလတ်ကြိုး ၊ ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး သက္ကဒါန်၊ သက္က လတ်တင်ရမဲ ၊ စက်ရွန်း ဥဆင့်၊ ဆင် ပေါင်း ဝန်း အချက်အထွတ် ရွေ၊ အမိုး ရွေ တစုအနီ၂စု၊ က တောင် ရွေပြည့် ရေး ၊ ကခွက် ရွေတစုအနီ၂စု၊ ဝဲတခွက် ရွေတစု အနီ၂စု၊ က တောင် ရွေပြည့် ရေး ၊ အလံကျည်ဖွဲ့ကျည်ရင်း ဖျား ရွေဒီ၊ ဆင်ကြိုး သက္ကလတ်ဘဲကွပ်၊ စည်နီရ၊ စည်ပုတ်၁၊ ပုံသာ၁၊ ငွေနဲကြီး ၁၊ ငွေနဲငယ်၂၊ ခ ရာ၁၊ လင်း ကွင်း ၁၊ လွှာတား ဦး ငှက်ပုံရုပ်၊ အလယ်ဒ်၂လပ်၊ ဆံထုံး ပဇိတ် ချည်ဥဆင့်၊ ဦး ဝဲတဘက်ဝဲဘဲတုရင်အနီ၊ အဓအထွတ်ဝတီဆံ ရွေ၊ ညောင်ရွက် ရွေ ထည့်၊ လုပ်တိုင်အဖြေပန်း ဆုပ်၊ ပုံတိုင်လက်ခတ်အနီ၊ အလံဘဲနီ၊ အထွတ် ရွေ၊ အလံဂိုး အလံကျည်အနီသုတ်၊ ခဲကြိုး ငွေက တော့၊ အောင်း ဦး ဦး တပွင့်ဝဲ၂ပွင့်၊ တက်မအဂီ၊ လွှာတက်ဖြူ၊ ခင်တုရင်၊ အမိုး အုံနီ၊ မှတ်ဂိုး ထောက်အနီသုတ်၊ လက်ရမ်း အဖြေ ပန်း ဆုပ်အနှီ၊ ပွတ်လုံး အနီသုတ်၊ အိမ်ခြံမြင်း ကြမ်း ယက်ပက်ုးဝိတ်သနား တော်မူ သည်၊ စာရွန် ရေး မြဲ ရေး ၍သွင်း ။

သက္ကရာဇ်၁၂၀၉ခုတို့ဆဲလပြည့် ကျော်ရုရက် နေ့နား ခံ ပြောကြိုး မှာ 7 February 1847 ထွင်ပြီ။

(တင်စီစု)

ယည် တော်ကြပ်သိုက်ရာဇနော်ရထာက အား တော်ဘုရား လက်ထက် တော်ကယည်
တော်ကြီး ထမ်း အတွင်း သွေး သောက်ထမ်း ဘွဲ့ တော်မူသည်၊ ၂ သွေး သောက်လူ
တို့လုပ် မြေ နေ မြေ၊ ယည် တော်ကြီး ထမ်း မှန်လုတို့နှင့် မိဘုရား ကြီးစီး ထိုးနန်း
တော်တို့ ရောက်သင်ကန်၊ ချောင်း ဆုံရွာ၊ ရွှေကူတန် ဆောင်း ၊ တော ကျောင်း
ရွာ၊တောင်တလုံး ၊ ထနောင်း ကိုင်ရွာ စဖိုသား မှား ကဘီကန်ရွာ၊ ညောင်
စောက်သံဘိုရွာ မှား ကိုမယ် တော်ဘုရား ကန်း မတော်ဘုရား ကိုယည် တော်
ခံသနား တော်မူသည့်အတိုင်း မြို့ရွာသူကြီး စုပ္ပင်တို့ကအကပ်အခိုအနှုတ်အယူမ ရှိ စေ
ရ၊ အထက်သနား တော်မူသည့် ငမြတ်သာဦး ၊ ငပါး ၊ ငမြတ်ဦး တိုက်နက်ထန်း သုံး
ခွ၊ မျော်ဘွယ်ဖွန်း ဘိုအစွပ်အ ခြောက်လက်ရှိလုပ်စား ထမ်း ရွက်သည့်လုပ် မြေ နေ
မြေ ကျေး ရွာ မှား ကိုသနား တော်မြတ်ခံ၍အုပ်ထိန်း ကြီး ကြပ်မြို့တိုင်း ယည် တော်
ကိုအုပ်ထိန်း ကြီး ကြပ်ထမ်း ရွက်ပါရမည့်အ ကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်
အတိုင်း ယည် တော်ကြီး ထမ်း ၂ သွေး သောက်စာရင်း ပါလုတို့နှင့် မိဘုရား ကြီး စား
ထိုး နန်း ထော်တို့ ရောက်သင်ကန်၊ ချောင်း ဆုံရွာ၊ ရွှေကူတန် ဆောင်း ၊
တော ကျောင်း ရွာ၊ တောင်တလုံး ၊ ထနောင်း ကိုင်ရွာ၊ စဖိုသား မှား က
ဘီကန်ရွာ၊ ညောင် စောက်သံဘိုရွာ အထက်သနား တော်မူသည့် ငမြတ်သာဦး ၊
ငပါး ၊ ငမြတ်ဦး တိုက်နက်ထန်း သုံး ခွ မျော်ဘွယ်ဖွန်း ဘိုအစွပ်အ ခြောက်လက်ရှိ
လုပ်စား ထမ်း ရွက်သည့်လုပ် မြေ နေ မြေ ကျေး ရွာ မှား ကိုအ နှောက်အရွက်အနှုတ်
အယူမ ရှိ စေနှင့်၊ သနား တော်မြတ်ခံ၍ယည် တော်ကြပ်သိုက်ရာဇနော်ရထာက
တဝတည်း အုပ်ထိန်း ကြီး ကြပ်ထမ်း ရွက် စေ။

သင်္ကရာဇ်၁၂၀၉ခုတပို့တွဲလပြည့် ကျော်၁၀ရက် နေ့နံ့ ခံ ကျောက်ရစ်မြို့
စား နေမျိုး စည်သူ ကျော်စွာဘွင်ပြန်အမိန့် တော်အတိုင်း ဆိုင်ရာ တောင်း ၍
အပ်။ 10 February 1847

သင်္ကရာဇ်၁၂၀၉ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၄ရက် နေ့၀နှင်တော် ကျောက် မော်
မြို့စား မင်း ကြီး ၊ ကွပ်ရွာမင်း ကြီး ၊ စစ် တောင်း မင်း ကြီး ၊ သုံး ဆယ်မြို့စား
မင်း ကြီး မှား မိန့်ချက်၊ ဝန် ထောက် တော် ကောလိယမြို့စား မှတ်။ 18 February 1847

( ရွှေ း ဟောင်း သုတေသန )

ရွှေတော်ပြေး သွေး သောက်ကြိုး နေမျိုး သီဂိုဿခံယာ၊ နေမျိုး သီဂိုနော်ရထာ၊ အဝန်း နေမျိုး အိန္ဒကျော်ထင်၊ ခေါင်း နေမျိုး သိဂုနန္ဒမိတ်၊ နေမျိုး သိဂုဗလ၊ နေမျိုး သီဂို ရွှေတောင်၊ နေမျိုး ရွှေတောင်စည်သူကျော်၊ နေမျိုး စည်သူနော်ရထာကျော်၊ နေမျိုး စည်သူကျော်တို့ကို တော်ရည်တူဝတ်ဆင်စီး နင်း ဆောင်ရွက်စေ။

သက္ကရာဇ်၁၂၀၉ခုတပို့တွဲလပြည့် ကြာသာဒေးနေ့နံ့ခေါ်ကြိုး ၅။

ထွင်ပြန်။

(တင်စားစု)

11 February 1847

ကနောင်မင်း သား အကြီး စော ရေး မင်း လှမင်း ထင် ကျော်၊ မင်း တင်
မင်း ကျော်၊ မင်း ကျော်မင်း လှသိုက်တိုက်ကဲ့ ဗောင်း ရွှေသား ပန်း ဂု၊
တမာရွက် ထောင်ဂု၊ ရွှေနား တောင်း ကြက်ရုင်အနား ဆူး ၂ထပ်၊ ကတ္တီပါ
ဝတ်လုံကဲ့ ရွှေဖျင်ဒိတဆင့်ကပ်၊ ခဲ့ဖြူ ရွှေမြို့တံဂံ၊ ရွှေစလွယ်ဂသွယ်၊ မောက်တို
ရွှေပိန်း ရွှေကုံ း စိန် တောင်ဂု၊ ရွှေထိပ် ရွှေထွတ်ငွက်မနား စိန်ပွင့်၁၂၊
ပါး ကာနား ကာ၊ ရွှေကာ နောက်ကာ၊ မောက်ရှပါလည် ကွေး ၊ ကတ္တီပါနီ ရွှေ
ယက်ပြားသတ် ၊ မျည်း တိုကတ္တီပါနက် ရွှေယက်ပြားသတ်၊ မျည်း ဂျည်ကတ္တီပါပြာ ရွှေ
ယက်ပြား သက် ၊ ကွမ်း ခွက်လက်အိုး ၊ တ တောင်း ပိတ်ရှစ် ထောင့်၊ ပဃင်းတပ်၊
ငွေထွေး အင်၊ ခဲ်း ၊ အ ဆောက်ကတ္တီပါနက်မွှမ်း ၊ ရင်း ဖျား ခွေး မသဲပတ်
ရတန့်၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ အိမ်ကတ္တီပါနက်မွှမ်း ၊ ရင်း ဖျား ခွေး မ
သဲပတ်ရတန့်၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ ထီး နီ ရွှေ ညောင်ရွက်တဆင့်၊ ညောင်
ရွက် ရေ၂၂၊ အထွတ် ရွှေ၊ ကျိုင်း ရွှေထွတ်၁၊ ထမ်း စင်တလဲဝဝန်း ၊ ဘိန်ပိကုလီး
ပန်း ၊ အိမ် ညောင်ရွက်၊ အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ ဘောင်ထိပ် မှော်၊ ခဲ်း ပန်း
ကမ္ဘတ်ကြာနုတမြို့ခြေး ၊ ကမ္ဘတ်နား အထွင်း ပြင်မွတ်ခြေမ်း ၊ စက် ဇော့်ထွင်း ၊ အ
ထွင်း ကြယ်နား ၊ ကုလား ပန်း ၊ ညောင်ရွက်တမြို့ခြေး ၊ ကြက်ရုင်ကုလား ပန်း ၊
အိမ် ညောင်ရွက်၊ အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ ထောင့် ကျေး စေတိုင်၊ အ ဖြေမြင်း
နား ၊ လျောက်၅ဝန်း ၊ ထုပ်၃ဝန်း ၊ ထု ပြောက်အနီသုတ်၊ ခဲ်း ပန်း စက်မွာ
လက်ဝဲလက်ယာ၂ဝန်း စီ၊ နောက်ထုပ်၂ဝန်း စက်အထွင်း ဆင်စွယ်ကြယ်၊ စက်နား
ညောင်ရွက်ဆင်စွယ်၊ ကြက်ရုင်ကုလား ပန်း ၊ အိမ်ဆင်စွယ်၂တန့်၊ လည်သီး ဆင်
စွယ်၊ မှော် သေး ၊ ကျေး စေတိုင်ဆင်စွယ်တပ်၊ မြင်း ကကိုင်း ညောင်ရွက်ရု၊
သံပရာခွန်ယက် ဘောက်၊ က တောင်ဆွဲ၊ ဇက်၊ ပါး ကာ ရွှေဇဝါပိန်း ၊ နင်း နှင်း
သီပ်၊ အိမ် မြောင်ရုင်ပတ်ထွင်း ၊ ငွေဇဝါ၊ က တောင် ရွှေ ရေး ၊ စာမရှိရွတ်
ပန်း ခက်ကိုက်၊ အနား သံ့ပ်၊ ရွှေပိန်း ၊ ဥက္ခက်ထိပ် ဆောင်း ၊ မြီး ဖြန်း ရင်
ပတ်သင်္ကလတ်ကြိုး ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး သင်္ကဒါန်၊ သင်္ကလတ်တင်ရမ်း ၊ စက်ရွန်း ခု
ဆင့်၊ ဆင် ပေါင်း ဝန်း အထွတ် ရွှေ၊ အဓိုး အနက်၊ က တောင်အရင်း ရွှေ၊ အလယ်
ကြာပွင့်၊ ကခွက် ရွှေကစုအနီ၂စု၊ ဂဲကခွက်အနီ၊ က တောင်အရင်း ရွှေ၊ အလယ်

ကြာပွင့်၊ အာလံကျည်လွှဲကျည်အနီသုတ်၊ ဆင်သက်လတ်ကြိုး လုံး နီ၊ စည်နီဂု၊ စည်ပုတ်၁၊ ငွေခဲကြိုး ၁၊ ငွေခဲငယ်၂၊ ခဂၢ၁၊ ဝင်း ကွင်း ၁၊ လွှဲကား ဦး ၄က်ပုံရှစ်၄၊ ပဲ့၄က်ပုံရှစ်၆၊ ဆံထုံး တဘက်ပဂိတ်ချည်၃ဆင့်၊ ခင်တုရင်အမိုး အုံဖြူ၊ လုင်တိုင်ထောင့်ဖြေပန်း ဆုပ်၊ ပိုး ကြိုး နီ၊ တစောင့်သစ်ပွတ်ချိတ်နီတိုက်၊ အောင်း နီဦး ၁ပွင့်ပဲ့၂ပွင့်၊ တက်မအနီ၊ လွှဲတက်ဖြူသနား တော်မူသည်၊ စာချုန်ရေး မြဲရေး ၍သွင်း ။

သက္ကရာဇ်၁၂၀၈ခုတို့တွဲလပြည့် ကြော်၁၃ရက် နေ့နံ့ ခဲနေမျိုး ရာဇ်ကြော်စွာထွင်ပြန်။

(တင်စိုး)

မဟာမင်းလွ ကျော်တင်ကိုစာရေးကြီး ခန့်၊ စာရေးကြီး မဟာမင်းလွ ကျော်တင်ကိုစာရေးကြီး ကောင်ဝန်နည်း အစီး အနင်း အဆောင်အပွက် သနား တော်ခံ၀ေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၀၈ခုတ ပေါင်းလဆန်း ၃ရက် နေ့နံ့၁း ၆နေမျိုး ရာဇ ကျော်စွာထွင်ပြန်။

(တင်စီစု)

(17) February 1847

ရွှေလောင်းကြီး လွှဲနှင်း နေမျိုးသခင်ယောကို ရွှေလောင်းကြီး လွှဲနှင်း အရာနှင့်အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်သည့်အတွင်း တော်ရည်တူအစီး အနှင်း အဆောင် အရွက် ဆောင်ထိုး နီအထွတ်အနား အရွက် ရွှေထည့်သနား ဟော်ခံစေ။

18 February 1847

(သက္ကရာဇ်) ၀၂၀၀ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၄ ရက် နေ့နံ့နား ခံ ကျောက်ရစ် မြို့စား နေမျိုး စည်သူ ကျော်စွာတွင်ပြန်။

(တင်စကား)

သူ ဌေး ကြီး သီဂိသုခအနာဂတပိန်ကအသက်အရွယ်ကြီး ရင့်သူဖြစ်ပါ၍ကုသိုလ်တော်
ပွါး ကျောင်း ဘုရား ဝင်ထွက် နေထိုင်ပါရ အောင်သား မင်း လှမင်း ကျော်
ကိုသနား တော်မြတ်ခံရသည့်အစီး အနင်း အ ဆောင်အရွက်များ ကိုသနား တော်
မူပါ၍သူ ဌေး အရာနှင့်အမှု တော်ကိုထမ်း ရွက်ပါ စေရမည်အ ကြောင်း နှင့်ဂိုဒိုး
သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း မင်း လှမင်း ကျော်ကိုသူ ဌေး ကြီး ခန့်၊ သီဂိသုခအ
နာဂတပိန်တွင် စေ၊ သူ ဌေး ကြီး သီဂိသုခအနာဂတပိန်ကိုအဘအစီး အနင်း အ ဆောင်
အရွက်များ ကိုသနား တော်ခံ စေ၍အဘနည်း ဝတ်ဆင်စီး နင်း ဆောင်ရွက် စေ။

(သအိုရာဇ်) ၁၂၀၈ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၆ရက် နေ့နံ့ား ခံစ မြောင်မှား
နေ မျိုး စည်သူ ကျော်တွင်ပြန်။

(တင်စိုး)

အဓေး ရေဘကိစ္စ ရေး မင်း လွတ်ဇော ကျော်တင်၊ မင်း ကျော်မင်း ထင်ရှား ဇော၊ မင်း လွ ကျော်တင်၊ အဓိန် တော် ရေး မင်း တင်ရှားဇော ကျော်၊ မင်း လွ မင်း ထင်သန်ယော၊ အမှာ ရေး မင်း လွသီရိ ကျော်တင်၊ မင်း လွမင်း တင် ကျော်သူ၊ မင်း လွမင်း တင်သီဟသူ၊ မင်း လွမင်း တင် ကျော်တို့ကိုဘဲ ဗေဘင်း ရွှေသား အစိုး အနှင်း အ ဆောင်အရွက်သနား တော်ခံစေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၀၈ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၉ရက် နေ့ 23 February 1847 ခရစ်တော်ကြီး မှာ ထွင်ပြန်။

(တင်စီစု)

စီး တော်မြင်း စာ ရေး နေ မျိုး မင်း လွှ ကျော်တင်ကို ဗေဒင်း ပန်း ၉၊ တ
မာ ရွက် ထောင် ၉၊ ရွှေ နား တောင်း ကြက် ရုင်းအနား ဆူး ၂ ထပ်၊ ကတ္တီပါ ဝတ်
လုံ ဘဲ ဖြူ ရွှေ ဖြိုတံ၊ ရွှေ စလွယ် ၉ သွယ်၊ မောက်တို ရွှေ ဝိန်း ၊ ရွှေ ကုံ း စိန် တောင်
၉၊ ရွှေ ထီပ် ရွှေ ထွတ် ဌက် မနား စိန် ပွင့် ၁၂၂၊ ပါး ကာ နား တာ၊ ရွှေ ကာ နောက်
ကာ၊ မောက် ရူ ပါလည် ကွေး ၊ ကတ္တီပါ နီ ဘဲ ကွပ် ပိုး ခုံ သင်္ဘ၊ မျည်း တိုက တ္တီပါ နက် ဘဲ ကွပ်
ပိုး ခုံ သတ်၊ မျည်း ဂျ ည်က တ္တီပါ ပြာ ဘဲ ကွပ် ပိုး ခုံ သတ်၊ ကွမ်း ခွက် လဘက် အိုး ၊ တ ကောင်း
ဝိတ် အဝန်း ၊ ရင် ထွေး အင်၊ မ်ား အ ဆော က် က တ္တီပါ နက် မွှမ်း ၊ ရင်း ဖျ ား ခွေး
မ ခွေး ငယ် သံ ပတ် ရုတန့်၊ ရွှေ သား ကျော က် အိမ် ပါ၊ အိမ် က တ္တီပါ နက် မွှမ်း ၊ ရင်း
ဖျ ား ခွေး မဿံ ပတ် ရုတန့်၊ ရွှေ သား ကျော် အိမ် ပါ၊ ထီး နီ ရွှေ ထွတ် ၁၊ ကျိုင်း ရွှေ
ထွတ် ၁၊ ထမ်း စင်္ဘ လဖ ဝန်း ၊ ဘိ နပ် ကုလား ပန်း ၊ အိမ် ညောင် ရွက်၊ အထွင်း
ကုလား ပန်း ၊ ဘောင် ထီပ် မှော်၊ ခါး ပန်း က မွတ် ကြာ နု တမြို ခြေး ၊ က မွတ် နား
အထွင်း ပြင် ပွတ် ခြံ မ်း ၊ စက် ဇော့် ကွင်း ၊ အထွင်း ကြယ် နား ၊ ကုလား ပန်း ၊
ညောင် ရွက် တမြို ခြေး ၊ ကြက် ရုင် ကုလား ပန်း ၊ အိမ် ညောင် ရွက်၊ အထွင်း ကုလား
ပန်း ၊ ထောင့် ကျေး စေတီ ၉၊ အ ဖြေ မြင်း နား ၊ လျော် ၅ ဝန်း ၊ ထုပ် ၃ ဝန်း ၊
ထု ပြောက် အနီ သုတ်၊ ခါး ပန်း စက် မှာ၊ လက် ဝဲ လက် ယာ ၂ ဝန်း စီ၊ နောက် ထုပ် ၂
ဝန်း ၊ စက် အထွင်း ဆင် စွယ် ကြယ်၊ စက် နား ညောင် ရွက် ဆင် စွယ်၊ ကြက် ရုင် ကုလား
ပန်း ၊ အိမ် ဆင် စွယ် ၂ တန့်၊ လည် သီး ဆင် စွယ်၊ မှော် သေး ၊ ကျေး စေတီ ဆင်
စွယ်၊ မြင်း ကို င်း ညောင် ရွက် ၇၊ သံ ပရာ ခွန် ယက် ဘောက် က တောင်ဆွဲ၊ ဇက်
ပါး ကာ ရွှေ ဇ ပါ ပိန်း ၊ နင်း နွင်း သိပ်၊ အိမ် မြောင် ရုင် ပတ် ကွင်း ၊ ရွှေ ဇ ပါ
က တောင် ရွှေ ရေး ၊ စာ မ ရီ ရုပ် ပန်း ခက် ကို က်၊ အနား သံ ငုံ၊ ရွှေ ဝိန်း ၊ ဥက္ခက်
ထီပ် ဆောင်း ၊ မြီး ဖြန်း ရုင် ပတ် သက္ကလတ် ကြိုး ၊ ရွှေ ကြယ် တပ်၊ စီး နှီး သက္ကဒါန်၊
သက္ကလတ် တင် ရုမ်း ၊ စက် ရွန်း ၃ ဆင့်၊ ဆင် ပေါင်း ဝန်း အထွတ် ရွှေ၊ အ မိုး အနက်၊
က တောင်အ ရုင်း ရွှေ၊ အလယ် ကြာ ပွင့်၊ က ခွက် ရွှေ တစုံ အနီ ၂ စု၊ ရဲ က ခွက် အနီ၊ က
တောင်အ ရုင်း ရွှေ၊ အလယ် ကြာ ပွင့်၊ အလံ ကျည် လွှဲ ကျည် အနီ သုတ်၊ ဆင် သက္ကလတ် ကြိုး
လုံး နီ၊ လော်ကား ဦး ငှက် ပုံ ရုပ် ၄၊ ပဲ့ ငှက် ပုံ ရုပ် ၄၊ တဘက် ပရိတ် ချည် ၂ ဆင့်၊
ခင်ဗျ ရုင်အ မိုး အုံ ဖြူ၊ လှင်ကိုင် ထောင့် ဖြေ ပန်း ဆုပ်၊ ဝိုး ကြိုး နီ၊ က တော့ သစ်

ပွတ်ချိတ်နီတို့က၊ အောင်း နီဦး တပွင့်ဝဲ့ပွင့်၊ တက်မအနီ၊ လွှဲတက်ဖြူသနား
တော်မူသည်၊ စာချွန်ရေး မြဲရေး ချီသွင်း ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၀၈ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၉ရက် နေ့နှင်း ခံပြောကြီး မှူး
ထွင်ပြန် ။

(တင်စီစု)

23 February 1847

မြင်း တော်ခံ၊ ရထား မျိုး ၊ မြင်း တော်စီး ၊ မြင်း မျိုး တို့ကို အထက်မြင်း တော်ခံမင်္ဂလာရထား မျိုး ၊ မြင်း တော်စီး ၊ မြင်း မျိုး တို့နည်း အစီး အနင်း အဆောင်အရွက်သနား တော်ခံစေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၀၈ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၉ ရက် နေ့နံ့သား ခံပြေးကြီး မျိုး ထွင်ပြန်။

(တင်စီစု)

23 February 1847

(23 February 1847)

နား ခံစမြောင်မှူး နေမျိုး စည်သူ ကျော်တင်ကို နား ခံပြေးကြီး မှူး နေမျိုး နန္ဒ(ဖိတ် ဌေ တောင် နည်း စီး နင်း ဝတ်ဆင် ဆောင်ရွက် စေ)။

(23 February 1847)

(ဆက္ကရာဇ်ဝ၂၀၈ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၉ ရက် နေ့ နား ခံ ပြေးကြီး မှူး ထွင်ပြန်)။

(တင်စီစု)

အသည်ဝန်ဟောင်း နေမျိုးသီရိကျော်စွာ သေလွန်သည်မှာ တော်နေရာနေတို့
သေလွန်ရာသင်္ကြိုဟ်သည့်နည်း လုပ်ဆောင်သင်္ကြိုဟ် ဧစ။

23 February 1847

သင်္ကရာဇ်၁၂၀၉ခုတ ပေါင်းလဆန်း ၉ရက် နေ့နား ခံပြင်းကြီး မှီး
တွင်ပြန်။

(မင်္ဂလာ လွှစ်စု)

ငအောင်စန်း ကိုတဲလုံမြို့စား အရာကနှုတ်၊ အငိုး သား မြေး မှန်သုမဟာဇယ သိုဟိုသွား ကိုတဲလုံမြို့စား ခန့်။

သဏ္ဌရာဇ်၁၂၀၈ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၁၀ရက် နေ့နံ့၁း ခံစ မြေ၁င်မှူး ထွင်ပြန်။

(တင်စီစု)

24 February 1847

ဖဲလုံမြို့စား မဟာဇေယ၊ သိုဟုံဘွား ကိုထီး နှံ ညောင်ရွက်ခုဆင့်၊ ညောင်ရွက်ရေခုဖ၊ အချက် ရွှေပိန်း ၊ အငိုး ရွှေကြဆစ်၊ ရွှမ်း ဘဲဇောင်း ရွှေသား ပန်းဂ၊ ကမာရွက် ထောင်ဂ၊ ရွှေနား တောင်း ကြက်ရင်အနား ဆူး ၂ထပ်၊ ကတ္တီပါဝတ်လုံဘဲရုံ ရွှေဖျင်ဒိတဆင့်တပ်၊ ရွှေစလွယ်ဂသွယ်၊ ထွမ်း ခွက်၊ လဘက်အိုး တကောင်း ဝိတ်ရှစ်ထောင့်၊ ငွေထွေး အင်၊ မိုး အဆောက်၊ ခွေး မခွေး ငယ်နောက်ဝိတ်ပဿမြား စီ၊ အိမ်မည်သရီမွမ်း ၊ သံပတ်ရတန်၊ ပဿမြား စီ၊ မြင်းကကိုင်း ညောင်ရွက်ရ၊ သံပရာခွန်ယက် ဘောက်၊ က တောင်ဆွဲ၊ ဇက်၊ ပါး ကာ ရွှေဇဝါဝိန်း ၊ နင်း နှင်း သိပ်၊ အိမ်မြောင် ရင်ပတ်ထွင်း ငွေဇဝါ၊ က တောင် ရွှေရေး ၊ တိုး ဂုပ်ပန်း ခက်ကိုက်၊ အနား သံငုံ ရွှေပိန်း ၊ ဥက္ခက် ထိပ်ဆောင်း ၊ မြီး ဖြန်း ၊ ရင်ပတ်သင်္ကလတ်ကြိုး ၊ ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး သင်္က ဒါန်း သင်္ကလတ်တင်ရမ်း စက်ရွန်း ခုဆင့်၊ ဆင် ပေါက်ဝ၊ ဆင်မ ၁၊ ဆင် ပေါင်း ဝန်း နက်၊ အချက် ရွှေပိန်း ၊ ကခွက် ရွှေတစုအနီ ၂စု၊ က တောင် ရွှေတစုအနီ ၂စု၊ ဂဲကခွက် ရွှေတစုအနီ ၂စု၊ အလံကျည်လံကျည်အဖျား ရွှေဒီရေး ၊ စည်နီရ၊ စည်ပုတီဝ၊ ပုံသာဝ၊ ငွေနဲကြီး ၁၊ ငွေနဲဝယ် ၂၊ လင်း ထွင်း ဝ၊ အိမ်ဆောင်မလည် ပေါ်၊ မြောက် ဆောင် တောင် ဆောင်အနောက် ဆောင်စကြော ၂မှင့်စီသနား တော်မူသည်၊ စာချုန် ရေး မြို ရေး ၍သွင်း ။

သင်္ကရာဇ်ဝ၂၀၀၉ခုထ ပေါင်း လဆန်း ၁၀ရက် နေ့နံ့ ခံစံ မြောင်မှူး 24 February 1847 ထွင်ပြန် ။

(တင်စီစု)

ပွဲ တော်အုပ်မဟာမင်း ကျော်ဂုဏာဘကို ဗေဘင်း ကတ္တိပါနီ ရွှေသား ပန်း ၉၊ တမာရွက် ထောင်၉၊ ရွှေနား တောင်း ကြက်ဂုဏ်အနား ဆူး ၂ထပ်၊ ကတ္တိပါ ဝတ်လုံဘဲဂုံ ရွှေမျှင်ဒိတဆင့်တပ်၊ ဘွဲ့ဖြူ ရွှေမြိတ်ဂံ၊ ရွှေစလွယ် ၉လွယ်၊ မောက်တို ရွှေပိန်း ၊ ရွှေကုံ း စိန် တောင်၉၊ ရွှေထိပ် ရွှေထွတ်ငွက်မနား စိန်ပွင့် ၁၂၊ ပါး ကာနား ကာ၊ ရွှေကာ နောက်ကာ၊ မောက်ဂူပါလည် ကွေး ၊ ကတ္တိပါနီယက် ပျား သတ်၊ မျှား တိုကတ္တိပါစီမ်း ယက်ပျား သတ်၊ မျှား ရွှည်ကတ္တိပါနက်ယက်ပျား သတ်၊ ကွမ်း ခွက်လဘက်အိုး ၊ တကောင်း ဝိတ်ရွှစ် ထောင့်ပယင်း တပ်၊ ကွမ်း လိပ် ၃မြွေ ပယင်း တပ်၊ ငွေထွေး အင်၊ ခါး အဆောက်ကတ္တိပါနက်မွှမ်း ၊ ဂုင်း ပျား ခွေး မခွေး ငယ်သံ ပတ်ဂုတန့်၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ အိမ်ကတ္တိပါနက်မွှမ်း ၊ ဂုင်း ပျား ခွေး မသံ ပတ်ဂုဖန့်၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ ထီး နီ ရွှေ ညောင်ရွက်တဆင့်၊ ညောင်ရွက် ရေ၂၊ အချက်အထွတ် ရွှေ၊ ကျိုင်း ရွှေထွတ်၁၊ ထမ်း စင်တလဲ ၉ဝန်း ၊ ဘိန်ပဝိကုလား ပန်း ၊ အိမ် ညောင်ရွက်၊ အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ ဘောင်ထိပ်ဘ ဃောင်း ပွင့်၊ ခါး ပန်း ကမ္ပတ်ကြာနုတမြို့ခြေး ၊ ကမ္ပတ်နား အထွင်း ပြင်ပွတ်ခြမ်း ၊ စက်ဘီလူး ခေါင်း ၊ အထွင်း ကြယ်နား ၊ ကုလား ပန်း ၊ ညောင်ရွက်တမြို့ခြေး ၊ ကြက်ဂုဝင်တုလား ပန်း ၊ အိမ် ညောင်ရွက်၊ အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ ထောင့်ကျေး စေတိုင်၊ အဖြေမြင်း နား ၊ လျောက်၅ဝန်း ၊ ထုပ်၃ဝန်း ၊ ထုပြောက်အနီသုတ်၊ ခါး ပန်း စက်မှာ လက်ဝဲလက်ယာ ၃ဝန်း စီ၊ နောက် ၂ဝန်း ၊ ရွှေဘဝန်း ၊ စက်အထွင်း ဆင်စွယ်ကြယ်၊ စက်နား ညောင်ရွက်ဆင်စွယ်၊ ကြက်ဂုင် ကုလား ပန်း ၊ အိမ်ဆင်စွယ် ၂တန့်၊ လည်သီး ဆင်စွယ်၊ မှော်သေး ၊ ကျေး စေတိုင်ဆင်စွယ်၊ ဘောင်ထိပ်၊ ဘ ဃောင်း ပွင့်၊ ချက်ဆင်စွယ်၊ မြင်း ကကိုင်း ၊ ညောင်ရွက်ဂု၊ သံပရာခွန်၊ ယက် ဘောက်၊ က တောင်ဆွဲ၊ ဇက်၊ ပါး ကာ၊ ရွှေဇဝါဖိန်း ၊ နင်း နှင်း သိပ်၊ အိမ် မြောင်ဂုင်ပတ်ထွင်း ၊ ငွေဇဝါ၊ က တောင် ရွှေရေး ၊ စိမဂီဂူပ်ပန်း ခက်ကိုက်၊ အနား သံ့ ရွှေပိန်း ၊ ဥက္ခက်ထိပ် ဆောင်း ၊ မြီး ဖြန်း ၊ ဂုင်ပတ်၊ သက္ကလတ်ကြိုး ၊ ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး သက္ကဒါန်၊ သက္ကလတ်တင်ဂုမ်း ၊ စက်ခွန်း ၃ဆင့်၊ ဆင်ပေါင်း ဝန်း အထွတ် ရွှေ၊ အမိုး အနက်၊ က တောင် ရွှေတစုအနီ ၂စု၊ က ခွက် ရွှေတစုအနီ ၂စု၊ ဂဲတခွက်အနီ၊ က တောင် ရွှေတစုအနီ ၂စု၊ အလံကျည်

လုံကျည်အဖျား ရွှေသံငုံ၊ ဆင်သက်လတ်ကြိုး လုံး နီ၊ စည်နီဂု၊ စည်ပုတ်၁၊ ပုံသဝ၁၊ ငွေနှဲကြီး ၁၊ ငွေနှဲငယ်၂၊ ခရာ၁၊ လင်း ကွင်း ၁၊ လွှဲကား ဦး ငှက်ပျံဂုပ် ၄၊ ပဲ့ငှက်ပျံဂုပ်ဒ၊ ဆံထုံး တဘက်ဘဂုံတုံး ၊ ပဇိတ်ခြည်ခုဆင့်၊ ခင်တုရင်အမိုး အုံနီ ပဲ့ဘီတုရင်လုင်တိုင် ထောင့်ဖြေပန်း ဆုပ်၊ ကြေး ကြိုး ငွေကတော့အောင်း နီဦး တမွှင့်ပဲ့၂မွှင့်၊ တက်မအနီ၊ လွှဲတက်ဖြူသနား တော်မူသည်၊ စာချုပ်ရေး မြို့ရေး ၍သွင်း ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၀၈ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၁၀ရက် နေ့နား ခံစ မြေဘင်မှာ ထွင်ပြန်။

(တင်စိုး)

24 February 1847

မယ် တော်ဘုရား စာရေး ကြီး မဟာမင်း ကျော်မင်း ထင်၊ မဟာမင်း ကျော်
ရာဇာ၊ နှမတော်စာရေး ကြီး မဟာမင်း လှရာဇာသူတို့ကို ဗောင်း ကတ္တီပါနှီ
ရွှေသား ပန်း ၉၊ တမာရွက် ထောင် ၉၊ ရွှေနား တောင်း ကြက်ရင်အနား
ဆူး ၂ဆစ်၊ ကတ္တီပါဝတ်လုံဘဲရုံ ရွှေဖျင်ဒိတဆင့်တစ်၊ သွဲ့ဖြူ ရွှေမြိတ်ဂံ၊ ရွှေကုံ း စိန်
တောင် ၉၊ ရွှေထီးပိ ရွှေထွတ်ငွက်မနား စိန်မွှေ့ ၁၂၊ ပါး ကာနား ကာ၊ ရွှေ
ကာ နောက်ကာ၊ မောက်ရူပါလည် လွှား ၊ ကတ္တီပါနီတက်ပျား သတ်၊ မျည်း တိုကတ္တီ
ပါစမ်း ယက်ပျား သတ်၊ မျည်း ဂွည်ကတ္တီပါနက်ယက်ပျား သတ်၊ ထွမ်း ခွက်၊ လဘက်
အိုး တကောင်း ပိတ်ဂွစ် ထောင့်ပယင်း တစ်၊ ထွမ်း လိပ်ခုမ္ပြာပယင်း တစ်၊
ငွေ လွှား အင်၊ ခါး ခန်း မခွေး ဝယ် နောက်ပိတ်ပဘွမြား စီ၊ အိမ်မည်သရီ
မွှမ်း ၊ သံပတ်ရုတန့်၊ ပဘွမြား စီ၊ ရင်း ဖျား သဘွဒါနုံခံ၊ ပဘွမြား စီ၊
ထီး နီ ရွှေ ညောင်ရွက်တဆင့်၊ ညောင်ရွက် ရေ ၂၊ အချက်အထွတ် ရွှေ၊ ကျိုင်း
ရွှေထွက်ခ၊ ထမ်း စင်တလဲ ၉ဝန်း ၊ ဘိန်ပိကုလား ပန်း ၊ အိမ် ညောင်ရွက်၊
အထွင်း တုလား ပန်း ၊ ဘောင်ထိပိဘ ဃောင်း မွှတ်၊ ခါး ပန်း ကမွတ်ကြာနု
တမြို့မြွေး ၊ ကမွတ်နား အထွင်း ပြင်ပွတ်ခြမ်း ၊ စက်ဘီလူး ခေါင်း ၊ အထွင်း ကြယ်
နား ကုလား ပန်း ၊ ညောင်ရွက်တမြို့မြွေး ၊ ကြက်ရင်ကုလား ပန်း ၊ အိမ် ညောင်
ရွက်၊ အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ ထောင့်ကျေး စေတိုင်၊ အဖြေမြင်း နား ၊ လျောက်
၂ဝန်း ၊ ထုပ်ခုဝန်း ၊ ထု ပြောက်အနီသုတ်၊ ခါး ပန်း စက်မှာ၊ လက်ဝဲလက်ယာ
ခုဝန်း စီ၊ နောက် ၂ဝန်း ၊ ရွှေတဝန်း ၊ စက်အထွင်း ဆင်စွယ်ကြယ်၊ စက်နား
ညောင်ရွက်ဆင်စွယ်၊ ကြက်ရင်ကုလား ပန်း ၊ အိမ်ဆင်စွယ် ၂တန့်၊ လည်သီး ဆင်
စွယ်၊ မွှေ်သေး ၊ ကျေး စေတိုင်ဆင်စွယ်တစ်၊ ဘောင်ထိပ်၊ ဘဃောင်း မွှင့်၊
ချက်ဆင်စွယ်၊ မြင်း ကကိုင်း ၊ ညောင်ရွက်ရုံ၊ သံပရာခွန်၊ ယက် ဘောက်တ တောင်
ခွဲ၊ ဇက်၊ ပါး ကာ ရွှေဇာပိပိန်း ၊ နင်း နှင်း သိပ်၊ အိမ် မြောင်ရင်ပတ်ထွင်း ၊
ငွေဇာပါ၊ က တောင် ရွှေ ရေး ၊ စာမရိုရွှပ်ပန်း ခက်ကိုက်၊ အနား သံ့ဝှဲ၊ ရွှေ
ပိန်း ၊ ဥက္ခက်ထီပိ ဆောင်း ၊ မြီး ဖြန်း ရင်ပတ်၊ သဘွလတ်ကြိုး ရွှေကြယ်တစ်၊ စီး
နှီး သဘွဒါန်၊ သဘွလတ်တင်ရမ်း ၊ စက်ရွန်း ခုဆင့်၊ ဆင် ပေါင်း ဝန်း အချက်အ
ထွတ် ရွှေ၊ အမိုး အနက်၊ က တောင် ရွှေတစုအနီ ၂စု၊ ကခွက် ရွှေတစုအနီ ၂စု၊ ဝဲ

ကခွက် ရွှေတစုအနီ ၂ စု၊ အလံကျည်လွှံကျည်အဖျား ရွှေသံပုံးဆင်သဖွယ်လတ်ကြိုး လုံး နီ၊ စည်နီရ၊ စည်ပုတီဝ၊ ပုံးသဝ၊ ငွေနှဲကြိုး ဝ၊ ငွေနှဲငယ်ဝ၊ ခရဝ၊ လင်းဖွင်း ဝ၊ လွှဲကဝး ဦး ငှက်ပျံရုပ်ငှ၊ ပဲ့ငှက်ပျံရုပ်ဖြ၊ ဆံထုံး တဘက်ဘဂုံတုံး ပဂိုတ်ခြည်ဝဆင့်၊ ခင်တုရင်အမိုး အုံနီ၊ ပဲ့ဘီတုရင်လုင်တိုင် တောင့် ဖြေပန်း ဆုပ်၊ ကြေး ကြိုး ငွေကတော့၊ အောင်း နီဦး တပွင့်ပဲ့၂ပွင့်၊ တက်မအနီ၊ လွှဲတက်ဖြူးနဝး တော်မူသည်၊ စဝရွှန် ရေး မြို ရေး ၍သွင်း ။

(သဏ္ဌာရဝင်) ဝ၂ဝဂခုတ ပေါင်း လဆန်း ၁ဝရက် နေ့နဝး ခစ် မြေဝင်မှူး ထွင်ပြန် ။

(တင်စီစု)

24 February 1847

နတ်စုလက်ယာ သေနတ်စဉ်ရေး နေမျိုး သိခ်ိန်ဂုဏ်ကျော်၊ နေမျိုး သီဂီကျော်တင်၊ ဆင်ခြေဘုံး သေနတ်စဉ်ရေး နေမျိုး ဇေယကျော်ခေါင်၊ သွေ့ပါဆင်ခြေဘုံး သေနတ်စဉ်ရေး နေမျိုး ဂုဏ်ဇယကြိန်၊ ဂွေး လက်ယာ သေနတ်စဉ်ရေး နေမျိုး ဇေယကျော်တင်၊ နေမျိုး သူဂီန်၊ ပဒ္မနတ်ဂွင် ဂွေး သေနတ်စဉ်ရေး နေမျိုး ဂုဏ်ဇသူ၊ ငယ်ထိုး သေနတ်စဉ်ရေး နေမျိုး သူဂုတန်ဆောင်၊ ပသီ သေနတ်စဉ်ရေး နေမျိုး သူဂုကျော်ခေါင်၊ လက်ယာ ကြောင်း သေနတ်စဉ်ရေး နေမျိုး ဇေယသခ်ယာ၊ ပင်းယ သေနတ်စဉ်ရေး နေမျိုး သူဂီန် ကျော်တင်၊ လက်ဝဲ ကြောင်း သေနတ်စဉ်ရေး နေမျိုး ကျော်တင်သိခ်ိန်သူ၊ လက်ကောင်း သေနတ်စဉ်ရေး နေမျိုး နန္ဒမိတ် ကျော်တင်၊ ကုလား ဖျိသေနတ်စဉ်ရေး နေမျိုး သူဂီန် ကျော်ခေါင်တို့ကို တော်ဂျည်တူဝတ်ဆင်စီး နင်း ဆောင်ရွက်စေ။

သည်ဂုဏ်ဝါဥဝဂခုတ ပေါင်း လဆန်း ၁၀ ရက် နေ့နံ့ ခံစစ်မြေင်မှာ 24 February 1847 ထွင်ပြန်။

(တင်စီစု)

ငမိုင်းကိုသူဌေးခန့်၊ မဟာဓနဥယဖွင့်စေ၊ သူဌေးမဟာဓနဥယကိုမဟိ
စတိလသူဌေးနည်းအစီးအနင်းအဆောင်အရွက်သနားတော်ခံစေ။

သင်္ကြာဇာဝင်၂၀၀၈ခုတ်ပေါင်းလဆန်း၁၀ရက်နေ့နံ့သာခံစေမြောင်မှုး
ထွင်ပြန်။

(တင်စီစု)

ကနောင်မင်း သား အကြီး စာရေး မင်း လွမင်း တင်သခိုယာ၊ မင်း လွရာ
ဇာ၊ မင်း လွသီဂိုရာဇာ၊ မင်း လွမင်း တပိတ်ကိုကိုဘဲ ဗောင်း ရွှေသား ပန်း
ဂ၊ တမာဂွက် ထောင်ဂ၊ ရွှေနား တောင်း ကြက်ရုင်အနား ဆုး ၂ထပ်၊ ကတ္တီ
ပါဝတ်လုံဘဲရုံ ရွှေဖျင်ဒိတဆင့်တပ်၊ ဘွဲ့ဖြူရွှေဖြိတ်ဝံ၊ ရွှေစလွယ်ဂသွယ်၊ မောက်တို
ရွှေပိန်း ရွှေကုန်း စိန် တောင်ဂ၊ ရွှေထိပ် ရွှေထွတ်၊ ဌက်အနား စိန်ပွင့်၁၂၊
ပါး ကာနား ကာ၊ ရွှေကာ နောက်ကာ၊ မောက်ရူပါလည်ကွေး ကတ္တီပါနီ ရွှေ
ယက်ပျား သတ်၊ မျည်း တိုကတ္တီပါနက် ရွှေယက်ပျား သတ်၊ မျည်း ဂျည်ကတ္တီပါပြာ ရွှေ
ယက်ပျား သတ်၊ ကွမ်း ခွက်၊ လဘက်အိုး တကောင်း ပိတ်ဂွစ် ထောင့် ပယင်းတပ်၊
ငွေထွေး အင်၊ ဓါး အဆောက်ကတ္တီပါနက်မွှမ်း ၊ ရုင်း ဖျား ခွေး မခွေးယ်
သံပတ်ရတန့်၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ အိမ်ကတ္တီပါနက်မွှမ်း ၊ ရုင်း ဖျား ခွေး
မသံပတ်ရတန့်၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ ထီး ဒို ရွှေညောင်ဂွက်တဆင့်၊ ညောင်
ဂွက်ရေ၁၂၊ အထွတ် ရွှေ၊ ကျိုင်း ရွှေထွတ်၁၊ ထမ်း စင်တလဲဖဝန်း ၊ ဘိန်ပဂိုလိ
ပန်း ၊ အိမ်ညောင်ဂွက် အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ တောင်ထိပ် မွှေ၊ ခါး ပန်း
ကမွတ်ကြာနုတမြိုခြွေး ၊ ကမွတ်နား အထွင်း ပြင်မွတ်ခြမ်း ၊ ဇက်၊ ဇော့်ကွင်း ၊
အထွင်း ကြယ်နား ကုလား ပန်း ၊ ညောင်ဂွက်တမြိုခြွေး ၊ ကြက်ရုင်ကုလား ပန်း၊
အိမ်ညောင်ဂွက်၊ အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ ထောင့်ကွေး စေတိုင် အဖြေမြင်း
နား ၊ လျောက်၅ဝန်း ၊ ထုပ်၃ဝန်း ၊ ထုပြောက်အနီသုတ်၊ ခါး ပန်း စက်မှာ
လက်ဝဲလက်ယာ၂ဝန်း စီ၊ နောက်ထုပ်၂ဝန်း ၊ စက်အထွင်း ဆင်စွယ်ကြယ်၊ စက်
နား ညောင်ဂွက်ဆင်စွယ်၊ ကြက်ရုင်ကုလား ပန်း ၊ အိမ်ဆင်စွယ်၂တန့်၊ လည်သီး
ဆင်စွယ်၊ မွှေသေး ၊ ကွေး စေတိုင်ဆင်စွယ်တပ်၊ မြင်း ကတိုင်း ညောင်ဂွက်
ရု၊ သံပရာမွန်၊ ယက် ဘောက်၊ က တောင်ဆွဲ၊ ဇက်၊ ပါး ကာ ရွှေဇဝါပိန်း ၊နင်း
နှင်း သိပ်၊ အိမ် မြောင်ရုင်ပတ်ကွင်း ငွေဇဝါ၊ က တောင် ရွှေ ရေး ၊ ဇာမ
ရီဂွပ် ပန်း ခက်ကိုက်အနား သံ့ ရွှေပိန်း၊ ဥက္ခက်ထိပ် ထောင်း ၊ မြီး ဖြန်း
ရုင်ပတ်သက္ကလတ်ကြိုး ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး သက္ကဒါန်၊ သက္ကလတ်တင်ရုမ်း ၊ စက်
ဝွန်း ၃ဆင့်၊ ဆင်ပေါင်း ဝန်း ၊ အထွတ် ရွှေ၊ အမိုး အနက်၊ က တောင်အရုပ် ရွှေ
အလယ်ကြာပွင့်၊ ကခွက် ရွှေတစုအနီ၂စု၊ ရဲကခွက်အနီ၊ က တောင်အရုပ် ရွှေ၊ အ

လယ်ကြာပွင့်၊ အလံကျည်လွှဲကျည် အနီသုတ်၊ ဆင်သင်္ကလတ်ကြိုး လုံး နီ၊ စည်နီရ၊ စည်ပုတ်ဝ၊ ပုံသဝဝ၊ ငွေနှဲကြိုး ဝ၊ ငွေနှဲငယ်၂၊ ခရဝဝ၊ လင်းကွင်း ဝ၊ လွှဲကဝး ဦး ၄က်ပုံရှစ်၄၊ ဝဲ၄က်ပုံရှစ်၆၊ ဆံထုံး တဘက်ပဂိုတ်ချည်ခုဆင့်၊ ခင်တုရင် အမိုး ဆုံဖြူ၊ လှင်တိုင် ထောင့်ဖြေပန်း ဆုပ်၊ ပိုး ကြိုး နီ၊ က တေ့သစ်ပွတ် ချိတ်နီတိုက်၊ အောင်း နီဦး တပွင့်၊ ဝဲ၂ပွင့်၊ တက်မအနီ၊ လွှဲတက်ဖြူသနား တွဲမူသည်၊ စဝချန် ရေး မြေ ရေး ၍သွင်း ။

26 February 1847

သင်္ကရဝဇ်ဝ၂၀ဂခုတ ပေါင်း လဆန်း ဝ၂ရက် နေ့နှဲ့ ခံနေ မျိုး စည်သူ ကျော်စွာထွတ်ပြန် ။

(တင်စိုး)

ကနောင်မင်းသား ကွမ်းကိုင်ရေကိုင်နေမျိုးသီရိရာဇာ၊ နေမျိုးသိန်စည်သူ၊ နေမျိုးစည်သူကျော်၊ နေမျိုးရာဇာကျော်တင်၊ နေမျိုးသိန်ကျော်၊ နေမျိုးကျော်တင်၊ နေမျိုးသီရိစည်သူ၊ နေမျိုးသီဟရန်အောင်၊ နေမျိုးရာဇာစည်သူ၊ နေမျိုးရာဇာကျော်၊ နေမျိုးသီရိရာဇာသူ၊ နေမျိုးသခ်ယာတို့ကို တော်ရည်တူအာစီးအာနင်းအဆောင်အရွက်သနား တော်ခံစေ။

26 February 1847

သတ္တရာဇာဝ၂၀ဂခုတပေါင်းလဆန်း ၁၂ရက်နေ့နံ့ခံနေမျိုးစည်သူကျော်စွာထွင်ပြန်။

(တင်စ်ိစု)

ပင်း တလဲမြိုသူကြီး မဟာဘုမ္မနန္ဒရာဇာကိုပင်း တလဲမြိုမှာမြိုသူကြီး အရာနှင့်
အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်သည့်အတွင်း ဗေဒင်း ပန်း ၉၊ တမာရွက် ထောင်၉၊
ရွှေနား တောင်း ကြက်ရင်အနား ဆူး ၂ထပ်၊ ကတ္တီပါဝတ်လုံတဲ့ဖြူ ရွှေမြိတ်ဝံ၊
ရွှေစလွယ် ၉သွယ်၊ မောက်တို ရွှေဝိန်း ၊ ရွှေကုန်း စိန်တောင်၉၊ ရွှေထိပ်
ရွှေထွတ်၊ ငွက်မနား စိန်ပွင့်၁၂၊ ပါး ကာနား တာ၊ ရွှေကာနောက်ကာ၊
မောက်ရှုပါလည် ကွေး ကတ္တီပါနီဘဲကွပ်ပိုး စုံသတ်၊ မျည်း တိုကတ္တီပါနီဘဲကွပ်ပိုး စုံ
သတ်၊ မျည်း ဂွည်ကတ္တီပါပြာဘဲကွပ်ပိုး စုံသတ်၊ ထွမ်း ခွက်၊ လဘက်အိုး ၊ တကောင်း
ပိတ်ဂွစ် ထောင့်၊ ငွေ ထွေး အင်၊ မြား အဆောက်ကတ္တီပါနက်မွှမ်း ၊ ရင်း ဖျား
ခွေး မ ခွေး ငယ်သံပတ်ရတန့်၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ အိမ်ကတ္တီပါနက်မွှမ်း ၊
ရင်း ဖျား ခွေး မသံပတ်ရတန့်၊ ငွေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ ထီး နီ ရွှေ ညောင်
ရွက်တဆင့်၊ ညောင်ရွက် ရေ၁၂၊ အထွတ် ရွှေ၊ အင်္ဂီး အနီသုတ်၊ ကျိုင်း ၁၊ အချက်
အထွတ် ရွှေ၊ ထမ်း စင်တလဲဝဲဝန်း ၊ ဘိနပ်ကုလား ပန်း ၊ အိမ် ညောင်ရွက်၊ အ
ထွင်း ကုလား ပန်း ၊ ကောင်ထိပ် မှော်၊ ခါး ပန်း ၊ ကမ္ပတ်ကြာနုတမြို့ခြေး ၊
ကမ္ပတ်နား အတွင်း ပြင်ပွတ်ခြမ်း ၊ ဆက်၊ ဇော့်ကွင်း ၊ အတွင်း ကြယ်နား ၊ ကု
လား ပန်း ၊ ညောင်ရွက်၊ တမြို့ခြေး ၊ ကြက်ရင်ကုလား ပန်း ၊ အိမ် ညောင်ရွက်၊
အတွင်း ကုလား ပန်း ၊ ထောင့်ကွေး စေတိုင် အဖြေမြင်း နား ၊ လျောက်ဘ
ဝန်း ၊ ထုပ်ဝဝန်း ၊ ထုပြောက်အနီသုတ်၊ ခါး ပန်း စက်မှာ လက်ဝဲလက်ယာ
၂ဝန်း စီ၊ နောက်ထုပ်၂ဝန်း ၊ စက်အတွင်း ဆင်စွယ်ကြယ်၊ စက်နား ညောင်
ရွက်ဆင်စွယ်၊ ကြက်ရင်ကုလား ပန်း ၊ အိမ်ဆင်စွယ်၂တန့်၊ လည်သီး ဆင်စွယ်၊
မှော်သေး ကွေး စေတိုင်ဆင်စွယ်၊ မြင်း ကတိုင်း ၊ ညောင်ရွက်ရ၊ သံပရာခွန်၊
ယက်ဘောက်၊ က တောင်ခွဲ၊ ဇက်၊ ပါး ကာ ရွှေဇဝါပိန်း ၊ နင်း နှင်း သိပ်၊ အိမ်
မြောင်ရင်ပတ်ကွင်း ငွေဇဝါ၊ က တောင် ရွှေ ရေး ဇာမရီရွပ်ပန်း ခက်
ကိုက် အနား သံငုံ ရွှေဝိန်း၊ ဥက္ခက်ထိပ် ဆောင်း ၊ မြီး ဖြန်း ၊ ရင်ပတ်သက္ကလတ်
ကြီး ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး သက္ကဒါန်၊ သက္ကလတ်တင်ရမ်း စက်ရွန်း ၃ဆင့်၊ ဆင်
ပေါင်း ဝန်း အထွတ် ရွှေ၊ အမိုး အနက်၊ က တောင်အရပ် ရွှေ၊ အလယ်ကြာပွင့်၊
အလံကျည်လွှဲကျည် အနီသုတ်၊ ဆင်သက္ကလတ်ကြီး လုံး နီ၊ သနား တော်မူသည်၊ စာရွန်

ရေး မြဲ ရေး မျိုသွင်း ။

27 February 1847

သတ္တရာဇာဝ၂ဝဂခုတ ပေါင်း လဆန်း ၁၃ ရက် နေ့ နာ း ခံ ပြေ ကြီး မှူး
တွင်ပြန် ။

( တင်စိုး )

ပင်း တလဲမြို့သူကြီး မဟာဘုမ္မနန္ဒရာဇာကိုပင်း တလဲမြို့မှာမြို့သူကြီး အရာနှင့် အမှုတော်ကိုထမ်း ဂွက်သည့်အတွင်း ထီး နီအထွတ်နား ဂွက် ရွေထည့်သနား တော်ခံစေ။

27 February 1847

သတ္တရာဇာဝ၂ဝဂခုတ ပေါင်း လဆန်း ၁၃ ရက် နေ့နား ခံပြေကြီး မှူး ထွင်ပြန်။

(တင်စီစု)

ဝန္ထေခါကိုမင်း တုံး တောင်စဉ်ခုနစ်ခရိုင်မြို့ဝန်အရာဝကန္တုတ်၊ ဝန္ထဘဝါး တော်အောက်လာစေ။

(သက္ကရာဇ်၁၂၀၉ခုတ ပေါင်း လပြည့်ကျော် ၂ ရက် နေ့နံ့ခံ ပြေဒုံး မှုး ဖွင့်ပြန်)။

(တင်စိုး)

3 March 1847

မဟာမင်း ခေါင်ဂုဇာကိုမင်း တုံး တောင်စဉ်ခုနစ်ခရိုင်မြို့ဝန်ခန့်၊ မင်း
တုံး တောင်စဉ်ခုနစ်ခရိုင်မြို့ဝန်မဟာမင်း ခေါင်ဂုဇာကို ဗောင်း ကတ္တီပါနီ၊
ရွှေသား ပန်း ၉၊ တမာရွက် ထောင်၉၊ ရွှေနား တောင်း ကြက်ဂုင်အနား ဆူး
၂ထပ်၊ ကတ္တီပါဝတ်လုံဘဲဂုံ ရွှေဖျင်ဒိတဆင့်တပ်၊ ခွဲဖြူရွှေမြီတံဂုံ၊ ရွှေစလွယ်ဘ၂ခွယ်၊
ဓမောက်တို ရွှေဝိန်း၊ ရွှေကုန်း ၊ စိန်တောင်၉၊ ရွှေထိပ်ရွှေထွတ်၊ ၄က်မနား
စိန်မွှင့်ဘ၂၊ ပါး ကဘနား တဘ၊ ရွှေတဘနောက်ကဘ၊ ဓမောက်ဂူပါလည် လွှေး
ကတ္တီပါနီယက်ပျဉ်း ၁တ်၊ မျည်း တိုကတ္တီပါစိမ်း ထက်ပျဉ်း ၁တ်၊ မျည်း ရွှည်ကတ္တီပါ
နက်ယက်ပျဉ်း ၁တ်၊ ထွမ်း ခွက်၊ လဘက်အိုး ၊ တကောင်း ဝိတ်ရွှစ် ကောင့်ပယင်း
တပ်၊ ထွမ်း လိပ်ခုမြွာ ပယင်း တပ်၊ ငွေထွေး အင်၊ မီး ခွေး မ ခွေး ငယ်
နောက်ဝိတ်ပတ္တမြား စီ၊ အိမ်မည်သရီမွှမ်း ၊ သံဇင်ရတန်၊ ပတ္တမြား စီ၊ ရင်း
ဖျား သတ္တဒါန်ငုံခံ ပတ္တမြား စီ၊ ခွဲကြိုး ၊ မုဒယက်၊ ကံတော့၊ လက်ပန်းထွင်း
အနား ပတ္တမြား တရစ်စီ၊ ထီး နီရွှေညောင်ရွက်ခုဆင့်၊ ညောင်ရွက်ရှေ့ဖြူ၊
အချက်အထွတ်ရွှေ၊ အဝိုး ရွှေကြိဆစ်၊ ကျိုင်း ရွှေထွတ်၂၊ အအုံအရွက်အဝိုး အနီသုတ်၊
ထဗိုး စင်၊ ခွက်၊ ဦး တဘက်ပါ၊ ဘိန်ပဲကုလား ပန်း ၊ အိမ်အထွင်း ညောင်ရွက်အနား
မကျည်းရွက်၊ ဘပါးအထွင်း ညောင်ရွက်၊ ကျောင်ထိပ်ဘယျောင်းမွှင့်၊ ပန်းလှကြာအထွင်း ညောင်
ရွက်အနား မကျည်းရွက်၊ အထွင်းဘဝါး၊ ခါး ပန်းကြာနုတမြွှေခြူး၊ ကမွှေတ်နား အတွင်းမြင်ပွတ်
ခြမ်း ၊ စက် ခိုနန်း အထွင်း ကြယ်နား ကုလား ပန်း ၊ ညောင်ရွက်တမြွှေခြူး ၊
ကြက်ဂုင်ကုလား ပန်း ၊ အိမ်အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ ထောင့်ကျား စေတိုင် အ
ဖြေမြင်း နား ၊ လျောက်၅ဝန်း ၊ ဦး ၂ဝန်း ၊ ထုပ်ခုဝန်း ၊ ထုပြောက်အနီ
သုတ်၊ အရင်း ဝံဝိုင်၊ ခါး ပန်း စက်မှာလက်ဝဲလက်ယာတဝန်း ၊ ဦး လက်ဝဲလက်
ယာ၂ဝန်း ၊ ထုပ်ရွှေနောက်ဖဝန်း ၊ စက်အထွင်း ဆင်စွယ်ကြယ်၊ စက်နား
ညောင်ရွက်ဆင်စွယ်၊ ကမွှတ်အထွင်း ပြင်ဆင်စွယ်ပွတ်ခြမ်း ၊ ကြက်ဂုင်ကုလား ပန်း ၊
အိမ်ဆင်စွယ်၅တန့်၊ ဦး ခုတန့်၊ လည်သိုး အထက် အောက်ဆင်စွယ် မှော်သေး၊ ကျေး
စေတိုင်ဆင်စွယ်တပ်၊ ပန်း လှကြာအထွင်း ညောင်ရွက်၊ အနား မကျည်းရွက်၊ ဘ
ဝါး အထွင်း ညောင်ရွက် ဆင်စွယ်၊ ကောင်ထိပ်ဘယောင်း မွှင့်၊ ချက်ဆင်စွယ်၊
ဘိန်ပဲကုလား ပန်း ၊ အိမ်အထွင်း ညောင်ရွက်၊ အနား မကျည်းရွက်၊ ဘဝါး အ

ထွင်း ညောင်ရွက်ဆင်စွယ်၊ ထမ်း စင် ပေါင်း ဆင်စွယ်၉တန့်၊ မြင်း ကုန်းညောင်ရွက်၇၊ ဆံပရာခွန်ဃက် ဘောက်၊ တ တောင်ဆွဲ၊ ဇက်၊ ပါး ကာ ရွှေဇ ပါဝိန်း ၊ နင်း နှင်း သိပ်၊ အိမ် မြောင်ရင်ပတ်ထွင်း ငွေဇ၀၊ က တောင် ရွှေ ရေး ဇာမဂီရွှပ်ပန်း ခက်ကိုက်၊ အနာ သံငုံ ရွှေဝိန်း၊ ဥက္ခက်ထိပ် ဆောင်း ၊ မြီး ဖြန်း ရင်ပတ်သက်လက်ကြိုး ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး သက်ဒါန်၊ သက်လတ်တင်ရမ်း စက်ရွန်း ၃ဆင့်၊ ဆင် တေါင်း ဂန်း အချက်အထွတ် ရွှေ၊ အမိုး ရွှေတစုအနီ၂စု၊ က တောင် ရွှေပြည့် ရေး ၊ ကခွက် ရွှေတစုအနီ၂စု၊ ဂဲ ကခွက် ရွှေတစုအနီ၂စု၊ က တောင် ရွှေပြည့် ရေး ၊ အလံကျည်လွှဲကျည် ရင်း ဖျာ ရွှေဝိဆင်ကြိုး သက်လတ်ဘဲကွပ်၊ စည်နီဂ၊ စည်ပုတ်၁၊ ပုံသာ၁၊ ငွေခဲကြိုး ၁၊ ငွေခဲငယ်၂၊ ခရာ၁၊ လင်း ထွင်း ၁၊ လွှဲကာ ခိုနန်း ငှက်ပုံရုပ် အ လယ်ဒါ့်လွှပ်၊ ဆံထုံး ပဇုတ်ခြည်၃ဆင့်၊ ဦး ဝဲတဘက်ဝဲဘိတုရင်အနီ၊ အမအထွတ် ဝတ်ဆံ ရွှေ၊ ညောင်ရွက် ရွှေထည်၊ လှုင်တိုင်အဖြေပန်း ဆုပ်၊ ပုံတိုင်လက်ခတ်အနီ၊ အလံဘဲနီအထွတ် ရွှေ၊ အလံဂို အလံကျည်အနီသုတ်၊ ခဲကြိုး ငွေက တေ့၊ အောင်း နီ ဦး တပွင့်ဝဲ့၂ပွင့်၊ တက်မအနီ၊ လွှဲတက်ဖြူ၊ ခင်တုရင် အမိုး ခုံနီ၊ မျှတ်ဂို ဟောင့်အနီသုတ်၊ လက်ရုံး အဖြေပန်း ဆုပ်အနီ၊ ပွတ်လုံး အနီသုတ်၊ အိမ်ခြံမြင်း ကြမ်း ယက်၊ ပတုံး ဗိတ်သနား တေဘုသည်၊ စာရွန် ရေး မြေ ရေး ၍သွင်း ။

(သက္ကရာဇ်၁၂၀၀ခုတ ပေါင်း လပြည့် ကြာ၂ရက် နေ့နံ့း ခံပြောကြိုး မှာ ထွင်ပြန် ) ။ (3 March 1847)

(တင်စိုး)

မင်း တုံး တောင်စဉ်ခုနစ်ခရိုင်မြို့ဝန်မဟာမင်း ခေါင်ဂုဏာကို ရွှေထီး သနား တော်ခံစေ။

(သက္ကရာဇ်၁၂၀၈ခုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော်၂ရက် နေ့နား ခံ ပြောကြီး မှူး ထွင်ပြန်)။

(တင်စီးစု)

3 March 1847

မင်း တုံး တောင်စဉ်ခုနစ်ခရိုင်မြို့မှ ဝင်ရွေးချီး ၊ ငရောက်၊ ငဆန်၊ ငဆိုး တို့ကိုနား ခံမြို့စား ရေး အရာကန့်တ်၊ နေမျိုး ကျော်ခေါင်၊ နေမျိုး ကျော်စွာ တို့ကိုနား ခံ၊ ရွှေ တောင် နော်ရထာ ကျော်၊ ရွှေ တောင်သိုရိ နော်ရထာတို့ကို မြို့စား ရေး ခန့်။

(3 March 1847)
(သတ္တရာဇာဝ၂ဝဂခုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော်၂ရက် နေ့နား ခံ ပြောကြီး မှူး တွင်ပြန်)။

(တင်စိုး)

နား ခံနေမျိုး ကျော်ခေါင်၊ နေမျိုး ကျော်စွာတို့ကိုမင်း ကုံးတောင်စဉ်ခုနစ်
ခရိုင်မြို့မှာနား ခံအာဂနွင့်အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်သည့်အတွင်း ဗောင်း ပန်း
ဂု၊ တမာရွက် ထောင်ဂု၊ ရွှေနား တောင်းကြက်ဂုင်အနား ဆူး ၂ထပ်၊ ကတ္တီ
ပါဝတ်လုံးဘွဲ့ဖြူ ရွှေမြိတ်ဂံ၊ ရွှေစလွယ်ဂုသွယ်၊ မောက်တို ရွှေဝိန်း ရွှေကုန်း စိန်
တောင်ဂု၊ ရွှေထိပ် ရွှေထွတ်၊ ငွက်မနား စိန်ပွင့်၁၂၊ ပါး ကာနား ကာ၊ ရွှေ
ကာ နောက်ကာ၊ မောက်ရှုပါလည် ကွေး ကတ္တီပါနီဘဲကွပ် ပုံး ခုံသပ်၊ မျည်း တို
ကတ္တီပါနက်ဘဲကွပ်ပုံး ခုံသတ်၊ မျည်း ဂွင်ကတီပါပြာဘဲကွတ်ပုံး ခုံသတ်၊ ကွမ်း ခွက်၊
လတက်အိုး၊ တကောင်း ဝိတ်အဝန်း ၊ ငွေထွေး အင်၊ မိုး အဆောက်ကတ္တီပါနက်
မွှမ်း ၊ ရင်း ဖျာ ခွေး မခွေး ငယ်သံပတ်ရတန့်၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊
အိမ်ကတ္တီပါနက်မွှမ်း ၊ ရင်း ဖျာ ခွေး မသံပတ်ရတန့်၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်
ပါ၊ ထီး နီ ရွှေ ညောင်ရွက်တဆင့်၊ ညောင်ရွက် ရေ၁၂၊ အထွတ် ရွှေ၊ ကျိုင်း ရွှေ
ထွတ်၁၊ ထမ်း စင်ကလဲဝဝန်း ၊ ဘိနပ်ကုလား ပန်း၊ အိမ် သျှောင်ရွက်၊ အထွင်းကုလား
ပန်း၊ ကျောင်ထိပ် မှော်၊ ခါး ပန်း ကမ္ပတ်ကြာနုတမြွှေခြွေး၊ ကမ္ပတ်နှံးအထွင်းပြင်မွတ်ခြမ်း၊
ဆက်၊ ဗောခွ ထွင်း၊ အထွင်းကြယ်နှံးကုလား ပန်း၊ ညောင်ရွက်တမြွှေခြွေး ၊ ကြက်ဂုင်ကုလား
ပန်း ၊ အိမ် ညောင်ရွက်၊ အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ ထောင့်ကျေး စေတိုင်၊ လျောက်
၅ဝန်း ၊ ထုပ်၃ဝန်း ၊ ထု ပြောက်အနီသုတ်၊ ခါး ပန်း စက်မှာ လက်ဝဲလက်ယာ
၂ဝန်း စီ၊ နောက်ထုပ်၂ဝန်း ၊ စက်အထွင်း ဆင်စွယ်ကြယ်၊ စက်နား ညောင်
ရွက်ဆင်စွယ်၊ ကြက်ဂုင်ကုလား ပန်း ၊ အိမ်ဆင်စွယ်၂တန့်၊ လည်သီး ဆင်စွယ် မှော်
သေး ၊ ကျေး စေတိုင်ဆင်စွယ်၊ မြင်း ကကိုင်း ညောင်ရွက်ရု၊ သံပရာခွန်းယက်
ဘောက်က ကောင်ခွဲ၊ ဇက်၊ ပါး ကာ ရွှေဇဝါဝိန်း ၊ နင်း နှင်း သိပ်၊ အိမ် မြောင်
ဂုင်ပတ်ဂင်း ငွေဇဝါကာ တောင်ရွှေရေး စာမရိုရုပ်ပန်း ခက်ကိုက် အနား
သံငုံ ရွှေဝိန်း၊ ဥက္ခက်ထိပ် ဆောင်း ၊ မြှီး ဖြန်း ၊ ရင်ပတ်သက္ကလတ်ကြိုး ရွှေကြယ်
တပ်၊ စီး နှီး သက္ကဒါန်၊ သက္ကလတ်တင်ဂုမ်း စက်ခွန်း ၃ဆင့် သနား တော်မူ
သည်၊ စာချွန် ရေး မြဲ ရေး ၍သွင်း ။

သက္ကရာဇ်၁၂၀၉ခုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော်၂ဂုက် နေ့နား ခံ ပြောကြိုး မှာ
ထွင်ပြန်။

3 March 1847

(တင်စိုး)

မင်း ထုံး တောင်စဉ်ခုနစ်ခရိုင်မြို့နား ခံ နေ မျိုး ကျော် ခေါင်၊ နေ မျိုး ကျော် စွာတို့ကိုနား ခံအာဂနွင့်အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်သည့်အတွင်း ဆောင်း ထီး နီအ ထွတ်နား ရွက် ရွေထည့်သနား တော်ခံ စေ။

သတ္တဂဇာဝုဂဒုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော့ ရက် နေ့နား ခံ ပြောကြီး မှား ထွင်ပြန်။

(တင်စီစု)

ရွှေတောင်နော်ရထာကျော်၊ ရွှေတောင်သီရိနော်ရထာတို့ကိုမင်း တုံး
တောင်စည်ခုနစ်ခရိုင်မြို့မှာစာရေး အရာနှင့်အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်သည့်
အတွင်း ဒူး ရည်တုံဝတ်ဆင်စီး နင်း ဆောင်ရွက်၊ ဆောင်း ထီး နီသနား
တော်ခံစေ။

သက္ကရာဇ်၁၂၀၉ခုတ ပေါင်း လပြည့်ကျော် ၂ရက် နေ့နံ်း ခံ ပြေ့ကြီး မှူး
ထွင်ပြန်။

(တင်စိုး)

မြန်မာသံခံမင်း လွမင်း တင်ကျော်၊ မင်း လွမင်း ကျော်ရာဇာတို့ကိုဘဲ ပေါင်း
ရွှေသား ပန်း ၉၊ တဓာတ္တက် ထောင် ၉၊ ရွှေနား တောင်း ကြက်ဂုဏ်အနား ဆူး
၂ထပ်၊ ကထိုပါဝတ်လုံဘဲ ရွှေဖျင်ဒိတဆင့်တပ်၊ ခဲ့ဖြူ ရွှေမြိတ်ဂံ၊ ရွှေစလွယ် ၉သွယ်၊
မောက်တို ရွှေဝိန်း ရွှေကုန်း ၊ စိန် တောင်ပိ ၉၊ ရွှေထိပ် ရွှေထွတ်၊ ၄က်မနား
စိန်မွှေ့ ၂၂၊ ပါး ကာနား တာ၊ ရွှေကာ နောက်ကာ၊ မောက်ဂူပါလည် ကွေး
ကထိုပါနီ ရွှေယက်ပျား သတ်၊ မျည်း တိုကထိုပါနက် ရွှေယက်ပျား သတ်၊ မျည်း ဂူည
ကထိုပါပြာ ရွှေယက်ပျား သတ်၊ ကွမ်း ခွက်လဘက်အိုး ၊ တကောင်း ဝိတ်အဝန်း ၊
ငွေထွေး အင်၊ ခါး အဆောက်ကထိုပါနက်မွှမ်း ၊ ဂုင်း ဖျား ခွေး မခွေး ငယ်
သံပတ်ဂုတန့်၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ ထီး နှီ၊ ရွှေ ညောင်ရွက်တဆင့်၊ ညောင်
ရွက် ရေ၂၂၊ အထွတ် ရွှေ၊ ကျိုင်း ရွှေထွတ်၁၊ ထမ်း စင်တလဲ ဖဝန်း ၊ ဘိန်ပိကုလား
ပန်း ၊ အိမ် ညောင်ရွက်၊ အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ ဘောင်ထိပ် မှော်၊ ခါး ပန်း
ကမွတ်ကြာနုထမြို့ခြေး ၊ ကမွတ်နား အထွင်း ပြင်မွတ်ခြမ်း ၊ စက် ဇော့ထွင်း
အထွင်း ကြယ်နား ကုလား ပန်း ၊ ညောင်ရွက်တမြို့ခြေး ၊ ကြက်ဂုဏ်ကုလား ပန်း၊
တောင့်ကျေး စေတိုင် အဖြေမြင်း နား ၊ လျောက်၅ဝန်း ၊ ထုပ်ခုဝန်း ၊ ထု
ပြောက်အနီသုတ်၊ ခါး ပန်း စက်မှာ လက်ဝဲလက်ယာ ၂ဝန်း စီ၊ နောက်ထုပ် ၂
ဝန်း ၊ စက်အထွင်း ဆင်စွယ်ကြယ်၊ စက်နား ညောင်ရွက်ဆင်စွယ်၊ ကြက်ဂုဏ်ကုလား
ပန်း ၊ အိမ်ဆင်စွယ် ၂တန့်၊ လည်သီး ဆင်စွယ် မှော်သေး ၊ ကျေး စေတိုင် ဆင်
စွယ်၊ မြင်း ကကိုင်း ညောင်ရွက်ဂု၊ သံပတ်ခွန်၊ ယက် ဘောက်က တောင်ခွဲ၊ ဆက်
ပါး ကာ ရွှေဇဝိဝိန်း ၊ နင်း နှင်း သိပ်၊ အိမ် မြောင်ဂုင်ပတ်ကွင်း ငွေဇဝိ၊
က ကောင် ရွှေ ရေး ဇာမရီဂုပ် ပန်း ခက်ကုက် အနား သံ့ ရွှေဝိန်း၊ ဥက္ခက်
ထိပ် ဆောင်း ၊ မြီး ဖြန်း ၊ ဂုင်ပတ်သက္ကလတ်ကြိုး ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး ၊ သက္ကဒါန်
သက္ကလတ်တင်ဂုမ်း စက်ရွန်း ခုဆင့်၊ ဆင် ပေါင်း ဝန်း အထွတ် ရွှေ၊ အမိုး အနက်၊
က တောင်အဂုပ် ရွှေသံ့၊ အလယ်အနီသုတ်၊ အလဲကျည်လွဲကျည် ဆန်သုတ်၊ ဆင်သက္ကလတ်
ကြိုး လုံး နှီ၊ လွှဲကား ဦး ၄က်ပုံရွပ် ၂၊ ပဲ့၄က်ပုံရွပ် ၄၊ တဘက်ပဂိုတ်ချည် ၂ဆင့်၊
ခင်တုဂုင်၊ အမိုး အုံဖြူ၊ လုင်တိုင်၊ တောင့်ဖြေပန်း ဆုတ်၊ ပိုး ကြိုး နှီ၊ က တော့
သစ်ပွတ်ချိတ်နီတိုက်၊ အောင်း နီဦး တပွင့်၊ ပဲ့၂ပွင့်၊ တက်မအနီ၊ လွှဲတက်ဖြူ

5 March 1847

သနား တော်မူသည်၊ စာ၌ မှန် ရေး မြဲ ရေး ရှိသွင်း ။

5 March 1847

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၀၈ ခုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော် ၄ ရက် နေ့ နား ခံ နေ ချိန်
ရာဇ ကျော် စွာ တွင်ပြန် ။

(တင်စိုး)

မောက်မယ် စေ့သွား ကမ္ဘောဇမဟာသီဟရာဇာကိုထီး နိဝတီး ဂိုး ဂီး
ထီး လက်အနှံသုတ်၊ အဂိုး ရွှေကြိဆစ်၊ ရွှေညောင်ရွက်ခုဆင့်၊ ညောင်ရွက် ရေ
ခုဖြ၊ ကွမ်း ခွက်၊ လဘက်အိုး ၊ တကောင်း ပိတ်၊ ဘုရားသီး ကွမ်း လိပ်ခုမြွှာ၊
ကြိတ်ခွက်အစုံ၊ ရွှေထွေး အင်၊ ရွှေနား တောင်း ဘောဒြယ်၊ ရွှေစလွယ်ဇွယ်၊
ရွှမ်း ပေါင်း ဖြူ၊ မြစ်ဆွန့်၊ ပြစ်ခြမ်း ၊ ရွှေသား ပန်း ဇ၊ တမာရွက် ထောင်
ဇ၊ ကတ္တိပါဝတ်လုံဘဲရုံ ရွှေဖျင်ဒိတဆင့်တစ်၊ ဓါး မိုး ကြိုး ဆင်၊ ရွှေခြည်စုံ၊ အိမ်ဖြူ၊
သက္ကလတ်အိတ်နီသွတ်၊ ဓါး လိုက်အိမ်ဖြူ၊ ဂုင်း ဖျား ခွေး မသဲပတ်ရတန့်၊ ရွှေသင်
ချော၊ အဆောက်အဖြူ၊ ဂုင်း ဖျား ခွေး မနောက်ဒိတ်သံပရာခွန်၊ ရွှေသင်
ချောဖစင်း ၊ မြင်း ကကိုင်း ညောင်ရွက်ဇ၊ ရွှေဇဝါပိန်း ၊ နင်း နွင်း သိပ်၊
အိမ် မြောင်ဇော့ကွင်း ၊ ဂုင်ပတ်ကွင်း ရွှေဇဝါ၊ က တောင်ရွှေပိန်း ၊ မြင်း
ကြိုး ကတ္တိပါ၊ စီး နှီး တင်ဂုမ်း ကတ္တိပါစက်ွန်း ခုဆင့်၊ ဆင်ပေါင်း ဝန်း နက်၊
အချက် ရွှေ၂စုအနီတစု၊ တိုင်ထုတ် လျောက် ရွှေပိန်း ၊ အုံး နီ၊ ပေါ်နီ၊ ချင်ပိတ်
ရွှေ၂စုအနီတစု၊ အထွတ် ရွှေပိန်း ၊ အလံကျည်လံကျည် ဂုင်း ဖျား ရွှေဘီ၊ က တောင်
ရွှေရေး ၊ ဝဲကခွက် ရွှေ၂စု အနီတစု၊ တိုင် ရွှေပိန်း ၊ က တောင် ရွှေရေး ၊ အ
လံကျည်လံကျည် ဂုင်း ဖျား ရွှေဘီ၊ စည်နီဂု၊ စည်ပုတ်ဝ၊ ပုံသဝ၊ လင်း ကွင်း ဘ၊
ငွေနဲကြိုး ဘ၊ ငွေနဲငယ်၂၊ ငွေခရာ၂၊ တံပိုး ဘ၊ ဆောင်း ထီး အနား သံ၂
လပ် ရွှေထည်၊ ဆင်ပေါက်ခု၊ ဆင်မဝ၊ အိမ်ဟော်ကွန်း ၅စင်၊ လယ်ပေါ် ဟော်
ရွှေဆောင်ဦး ကွန်း ဇစင်၊ လည်ပေါ် ဆောင်မလက်ဝဲလက်ယာ၂၊ နောက်
ဆောင်ခု၊ စကြာ၂ပွင့်၊ ဟော်ရွှေဆောင်ဦး ၊ လက်ဝဲလက်ယာ ခွေး အိမ်ပါ
လွှေကား ဦး တိုက်၂၊ နောက်ဆောင်ခု၊ နံပါး ခွေး အိမ်ပါလွှေကား ဦး တိုက်ခု၊
ဟော်ဆောင်မရွှေဆောင်ဦး သည်ရုံ၊ ခါး ပန်း ပတ်လည်၊ မောင်း မလည်၊ ဘိ
နပ်တမြို့ခြွေး ၊ ခါး ပန်း ၊ ဘိနပ်တမြို့ပါ ၊ ခါး ပန်း ပေါ်ပွတ်လက်ရုန်း ပတ်လည်၊
တံခါး တိုင်၊ တောင့်ကျေး စေတိုင်၊ လက်တန်း ကြိဆစ်၊ အထွတ်မြွှတာခုံပါ၊ အဖျား
ပန်း ဆုပ်ထပ်တရာပွင့်၊ တောင့်ကျေး စေတိုင်၊ တံခါး တိုင်အဖြေတစ်၊ ဆောင်
မသည်ရုံ၊ ခါး ပန်း ပတ်လည် မောင်း မလည်၊ ဘိနင်၊ တမြို့ပါ၊ ခါး ပန်း ဘိနပ်
တမြို့ပါ၊ ဦး လက်ဝဲလက်ယာခုခန်း ၊ နှရောင်ခုခန်း ၊ ပွတ်လက်ရုမ်း ၊ တံခါးတိုင်

တောင့်ကျေး စေတိုင်၊ လက်တန်း ကြိဆစ်၊ အထွတ်မြှုတာခုံပါ၊ အပျား ပန်း ဆုတ်၊ ထပ်တရာပွင့်၊ တောင့်ကျေး စေတိုင်၊ တံခါး တိုင်အဖြေတပ်၊ နောက်နံဝါး ခုခန်း ၊ နှ ရောင်ခုခန်း ၊ ပျည် တောင်ကမ္ပတ်ကြိုး ငယ်၊ ပြတင်း အလျား ၁ဝ်ဒီ၊ အရပ်ဝ်၊ ပြတင်း ကမ္ပတ်ကြိုး ငယ်၊ ပွတ်ပြတင်း ချင်ပါ၂၊ ပြတင်း ခန်း စေ့၊ ပြတင်အနီသုတ်၊ မာရဘင်၊ ကမ္ပတ်ကြိုး ငယ်၊ ထုပ်ခန်း ပြတင်း အလျား ၅၊ အရပ်ဝ်၅ ပြတင်း ကမ္ပတ်ကြိုး ငယ်၊ ပွတ်ခြမ်း သတ်၊ ဟော်ဦး ပြတင်း ကြိုး ပွတ်ခြမ်း သတ်၊ ရွှေပြည့်လက်ဝဲလက်ယာတံခါး မ၂၊ အနီသုတ်၊ ဟော် ဆောင်မလက်ဝဲလက်ယာ စကြော၂မွင့်၊ ဆောင်၂၊ သည်ဝံ့ ခါး ပန်း ပတ်လည်၊ မောင်း မလည်ခု၊ မျက်နှာဘီနပ်တမြို့ပါ၊ ခါး ပန်း ဘီနပ်တမြို့ပါ၊ နှ ရောင်ခုခန်း ၊ အထွင်း နံပါး ၂ခန်း ၊ ပွတ်လက်ရမ်း ၊ တံခါး တံ်ဝ်၊ တောင့်ကျေး စေတိုင်၊ လက်တန်း ကြိဆစ်၊ အထွတ်မြှုတာခုံပါ၊ အဖျား ပန်း ဆုတ်၊ ထပ်တရာပွင့်၊ တောင့်ကျေး စေတိုင်၊ တံခါး တိုင်အဖြေတပ်၊ ပျည် တောင်ကမ္ပတ်ကြိုး ငယ်၊ ပြတင်း အလျား ၁ဝ်ဒီ၊ အရပ်ဝ်၊ ပြတင်း ကမ္ပတ်ကြိုး ငယ်၊ ပွတ်ပြတင်း ချင်ပါ အနီသုတ်၊ ပြတင်း တခန်း ခြား ၊ ဆောင်မနောက်စကြော၂မွင့်၊ ခုဆောင်၊ သည်ဝံ့၊ ခါး ပန်း ပတ်လည် မောင်း မလည်၊ ရွှေမျက်နှာဘီနပ်ခါး ပန်း ဘီနပ်ပါ၊ ပျည် တောင်ကမ္ပတ်ကြိုး ငယ်၊ ပြတင်း အလျား ၁ဝ်ဒီ၊ အရပ်ဝ်၊ ပြတင်း ကမ္ပတ်ကြိုး ငယ်ပွတ်ပြတင်း ချင်ပါ အနီသုတ်၊ ပြတင်း တခန်း ခြား ၊ ဆောင်ဦး ရွှေလက်ဝဲလက်ယာ၊ နောက်ပြင်စည်ပတ်လည်၊ ခွေး အိပ်ပျင် တောင်ကမ္ပတ်ကြိုး ငယ်ပြတင်း အလျား ၁ဝ်ဒီအရပ်ဝ်၊ ပြကင်း ကမ္ပတ်ကြိုး ငယ်၊ ပွတ်ပြတင်း ချင်ပါ အနီသုတ်၊ လက်ဝဲလက်ယာ၊ နောက်ပြတင်း တခန်း ခြား ၊ ရွှေပြတင်း ခန့်း စေ့၊ တံခါး မခု၊ ရွှေ ဆောင်ဦး ပြည်း စဉ်ခုမျက်နှာခွေး အိပ်၂ပါ၊ ပွတ်လက်ရမ်း ၊ ထောင့်ကျေး စေတိုင် အဖြေတပ်၊ တံခါး တိုင်ရွက်ဘုံး ပါ၊ အဖျား ပန်း ဆုပ်၊ သင်ပုံး ခေါင်း အ ဆောင်ရ၊ အမွှမ်း ချင်ပိတ်အနား အထက် အောက်ကြိုး အစာထုတ်၊ အထွင်း ခရမ်း မွှင့်ဝ်ခြား အစာထုတ်၊ ခြိုး ၊ တော်ရ နောင်ဆီး ရွက်တပ်၊ သရက်တင်း ၊ တုရင်၊ သင်ပုံး ခေါင်း ၊ ထုပ်သံ်အနား ၊ အထက် အောက်ကြိုး အစာတုတ်၊ ခရမ်း မွှင့်ဝ်ခြား ၊ ပျား စွဲမြင်မိုရ်ဘက်ဝန်း အဖြေပါ၊ ကြိုး အစာထုတ်၊ ခြိုး တိုက်၊ တုရင်တိုက်၊ သမင်ပေါင်၊ တော်ရ

နောင်ဆီး ဂွက်တပ်၊ သဂုက်ကင်း အနား ကြိုး အစောထုတ်၊ တောင့်အမွှမ်း ခြိုး တော်ဂုနောင်၊ ဆီး ဂွက်တပ်၊ သဂုက်ကင်း ထောင့်ဘုပ်၊ သင်ပုံး ခေါင်း ကြိုး အစောထုတ်၊ အမွှမ်း အနီသုတ်၊ အုန်း လက်ကြက် မောက်တပ်၊ ချင်ဝိတ်သား စေး တပ်သနား တော်မူသည်၊ စာချွန် ဂေး မြေ ဂေး ရှိသွင်း ။

5 March 1847

သမ္မာဂျာဇ်၁၂၀၀ခုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော်၄ဂုက် နေ့နှား ခံနေ့ ရှိး ဂျာဇ် ကျော်စွာတွင်ပြန် ။

(တင်စိုး)

12 April 1847

ကွပ်ရွာ တောင်ကုလား မြို့စား ဝန်ကြီး ယောကျ်မ သေလွန်သည်မှာ ကျောက် မော်
မြို့စား ဝန်ကြီး ယောကျ်မ သေလွန်ရသဖြင့်သည်နည်း လုပ် ဆောင်သဖြင့် စေ။

သည္ကရာဇ်ဝ၂၀၀၉ ( ခုနှစ် ) တန်ခူး လပြည့် ကြာ၁၂ April 1847 ရက် နေ့နား ခံ
ပြောကြီး မှူး ထွင်ပြန်။

( မင်္ဂေး လှစိုး )

ပုဏ္ဏား ပညိဿိရဘမမှုဟန်၊ ကစ္စနမှုဟန်၊ မဒနမှုဟန်တို့နှင့်ဘီသိက် တော်ဆက်
ရှစ်ပါး ပုဏ္ဏား အုပ်ရဘမတို့စကား ကိုစဘဆက်သွင်း သည်မှဘအထက်အမိန့် တော်
မြတ်ရင်း အတိုင်း ရဘမမှဘရခိုင်ပုဏ္ဏား တို့ကိုအုပ်ထိန်း၍ဘီသိက် တော်ဆက်အရဘ
နှင့်ထမ်း ရွက်စေ၊ ရဘမမှုဟန်၊ တမ္ဗနမှုဟန်တို့မှဘအထက်အမိန့် တော်မြတ်ရင်း
အတိုင်း ပညဘဿိအရဘနှင့်ထမ်း ရွက်မြဲအတိုင်း ထမ်း ရွက်စေ။

(သက္ကရဘဇ်) ဘ၂၀၉ခုကဆုန်လပြည့် ကျော်၄ရက် နေ့နဲ့ဘ၊ 3 May 1847 ခုစ မြေဘင်္ဂါး
ထွင်ပြန်။

(အောင်ငြိမ်း စိစု)

ရာမကိုဘိသိက် တော်ဆက်ရွှေပါး ပုဏ္ဏား အရာကနှုတ်၊ ပညာရှိမဟာသီဂီပဏ္ဍိတ
ဓမ္မရာဇာ ဂုရု၊ သီဂီမဟာရာဇာဓိန္ဒဓမ္မရာဇာဂုရုတို့ကိုဘိသိက် တော်ဆက်ပုဏ္ဏား
အုပ်ခန့်၊ ရခိုင်ပုဏ္ဏား မှန်သမျှကိုအုပ်ထိမ်း ထမ်း ရွက် စေ။

11 May 1847

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၁၀ (ပြည့်) နယုန်လဆန်း ၉ ရက် နေ့နှင်း ခံ ပြောကြီး မှူး
မဟာမင်း ထင်မင်း ကျော်ထွင်ပြန်။

(အောင်ငြိမ်း စာစု)

မိတ္ထီလာမြို့စား ဟောင်း မင်း သမီး ကံကုန်သည် မှာမြ တောင်မြို့စား ဟောင်း မင်း သမီး ကံကုန်ရာသကြိုဟ်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်သကြိုဟ် စေ။

17 May 1847

သတ္တရာဇ်ာ၂၁၀၀ခုနယုန်လဆန်း ၁၅ရက် နေ့နာ ခံမဟာမင်း လွမင်း ကျော်စည်သူထွင်ပြန်။

( မတွေး လွစိုစု )

တရားသူကြီး မင်းကြီး ဓမ္မိတမဟာသကြိန် သေလွန်သည်မှာ တော်နေရာနေတို့
သေလွန်ရာသင်္ကြံဟ်သည့်နည်း လုပ်ဆောင်သင်္ကြံဟ် ၈စေ။

4 June 1847

သင်္ကာရာဇ်ာ၂၁၀ခုပဋ္ဌမဝါဆိုလဆန်း ၄ရက် နေ့နား ခံ ကျောက်ရစ်မြို့
စား မဟာမင်း လွမင်း ကျော်စည်သူထွင်ပြန်။

(မကွေး လွှစ်စု)

ဝက်မစွတ်မြို့စား အတွင်း ဝန်သတိုး မင်း ကြီး မဟာမင်း လွှ ကျော်ထင်ကိုး ထွယ်
သည့်တံဆိပ် တော်ရုံနေရင်း ဆရာ တော်ဇနီန္ဒာဘိသီဂီပရမဓမ္မဟာဓမ္မရာ
ဇာဓိရာဇဂုရုဘဝပြောင်း သည်မှာပဂိုဏ်ပင့်ပတ်ကိုကျင့် ဆောင်ဖြည့်စွမ်းနိုင် သော်
သက် တော်ကြီး ဝါတော်ကြီး ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်၊ သဏ္ဌရာဇ်ဝဝဂုဖခုနှစ်မဲထီး ဆရာ 1834
တော်ကဝိန္ဒာဘိသီဂီသဒ္ဓမ္မဓဇမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂုရုဘဝပြောင်း ရာ
သကြိုဟ်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်သကြိုဟ် ဓစ။

သဏ္ဌရာဇ်ဝ၂၀ဂုခုနယုန်လပြည့် ကျော်ဝဒုဂုက် နေ့နံ့ 11 June 1847 ခံစ မြောင်မှုး
ထွင်ပြန်။

( မ လွေး လွှ စ်စု )

ဗန္ဓမေဝါဒြိုဝန်မင်းကြီး မဟာမင်းထင်စည်သူ သေလွန်သည်မှာစား တော်ဝန်ဟောင်း မဟာမင်းလှမင်း ခေါင် သေလွန်ရာသကြိုဟ်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်သကြိုဟ် ၄စ။

သဏ္ဍရာဇာဝ၂ဝ၉ခု ဝါဆိုလဆန်း ၆ရက် နေ့နား ခံ ပြောကြီး မှူး ထွင်ပြန်။

18 June 1847

(မလွေး လှစိုး)

ရွှေနန်း ဂိုး လမိုင်း ဝန်မဟာမင်း လှရာဇာအမိ သေလွန်သည်ကို တော် နေရာ နေတို့ သေလွန်ရာသင်္ကြိတ်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်သင်္ကြိတ် စေ။

သက္ကရာဇ်၁၂၁၀ခုပဒ္ဓမဝါဆိုလပြည့် ကြာ၁ရက် နေ့နံ့ခြား ခံစေ မြေ၁င်မှုး ထွင်ပြန်။

(မကွေး လှစိန့်)

20 June 1847

တောင်ဘက်ဗိုလ်နေမျိုးသူရဲရဲခေါင်သား သေလွန်သည်ကို တော်နေရာနေတို့ သေလွန်ရာသင်္ချိုင်းသည်နည်း လုပ်ဆောင်သင်္ချိုင်း စေ။

သင်္ကြာဘင်္ဂါခုပဋ္ဌမဝါဆိုလပြည့် ကြာသာဒဂုဏ် နှစ်နား ခံပြောကြီး မှူး တွင်ပြန်။

(မကွေး လွှစ်စု)

28 June 1847

မြစ်ဆး မြိစး ဟောင်း မဟမင်း လွ ကျော်ထင်မယား သေလွန်သည်မှာ
တော် နေရာ နေတို့ သေလွန်ရာသကြိုဟ်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်သကြိုဟ် စေ။
သက္ကရာဇ် ၁၂၀၉ခု တော်သလင်း လဆန်း ၁၁ရက် နေ့နှင်း ခံ နေ မိုး
စည်သူ ကျော်စွာတွင်ပြန်။
( မင်္ဂလား လွ စိန်စု )

21 August 1847

ပုသိမ်မြို့ဝန်မင်း ကြီး မဟာမင်း လွှတ်ကော်စွာမယား သေလွန်သည်မှာ တော်
နေရာ နေတို့ သေလွန်ရာသကြိုဟ်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်သကြိုဟ် ဧစ။

သက္ကရာဇ်၁၂၀၉ခု တော်သလင်း လပြည့် ကျော်ရက် နေ့နာ၃း ခဲနေမှီး
ကျော်စွာစည်သူတွင်ပြန်။

(မကွေး လွှစ်စု)

ကသာမြို့စား ဟောင်း အာမိမြ တောင်မြို့စား ဟောင်း မင်း သမီး ကံကုန်သည်
မှာခမည်း တော်ဘုရား လက်ထက်ကွပ်ဝွာမြို့စား ဟောင်း မင်း သမီး ကံကုန်
ရာသကြီဟ်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်သကြိုဟ် ဧစ။

သတ္တရာဇ်ဘာဝုခုတန် ဆောင်း မုန်း လပြည့် ကျော်ဘာဝုဂုဏ် ရှစ်နာဒီ
နေ့မိုး စည်သူ ကျော်စွာတွင်ပြန်။

(မတွေး လှစံစု)

4 November 1847

စီး တော်မြင်း ဝန်မဟာမင်း ကျော်မင်း ထင်မယား သေလွန်သည်ကို တော်
နေရာတို့ သေလွန်ရာသဂြိုဟ်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်သဂြိုဟ် ၎စ။

သက္ကရာဇ်၁၂၀၉ခုနှစ် တော်လဆန်း ဝရက် နေ့နား ခံနေမျိုး ရာဇ
ကျော်စွာထွင်ပြန်။

(မကွေး လွှစီစု)

15 November 1847

ဟံသာဝတီဝန်ထောက်သတိုး မင်းကြီး မဟာမင်း ခေါင်ရာဇာသူမယား သေ
လွန်သည်ကို တော်နေရှိနှင့် သေလွန်ရာသကြိုဟ်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်သကြိုဟ် ဇစ။
သက္ကရာဇ်၁၂၀၉ခုတပို့တွဲလဆန်း ၁၁ရက်နေ့နား ခံမဟာမင်း ထင်
မင်း လှရာဇာထွင်ပြန်။
(မကွေး လှစိုး)

ဟသံဘတမြို့စား မောင်တော်သူ သေလွန်သည်မှာ တော်နေရာ နေတို့ သေလွန်ရာသဖြင့်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်သဖြင့် စေ။

သည်ကရာဇာဝန်ခုဝဒုတိယတွဲလဆန်း ဝန်ရက် နေ့နား ခဲနေ့မိုး စည်သူကျော်စွာဘွင်ပြန်။

(မကွေး လှစိုး)

17 January 1848

ဖွင့်ဂွ၁ တော၁င်ကုလ၁း မြို့စ၁း ဝန်ကြီး သတိုး မင်း ကြီး မဟ၁မင်း ခေါင်
ကော်စွ၁ သေလွန်သည်မှ၁မင်း တဲဝန်ကြီး သေလွန်ရ၁သဖြိုတ်သည့်နည်း လုပ်
ဆော၁င်သဖြိုတ် ၎စ။

22 January 1848
သက္ကရ၁ဇ်၁၂၀၉ခုတပို့တွဲလပြည့် ကော်၂ရက် ၎နေ့၁း ခံမဟ၁မင်း ထင်
မင်း လ္ပရ၁ဇ၁ဖွင့်ပြန်။

( မ ကွေး လ္ပစိုရ )

နန်း မတော်မိဘုရား ကြီး အဘမဟာရာဇမင်း မဟာသီရိသုဓမ္မာရာဇာဝက်ကုန်
သည်မှာဘကြီး တော် တောင်ငူမင်း သီရိမဟာသီဟသူရဓမ္မရာဇာဝက်ကုန်ရာ
လုပ် ဆောင်သကြိုဟ်သည့်နည်း အိမ် တော်အတွင်း သကြိုဟ် တော်မူမည်၊ အခမ်း အ
နား လုပ် ဆောင်စီရင်ရန်ရှိသည်မှာ း ကိုပြီး ပြေ အောင်စီရင်၊ နန်း မတော်
မိဘုရား ကြီး အဘမဟာရာဇမင်း မဟာသီရိဓမ္မရာဇာဝက်ကုန်သည်ကိုသင်္ကြာရာဇ်
ာ၂၁၀၀ခုဒုတိယဝါဆိုလပြည့် ကျော်၁၁ရက် နေ့ထွက်၍သကြိုဟ် တော်မူမည်၊ ဝင်း 26 July 1848
ခင်း နောက် တော်လိုက်အစောင့်အနေမှစ၍ခန့်ထား စီရင်ရန်ရှိသည်မှာ း
ကိုပြီး ပြေ အောင်စီရင်၊ မဟာရာဇမင်း မဟာသီရိသုဓမ္မာရာဇာအရိုး ကိုမဟာ
ရာဇမင်း အထွင်း ဝန်နေမျိုး မင်း လှကျော်တင်ကောက်စေ။

သင်္ကြာရာဇ်၁၂၁၀ခုဒုတိယဝါဆိုလပြည့် ကျော်၉ရက် နေ့နံ့ား ခံ ပြေ့ကြီး မှူး 24 July 1848
ထွင်ပြန်။

(မကွေး လှစိုး)

ရွှေတိုက်စိုး မင်း လွှဲထိ ကျော်သူမယား သေလွန်သည် မှာ တော် နေရာ နေတို့
သေလွန်ရာလုပ် ဆောင်သကြိုဟ်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်သကြိုဟ် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၁၀ ပြည့် ဒုတိယ ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၁၄ ရက် 29 July. နေ့ နှား ခဲ ကျောက်ရုစ်
ခြိုစား ထွင်ပြန်။

( မကွေး လွှစိစု )

ဘိသိက် တော်ဆက်ရခိုင်ပုဏ္ဏား တို့မှာပုဏ္ဏား အုပ်စောရင်း ဆက်သွင်း သည့်ပြင်
ကုန်ပုဏ္ဏား တို့ကိုဘိသိက် တော်မဆက် စေနှင့်၊ ပညာရှိဘိသိက် တော်ဆက်ရှစ်ပါး
ပုဏ္ဏား အုပ်မဟာသီဂိပတ်တမမှုရာဇဂုရု၊ သီဂိရာဇာန်ခမမှုရာဇဂုရုတို့နှင့်
မဓနမူတန်၊ မာဃရာဇ်၊ ဗြဟ္မာစန်၊ ကာလာစံ၊ ရာမစည်ာ၊ ကာနယာ၊
ဂုဂိရာဇ်၊ ဘရုတ၊ ဟရိုရာဇ်၊ ဂိဒ္ဓာဓရ၊ ဝသူဒေဝ၊ ဒါမောဒရ၊ ဝါသုဒေ
ဝ၊ သာမသုန္ဒရ၊ ဒါမောဒရ၊ ဝါသုဒေဝကြီး ၊ ယုဒိဋ္ဌိရ၊ လက္ခိန္ဒရ၊ ရာမစန်၊
ဧဗT လောရာဇ်၊ သီဂိဟရီ၊ ဂိဒ္ဓာသုန္ဒရတို့ကိုဘိသိက် တော်ဆက်သထမ်း ရွက် စေ။
(သက္ကရာဇ်) ၁၂၁၀(ပြည့်)သတင်း ကျွတ်လဆန်း ၁၁ရက် နေ့နံ့ ၃ ခု 8 October 1848
ပြေးကြီး မှူး မဟာမင်း ထင်မင်း ကျော်ထွင်ပြန်။
(အောင်ငြိမ်း စာစု)

ရွှေပြည်ရုန် အောင်မြင်း တပ်ဗိုလ်မဟာမင်း လွမင်း ခေါင်အာမိ သေလွန်သည်ကို
တော် နေရာ နေတို့ သေလွန်ရာသက္ကရာဇ်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်သကြိုက် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၁၀ ပြည့်သတင်းကွတ်လပြည့် ကြော် ၄ ရက် နေ့နာ: ခံ ပြေ့ကြီး မှူး
ထွင်ပြန်။

(မလွေး လွစိစု)

ကျပင်း မြို့စား အဘ သေလွန်သည်ကို တော် နေ ရာ နေတို့ သေလွန် ရာသက်ဖြစ်သည့်
နည်း လုပ် ဆောင်သကြိုဟ် စေ။

22 October 1848

သက္ကရာဇ် ၁၂၁၀ ပြည့်သင်းကျတ်လပြည့် ကြော် ၁ ဝ ရက် နေ့ မဟါ မင်း ထင်
မင်း လ ရာဇာ တွင်ပြန်။

( မ လွေး လ စိစု )

မင်း တို့ မင်း သား သား မောင်ကို ယွန့် ( သေလွန်သည်ကို တော် နေ ရာ နေ တို့ သေလွန် ရာသ ကြီးဟ်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်သ ကြီးဟ် ဧ၀ ) ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၁၁ ပြည့်တိုတွဲလဆန်း ၁၄ ရက် နေ့နာ ခံ မောင် ရှင်က လေး ဘွင်ပြန် ။

( မင်္ဂွေး လှစိုး )

6 February 1849

မြန်အောင်မြို့စား အတွင်း ဝန်သတို့း မင်း ကြီး မဟာမင်း လွမင်း ကျော်သမီး ခြောက်နှစ်ရွယ်သူ သေလွန်သည်မှာ ရှေ့ဝင်း မှူး သား သေလွန်ရာသကြိုတ်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်သကြိုတ် ဧစ။

သတ္တရာဇာဝ၂၁၀ပြည့်တ ပေါင်းလဆန်းရက် နေ့နာ း ခံ ကျောက်ရစ်မြို့စား: 28. February 1849 ဖွင့်ပြန်။

(မလွေး လွစ်စု)

သံတော်ဆင့်မဟာမင်း လွှတ်ခိုင်းစည်သူအာဇိအသက် ၈၀ ရှိယိသူ သေလွန်သည်မှာ တော် နေရာ နေတို့ သေလွန်ရာဒေသကြီးတော်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်သကြီးတော် စေ။

သတ္တရာဇာဒါဝင်ပြည့်တ ပေါင်းလပြည့် ကျော်ဒါရက် နေ့နာရီ ခံမဟာ 20 March 1849 မင်း လွှမင်း ကျော်စည်သူဘွင်ပြန်။

(မတွေး လွှစိုး)

ကသည်း မြင်း တပ်ဗိုလ်မင်း ရဲသီဟရာဇာဒိုန်သီ ပေါ်မြို့သို့အမှု တော်ကို ချီတက်ထမ်း ရွက်သည့်အတွင်း သေလွန်သည်မှာ တော် နေရာ နေတို့ သေလွန်ရာသဖြင့်ဟိသည့်နည်း လုပ် ဆောင်သဖြင့် ဧစေ။

သင်္ကာရာဇာဝ၂၁ဝပြည့်တော် ပေါင်းလပြည့် ကျော်ဂုဏ်က နှစ်နှာ: ခံမဟာမင်း ထင် ကျော်စွာထွင်ပြန်။

(မလွေး လှစိုး)

သုံး ဆယ်မြို့စား ဟောင်း မယား ခဲ ပေါင်မြို့စား ဟောင်း ကံကုန်သည်မှာ
မိတ္တီလာမြို့စား ဟောင်း ကံကုန်ဂျင်သကြီဟ်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်သကြီဟ် ၈၀။

သတ္တဂျာဇ်ာ၂၁၁ခုတန်ခူး လပြည့် ကျော် ၉ ရက် နေ့ နား ခဲ ပြောကြီး မှူး
ထွင်ပြန်။

16 April 1849

(မလွေး လှစိုး)

စစ်တောင်းမြို့စား ဝန်ကြီး သတိုး မင်း ကြီး မဟာမင်း ထင်ဗိကြီး သေလွန်သည်မှာ တော် နေ ရာ နေတို့ သေလွန် ရာသကျိုဟ်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်သကျိုဟ် စေ။

17 May 1849

သင်္ကရာဇ်၁၂၁၁ခုကုန်လပြည့် ကျော် ၁၁ ရက် နေ့ နံ း ခံစ မြောင်မှူး ထွင်ပြန်။

(မ လွေး လှစိုး)

မြင်း စုကြီး ဝန် ယောက်မ ရွှေပြည် ဝန် တောင်း မယား သေလွန်သည်ကို မူလကတွင် ပါ
မှောက်ကြွန့်လုပ် ဆောင်သကြိုက် စေ။

သတ္တဂေါဇာဝေါဟုတ် ခေါင်လပြည့် ကျော် ၃ ရက် နေ့နံ့ ၆ August 1849 ခံစေ မြောင်မှား
တွင်ပြန်။

(မကွေး လွှတ်စု)

12 September 1849

ဝန်ထောက်မကွေး မြို့ဝန်သမီး သေလွန်သည်မှာကတ္တီပါဝွေ့မှော်ကြိုးနှင့်လုပ်
ဆောင်သကြီဟု စေ။

12 September 1849

သက္ကရာဇ်၁၂၁၁ခု တော်သလင်း လပြည့်ကျော်၁၁ရက် နေ့နား ခဲ
မဟာမင်း ထင်မင်း လွှတ်တော်ထွင်ပြန်။

(မကွေး လွှတ်စုံ)

စလေ၊ ဓနုဖြူမြို့စား အထိန်း မိခွေး အမိ ဃလွန်သည်ကို တော် နေ ရာ နေတို့ ဃလွန် ရာ ဃကြိုက်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်ဃကြိုက် စေ။

ဃတွဲ ရာဇာဝင် ၂၁ ဝခုဃတင်း ကျွတ်လပြည့် ကျော် ၃ ရက် နေ့ နံ ၁း ခဲ ပြေ့ကြိုး မှူး ထွင်ပြန်။

( မင်္ဂွေး လွစ်စီ )

သံတေဝဆင့်မဟာမင်း လွှတ်စေသောအဓိ သေလွန်သည်ကို တော်နေရာနေတို့
သေလွန်ရာသင်္ဂြိုဟ်သည့်နည်း လုပ်ဆောင်သင်္ဂြိုဟ်စေ။

4 November 1849

သင်္ကန်ရာဇာဝေါဘုတန်ဆောင်မှုန်း လပြည့်ကျော်ဂုဏ်နေ့နှင်း ခံ
မဟာမင်း ထင်ကျော်စွာတွင်ပြန်။

(မကွေး လွှစ်စု)

အသည်ဝန်မင်းကြီး မဟာမင်းထင်သီဟသူမယား သေလွန်သည်မှာ တော်နေရာ
နေတို့ သေလွန်ရာသင်္ချိုင်းသည့်နည်း လုပ် ဆောင်သင်္ချိုင်း ၈စ။
9 November 1849
သင်္ကရာဇ် ၁၂၁၁ခုတန် ဆောင်မုန်း လပြည့် ကြာသပတေးနေ့နှင်း ခ
ပြေ့ကြီး မှူး ထွင်ပြန်။
(မင်္ဂလာ လွှစ်စု)

မယ် တော်ဘုရား စာရေး ကြီး မဟာမင်း ထင် ကျော် ခေါင် သေလွန်သည် မှာ တော် နေ ရာ နေ တို့ သ ကြို ဟ် သည့် နည်း လုပ် ဆောင် သ ကြို ဟ် ဧ။

သတ္တ ရာ ဇ် ဘ ၂ ဘ ခု ပြာ သို လ ဆန်း ၄ ရက် နေ့ နာ း ခံ ကျော် ရ စ် မြို့ စာ း ထွင် ပြန်။

17 December 1849

( မင်္ဂေ း လှ စိ စု )

အတွင်း ဝန်ဇဂွန်မြို့စား သတိုး မင်း ကြီး မဟာမင်း လွန်ဝံရထာ သေလွန်သည်ကိုကွပ်ဂွာမြို့စား ဝန်ကြီး သေလွန်ဂုဏသရိုဟ်သည်နည်း လုပ် ဆောင်သရိုဟ် ခဲ့စေ။

သတ္တရာဇာဝ၂၁၁၃ခုနှစ် တော်လဆန်း ၃ရက် နေ့နား ခံ ကျော်ကံရစ်မြို့စား ထွင်ပြန်။

(မင်္ဂလာ လွှစ်စု)

နှမတော်စာရေးကြီး မဟာမင်း လှရာဇာဆာသေလွန်သည်မှာ တော်နေရာ
နေတို့သေလွန်ရာသကျိုဟ်သည့်နည်း လုပ်ဆောင်သကျိုဟ် စေ။

သက္ကရာဇ်၁၂၁၁ခုပြာသိုလပြည့်ကျော်၁၂ရက် နေ့နာ၃း ခံပြေ့ကြီး မှူး
မဟာမင်း ထင်မင်း ကျော်ထွင်ပြန်။

(မင်္ဂလာ လှစိန်စု)

9 January 1850

နတ်စုလက်ဝဲ၊ ရွေး လက်ဝဲ၊ လက်ယာ ကြောင်း အစုအမှထမ်း တို့မှာလက်ရှိစာ
ရင်း စည်း ကြပ်ဆက်သွင်း ရာပါလူတို့ကိုမင်း ညီမင်း သား မင်း မိဘုရား မှူး
တော်မတ် တော်ရှိုရွာသူကြီး မြင်း ခေါင်း မြင်း စီး စုရှင်းနှီး ရှင်တို့ကစာ
ရင်း ပါဆိုဖျ်အ နှောက်အရှက်အနှုတ်အယူမရှိ စေနှင့်၊ လက်ရှိမြို့ကိုင်း ထမ်း ရွက် စေ။

17 January 1850

သည်ရာဇာဝင်ကျမ်းစာတို့ထဲလေ့နှီး ဤရုက်နေ့နား ခံမတာမင်း ထင်ကျော်
စွာတွင်ပြန်။

(တင်စိုး)

ကနောင်မင်းသား မြောက်ဆောင် သေလွန်သည်မှာ ပျည်ကဆိုပါ၌ မှော်ကြွ
နှင့်လုပ် ဆောင်သဖြင့်ဟု စေ။

သတ္တရာဇဝင်ချုပ် ပေါင်းလဆန်း ၁၃ ရက် နေ့နှင့် ခမဟာမင်း ထင်
ကျော်စွာတွင်ပြန်။

(မကွေး လှစိုး)

23 February 1850

20 April 1850

အထွင်း ဝန်ပန်တိမ်း မဘဲမြို့စား သတိုး မင်း ကြီး မဟာမင်း လွှ ကျော်သုကိုး ထွယ်
သည်သီလါစံရှိဘိသိ ဂီသဒ္ဒါမွှ မဟိခုမွှ ဂျိုး ဂုဏ်တံဆိပ် တော်ရဆရာဘဝ ပြောင်းချိတ်ဆိပ်
ရဆရာ တော်ကြီး တိုဘဝ ပြောင်း ရာသက္ကိုဟ်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်သကြိုဟ် စေ။

20 April 1850

သက္ကရာဇ်၁၂၁၂ ခုကဆုန်လဆန်း ၁၀ ရက် နေ့နား ခံ ပြော့ကြီး မှူး ထွင်
ပြန်။

( မင်္ဂလား လွှ စံစံစု )

ကျွင်း ၁ုံး ကြီး သေည် ဝီဘွာ း ခန့် မိုင် း လှည်ကြီး စောဘွာ း ခန့်အမိန့် တော်အရ
မိုး နဲတပ်သို့ ပေး ရန်စာ မှာ း မှာ မိုး နဲတ်ပ စစ်ကဲတို့ကိုသာ မှာ ရမည်လည်း စစ်
ကဲတဦး သေ့ တဦး သာ ရှိသည်၊ ဗိုလ် မှူး လည်း မိုး နဲထွင် ရှိသည့်အခါဖြစ်သည်၊ ဗိုလ်
မှူး နှင့်တပ်၁ုံး စစ်ကဲတို့ကို မှာ မှသင့်မည်၊ အမှာ ရေး ကိုဆင့်လိုက်ဝန်ရှင် တော်
ကျောက်ပန်း တောင်း မင်း ကြီး ကအာ ဝေး ရောက်စာ ရေး ဦး ရွှေ မောင်
ကိုဆင့်လိုက်၍ ဦးဇွေ မောင်ကဆင့်ဆိုသည်အရဝန်ရှင် တော် ကျောက် မော်မင်း ကြီး
ကိုအမိန့် တော် ရေး ဦး စနှင့် ပေး ရန်စာ မှာ း ကို လွှောက်ထား ရာ ဗိုလ်မှူး
ကိုလည်း မလွတ်နှင့်စစ်ကဲကြီး ကိုလည်း မလွတ်နှင့်နှစ်ဦး ကိုပင်စာထွင်ထည့်၍ ပေး
အမိန့်ရှိသည်၊ ကျောက်ပန်း တောင်း မင်း ကြီး ထံထပ်၍ ငင်း ဦး စ ကျောက်ဆည်
ဝန်ဟောင်း မောင်တာကူး ဝန်ကြီး ဟောင်း ဦး ကာတို့နှင့်အစီရင်ခံရာလည်း
နှစ်ဦး ကိုပင် ပေး မပ၊ စစ်ကဲကြီး တဦး ကိုသာ ပေး ၍ ဗိုလ်မှူး ကိုမ ပေး လွှင်
ဗိုလ်မှူး ပြန်၍ မကြည့်ကအာ မှုအလွဲ နေလိမ့်မည်သင့်ပြီ ရှိ၍ မှာ စာတ စောင်ထွင်ဗိုလ်
မှူး နှင့်တပ်၁ုံး စစ်ကဲတို့ဘက်တွဲ ပေး မှာ ရမည်။

(သက္ကရာဇ်၁၂၁၂ခုနယုန်လပြည့် ကျော်၄ရက် နေ့)။ 29 May 1850

(မြန်း ကြည့်၊ ပု၊ ၆၁၀)

(29 May 1850)

ဘုရား ကျွန် တော်ကျိုင်း ရုံး ကြီး သည် ဝိဘွား ဧော တိန ဂ ရ မဟာသီဟ ပဝ ရ သု ဓ မ္မ ရာ ဇာ ဒ္ဓိ ခိုး သဲ့ တော်ဦး တင် ပါသ်ည်ဘုရား ။ ကျွန် တော်ကိုကျိုင်း ရုံး ကြီး မြို့ သည် ဝိဘွား ခန့်ထွဲ့အစီး အနင်း အ ဆော င်အဲ့ဂွက်သနား တော်ခံ စေဘုရား အဓိန့် တော်မြတ်ကို ဦး ထိ ပ်ထက်ဆင် ဂွက် ရသည့်အကိုင်း သစ္စာ တော်ပြန်ထမ်း ခံ သောက်၍ စာကယ်မသနား တော်မူ ပါမည့်အ ကြောင်း ကိုဖွ့ိခိုး သဲ့ တော်ဦး တင် ပါသည်ဘုရား ။

(သက္ကရာဇ် ၁၂၁၁ ခုနှစ် လပြည့် ကျော် ၄ ရက် နေ့) ။ (29 May 1850)

မြန်း ကြည့်၊ ပု၊ ၆၁၀)

လက်နက်နှိုင်ငံ တော်ဖြစ် သော ဗောတိန ဂရတိုင်း ကျွင်း ဂုံး ကြီး မြို့မှာ သည်
ဝိဿွား တဆယ့်နှစ်ပန်နား မြို့စား ဒေါ်ဘယား အမတ်တို့မသင့်မတင့်ရှိသည်နှင့်
တရုပ်ကို ခံဝန်၍သိမ်း ထား သူမဟာန္တိသား စောင်း ခန်း ၊ ( မဟာဝန်သိုး )
နော်ခန်း တို့သည်အဂိုင်း တရုပ်ဆိုဆွဲခါကွိလဝလူဆိုး တို့နှင့်ပူး ပေါင်း နှောက်ယှက်
၍မြို့ရွာမငြိမ်မဝပ်သည့်အတွင်း ဇင်း မယ်က လောင်လူမျိုး တို့နှောက်ယှက်ရာခန့်
တော်မူသည် သည်ဝိဿွား ဗောတိနဂရမဟာဝံသရာဇာကို ကျော်လင်း ဇင်း လူ
မျိုး တို့တိုက်ခိုက်သိမ်း ယူပါသွား ရှိပါသည်၊ စောင်း ခန်း ၊ နော်ခန်း ငယ်တို့လည်း
ရွှေဘုန်း တော်မြတ် ကြောင့်ဘမ်း ဆီး သတ်မှစ် သေဆုံး ရှိပါသည်၊ တဆယ့်နှစ်ပန်
နား မြို့ကျေး ရွာငြိမ်ဝပ်ရှိပါအောင် ရွှေစက် တော်ရင်း ထွင်ထမ်း ရွက် နေသူ
ဗောတိနဂရမဟာဝံသရာဇာအစ်ကိုအထက် သည်ဝိဿွား ခန့်ထား တူး သည့်ရာ
ဇပွတ်ကို သည်စ်ဿွား ခန့်ထား တော်မူပါမည့်အ ကြောင်း နှင့်တဆယ့်ပန်နား မြို့
စား ဒေါ်ဘယား အမတ်တို့ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ခန့်ထား ရှိသည့် ဧ
သည်ဝိဿွား ဗောတိနဂရမဟာဝံသရာဇာဇင်း မယ် ကျော်လင်း ဇင်း မြို့မှား
သို့ပါသွား ရှိသည် ရွှေစက် တော် အောက်လာ ရောက်ထမ်း ရွက်သည့်အထက်ဿွား စား
ဘုး သူရာဇပွတ်ကိုကျွင်း ဂုံး ကြီး မြို့လူး တဆယ့်နှစ်ပန်နား နှင့်တကွ ဗောတိနဂရ
တိုင်း တတိုင်း လုံး ကို သည်ဝိဿွား ခန့်၊ ဗောတိနဂရမဟာသီဟပဇရသုဓမ္မရာဇာ
သွဲ့လည်း သနား တော်ခံစေ၊ ရွှေထုံး စံရှိသည့်အတိုင်း သစ္စာ တော်ပေး မြဲပေး ၊
သေသည်ဿွား တင်ခန့်ထား ရန်စာရင်း ကိုလည်း သွင်း ၊ ကျွင်း ဂုံကြီး သည်ဝိ
ဿွား ဗောတိနဂရမဟာသီဟပဝံရသုဓမ္မရာဇာကိုထီး မြှူ၊ ရွှေ ညောင်ရွက်ခု
ဆင့်ဆွဲ၊ ညောင်ရွက် ရေခုဖ၊ ထီး နီ၂၊ ရွှေ ညောင်ရွက်တဆင့်ဆွဲ၊ ညောင်ရွက်
ရေ၄၀၊ ထီး ဂိုး ဖ၊ ရွှေကြဲဆစ်၊ ထီး လက် ရွှေပိန်း ၊ သံလွက် အိမ်မြှူ သံပတ်ရ
တန့် ပဇွန်မြား စီ၊ အဂိုး ရွှေဇွပ် ရင်း ဖျား ပဇွန်မြား တရစ်စီ၊ ရွှေသား
ခြေနင်း ၊ သား မြီး ယပ်၊ အဂိုး ရွှေထည့်၊ ရင်း ဖျား ကျောက်တရစ်စီ၊ ကွမ်း
ခွက်၁၂ မြောင့် ပယင်း တပ်၊ ကွမ်း လိပ်ခုမြွာ ပယင်း တပ်၊ လဘက်အိုး ၊ ၁၂
မြောင့် ပယင်း တပ်၊ တကောင်း ပိတ်၁၂ မြောင့် ပယင်း တပ်၊ ရွှေ ထွေးအင်၊
ရွှေ ပေခမောက်ပယင်း တပ်၊ မှန်ကင်း စိုက်၊ ရွှေသား ပေါင်း ၊ ထုပြောက်၊

ဆင်စွယ်ဝန်း ဂုက် ဘောက်ပန်း ခုဆင့်ပိုက်၊ ပန်း ခိုင် ရေ၂၄၊ အနား အထက် လက်ဝဲလက်ယာ ပန်း တက်ပန်း ညွှန့် အထွတ်ပယင်း တပ်၊ ရွှေနဘူး မြတလုံး စီ၊ နံပါး ပတ္တမြား တလုံး စီ၊ ရွှေနား တောင်း မီး ထွင်း ကန် တော့ခံ၊ ကတ္တီပါဝတ် လုံ ဘဲရုံ ၂ဆင့်တပ်၊ ရွှေစလွယ်ခ၅သွယ်၊ ဒက်ဘယက် သရုက်ကင်း ၊ ထု ပြောက် ဂုံတန်း ထိုး ၊ အနား ကျောက်စီ၊ အလယ်ပတ္တမြား စီ၊ မြင်း ကုိင်း ညောင်ရွက် ၉၊ သံပရာခွန်၊ ယက် ဘောက်၊ က တောင်ဆွဲ၊ ဇက်၊ ပါး ကာ ရွှေဇာပါဝိန်း ၊ နင်း နှင်း သိပ်၊ အိမ် မြောင်၊ ရင်ပတ်ထွင်း ရွှေဇာပါ၊ က တောင် ရွှေ ရေး စာမရီရုပ် ပန်း ခက်ကိုက် အနား သံဝှံ ရွှေပိန်း ၊ ဦး ခက်ထိပ် ဆောင်း ၊ မြီး ဖြန်း ၊ ရင်ပတ်ကတ္တီပါကြိုး ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး ၊ ကတ္တီပါတင်ရမ်း စက် ရွှန်း ခုဆင့်၊ စည်နီ၉၊ ပုံသာဘ၊ နဲကြီး ဘ၊ နဲဝယ်ဘ၊ လင်း ထွင်း ဘ၊ ရွှေထွဲ ခါး ဘ၂၊ ငွေထွဲခါး ၊ ဆင်စွယ်ဂိုး ၂၊ ကျိုင်း ၄၊ အထွတ် ရွှေ ၊ ယပ်ဂိုး ရှည် ရွှေ ချ၂၊ ဆင် ပေါက်၂၊ ဆင်မ၂၊ ဆင် ပေါင်း ဝန်း အထွတ် ရွှေ စိန်ပွင့်စိုက်၊ အ လံကျည်လွှဲကျည်၊ က တောင် ရွှေပြည့် ရေး ၊ ရဲက ရွှေချ၊ ထမ်း စင် ဘိန်ပဝိကုလား ပန်း ၊ အိမ် ညောင်ရွက်၊ အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ အဖျား ခြွေး ၊ ဘောင်ထိပ် မှော်၊ အကြား သံပွင့်၊ ပန်း လ၊ ကြာဝတ်ဆံပါ၊ ခါး ပန်း ၊ ကမ္ပတ်၊ တမြိုခြွေး ၊ ကမ္ပတ်နား အထွင်း ပြင်ပွတ်ခြမ်း ၊ စက် ခိုနန်း ၊ အထွင်း ကြာရွက်၊ အထွင်း ကြယ်၊ အခုံ၂ဆင့် ကုလား ပန်း ၊ အိမ်စ ညောင်ရွက် အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ အ ဖျား ခြွေး ၊ ကြက်ရင်ကုလား ပန်း ၊ အိမ်အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ အဖျား ခြွေး ၊ ထောင့်အုပ်၊ ကျေး စေတိုင်၊ ကမ္ပတ် ပေါ်၊ လက်မိုး ၊ ကြာဝတ်ဆံပါ၊ အဖြေမြင်း နား ၊ အမိုး ဘုံတဆင့်၊ အ ထောက်လေး မျက်နှာ၊ ချင်ဝိတ် မှော်၊ အကြား သံ ပွင့်၊ သတောင်း လည် ကုလား ပန်း ညောင်ရွက်၊ အထွင်း ကုလား ပန်း ၊ အထွင်း မှော်တန်း ၊ သရုက်ကင်း ဘောက်၊ ချင်ဝိတ်၊ သား စေ့တပ်၊ ထောင့် ဝိတ်၊ သင်ပုံး ခေါင်း ၊ ကြက်မောက်၊ သရုက်ကင်း ၊ အမိုး ရေခံ၊ အနား စိန် ညောင်ရွက်၊ အနား သရုက်ကင်း ဘောက်၊ အရပ်ဝ၃်၊ တောင့်အုပ်၊ သင်ပုံး ခေါင်း ၊ အထွတ်ခုံခုဆင့်၊ လည်ရစ်ဖျား ကြာဘူး ဆင်စွယ်ထွတ်၊ ဘိန်ပ၊ ဘောင်ပန်း လ၊ ကမ္ပတ် ဇာတာထွင်း ၊ ထောင့်ကြက်ရင်၊ ချင်ဝိတ်၊ သတောင်

လည်း အမွမ်း ကြက် မောက်၊ စိန် ညောင်ရွက်၊ ထု ပြောက်၊ ချင်ပိတ်၊ သတောင်
လည်း ကြက် မောက်စိန်၊ ညောင်ရွက် ရွေ့ စု အနီတစု၊ တိုင်အ ထောက် တောင်
ပန်း လှ၊ အမွမ်း ၊ ကမ္ဘတိဇာတာတွင်း ၊ တောင့်ကြက်ရုင်၊ တောင့် ကျေး စေ
တိုင်၊ အမိုး အနီ၊ ထမ်း ဘိုး အနီ၊ ထမ်း ဘိုး ထမ်း ၊ ကမ္ဘတ်သံတွင်း ၊ ဘိန ပ်ခြေ
ပါ၊ ရွှေဘာ ယောင်း ကြပ်၊ လွန်း ကြင်ငှက်ရုပ်၊ လည်ပွဲ့ ကျောက်တရုစ်စီ၊ သင်း ခွေ
ချပ်ဝတ်လုံ ၁၂၂၊ စိန် ပြောင်း ၂၊ မောက်တိုင်၂၊ ဆင်စွယ်မွတ်ခံ၊ တံဆိပ်အဝန်း
ခုံ၊ မြင့်မိုရ် တောင်စဉ်ခုနစ်ထပ် နေလရုပ်ပါဘ၊ အောင်း ပန်း ပွား ယင်ယပ်၊
ပုဆိုး ဖြူ ရွှေမြို့တံ၊ ရွှေခြည်ပါအင်္ကျီ၊ သက္ကလပ်ဝတ်လုံ၊ မောင်း ၅ဆုပ်၊ ဟော်အိမ်
ဆောင်မ၊ ကွန်း ၅စင်၊ လက်ဝဲလက်ယာ၊ စကြော ၂မွှာ့၊ ဆောင် ၂၊ နောက်စ
ကြောတမွှာ့၊ ဆောင်၉၊ ဟော်ဦး ၊ ပြင်စည်၊ လက်ဝဲလက်ယာ၊ ရွှေအိပ်ပါလွှ
ကား ဦး တိုက် ၂၊ လက်ဝဲလက်ယာ၊ စကြော ၂မွှာ့၊ ဆောင်နံပါး ၊ ပြင်စည်တွင်
ရွှေအိပ်ပါလွှကား ဦး တိုက် ၂၊ နောက် ဆောင်လက်ဝဲလက်ယာပြင်စည်တွင် ရွှေ
အိပ်ပါလွှကား ဦး တိုက် ၂၊ နောက် ဆောင်နှ ရောင်ပြင်စည်တွင် ရွှေအိပ်ပါ
လွှကား ဦး တိုက် ၂၊ ဟော် ဆောင်မ လည် ပေါ် အမိုး ဘုံ ၂ဆင့်၊ ခေါင်
ပုတ်စု၊ အုန်း လက်ယွန့်အဖျား ၊ သက္ကဒါန်၊ ဂွမ်း ဘဝဆာ၊ ဝမ်း ဘဲ၊ အမွမ်း ၊
မြင်း မိုရ် တောင် ဂွက်၊ အဖျား သက္ကဒါန်ပါ၊ ခေါင်သန်း ဂွေ့ နောက်၊ သက္က
ဒါန်၊ ဂွမ်း တို့ဘဝဆာင့်၊ ခေါင်သန်း အလယ်ခုံ ၃ဆင့်၊ လည်ပါရုစ်၊ အဖျား စိန်
ညောင်ရွက်၊ ဂွမ်း တို့ဘဝဆာပါဆာ၊ တောင့်ပုတ်စုဖျား ၊ ကြာ ဝုံပါ၊ အ ဖြွေလိပ်
ပြာ ကောင်သတ်၊ မုတ်ဆိတ်နှင့်၊ ကွန်း မ၊ တောင့်ခြ ဆေ့ လက်တပ်၊ အဖျား ၊
သက္ကဒါန်ပါ၊ လည်သီး ၊ ကမ္ဘတ်ကြီး ငယ်၊ အတွင်း တောင့်၊ လိပ်ပြာ ကောင်သတ်၊
ချင်ပိတ်၊ မွှေးခံခြေး ၊ အနား ကြိုး အစာထုတ်၊ ပဋ္ဌမဘုံ၊ တောင့်ပုတ်စု၊
အုန်း လက်ယွန့်၊ အဖျား ၊ သက္ကဒါန်ပါ၊ ဂွမ်း တို့ဘဝဆာ၊ ဝမ်း ဘဲ၊ တောင့်ပုတ်စု၊
ဖျား မုတ်ဆိပ်၊ လည်ရုစ်တဆင့်၊ အဖျား ကြာ ဝုံ၊ အ ဖြွေ၊ လိပ်ပြာ တောင်သတ်၊ မုတ်
ဆိတ်နှင့်၊ သည်မ၊ ခြ ဆေ့လက်တပ်၊ အဖျား သက္ကဒါန်ပါ၊ ချင်ပိတ်၊ မွှေးခံခြေး ၊
အနား ကြိုး အစာထုတ်၊ ခါး ပန်း ပတ်လည် မောင်း မလည်၊ ဘိန ပ်၊ တမြို့ပါ၊
ခါး ပန်း ၊ ဘိန ပ်၊ တမြို့ပါ၊ ဦး နံပါး ၃ခန်း ၊ နှ ရောင်၃ခန်း ၊ ပွတ်၊ လက်

ရုန်း တံခါး ၊ နံပါး ၊ နှ ရေ ၁ င် ၃ ၊ တံခါး တိုင် တော ၁ င့် ၊ ကျေး စေတိုင် ၊ လက်တံ
ကြဲဆစ် ၊ အထွတ်မြှ တာခုံပါ ၊ အဖျား ၊ ပန်း ဆုပ် ၊ ထပ်တရာပွင့် ၊ တော ၁ င့် ကျေး
စေတိုင် ၊ အ ဖြေ မြင်း နား သတ် ၊ ဆော ၁ င်မ ၊ နော ၁ က်နံပါး ၊ လက်ဝဲလက်ယာ
၃ခန်း ၊ နှ ရေ ၁ င် ၊ တခန်း စီ ၊ ပျည် တော ၁ င် ၊ တမွှတ်ကြီး ငယ် ၊ ပတင်း ၊ အလျား
ဝံ့ဒါ ၊ အရပ်ဝံ့ ၊ တမွှတ်ကြီး ငယ် ၊ ပြတင်း ချင်ပွတ် အနီသုတ် ၊ ပြတင်း ၊ ခန်း စေ့ ၊
အထွင်း မ ၁ ရဘင် ၊ ထုတ်ခန်း ၊ အထွင်း ၊ ပြတင်း ၊ အလျား ၅ ၊ အရပ်ဝံ့ ၅ ၊ တမွှတ်
ကြီး ငယ် ၊ ပွတ်ခြမ်း သတ် ၊ အနီသုတ် ၊ ရွှေပြည့် ၊ ဟော်ဦး ၊ ပြင်စည် ၊ ပွတ်လက်ရုမ်း ၊
လက်ဝဲလက်ယာ ၊ တံခါး မ ၂ ၊ ဂွက်ဘုံး ၊ ကျေး စေတိုင် ၊ လက်တန်ကြဲဆစ် ၊ အထွတ် မြှ
ဘာခုံပါ ၊ အဖျား ၊ ပန်း ဆုပ် ၊ ထပ်တရာပွင့် ၊ အ ဖြေမြင်း နား ၊ ခွေးအိပ်ပါ
မွတ်လက်ရုမ်း ၊ ကျေး စေတိုင် အ ဖြေမြင်း နား သတ် ၊ လက်ဝဲလက်ယာ စေတင် ၂ ၊
ခေါင်ပုတ်စု ၊ အုန်း လက်ဆွန့် ၊ အဖျား ၊ သမ္ဘာဒါန် ၊ အမွှမ်း ၊ မြင်း မိုရ် ၊ အဖျား
စိန် ၊ ခွေပါ ၊ သက္ကဒါန် ၊ ဂွမ်း ဘာသာသို့ ၊ မ တော့ အောက်နား ၊ သက္ကဒါန် ၊ မြင်း
မိုရ် ခေါင်သန်း ၊ ရွှေ နော က် ၊ သက္ကဒါန် ၊ ခေါင်သန်း ၊ အလယ်ခုံ ၂ ဆင့် ၊ အဖျား
ချင်ပု ၊ ချင်ပိတ် ၊ မှော်ကြား ၊ အနား ကြိုး အစာထုတ် ၊ ပဋ္ဌမဘုံ ၊ တော ၁ င့်ပုတ်
စု ၊ အုန်း လက်ဆွန့် အဖျား ၊ သက္ကဒါန်ပါ ၊ ချင်ပိတ် ၊ မှော်ဝံ့ခြား ၊ အနား ကြိုး
အစာထုတ် ၊ ခါး ပန်း ပတ်လည် ၉ မော ၁ င်း မလည် ၊ ဘီနပ် ၊ တမြိုပါ ၊ ဦး အထွင်း
နံပါး ၂ ခန်း ၊ နှ ရေ ၁ င် ၂ ခန်း ၊ ပွတ် ၊ လက်ရုမ်း ၊ တံခါး တိုင် ၊ တော ၁ င့် ကျေး
စေတိုင် ၊ လက်တန်ကြဲဆစ် ၊ အထွတ် မြှတာခုံပါ ၊ အဖျား ပန်း ဆုပ် ၊ ထပ်တရာပွင့် ၊
ဟော ၁ င့် ကျေး စေတိုင် ၊ အ ဖြေမြင်း နား သတ် ၊ တံခါး ၂ ၊ ပြင်ကြော နော က် ၊ နှ
ရေ ၁ င် ၊ အထွင်း နံပါး ၊ တခန်း ၊ ပျည် တော ၁ င် ၊ ကမွှတ်ကြီး ငယ် ၊ ပြတင်း အလျား
ဝံ့ဒါ ၊ အရပ်ဝံ့ ၊ ကမွှတ်ကြီး ငယ် ၊ ပြတင်း ချင်ပွတ် ၊ အနီသုတ် ၊ ပြတင်း ခန်း စေ့ ၊
နော က်စ ကြော တမွှင့် ဆော ၁ င် ၉ ၊ အမိုး တော ၁ င့်ပုတ်စု ၊ အုန်း လက်ဆွန့်အဖျား ၊
သက္ကဒါန် ၊ အမွှမ်း ၊ မြင်း မိုရ် ၊ အဖျား စိန် ၊ ခွေပါ ၊ အဆွန့် သက္ကဒါန် ၊ ဂွမ်း ဘာ
သာသို့ ၊ အ ကော့ အောက်နား ၊ သက္ကဒါန် ၊ မြင်း မိုရ် ၊ ခေါင်သန်း ၊ ရွှေ နော က်
သက္ကဒါန် ၊ ခေါင်သန်း ၊ အလယ်ခုံ ၂ ဆင့် ၊ အဖျား ချင်ပု ၊ ချင်ပိတ် ၊ မှော်ဝံ့ခြား ၊
အနား ကြိုး အစာထုတ် ၊ ခါး ပန်း ပတ်လည် မော ၁ င်း မလည် ၊ နဘူး စည်း သတ် ၊

ခါး ဝန်း ၊ ဘီနဝ်ပါ၊ ဦး အတွင်း နံပါး ၂ခန်း ၊ နှ ရောင် ၂ခန်း ၊ မွတ်
လက်ရုံး ၊ ကျေး ဇေတိုင် ၊ လက်တန် ၊ ကြီးဆစ် ၊ အထွတ် မြို့တာခုံပါ အဖျား
ပန်း ဆုဝ် ၊ ထဝ်တရာမွှင့် ၊ အ ဖြေမြင်း နား သတ် ၊ ပျည် တောင် ၊ ကမွတ်ကြီး
ငယ် ၊ ပြတင်း ၊ အလျား ဝံဒိ ၊ အရုဝ်ဝံ ၊ ပြတင်း ချင်မွတ် အနီသုတ် ၊ ပြတင်း
တခန်း ခြား ၊ ပြင်စည် ၊ ပတ်လည်ခွကမွတ်ကြီး ငယ် ၊ ပြတင်း အလျား ဝံဒိ ၊ အ
ရုဝ်ဝံ ၊ ပြတင်း ချင်မွတ် အနီသုတ် ၊ ပြတင်း တခန်း ခြား ၊ ခွေး အိပ် ၊
မွတ်လက်ရုန်း ၊ ကျေး ဇေတိုင် ၊ လက်တန်ကြီးဆစ်အထွတ်မြို့တာခုံပါ ၊ အဖျား ၊ ပန်း
ဆုဝ် ၊ ထဝ်တရာမွှင့် ၊ တံခါး ဝွက်ဘုံး ခုံပါ ၊ အဖျား ၊ ဆင်ပုံး ခေါင်း တဝ် ၊ အ
မွှမ်း အနီသုတ် ၊ အမိုး ဖြူ ၊ ဟော်ဦး အုတ်ရာဇပလ္လင် ၊ အမြင့် ၅၂ ၊ အချင်း ၎် ၊
အင်္ဂ တော ၊ ကမွတ်ကြီး ငယ် ၊ အတွင်း ၊ လိပ်ပြာ တောင်ဆတ် ၊ အနီသုတ် ၊ ကမွတ်ကြီး
ငယ် ရွှေပြည် ၊ ဇာတာတွင်း အနီ ၊ ဟော်ဝင်း အုတ်စီ ၊ အမြင့်၌ ၊ တာဝန်း
၁၅ဝ ၊ တံခါး ၄မျက်နှာသနား တော်မူသည် ၊ စာချွန် ရေး မြဲ ရေး ၍သွင်း ။

(သက္ကရာဇ်၁၂၁၂ခုနှစ်လပြည့် ကျော်၄ရက် နေ့နား ခံမဟာမင်း ထင်
29 May 1850
ကျော်စွာတွင်ပြန်)။

(မျိုး ကြည့်၊ ပု၊ ၆၁၁)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ရေ မြေအသွင်ဆန်ဆန်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ရှင်လက်နက်စကြာသခင်အရှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား ပ
ဒုမ္မာကြာမုံနှင့်တူ သော ရွှေစက် တော်ရုံကိုအမြဲဦး ထိပ်ရွက်၍တိုင်း ရေး ပြည်မှ
ကိုစီရင်ရ သောအဝမဟာ သေနာဓိပတိဝန်ရှင် တော်စစ်သူကြီး မင်း များကြား
လိုက်သည်ကျိုင်း တုံ စော်ဘွား စစ်ကဲတို့၊ နိုင်ငံ တော်ဖြစ် သော ဗောဓိနဝရတိုင်း
ကျိုင်း ဝုံး ကြီး မြို့မှာ သည်ဝီဘွား တဆယ့်ပန်း နား မြို့စား ဒေါ်ဘယား အမတ်တို့
မသင့်မတင့်ရှိသည်နှင့်တရုပ်တို့ခံဝန်၍သိမ်း ထား သူမဟာန္တသား ဧစောငါး ခန်း
နော်ခန်း တို့သည်အဂိုင်း တရုပ်ဆီဆွဲကွိုလဝလုဆိုး တို့နှင့်ပူး ပေါင်း နှောက်ယှက်၍
မြို့ရွာမငြိမ်မဝပ်သည်အတွင်း ဇင်း မယ်က လောင်လှုံး တို့ နှောက်ယှက်ရာခန့်
တော်မူသည် သည်ဝီဘွား ဗောဓိနဝရမဟာဝံသရာဇာကို ကျော်လင်း ဇင်း
လှုံး တို့တိုက်ခိုက်သိမ်း ယူပါသွား ရှိပါသည်၊ စောငါး ခန်း ၊ နော်ခန်း ငယ်တို့
လည်း ရွှေဘုန်း တော်မြတ် ကြောင့်ဘမ်း ဆီး သတ်သွစ် သေဆုံး ရှိပါသည်၊ တဆယ့်နှစ်ပန်း
နား မြို့ကျေး ရွာငြိမ်ဝပ်ရှိပါအောင် ရွှေစက် တော်ရင်း ထွင်ထမ်း ရွက် နေသူ
ဗောဓိနဝရမဟာဝံသရာဇာအစ်ကိုအထက် သည်ဝီဘွား ခန့်ထား ဘူး သည့်ရာ
ဇပွတ်ကို သည်ဝီဘွား ခန့်ထား တော်မူပါမည့်အကြောင်း နှင့်တဆယ့်နှစ်ပန်း နား
မြို့စား ဒေါ်ဘယား အမတ်တို့ရှိနိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ခန့်ထား ရှိသည်၊
သည်ဝီဘွား ဗောဓိနဝရမဟာဝံသရာဇာဇင်း မယ် ကျော်လင်း ဇင်း မြို့
များ သို့ပါသွား ရှိသည်၊ ရွှေစက် တော် အောက်လာ ရောက်ထမ်း ရွက်သည့်အထက်
ဘွား စား ဘူး သူရာဇပွတ်ကိုကျိုင်း ဝုံး ကြီး မြို့လူး တဆယ့်နှစ်ပန်း နား နှင့်တ
ထွ ဗောဓိနဝရတိုင်း တတိုင်း လုံး ကို သည်ဝီဘွား ခန့်၊ ဗောဓိနဝရမဟာသီ
ဟပဝရသုဓမ္မရာဇာဓွဇလည်း သနား တော်ခံစေ၊ ရွှေ ထုံး စံရှိသည့်အတိုင်း
သစ္စာ တော်ပေး မြဲပေး ၊ သည်ဝီဘွား တင်ခန့်ထား ရန်စာရင်း ကိုလည်း
သွင်း ၊ သဣရာဇာဝ၂၁၂ခုနယုန်လပြည့် ကျော်ငှက် နေ့ဘုရား အဓိန့် တော်မြတ်
ကိုဦး ထိပ်ရွက်ဆင်ရသည့်အတိုင်း မိုး နဲ ကြောင်း ချီမိုလိမ္မား တပ်ဝုံး စစ်ကဲတို့သို့မှာ
ထား မြီး လွှင်မြို့အပါ၊သည်ဝီဘွား တွင်အမှူး အကြီး ခန့်ထား ၍အဓိန့် တော်စာ
ချွန်မှာစာပေး အပ်သွား စေ၊ ကျိုင်း တုံ စော်ဘွား ကလည်း ထုံး စံရှိသည့်အ

29 May 1850

တိုင်း သင့်ရာအာမတ်ဘက်ခန့်လိုက်သွား စေ၊ မင်း တုံး မင်း အမိန့် တော်ကိုဦး ထိပ်ဝွက်ရသည်ဖြစ်၍ မိုး နဲ ကြောင်း ချီဗိုလ်မှူး တပ်ဝုံး စစ်ကဲတို့သို့မှာထား ပြီး လျှင် ဇောတိနဂရမဟာသီဟပဝရသုဓမ္မရာဇာကိုကျိုင်း ဝုံး ကြီး မြို့လူး တဆယ့် နှစ်ပန်း နား နှင့်တကွ ဇောတိနဂရတိုင်း တတိုင်း လုံး ကို သေည်ဝီဘွား ခန့် တော်မူသည့်အမိန့် တော်၊ သနား တော်မူသည့်အစီး အနင်း အဆောင်အဝွက် အမိန့် တော်၊ စာချွန်၊ မှာစာ၊ မြင်း မိုဂိုစုံတဲ့ဆိပ်များ ကို ပေး အပ်၍ သေည် ဝီဘွား နှင့်စစ်ကဲမြို့စား ဒေါ်ဘယား အမတ်လုင်စုံတို့နှင့်အဆောင် တော်မြို့ နေ မျိုး မင်း ကျော်ရာဇာကို သေည်ဝီဘွား တင်အမှူး အကြီး ခန့်ထား လာ စေသည်၊ ကျိုင်း တုံမြို့သို့ ရောက်လျှင်အမိန့် တော်အမှာ တော်များ ကို ကောင်း မွန်ရှိ သေစွာ ရွေး တုံး စံဝှိသည့်အတိုင်း နေပြည် တော်ဝှိရာဦး ညွှတ်နာခံပြီး လျှင်သင့်ရာ ဒေါ် ဘယား အာမတ်တို့ကို ရွေး ခြယ်ခန့်ထား၍ သေည်ဝီဘွား တင်အမည်ရအာမှူး အကြီး လုင် စုံတို့နှင့်အတူဘက်ထည့်လိုက်သွား စေ၊ သေည်ဝီဘွား ကိုလည်း ကျိုင်း ဝုံး ကြီး မြို့လူး တ ဆယ့်နှစ်ပန်း နား မြို့ကျေး ရွာ နေဆင်း ရဲသား ကျွန် တော်မျိုး တို့သာယာငြိမ် ဝပ် အောင်စီရင်အုပ်ချုပ်ဘွား စား ပည့်အ ကြောင်း အမှု တော်ကို ဖြောင့် ဖြောင့်ဖိုး ဖိုး ထမ်း ရွက်မည့်သူဖြစ်၍ ဆောင်ကြီး ရွက်ကြီး နှင့်ချီး မြှင့်ပြုစု တော် မူသည် ကျေး ဇူး သစ္စာ တော်မြတ်ကို နေ့ည နှလုံး သွင်း၍ အမှု တော်ကို ဖြောင့် ဖြောင့် ဖိုး ဖိုး ကြီး ပမ်း ထမ်း မည့်အ ကြောင်း များ နှင့်မှာထား မြွှာထား ပြီးလျှင် အမိန့် တော်အမှာ တော်များ ကို ကောင်း မွန်ရှိ သေစွာလမ်း ခရီး တ လျှောက် ဆောင်ယူသွား ကြ စေ၊ ပြီး ပြေ၍အမည်ရအမှူး အကြီး တို့ပြန်လာသည်ကာလပြီး ပြေ ကြောင်း ကိုအမှူးအကြီး တို့ထွင် ရွေးတင်း တော် အောက်ရှိ ခိုး သံ တော်ဦး တင် စာ လျှောက်စာ ပေး အပ်ပြန်လာ စေရမည်။

29 May 1850

(သဏ္ဌာဇာဂ၂၁၂ခုနယုန်လပြည့် ကျော်၄ရက် နေ့)။

(မျိုး ကြည့်၊ ပု၊ ၆၁၁)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ရေ မြေအသွင်ဆန္ဒနဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ရွှင်လက်နက်စကြာသခင်အသွင်ဘဝရွှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား
ပဒုမ္မာကြာမုံနှင့်တူ သော ရွှေမက် တော်စုံကိုအမြဲဦး ထိပ်ရွက်၍တိုင်း ရေး ပြည်
မှကိုစီရင်ရ သောအဋ္ဌမဟာ သေနာဓိပတိဝန်ရွှင် တော်စစ်သူကြီး မင်း များ
မှာလိုက်သည်ကျိုင်း ဝုံး ကြီး တဆယ်နှစ်ပန်နား မြို့စား ဒေါဘယား အမတ်တို့၊
လက်နက်နိုင်ငံ တော်ဖြစ် သော ဇောတိနဂရတိုင်း ကျိုင်း ဝုံး ကြီး မြို့မှာ သေည်
ဝီဘွား တဆယ်ပန်နား မြို့စား ဒေါဘယား အမတ်တို့ မသင့်မတင့်ရှိသည်နှင့်တ
ရုပ်တို့ခံဝန်၍သိမ်း ထား သူမဟာန္တသား စောငါး ခန်း ၊ နော်ခန်း တို့သည်
အရိုင်းဆရုပ်သိမ်ဆွံ့ခါးကွီလဝလူးဆိုး တို့နှင့်ပူး ပေါင်း နှောက်ရွက်၍မြို့ရွာမငြိမ်မဝပ်
သည်အတွင်း ဇင်း မယ်က လောင်လူမျိုး တို့နှောက်ရွက်ရာခန့် တော်မူသည် သေည်ဝီ
ဘွား ဇောတိနဂရမဟာဝံသရာဇာကို ကျော်လင်း ဇင်း လူမျိုး တို့တိုက်ခိုက်သိမ်း
ယူပါသွား ရှိပါသည် စော ငါး ခန်း၊ နော်ခန်း ဝယ်တို့လည်း ရွှေဘုန်း တော်မြတ်
ကြောင့်ဘမ်း သီး သတိသွစ် သေဆုံး ရှိပါသည်၊ တဆယ့်နှစ်ပန်နား မြို့ကျေး ရွာငြိမ်
ဝပ်ရှိပါအောင် ရွှေစက် တော်ရင်း ထွင်ထမ်း ရွက်နေသူ ဇောတိနဂရမဟာဝံသ
ရာဇာအစ်ကိုအထက် သေည်ဝီဘွား ခန့်ထား ဘူး သည့်ရာဇပွတ်ကို သေည်ဝီဘွား ခန့်
ထား တော်မူပါမည့်အ ကြောင်း နှင့်တဆယ့်နှစ်ပန်းနားမြို့စား ဒေါဘယား အမတ်
တို့ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ခန့်ထား ရှိသည့် သေည်ဝီဘွား ဇောတိနဂရ
မဟာဝံသရာဇာဇင်း မယ် ကျော်လင်း ဇင်း မြို့မှား သို့ပါသွား ရှိသည်၊ ရွှေစက်
တော် အောက်လာ ရောက်ထမ်း ရွက်သည့်အထက်ဘွား စား ဘူး သူရာဇပွတ်ကိုကျိုင်း
ဝုံး ကြီး မြို့လူး တဆယ့်နှစ်ပန်း နား နှင့်တကွ ဇောတိနဂရတိုင်း တတိုင်း လုံး ကို
သေည်ဝီဘွား ခန့်၊ ဇောတိနဂရမဟာသီဟပဝရသုမင္ဂလရာဇာဘွဲ့လည်သနား
တော်ခံစေ၊ ရွှေး ထုံး စံရှိသည့်အတိုင်း သစ္စာ တော်ပေး မြဲပေး သေည်ဝီဘွား
တင်ခန့်ထား ရန်စာရင်း ကိုလည်း ယွင်း ၊ သက္ကရာဇ်၁၂၁၂ ခုနှစ်ယုန်လပြည့် ကျော်
၄ရက် နေ့ဘုရား အာမိန့် တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်တက်ဆင်ရွက်ရသည့်အတိုင်း မိုး နဲ
ကြောင်း ချီဗိုလ်မှူး တပ်ဝုံး စစ်ကဲတို့သို့မှာထား၍ သေည်ဝီဘွား တင်အမည်ရအ
မှူး အကြီး ခန့်ထား ပြီး လျှင်သနား တော်မြတ်ခံရသည့်အာမိန့် တော်စာချွန်မှာစါ

29 May 1850

ပေး အာဝဇ္ဇာ စေမင်း တုန်း မင်း အဓိန့် တော်ကိုဦး ထိုဝဂ္ဂ်ရသည်ဖြစ်၍
မိုး နဲ ကြောင်း ချီဗိုလ်မှူး တဝဲလုံး စစ်ကဲတို့သို့မဟုတ်ဘဲ ပြီး လျှင် ဗောဓိနဂရ
မဟာသီဟပဝရသုမင်္ဂလရာဇာကိုကျူးငံ့ ကြီး မြို့လူး တဆယ့်နှစ်ပန်း နား
နှင့်တကွ ဗောဓိနဂရတိုင်း တတိုင်း လုံး ကို သည်ဝီဘွား ခန့် တော်မူသည့်အဓိန့်
တော်သာနား တော်မြတ်ခံရသည့်အစီးအနင်းအ ဆောင်အဂ္ဂက်အဓိန့် တော်စာချွန်၊ ပုဂ္ဂစာ
မြင်း မိုဂ်စုံတံဆိပ်မှာ ကို ပေး အာဝဇ္ဇာကျူးငံ့ ကြီး သည်ဝီဘွား စစ်ကဲမြို့စား
ဒေါဘယာ အမတ်လုင်စုံတို့နှင့်အ ဆောင် တော်မြေ နေမျိုး မင်း ကျော်ရဟန္တာတို့
သည်ဝီ ဘွား တင်အမှူး အကြီး ခန့်ထား လာ စေသည်၊ အမှုတော်ကို ဖြောင့်
ဖြောင့်ဂိုး ဂိုး ကျိုး ပမ်း ထမ်း ဂွက်မည့်သုဖြစ် သော ကြောင့်ကျူးငံ့ ကြီး မြို့မှာ
ဗောဓိနဂရမဟာသီဟပဝရသုမင်္ဂလရာဇာကို သည်ဝီဘွား ခန့် တော်မူ၍ ဌိသည်၊
ကျူးငံ့ ကြီး မြို့သို့ ရောက်လျှင်အမည်ရအမှူး အကြီး တို့နှင့် သည်ဘွား တင်မြေ ရွှေး
ထုံး စံဌိသည်နှင့်အညီ သည်ဝီဘွား တင်မြေတင် စေပြီး လျှင်သနား တော်မြတ်ခံရ
သည်အစီး အနင်း အ ဆောင်အဂ္ဂက်မြင်း မိုဂ်စုံတံဆိပ်အဓိန့် တော်အမှာ တော်စာ
များ ကို ရွှေး အဂိုး အစဉ်ထုံး စံဌိသည့်အတိုင်း ကျူးငံ့ ကြီး သည်ဝီဘွား တဆယ့်
နှစ်ပန်း နား မြို့စား ဒေါဘယာ အမတ်တို့အစုံအညီ ကောင်း မွန်ဂို သေစွာ နေ
ပြည် တော်ဌိရာဇဉီး ညွှတ်၍သနား တော်မြတ်ခံကြရမည် ဗောဓိနဂရမဟာသီတပ
ဝရသုမင်္ဂလရာဇာကိုကျူးငံ့ ကြီး မြို့လူး တဆယ့်ပန်း နား နှင့်တကွ ဗောဓိနဂရ
တိုင်း တတိုင်း လုံး ကို သည်ဝီဘွား ခန့် တော်မူသည့်အဓိန့် တော်မြတ်ရင်း နှင့်အညီ
မြို့ကျေး ရွာ နေဆင်း ဂဲသား ဣန် တော်များ တို့သာယာငြိမ်ဝပ် အောင်စီရင်အုပ်
ချုပ်သွား စား ရမည်၊ သည်ဝီဘွား ကိုချီး မြှင့် တော်မူသည့် ကျေး ဇူး သစွာ တော်
မြတ်ကို နေ့ညနှုံးသွင်း ၍လည်း အမှုတော်ကို ဖြောင့် ဖြောင့်ဂိုး ဂိုး ကြိုး ပမ်းထမ်း
ဂွက်ရမည်၊ မြို့ရေး ရွာမှုအ ကြောင်း အရာဌိသည်များ ကိုလည်း အမည်ရအမှူး အ
ကြီး တို့ထင်ဌိခိုး သံ တော်ဦး တင်စာ လျှောက်စာ ပေး အပ်ပြန်လာ စေရမည်။

29 May 1850

(သဏ္ဌရာဇ်၁၂၁၂ခုနှစ်လပြည့် ကျော်၄ရက် နေ့)။

(မျိုး ကြည့်၊ ပု၊ ၆၁၁)

( ရွှေစက် တော်ရင်း တွင်ထမ်း ရွက် နေသူ ဇောတိန ဂရုမဟာ ဝံသရာဇာအစ်ကို အထက် သေည်ဝီသွား ခန့်ထား ဘူး သည့် ရာဇပွတ်ကို ဇောတိန ဂရုမဟာသီဟ ပဝရ သုခမ္မရာဇာဘွဲ့နှင့်ကျိုင်း ဂုံး ကြီး မြို့လူး တဆယ့်နှစ်ပန်း နား နှင့်တကွ ဇောတိန ဂရုတိုင်း တတိုင်း လုံး ကို သေည်ဝီသွား ခန့် စေ ) အမိန့် တော်အတိုင်း စာ ပေး ၊ သစ္စာ တော်ပြန်တမ်း ခံ သောက် စေ ၊ အမှု အကြီး ခန့်ထား ၍ တင်မြွတင် စေ ၊ စာရင်း ကိုလည်း သွင်း ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၁၂ ခုနှစ် လပြည့် ( ကြာ ) ဂရုက် နေ့ ၀ နှင့် ၎င်း တော် ကြာက် မော်မြို့စား မင်း ကြီး ၊ စစ်တောင်း မြို့စား မင်း ကြီး ၊ ကျောက်ပန်း တောင်း မြို့စား မင်း ကြီး မိန့်ချက် ဝန် ထောက် တော် လောင်ဂျည်မြို့စား မင်း မှတ် ၊

( သက္ကရာဇ် ၁၂၁၂ ခုနှစ် ) လပြည့် ကြာ ဂရုက် နေ့ စာ ရေး တော်ကြီး ဦး ကွန် ရွှေစာ ရေးပေ့ကြား ဆင့် ။

( မှိုး ကြည့် ၊ ပု ၊ ၆၁၁ )

ဘုရား ကျွန် တော်မင်း လွမင်း တင်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ပါသည်ဘုရား ၊ ကျိုင်း ဂုံး မြို့ကြီး စစ်ကဲခန့်အထက် စစ်ကဲတို့နည်း ထီး အစီး အနှင်း အဆောင်အ ရွက်သနား တော်ခံ စေဘုရား အမိန့် တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရပါသည် အမိန့် တော်အရဆင့်ဆိုကယ်မ တော်မူပါမည့်အ ကြောင်း ကိုရှိခိုး သံ တော်ဦး တင် ပါသည်ဘုရား ၊ မင်း လွမင်း တင်ကိုကျိုင်း ဂုံး ကြီး မြို့စစ်ကဲခန့် ၊ ကျိုင်း ဂူး ကြီး မြို့စစ်ကဲမင်း လွမင်း တင်ကိုကျိုင်း ဂုံး ကြီး မြို့စစ်ကဲအရာနှင့်အမှု တော်ကိုထမ်း ရွက်သည့်အတွင်း အထက်ကျိုင်း ဂုံး ကြီး မြို့စစ်ကဲတို့နည်း ထီး အစီး အနှင်း အဆောင် အရွက်သနား တော်ခံ စေ။

သက္ကရာဇ်၁၂၁၂ခုနှစ်လပြည့် ကြော်ဖေဖော်ဝါရီ 31 May 1850 နေ့နား ခံစေ မြောင်မှူး မဟာမင်း လွသခ်ိုးတွင်ပြန်။

(မိုးကြည့်၊ ပု၊ ဖဝဝ)

မော်လူး မြို့စား မင်း ရဲသီဟရာဇာ သေလွန်သည်ကို ပျည်ကတ္တီပါ ရွှေ မှော်ကြွန်ုင်
လုပ် ဆောင်သကြီဟ် ဧစ။

သက္ကရာဇ်၁၂၁၂ခုနှယ်လပြည့် ကျော်၁၃ရက် နေ့နာ့း ခဲ ကျောက်ရစ်
မြို့စား ထွင်ပြန်။

(မတွေး လှ စိစု)

မြို့ဝန်နောက် တော်ပါမြင်း ဝန်အာဘ သေလွန်သည်ကို ပျည်ကတိုပါ မှော်ကြွန့်လုပ်
ဆောင်သကြိုက် စေ။

သက္ကရာဇ်၁၂၁၂ခုပဒ္ဓမဝါဆိုလပြည့် ကြာဝဂုက် နေ့နံ့ ခံပြောကြီး မှူး
တွင်ပြန်။

(မင်္ဂလာ လှစိုး)

ဘုရား ဘွန် တော်မိုင်း လျည်း ကြီး စော်ဘွား အမတ်တို့ ရှိနိုး သံ တော်ဦး တင်
ပါသည်ဘုရား ၊ စော်ဟုံခန်း ကိုမိုင်း လျည်း ကြီး မြို့ စော်ဘွား ခန့်၊ ဘွဲ့အစ်း
အနင်း အဆောင်အရွက်သနား တော်ခံစေ၊ ဘုရား အမိန့် တော်မြတ်ကို ဦး
ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည်အတိုင်း အမိန့် တော်အရစာကယ်မသနား တော်မူပါ
မည့်အကြောင်း ကိုရှိနိုး သံ တော်ဦး တင်ပါသည်ဘုရား ၊ စောဟုံခန်း ကိုမိုင်း
လျည်း ကြီး စော်ဘွား ခန့်အမိန့် တော် ၊ မိုင်း လျည်း ကြီး မြို့ဝော်ဘွား မြို့စား
ဒေါ်ဘယား အမတ်တို့ကလက်နက်နိုင်ငံ တော်ဖြစ် သော် ပေခရုဋ္ဌတိုင်း မိုင်း လျည်း
ကြီး မြို့မှ အထက် စော်ဘွား စော မျည်း ခန်း မရှိလျှင်သား စောဟုံခန်း ငယ်
ရွယ်သည်အတွင်း ဘထွေး စောခန်း ဆုံဘွား စား ရာအိုမစွမ်း ရှိ၍ အထက် စော
မျည်း ခန်း သား စောဟုံခန်း ကို စော်ဘွား အရာလွှဲအပ်ရပါသည်၊ စောဟုံခန်း
လည်း မိုင်း လျည်း ကြီး မြို့ကျေး ရွာမှာ ခါကွီလဝလူဆိုး တို့ မငြိမ်မသက် ရှိ၍ ရွာစက်
တော် အောက်မလာမရောက်ရှိပါသည်၊ စော မျည်း ခန်း သား စောဟုံခန်း
ကို စော်ဘွား ခန့်ထား တော်မူပါမည့်အကြောင်း ရှိနိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အ
တိုင်း စောခန်း ဆုံကိုမိုင်း လျည်း ကြီး မြို့ စော်ဘွား အရာကနှုတ်၊ စောဟုံခန်း
ကိုမိုင်း လျည်း ကြီး မြို့ စော်ဘွား ခန့်၊ ပေခရုဋ္ဌမတာ ဇေယပဝရမင်္ဂလာဇာ
ဘွဲ့သနား တော်ခံစေ၊ ရွှေး ထုံး စံရှိသည့်အတိုင်း သစ္စာ တော်ပေး မြဲပေး ၊
မိုင်း လျည်း ကြီး မြို့ စော်ဘွား ပေခရုဋ္ဌမဟာ ဇေယပဝရမင်္ဂလာဇာကိုထီး ဖြူ
ရွှေ ညောင်ရွက်ခုဆင့်တပ်၊ ညောင်ရွက် ရေခုဖ၊ ထီး ချက်၊ ထီး ထွတ်၊ ရွှေထည့်၊
ထီး ဝိုး ဝှေ့ ပိန်း ၊ သံလျက်အိမ်ဖြူ၊ သံပတ်ရတန်၊ ပဏ္ဍာမြား စီ၊ အင်္ဂိုး ရွှေကွပ်၊
ရင်း ဖျား ပဏ္ဍာမြား တရစ်စီ၊ ရွှေသား ခြေနင်း ၊ သား မြီး ယပ်၊ အင်္ဂိုး ရွှေ
ထည့်၊ ရင်း ဖျား ကျောက်တရစ်စီ၊ သင်း ကွစ် ရွှေသား ၊ ကွမ်း ခွက်ဘုရားသီ၊
ပဏ္ဍာမြား ခုရစ်စီ၊ လဘက်အိုး ၊ တကောင်း ပိတ်၊ အနား အထက် ပဏ္ဍာမြား ခုရစ်
စီ၊ ကွမ်း လိပ်ခုမြွာ၊ အနား ပဏ္ဍာမြား ခုရစ်စီ၊ ကြုတ်ခွက်အစုံ၊ ရွှေ ထွေး အင်း၊
ရွှေစလွယ်ဘဏ္ဍာယ်၊ ဂွမ်း ပေါင်း ဖြူ၊ မြစ်ဆွန့်၊ ပြစ်ချမ်း ၊ ရွှေပန်း ဘဏ်၊ တမါ
ရွက် ထောင်ဘဏ်၊ ရွှေနား တောင်း ၊ မီး ထွင်း ၊ ကံတော့ခံ၊ ကတ္တီပါဝတ်လုံ၊ ဘဲ
ရုံ့ဆင့်တပ်၊ ဓါး ၊ မိုး ကြိုး စင်၊ ရွှေခြည်စုံ၊ အိမ်ဖြူ၊ သက္ကလပ်၊ အိတ်နီသွပ်၊ စုံတံ

ဆိပ်၊ ဓါး လိုက်၊ အဝိုး ရွှေကွပ်၊ အိမ်ဖြူဖေစင်း ၊ မြင်း တကိုင်း ၊ ညောင်ရွက်ခု၊ ဇော့ကွင်း ၊ ရွှေဇဝါပိန်း ၊ နင်း နှင်း သိပ်၊ အိမ် မြေဝင်၊ ရင်ပတ်ကွင်း ၊ ရွှေဇဝါ၊ က တောင်၊ ရွှေပိန်း ၊ မြင်း ကြီး ကတ္တိပါ၊ ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး ၊ တင်ရမ်း ၊ ကတ္တိပါ၊ စက်ရွန်း ခုဆင့်၊ ဆင် ပေါင်း ဝန်း ၊ က ခွက်၊ ရွှေတစုအနှစ်၊ တိုင်ထုပ် လျောက် ရွှေပိန်း ၊ အုံးနီ၊ ယပ်နီ၊ ချင်ပိတ်၊ ရွှေစုအနီတစု၊ အထွတ် ရွှေပိန်း ၊ အလံကျည်၊ လွှဲကျည်၊ ရင်း ဖျား ရွှေဒီ၊ က တောင် ရွှေ ရေး ၊ ရဲက ခွက်၊ ရွှေစု အနီတစု၊ တိုင် ရွှေပိန်း၊ တ တောင် ရွှေ ရေး၊ အလံကျည်လွှဲကျည်၊ ရင်း ဖျား ရွှေဒီ၊ စည်နီရု၊ စည်ပုတ်ဝ၊ ပုံသဝ၊ လင်း ထွင်း ဝ၊ ငွေနှဲကြီး ဝ၊ ငွေနှဲဝယ်၂၊ ငွေခရာ၂၊ ငွေတံဝိုး ၊ ဆောင်း ထီး အလယ်သံ ခုံလှပ်၊ ရွှေထည်၊ ဆင် ပေါက်ခု၊ ဆင်မ ၁၊ အိမ်၊ ဟော်၊ အ ဆောင်မ၊ ဆောင်ဦး ၊ လည် ပေါ်၊ အနီသုတ်၊ အမိုး ဖြူ၊ ပြတင်း ရွှေချ၊ လက်ဝဲ ဆောင်၊ လက်ယာ ဆောင်၊ နောက်ခု ဆောင်၊ စ ကြောင့်မွှင့်၊ ချင်ပိတ်၊ အမွှမ်း လည် ပြောက်၊ အနီသုတ်၊ ဟော်၊ ပလွင်အရပ်၌၊ အချင်း ငှံ၊ ရွှေစုအနီဝစုသနား တော်မူသည်၊ စာချုန် ရေး မြဲ ရေး မျှသွင်း ။

(သက္ကရာဇ်ဝင်ခုနှစ်ခုပထမဝါဆိုလပြည့် ကြာသပတေးနေ့နံ့ 28 June 1850 ခ မဟာမင်းဆင် ကျော်စွာထွင်ပြန်)။

(မိုးကြည့်၊ ပု၊ ၆၀၁)

ဘုန်း တော်အလှူနှင်းကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ရေ မြေအသျှင်ဆန္ဒနှင်ဆင်း မင်း သခင် ဆင်ဖြူများ ရွှင်လက်နက်စကြာသခင်အသျှင်ဘဝရွှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား ပဒုမ္မာကြာမုံနှင့်တူ သော ရွှေစက် တော်စုံကိုအမြဲဦး ထိပ်ဂွက်၍တိုင်း ရေး ပြည်မှုကို စီရင်ရ သောအဂ္ဂမဟာ သေနာဓိပတိဝန်ရွှင် တော်စစ်သူကြီး မင်း များ ကြား လိုတိသည်၊ မိုင်း လျည်း ကြီး မြို့စော်ဘွား မြို့စား ဒေါဘယား အမတ်တို့၊ မိုင်း လျည်း ကြီး မြို့စော်ဘွား မြို့စား ဒေါဘယား အမတ်တို့ကလက်နက်နိုင်ငံ တော်ဖြစ် သော ပေခရုဒ္ဓတိုင်း မိုင်း လျည်း ကြီး မြို့မှာအထက် စော်ဘွား စောမျည်း ခန်း မတို့ လွှင်သား စောဟုံခန်း ငယ်ရွယ်သည်အထွင်း ဘ ဏွေး စောခန်း ဆုံဘွား စား ရာအိုမင်း မစွမ်း တို့၍အထက် စောမျည်း ခန်း သား စောဟုံခန်း ကို စော် ဘွား အရာလွှဲအပ်ပါရသည်၊ စောဟုံခန်း လည်း မိုင်း လျည်း ကြီး မြို့ကျား ရွာ မှာခါတိုလဝလူဆိုး တို့မငြိမ်မသက်တို့၍ ရွှေစက် တော် အောက်မလာမရောက်ရတို့ ပါသည်၊ စောမျည်း ခန်း သား စောဟုံခန်း ကို စော်ဘွား ခန့်ထား တော်မူ ပါမည့်အကြောင်း နှင့်တို့ခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း စောခန်း ဆုံကို မိုင်း လျည်း ကြီး မြို့စော်ဘွား အရာကနှုတ်၊ စောဟုံခန်း ကို မိုင်း လျည်း ကြီး မြို့စော် ဘွား ခန့်၊ ပေခရုဒ္ဓမဟာ ဇေယပဝရမဟာရာဇာသွဲ့သနား တော်ခံစေ၊

28 June 1850

ရွှေး ထုံး စံတို့သည့်အတိုင်း သစ္စာ တော် ပေး မြဲ ပေး ၊ သက္ကရာဇ် ၁၂၁၂ ခု ပဌမဝါဆိုလပြည့် ကျော်၅ရက် နေ့ဘုရား အဓိန့် တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်ထက်ဆင်ဂွက် ရသည့်အတိုင်း မိုး နဲ ကြောင်း ချီဗိုလ်မှူး တပ်ဝုံး စစ်ကဲတို့သို့မှာထား ၍ စောဟုံ ခန်း ကိုမိုင်း လျည်း ကြီး မြို့စော်ဘွား ခန့် တော်မူသည့်အဓိန့် တော်၊ သနား တော် မြတ်ခံရသည့်ဘွဲ့ပုံအစီးအနင်းအ ဆောင်အဂွက်အဓိန့်စာချုပ်၊ မှာစာများ နှင့် အမှူး အကြီး ခန့်ထား ပြီး လွှင် စော်ဘွား တင်မြို့အပ်သွား စေ၊ စော်ဘွား မြို့ စား ဒေါဘယား အမတ်တို့ကိုလည်း သစ္စာ တော် ပေး မြဲ ပေး စေမင်း တုံး မင်း အဓိန့် တော်ကိုဦး ထိပ်ဂွက်ရသည်ဖြစ်၍ မိုး နဲ ကြောင်း ချီဗိုလ်မှူး တပ်ဝုံး စစ်ကဲ တို့သို့မှာထား ပြီး လွှင်အမည်ရအမှူး အကြီး လုင်စုံတို့ကိုအဓိန့် တော်စာချုပ်မှာစာ သနား တော်မြတ်ခံရသည့်ဘွဲ့ပုံများ ကို ပေး အပ်၍ မြို့အပ် စော်ဘွား တင်သစ္စာ တော် ပေး ခန့်ထား လာ စေသည်၊ မိုင်း လျည်း ကြီး မြို့သို့ ရောက်လွှင် ရွှေး အဂိုး

အစဉ်ထုံး စံတွဲသည့်အတိုင်း မြို့စား ဒေါဘယား အမတ်တို့နှင့်အမိန့် တော်အမှာ တော်များ ကို ကောင်း မွန်ရှိ သေစွာနာခံပြီး လျှင်မိုင်း လျည်း ကြီး မြို့စော်ဘွား ကိုသနား တော်မူသည့်ဘဲ့ပုံအစီး အနင်း အဆောင်အရုက်များ ကို ကောင်း မွန်ရှိ သေစွာနေပြည် တော်ရှိရာဦး သွတ်၍သနား တော်မြတ်ခံရမည်၊ သစွာ တော်ကိုရှိ သေစွာ စောင့်၍ခံယူရခြင်း လည်း အသက်ရှည်သည်အနာ ရောဂါဘေး အန္တရာယ် ကင်း ဝေးမိုး သည်၊ ပညာရှိသူ တော် ကောင်း တို့အချီး ပေးမွမ်း ခံရသည်များ ကိုအမြဲ နှလုံး သွင်း၍ မိုင်း လျည်း ကြီး စော်ဘွား မြို့စား ဒေါဘယား အမတ်တို့ ရှေး အရှိုး အစဉ်ထုံး စံတွဲသည့်အတိုင်း သစွာ တော်ကိုခံကြရမည်၊ ပေခရုဌမဟာ ဇေယပဝရ ဓမ္မရာဇာကိုမိုင်း လျည်း ကြီး မြို့စော်ဘွား ခန့် တော်မူသည့်အမိန့် တော်မြတ်ရင်း နှင့်အညီမိုင်း လျည်း ကြီး မြို့နယ်ပယ် ရေမြေအထွင်း မြို့ကျေး ရွာ နေဆင်း ရဲသား ကျွန် တော်များ တို့သာယာငြိမ်ဝပ် အောင်ဘွား စား အုပ်ချုပ်စီရင်ရမည်၊ မိုင်း လျည်း ကြီး စော်ဘွား နှင့်မြို့စား ဒေါဘယား အမတ်လုကြီး တစုတို့လည်း ချီး မြှင့်ပြုစု တော်မူသည့် ကျေး ဇူး သစွာ တော်မြတ်ကို နေ့ညမပြတ်နှလုံး သွင်း၍အမှု တော်ကို ဖြောင့်ဖြောင့်ရှိုး ဂိုး ကြိုး ပမ်း ထမ်း ရွက်ကြရမည်၊ မြို့ရေး ရွာမှုအကြောင်း အရာရှိသည်များ ကိုလည်း အမည်ရအမှူး အကြီး တို့ထွင်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်စီ လျောက်စာ ပေး အပ်ပြန်လာ စေရမည်။

( ချီး ကြည့်၊ ပု၊ ၆၁၁ )

ဆင်မင်း ဝန်မင်း ကြီး မဟာ ကျော်ထင်တရှာ သဖီး သေလွန်သည် မှာ ပျည်ကတ္တီပါ မှော်ကြိုနှင့်လုပ် ဆောင်သကြိုဟ် ဧစ။

သက္ကရာဇ်၁၂၁၂ ခုပဒ္ဓမဝါဆိုလပြည့် ကျော်ရက် နေ့ 30 June 1850 ခ်စ မြောင်မှာ ထွင်ပြန်။

(မ လွှား လှစိုး)

(မှုခင်းလျှည်းကြီးမြို့အထက်စော်ဘွားစောမျည်းခန်းသားစောဟုံခန်းကို မိုင်းလျှည်းကြီးမြို့စော်ဘွားခန့်ထား၍ပေခရုဌမဟာဇေယပဝရမဟာဓမ္မရာဇာဓိပတိ သနားတော်ခံစေ သဘ္ဘရာဇ်ဝင်၂၁၂ခုပထမဝါဆိုလပြည့်ကျော်၅ရက် 28 June 1850 နေ့)အမိန့်တော်အတိုင်းစာပေးသစ္စာတိုက်စော်ဘွားထင်ခန့်ထားသွားစေရန်ကိုလည်းပေးရန်စာစာရင်းများနှင့်လျောက်။

သဘ္ဘရာဇ်ဝင်၂၁၂ခုပဌမဝါဆိုလပြည့်ကျော်၁၄ရက်နေ့နံနက်ညီလဲ့အစုံထွင် 7 July 1850 ဝန်ဖွင့်တော်ကျောက်ပန်းတောင်းမြို့စားမင်းကြီးမိန့်ချက်ဝန်ထောက်ထော်ကောလိယမြို့စားမင်းမှတ်၊စာရေးတော်ကြီးမဟာမင်းလှကျော်သူ၊စာရေးငတိုက်၊ငပုဏ္ဏားဆင့်။

(မိုးကြည့်၊ပု၊၆၁၁)

ဝန်ထောက်မင်းကြီး မဟာစည်သူကိုး ကွယ်ရင်း ဂုဏ်မုနိန္ဒာဘိသဒ္ဓမ္မမဟာဓမ္မ
ရာဇာဓိရာဇဂုရုဘုတ်ကန်ဆရာတော်ဘဝတပါး ပြောင်းသွား သည်မှာတံဆိပ်
ရဆရာတော်ကြီး တို့ဘဝပြောင်း ရာလုပ် ဆောင်သကြိုဟ်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်
သကြိုဟ် ဓစ။

သဏ္ဌာရာဇ်ဝ၂ဝ၂ခု ဒုတိယဝါဆိုလဆန်း ၁ရက် ဓနှဿ ၉ ခံ July ပြော့ကြီး ၌ 1850
ထွင်ပြန်။

(မင်္ဂေး လွစ်စီ)

မင်း သတိုး မင်း ကြီး မဟာမင်း လွှသီဟသူ၊ မင်း သတိုး မင်း ကြီး မဟာမင်း ထင်၊ မင်း သတိုး မင်း ခေါင်၊ မင်း သတိုး မင်း ကြီး မင်း လွှ မဟာမင်း ခေါင် ရာဇာကြား လိုက်သည်၊ မိုး နဲ ကြောင်း ချီဇိုလ်မှူး ရွှေဝင်း တော်မှူး သတိုး မင်း ကြီး မဟာသီဟမင်း ထင်၊ မိုး နဲတပ်စစ်ကဲတို့၊ မင်း လွှ မင်း ထင်ကိုကျွေး ငုံး ကြီး မြို့စစ်ကဲခန့်၊ ကျွေး ငုံး ကြီး မြို့စစ်ကဲ မင်း လွှ မင်း ထင်ကိုကျွေး ငုံး ကြီး မြို့စစ်ကဲ အရာနှင့်အမှု တော်ကိုထမ်း ရွက်သည်အတွင်း အထက်ကျွေး ငုံး ကြီး မြို့စစ်ကဲတို့နည်း ထီး အစီး အနင်း အဆောင်အဝှက်သနား တော်ခံစေ၊ သက္ကရာဇ်၁၂၁၂ခုနှစ် ယုန်လပြည့် ကျော်ရုက် နေ့ဘုရား အမိန့် တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည် အတိုင်း ပြန်ဆို မှာထား ရမည်မင်း တုံး မင်း အမိန့် တော်ကိုဦး ထိပ်ရွက်ရသည် ဖြစ်၍အမိန့် တော်၊ စာဆန်၊ မှာစာ ပေး အပ်လိုက်သည်၊ မင်း လွှ မင်း ထင်ကို ကျွေး ငုံး ကြီး မြို့စစ်ကဲခန့် တော်မူသည့်အမိန့် တော်မြတ်ရင်း နှင့်အညီဆင့်ဆိုထမ်း ရွက် စေ၊ စစ်ကဲအရာနှင့်အမှု တော်ကိုထမ်း ရွက်သည်အတွင်း အထက်ကျွေး ငုံး ကြီး မြို့စစ်ကဲတို့နည်း ထီး အစီး အနင်း အဆောင်အရွက်များ ကိုလည်း သနား တော် မြတ်ခံ စေရမည်။

သက္ကရာဇ်၁၂၁၂ခု ဒုတိယဝါဆိုလဆန်း ၉ရုက် နေ့မင်း တုံး မင်း မှာတော် 17 July 1850 လွှောက်လျှောင်သင့်ပြီအမိန့် တော်ကိုဦး ထိပ်ရွက်ရသည်၊ ဝန်ရွှင် တော် ကျောက် မော် မင်း ကြီး ၊ စစ် တောင်း မင်း ကြီး ၊ ကျောက်ပန်း တောင်း မင်း ကြီး ၊ သုံး ဆယ် မင်း ကြီး များ မှာလွှတ်၍ဘတ် လွှောက်အစီရင်ခံလျှောင်သင့်ပြီထပ်မံ၍ချက်နှင့် မှာစာကို ရေး သား တံဆိပ်ခတ်မှတ်ပြီး လျှောင်ဆင့်ရင်း ဝန် ထောက် တော် လေါင် ရွှေမြို့စား မင်း မှာပြသအစီရင်ခံ၍ကျွေး ငုံး ကြီး စစ်ကဲကိုအပ်သည်။

( မိုး ကြည့်၊ ပု၊ ၆၁၁ )

မင်း သတို့ မင်း ကြီး မဟာ မင်း လွှဲ သိဟသူ၊ မင်း သတို့ မင်း ကြီး မဟာ မင်း
ထင်၊ မင်း သတို့ မင်း ခေါင်၊ မင်း သတို့ မင်း ကြီး မင်း လွှ မဟာ မင်း ခေါင်
ရာဇာဘြာ း လိုက်သည်မို့ း နဲ ကြောင်း ချီ ဗိုလ် မှူး ရွှေ ဝင်း တော် မှူး သတို့ မင်း
ကြီး မဟာသီဟ မင်း ထင်၊ မို့ း နဲ တပ် စစ်ကဲတို့ ၊ လက် နက် နှိုင်ငံ ဖြစ် သော ဇော တီ
နဂရတို့ င်း ကျွင်း ဝုံ း ကြီး မြို့ မှာ သေည် ဝီ သွာ း တဆယ့် နှစ် ပန် း နာ း မြို့ စာ း ဒေါ်
ဘယာ း အာ မတ်တို့ မသင့် မတင့် ရှိသည် နှင့် တရုတ်တို့ ခံ ဝန် ၍ သိ မ် း ထာ း သူ မတာ နွဲ့ သံ း
စောင်း ခန် း ၊ နော် ခန် း တို့ သည်အ ဂို င်း တရုပ် ဆီ ဆွဲ ခါ ကွီ လ ဝလူ ဆို း ကို့ နှ ပ် ပူ း
ပေါ်င်း နှော် ကီ ရွက် ၍ မြို့ ရွာ မငြိ မ် မ ဝပ် သည်အ တွင်း ဇင်း မယ်က လောင်လူ မျိ း
တို့ နှော် က် ရွက် ရာ ခန့် တော် မူ သည့် သေည် ဝီ သွာ း ဇော တီ နဂရ မဟာ ဝံ သ ရာ
ဇာ ကို ကျော် လင်း ဇင်း လူ မျိ း တို့ တို့ က် နိုက် သိ မ် း ယူ ပါ သွာ း ရှိ ပါ သည် ၊ စောင်း
ခန် း ၊ နော် ခန် း ငယ် တို့ လည် း ရွှေ ဘုန် း တော် မြတ် ကြောင့် ဘ မ် း ဆီ း သတ် သွေ စ်
သေ ဆုံ း ရှိ ပါ သည် ၊ တဆယ့် နှစ် ပန် း နာ း မြို့ ကျော် ရွာ ငြိ မ် ဝပ် ရှိ ပါ အော ငင် ရွှေ စက်
တော် ရင်း ထွင် ထ မ် း ရွက် နေ သူ ဇော တီ နဂရ မဟာ ဝံ သ ရာ ဇာ အ စ် ကို အ ထက် သေည်
ဝီ သွာ း ခန့် ထာ း ဘူ း သည့် ရာ ဇ ပွတ် ကို သေည် ဝီ သွာ း ခန့် ထာ း တော် မူ ပါ မည့် အ
ကြောင်း နှင့် တဆယ့် နှစ် ပန် း နာ း မြို့ စာ း ဒေါ်ဘယာ း အာ မတ်တို့ ရှိ ခိုး သံ ထော် ခြံ း
တင် ချက် အ တို့ င်း ခန့် ထာ း ရှိ သည့် သေည် ဝီ သွာ း ဇော တီ နဂရ မဟာ ဝံ သ ရာ ဇာ
ကျော် လင်း ဇင်း မြို့ မှာ း သို့ ပါ သွာ း ဂို သည် ၊ ရွှေ စက် တော် အော က် လာ ရော က်
ထ မ် း ရွက် သည့် အ ထက် ဘွာ း စာ း ဘူ း သူ ရာ ဇ ပွတ် ကို ကျွင်း ဝုံ း ကြီး မြို့ လူ း တဆယ့် နှစ်
ပန် း နာ း နှင့် တ ကွ ဇော တီ နဂရ တို့ င်း တ တို့ င်း လုံ း ကို သေည် ဝီ သွာ း ခန့် ၊ ဇော
တီ နဂရ မဟာ သီဟ ပဝရ သု ဓ မ္မ ရာ ဇာ ဘွဲ့ လည် း သ နာ း ထော် ခံ စေ ၊ ရွှေ ထုံ း စံ
ရှိ သည့် အ တို့ င်း သ စ္စာ တော် ပေ း မြဲ ပေ း ၊ သေည် ဝီ သွာ း တင် ခန့် ထာ း ဂုန် စာ
ရင်း ကို လည် း သွင်း ၊ သက္ကရာ ဇ ၁၂၁၂ ခု နယုန် လ ပြည့် ကျော် ၄ ရက် နေ့ ဘုရား း
29 May 1850
အ မိန့် တော် မြတ် ကို ဦ း ထိ ပ် ထက် ဆင် ရွက် ရ သည်အ တို့ င်း မို့ း နဲ ကြောင်း ချီ ဗိုလ် မှူး
တပ် ဝုံ း စစ်ကဲတို့ သို့ မှာ ထာ း ၍ မြို့ အ ပ် သေည် ဝီ သွာ း တင် အ မှူ း အ ကြီ း ခန့် ထာ း ပြီ း
လျှင် အ မိန့် တော် စာ ချွန် မှာ စာ မူ ာ း ကို ပေ း အ ပ် သွာ း စေ မင်း တုံ း မင်း အ
မိန့် တော် ကို ဦ း ထိ ပ် ရွက် သည်ဖြစ် ၍ ဇော တီ နဂရ မတာ သီဟ ပဝရ သု ဓ မ္မ ရာ ဇာ

ကိုကျိုင်း ဂုံး ကြီး မြို့လူး တဆယ့်နှစ်ပန်း နား နှင့်တကွ ဇောတိန ဂရုတိုင်း တတိုင်း လုံး ကို သည်ဝီသွား ခန့် တော်မူသည့်အမိန့် တော်၊ သနား တော်မူသည့်အစီး အ နင်း အ ဆောင်အ ုက်အမိန့် တော်၊ စာ ချန်၊ မှာစာ၊ မြင်း မိုရ်စုံတံဆိပ်များ ကို ပေး အပ်၍ သည်ဝီသွား နှင့်စစ်ကဲမြို့စား ဒေါ်ဟယား အမတ်လုင်စုံတို့နှင့်အ ဝေး ရောက်စာ ရေး မဟာမင်း လွမင်း ကျော်ရာဇာကို မြို့အပ် သည်ဝီသွား တင်အမှာ အကြီး ခန့်ထား လာစေသည်၊ မိုး နဲတပ် တော်သို့ ရောက်လျှင်အမှာ တော် ကို ဖြောင့်ဖြောင့်ဂိုး ဂိုး ကျိုး ဝမ်း ထမ်း ဂွက်မည်သူဖြစ် သော ကြောင့် ဇောတိ နဂရုမဟာသီဟပဝရသုဓမ္မရာဇာကိုကျိုင်း ဂုံး ကြီး မြို့မှာ သည်ဝီသွား ခန့် တော်မူ၍ ဂိုသည်၊ ဇောတိနဂရုတိုင်း ကျိုင်း ဂုံး ကြီး လူး တဆယ့်နှစ်ပန်း နား မြို့ကျေး ဂွာ နေဆင်း ဂဲသား ကျွန် တော်ရိုး တို့သာယာဦမဲဝပ် အောင်စီရင် အုပ်ချုပ်သွား စာ မည့်အ ကြောင်း ကျိုင်း ဂုံး ကြီး သည်ဝီသွား ကို ဆောင်ကြီး ဂွက်ကြီး ခိုး မြှောင့်ပြုစု တော်မူသည့် ကျေး ဇူး သစ္စာ တော်မြတ်ကို နေ့ညနှလုံး သွင်း ပြီး လျှင်အမှာ တော်ကို ဖြောင့်ဖြောင့်ဂိုး ဂိုး ကျိုး ပမ်း ထမ်း ဂွက်မည့်အ ကြောင်း များ နှင့်အကျိုး တော်ရှိရာ မှာထား ၍တပ်ဂုံး တော်က ဒွေး အဂိုး အစဉ်ထုံး စံရှိသည့်အတိုင်း သင့်ရာ ရေခြား လိမ်မာသူတို့ကိုဘက်ခန့်ပြီး လျှင် သည်ဝီသွား တင်အမှာ အကြီး လုင်စုံတို့နှင့်လိုက်သွား စေ၊ ပေး အပ်လိုက်သည့်အမိန့် တော်၊ အ မှာ တော်စာ များ ကိုလည်း လမ်း ခရီး တ လျှောက် ကောင်း မွန်ဂို သေစွာ ဆောင် ယူသွား ကြ စေ၊ ကျိုင်း ဂုံး ကြီး မြို့သို့ ရောက်တာလသား တော်မြတ်ခံရသည့်အစီး အနင်း အ ဆောင်အဂွက်၊ မြင်း မိုရ်စုံတံဆိပ်၊ အမိန့် တော်၊ အမှာ တော်စာ များ ကို ဒွေး အဂိုး အစဉ်ထုံး စံရှိသည့်အတိုင်း ကျိုင်း ဂုံး ကြီး သည်ဝီသွား တဆယ့်နှစ် ပန်း နား မြို့စား ဒေါ်ဟယား အမတ်တို့ကောင်း မွန်ဂို သေစွာ နေပြည် တော် ရှိရာဦး ချွတ်သနား တော်မြတ်ခံစေ၍ သည်ဝီသွား တင်မြတင်စေပြီး လျှင် သည်ဝီသွား တင်မြို့အပ်ခန့်ထား သွား စေသူတို့မှာ သည်ဝီသွား တဆယ့်နှစ် ပန်း နား မြို့စား ဒေါ်ဟယား အမတ်တို့ကအထိုက်အလိုက်ပန္နာကာဂုထုံး စံရှိရာ ပေး ကမ်း သည်ပြင်ဂိုမို၍ ကြေး ငွေမ တောင်း မယူ စေနှင့်၊ မြို့ရေး ဂွာမှုအ ကြောင်း အရာတင်စာ လျှောက်စာ၊ သည်ဝီသွား တဆယ့်နှစ်ပန်း နား မြို့စား

ဒေါ်ဘယား အမတ်တို့မှာ တောင်း ယူ၍အမှူး အကြီး လုင်စုံတို့ကို ရွှေဘဝါး တော်
အောက်ပြန်လာ စေ၊ မြို့ပါ သည် ဝိဿား ထင်အမှူး အကြီး လုင်စုံတို့နှင့် သည်
ဝိဿား စစ်ကဲမြို့စား အမတ်တို့ကိုကျိုင်း ၍း ကြီး မြို့သို့တက်သွား စေရန်အရေး
မှာလည်း သည် ဝိဿား ကိုအကြိုအယှဉ်မည်သည့်မြို့စား ဒေါ်ဘယား အမတ်တို့နှင့်လူ
မည်မျှမည်သည့်စခန်း သို့ဆိုက် ရောက်ရှိသည်မရှိသည်သိသာ အောင်တပ်၍း တော်
သို့ ရောက်ကာလ သည် ဝိဿား နှင့်ပါရင်း အမတ်တို့ကို ရွှေလွန် စေလွှတ် ထောက်
လှမ်း အစီရင်ခံ စေ၍အကြိုလာ ရောက်သည်ပန်း နား မြို့စား လူအင်အား နှင့်
အမှူး အကြီး သည် ဝိဿား စစ်ကဲမြို့စား အမတ်တို့ကျိုင်း ၍း ကြီး မြို့ရောက်တက်
သွား နိုင်မည်၊ မသွား နိုင်မည်၊ လမ်း ခရီး အနှောက်အယှက်ရှိသည်မရှိသည်
မိုး နဲ ကြောင်း ချီဗိုလ်မှူး တပ်၍း စစ်ကဲတို့တချင့်ချိန် ထောက်လှမ်း ၍အကြိုလာ
ရောက်သည့်ပန်း နား မြို့စား လူအင်အား နှင့်တက်သွား နိုင်လျင်လမ်း ခရီး
အနှောက်အယှက်မရှိရ အောင်ဆင့်ဆို၍အမှူး အကြီး သည် ဝိဿား စစ်ကဲမြို့စား
အမတ်တို့ကိုအလျင်အမြန်တက်သွား စေ၊ အကြိုလာ ရောက်သည့်ပန်း နား မြို့စား
လူအင်အား နည်း ၍လမ်း ခရီး အဝိုင်း လူမျိုး တို့ နှောက်ယှက်ရန်အရေး ချီလျင်
လည်း မိုး နဲ ကြောင်း ချီဗိုလ်မှူး တပ်၍း စစ်ကဲတို့ကသင့်ရာဆင့်ဆိုခန့်ထား ၍အ
မှုထမ်း လူလက်နက် တော်သင့် အောင် ပေး အပ်ပြီး လျှင်ကျိုင်း ၍း ကြီး မြို့ရောက်
ကြပ်မလိုက်ပို့ စေ၊ မည်သည့် နေ့အမှူး အကြီး သည် ဝိဿား စစ်ကဲမြို့စား အမတ်တို့
တပ်၍း တော်သို့ရောက်၍တပ်၍း တော်က မည်သည့် နေ့မည်သို့ဆင့်ဆိုတက်သွား စေ
သည်အကြောင်း အရာမှာ းကိုလည်း လျှောက်ထား လိုက်ရမည်၊ သတ္တရာဇာဒါ၁၂၂
ခုဒုတိယစက်ဆိုလဆန်း ၉ရက် နေ့ကျိုင်း ၍း ကြီး မြို့ သည် ဝိဿား ခန့်အစီး အနင်း အ
ဆောင်အယှက်အမိန့် တော်စာရကျိုင်း ၍း ကြီး မြို့သို့ ပေး ရန်စာ၊ ကျိုင်း တို့
မြို့သို့ ပေး ရန်စာ၊ မိုး နဲ ကြောင်း ချီဗိုလ်မှူး စစ်ကဲတို့သို့ ပေး ရန်စာမှာ းကိုအ
မိန့် တော် ရေး နေ ပျိုး သီဂီ ဇေယျကျော်၊ အမှာ တော် ရေး မင်း လှမင်း တင်
ကျော်သူ၊ ကျိုင်း ၍း ကြီး သည် ဝိဿား တို့နှင့်အစုံအညီမင်း တုံး မင်း၊ ဝန်ရှင်
တော် ကျောက် မော်မြို့စား မင်း ကြီး ၊ စစ် တောင်း မြို့စား မင်း ကြီး ၊ ကျောက်
ပန်း တောင်း မြို့စား မင်း ကြီး ၊ သုံး ဆယ်မြို့စား မင်း ကြီး အိမ်မှာလှည့်၍တင်

လျှောက်အစီရင်ခံလျှင်သင့်ပြီထင်ပါ့မိန့်ချက်နှင့်ကျွန်းဝုံးကြီး ၊ ကျွန်းတုံသို့ပေး
ရန်မှာစာခွေကို ရေး သား ပြီး လျှင်နီပါး တည်အိတ်သွတ်၍ကျွန်းဝုံးကြီး မြို
တဆယ့်နှစ်ပန်း နား မြို့စား ဒေါဘယား အမတ်တို့ကို ပေး ၊ ကျွန်းတုံစေ
သွား စစ်ကဲတို့ကို ပေး ၊ ထန်း ရွက်စီး ၄ခန်း တွင်လိပ်မှတ်စာအသိအသာတပ်
ပြီး လျှင်စုံတံဆိပ်ခတ်ရသည် ၊ မိုး နဲ့ ကြောင်း ချီဖိုလ်မှူး စစ်ကဲတို့ကို ပေး သည့်
ထန်း ရွက်စာ ခွေမှာဟသံတံဆိပ်ခတ်ရသည် ၊ ပြီး လျှင် ( သက္ကရာဇ် ) ၁၂၁၂ခု
ဒုတိယဝါဆိုလဆန်း ၁၁ရက် နေ့လွတ် တော်အစုံအညီတွင်အစီရင်ခံစာ ရေးတော်
လောင်ဇည်မြို့စား မင်း ထပ်၍အစီရင်ခံပြီး မှမှာစာကိုစာ ရေး တော်ကြီး
ဦး ကွန်း ၊ စာ ရေး ငတိုက် ၊ ငပုဏ္ဏား တို့ကိုအပ်သည်။

19 July 1850

( မှီး ကြည့် ၊ ပု ၊ ၆၁၁ )

မင်း သတိုး မင်း ကြီး မဟာမင်း လွှဿီဟသူ၊ မင်း သတိုး မင်း ကြီး မဟာမင်း ထင်၊ မင်း သတိုး မင်း ခေါင်၊ မင်း သတိုး မင်း ကြီး မင်း လွှမဟာမင်း ခေါင် ရာဇာဂြား လိုက်သည်၊ မိုး နဲ ကြောင်း ချီဗိုလ်မှူး ဒွေဝင်း တော်မှူး သတိုးမင်း ကြီး မဟာသီဟမင်း တင်၊ မိုး နဲတပ်စစ်ကဲတို့၊ မိုင်း လျည်း ကြီး မြို့စော်ဘွား မြို့ စား ဒေါဘယား အမတ်တို့ကလက်နက်နိုင်ငံ တော်ဖြစ် သော ပေခရုဒ္ဓတိုင်း မိုင်း လျည်း ကြီး မြို့မှာအထက် စော်ဘွား စော မျည်း ခန်း မင်္ဂလွှင်သား စောဟုံခန်း ငယ်ရွယ်သည်အတွင်း ဘ ထွေး စောခန်း ဆုံဘွား စား ရာဆိုမင်း မစွမ်း ဂို၍ အထက် စော မျည်း ခန်း သား စောဟုံခန်း ကို စော်ဘွား အရာလွှဲအပ်ရပါသည်၊ စော်ဟုံခန်း လည်း မိုင်း လျည်း ကြီး မြို့ကျေး ရွာမှာခါတွင်လဝလုဆိုး တို့မငြိမ်မသက် ဂို၍ ရွှေစက် တော် အောက်မလာမရောက်ရဂို့ပါသည်၊ စော မျည်း ခန်း သား စော်ထုံခန်း ကို စော်ဘွား ခန့် တော်မူပါမည့်အ ကြောင်း နှင့်ဂို့ခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း စောခန်း ဆုံကို မိုင်း လျည်း ကြီး မြို့စော်ဘွား အရာကနှုတ်၊ စော်ဟုံခန်း ကို မိုင်း လျည်း ကြီး မြို့စော်ဘွား ခန့်၊ ပေခရုဒ္ဓမဟာ ဇေယပဝရမဟာ ရာဇာ ဓိပတိ သနား တော်ခံစေ၊ ရွှေ ထုံး စံဂို့သည်အတိုင်း သစ္စာ တော် ပေး မြဲ ပေး ၊ သက္ကရာဇ်၁၂၁၂ခုပဌမဝါဆိုလပြည့် ကျော်၅ရက် နေ့ဘုရား၊ 28 June 1850 အမိန့် တော်မြတ်ကို ဦး ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည့်အတိုင်း မိုင်း လျည်း ကြီး မြို့စော်ဘွား ခန့် တော်မူသည့် အမိန့်တော်၊ သနား တော်မြတ်ခံရသည့်ဘွဲ့ဝုံ၊ အစီး အနင်း အဆောင်အရွက်အမိန့် တော်၊ စာချွန်၊ မှာစာများ ကို ပေး အပ်၍ စော်ဘွား တင်မြှောအပ်သစ္စာ တော် ပေး အမှူး အကြီး လုင်ရုံခန့်ထား သွား စေ၊ မိုး နဲတပ်ဝုံး တော်ကလည်း ရွှေ အဂို့ အစဉ်ထုံး စံဂို့သည့်အတိုင်း ရေး ခြား လိမ္မာသူတို့ကို ရွေး ချယ်၍ ရွှေဘဝါး တော် အောက်ကခန့်ထား သွား စေသူတို့နှင့်ဘက်ခန့်သွား စေပြီး လွှင်မြို့အပ် စော် ဘွား တင်သစ္စာ တော် ပေး သွား စေမင်း တုံး မင်း အမိန့် တော်ကိုဦး ထိပ်ရွက် ရသည်ဖြစ်၍ မိုင်း လျည်ကြီး မြို့ကလာရင်း အမတ် ဒေါဘယား တို့နှင့်အမည်ရအမှူး အ ကြီး လုင်ရုံတို့ကိုအမိန့် တော်၊ စာချွန်၊ မှာစာ၊ မှတ်စာ ပေး အပ်ပြီး လွှင် စော် ဘွား တင်မြှောအပ်သစ္စာ တော် ပေး ခန့်ထား လာ စေသည်၊ မိုး နဲတပ်ဝုံး တော်သို့ ရောက်လွှင်တပ်ဝုံး တော်က ရွှေ အဂို့ အစဉ်ထုံး စံဂို့သည့်အတိုင်း ရေး ခြားလိမ္မါ

သူတို့ကို ရွေး ချယ်ခန့်ထား ဘက်ခန့်မြဲဘက်ခန့်လိုက်သွား စေ၊ မိုင်း လျည်း ကြီး စော်ဘွား မြို့စား ဒေါဘယား အမတ်တို့ကို ဆောင်ကြီး ဂူက်ကြီး ချီး မြှင့်ပြုစု တော်မူသည့် ကျေး ဇူး သစ္စာ တော်မြတ်ကို နှေ့ည မပြတ်နှလုံး သွင်း ၍အမှု တော်ကို ဖြောင့် ဖြောင့်ဖိုး ဝိုး ကြိုး ပမ်း ထမ်း ဂူက်ကြရ မည့်အ ကြောင်း များ နှင့်အကျိုး တော်ရှိရာ မှာထား ဆင့်ဆို၍ မိုင်း လျည်း ကြီး စော်ဘွား ကိုကို ဘအရာ စော်ဘွား တင်မြို့အပ်သစ္စာ တော် ပေး လာရသည်၊ ရွှေ အစဉ်ထုံး စံရှိသည့်အတိုင်း အမိန့် တော်များ ကိုတင်ထား မြဲတန် ဆောင်း တဲကန္ဒား များ ကို ဆောက်လုပ်အ သင့်ရှိ စေရ မည့်အ ကြောင်း မိုင်း လျည်း ကြီး မြို့ ဒေါဘယား အမတ်လူကြီး တို့ မည်သည် စခန်း ရောက်ကြိုဆို ဆောင်ယူ မည့်အ ကြောင်း များ နှင့် ဒေါဘယား အမတ်တို့က ဖွဲ့လွန် စေလွှတ်ကြိုဆို စေပြီး လျှင် ပေး အပ်လိုက်သည့်အမိန့် တော်အမှာ တော်စာ များ ကိုလမ်း ခရီး တလျှောက် ကောင်း မွန်ရှိ သေစွာ ဆောင်ယူသွား ကြ စေ၊ မိုင်း လျည်း ကြီး မြို့သို့ ရောက်ကာလအမိန့် တော်အမှာ တော် များ ကို ကောင်း မွန်ရှိ သေစွာ နာခံ စေ၍ စော်ဘွား တင်မြဲတင် စေပြီး လျှင်သာ နား တော်မြတ် ခံရသည့်အဆုံး၊ အစီး အနင်း အ ဆောင်အလှူက် များ ကို နေ့ပြည် တော်ရှိရာဦး သွတ် ၍သာ နား တော်မြတ်ခံ စေ၊ သစ္စာ တော်ကိုလည်း ရွှေ အစဉ်ထုံး စံရှိသည့်အတိုင်း မိုင်း လျည်း ကြီး စော်ဘွား မြို့စား ဒေါဘယား အမတ်တို့ကောင်း မွန်ရှိ သေစွာ ခံ သောက်ကြ စေ၊ စော်ဘွား တင်မြို့အပ်သစ္စာ တော် ပေး ခန့်ထား သွား စေသူ တို့မှာလည်း စော်ဘွား မြို့စား ဒေါဘယား အမတ်တို့ကအဆို့က်အလိုက်ပန္နာကာရထုံး စံရှိရာ ပေး ကမ်း သည့်ပြင်ဝိုမို၍ ကြေး ငွေ မတောင်း မယူ စေနှင့်၊ ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်စာ တောင်း ယူပြီး လျှင်မြို့ရွာအ ကြောင်း အရာအ နေအထား များ ကိုမှတ်သား ၍ ရွှေဘဝါး တော် အောက်အလျှင်အမြန်ပြန်လာ စေရမည်။

သက္ကရာဇ်၁၂၁၂ခုနှစ်တိယဝါဆိုလဆန်း ၁၃ရက် နေ့ဝန် 22 July ဆောက် တော် 1850 လိယမြို့စား မင်း မှာအစီရင်ခံလျှင်မင်း တုံး မင်း နှင့်မင်း ကြီး များ မှာအစီ ရင်ခံ၍ထပ်ဆင့်ချက်အတိုင်း မင်း တုံး မင်း မှာတင်လျှင်သင့်ပြီး အမိန့် တော်ကိုဦး ထိပ်ဂူက်ရထည်၊ ဝန်ရှင် တော် ကျောက် မော်မြို့စား မင်း ကြီး ၊ စစ် တောင်း မြို့ စား မင်း ကြီး ၊ ကျောက်ပန်း တောင်း မြို့စား မင်း ကြီး ၊ သုံး ဆယ်မြို့စား မင်း

ကြီး များ မှာလွှည့်၍ဘတ် လျောက်အစီရင်ခံလျှင်သင့်ပြီထပ်မိန့်ချက်အတိုင်း မိုင်း လှည်း ကြီး မြို့စောင်းသွား မြို့စား ဒေါဘယာ အာမတ်တို့ကို ပေး ရန်စာ၊ မိုး နဲ့ ကြောင်း ချီဖိုလမ္ဘူး စစ်ကဲ ပေး ရန်စာများ ကို ရေး သား ပြီး လျှင်မိုင်း လှည်း ကြီး မြို့သို့ ပေး ရန်စာမှာနီပါး ထည်အိတ်သွတ်၍တံဆိပ်ခပ်ရသည်၊ မိုး နဲ့ ကြောင်း ချီဖိုလမ္ဘူး စစ်ကဲတို့သို့ ပေး ရန်စာမှာစာဟသ်ာတံဆိပ်ခပ်မှတ်ရသည်ပြီး လျှင် (သက္ကရာဇ်၁၂၁၂ခုဒုတိယဝါဆိုလဆန်း ၁၄ရက် နေ့လွှတ် 22 July တော်တွင်အစုံအညီအား 1850 စီရင်ခံပြီး မှမှာစာကိုစာရေး တော်ကြီး ဦး ထွန်း စာရေး ဝထိုက်ဝပုဏ္ဏား တို့ကိုအာပသည်။

(မိုး ကြည့်၊ ပု၊ ၆၁၁)

ဘုရား ဣန် တော်ကျိုင်း ဂုံး ကြီး သေဝိသွား ဇောတိန ဂရုမဟာသီဟပဝရသု
ဓမ္မရာဇာဒွိခိုး သံ တော်ဦး တင်ပါသည်ဘုရား ၊ ကျိုင်း ဂုံး ကြီး မြို့မှာအထက်
သေည်ဝိသွား ခေး ယုသည့် ကြွေး မြို့ရပ်များ ကိုအ တောင်း အခံမဒွိ စေနှင့်နှစ်
နှစ်ရပ်ဆိုင်း ၍ ပေး ဆပ် စေဘုရား အမိန့်တော်မြတ်ရင်း အတိုင်း မှာစာဏယ်
မသနား တော်မူပါမည့်အ ကြောင်း ကိုဒွိခိုး သံ တော်ဦး တင်ပါသည်ဘုရား ၊
ကျိုင်း ဂုံး ကြီး သေည်ဝိသွား ဇောတိန ဂရုမဟာသီဟပဝရသုဓမ္မရာဇာဝတည်
ဥပရာဇာကို သေည်ဝိသွား အရာခန့်အပ်တက်သွား ရောက်လျှင်နှစ်လမကြာ
နေ်ခန်း ၊စောငါး ခန်း တို့တရုပ်ဆီဆွဲလူမျိုး တို့နှင့်ပူး ပေါင်း တိုက်ခိုက်ပုန်ကြွား
၍အမိညီသား တို့သည်မြို့ကျေး ရွာမှာမရပ်မနေနိုင်အသီး အသီး ဆုတ်ခွါ ထွက်သွား
ကြရာညီဥဇုဂါ၏ အမိတို့ ကျော်လင်း ဇင်း သို့ပါသွား သည်နှင့်ကျိုင်း ဂုံး ကြီး တဆယ့်
နှစ်ပန်း နား မြို့ကျေး ရွာမငြိမ်မဝပ်ပုန်ကြွား လစ်လပ်ဒွိသည်ကို သေည်ဝိသွား
အရာခန့်အပ် တော်မူ၍ နေ့ရက်မကြာတက်သွား အုပ်ထိန်း သိမ်း သွင်း ပြုစုရမည်
ဖြစ်ပါသော ကြောင့်အထက်ညီဥပဒ္ဒရာဇာကိုခန့်အပ်တက်သွား သည်ကာလမြို့မှုတွက်
ခေး ငှါး ပေး ဆောင်ရသည့်အရပ်ရပ် ကြွေး ဟောင်း မြို ဟောင်း များ ကိုမြို့
ကျေး ရွာမဖြစ်မထွန်း သည့်အတွင်း နှစ်နှစ်ရပ်ဆိုင်း ပေး ဆပ်ရပါမည့်အ ကြောင်း
နှင့်ဒွိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ကျိုင်း ဂုံး ကြီး မြို့မှာအထက် သေည်ဝိသွား ခေး
ယုသည့် ကြွေး မြို့ရပ်များ ကိုအ တောင်း အခံမဒွိ စေနှင့် ၊ နှစ်နှစ်ရပ်ဆိုင်း ၍ ပေး
ဆပ် စေ ။

သက္ကရာဇ်၁၂၁၂ခုဒုတိယဝါဆိုလဆန်း ၃ရက် နေ့နား 11 July 1850 ခံမဟာမင်း ထင်
မင်း လ္ပရာဇာပြန် ။

သက္ကရာဇ်၁၂၁၂ခုဒုတိယဝါဆိုလပြည့် ကျော်၃ရက် နေ့ 26 July 1850 မင်း တုံး မင်း မှာ
တင် လျှောက်လျှင်သင့်ပြီအမိန့် တော်ကိုဦး ထိပ်ဂုက်ရသည် ၊ ဝန်ဒွင် တော် ကျောက်
မော်မြို့စား မင်း ကြီး ၊ စစ် တောင်း မြို့စား မင်း ကြီး ၊ ကျောက်ပန်း တောင်း
မြို့စား မင်း ကြီး ၊ သုံး ဆယ်မြို့စား မင်း ကြီး တို့မှာလွှဲ၍ဘတ် လျှောက်အစီရင်ခံ
လျှင်သင့်ပြီထပ်မိန့်ချက်နှင့်မှာစာကို ရေး သား တံဆိပ်ခတ်မှတ်ပြီး လျှင်ကျိုင်း ဂုံး
ကြီး စေ်သွား ကိုအပ်သည် ။

( မှီး ကြည့် ၊ ပု ၊ ၆၁၁ )

မင်း သတို့ မင်း ကြီး မဟာမင်း လွှဲသီဟသူ၊ မင်း သတို့ မင်း ကြီး မဟာမင်း
ထင်၊ မင်း သတို့ မင်း ခေါင်၊ မင်း သတို့ မင်း ကြီး မင်း လှ မဟာမင်း ခေါင်
ဂုဏာကြား လိုက်သည်၊ မိုး နဲ့ ကြောင်း ချီဗိုလ်မှူး ရွှေဝင်း တော်မှူး သတို့ မင်း
ကြီး မဟာသီတမင်း ထင်၊ မိုး နဲ့ တပ်စစ်ကဲတို့ကျိုင်း ဝုံး ကြီး သည် ဝီသွား ဇောတိန
ရမဟာသီဟပဝရသုဓမ္မရာဇာကညီဥပရာဇာကို သည် ဝီသွား အရာခန့်အပ်
တက်သွား ရောက်လျှင်နှစ်လမကြာ နော်ခန်း ၊ စောငါး ခန်း တို့တရုပ်ဆီဆွဲလူ မျိုး
တို့နှင့်ပူ ပေါင်း တိုက်ခိုက်ပုန်ကန်ပြား ၍ အဓိပတိသား တို့သည်မြို့ကျေး ရွာမှာ မရပ်မ
နေနိုင်အသီး အသီး ဆုတ်ခွါထွက်သွား ကြရာဥဉ်ဥပရာဇာအဓိတို့ ကျော်လင်း ဇင်း
သို့ပါသွား သည်နှင့်ကျိုင်း ဝုံး ကြီး တဆယ့်နှစ်ပန်း နား မြို့ကျေး ရွာမငြိမ်မဝပ်
ပုန်ကန်ပြား လစ်လပ်ရှိသည်ကို သည် ဝီသွား အရာခန့်အပ် တော်မူ၍ နေ့ရက်မကြာ
တက်သွား အုပ်ထိန်း သိမ်း သွင်း ပြုစု ရမည်ဖြစ် သော ကြောင့်အထက်ဥပရာဇာ
ကို ခန့်အပ်တက်သွား သည်ကာလမြို့မှတွက် ခြေး ငှါး ပေး ဆောင်ရသည့်အရပ်ရပ်
ဖြွေး ဟောင်း မြို ဟောင်း မှာ း ကိုမြို့ကျေး ရွာ မဖြစ်မထွန်း သည်အတွင်း နှစ်
နှစ်ရပ်ဆိုင်း ပေး ဆပ်ရပါမည့်အ ကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း
ကျိုင်း ဝုံး ကြီး မြို့မှာအထက် သည် ဝီသွား ခြေး ယူသည့် ဖြွေး မြို့ရပ်မှာ း ကိုအ တောင်း
အခံမတ္ထိ စေနှင့်နှစ်နှစ်ရပ်ဆိုင်း ၍ ပေး ဆပ် စေသတ္တရာဇာဥပရာဇာခုဒုတိယဝါ
ဆိုလဆန်း ၃ ရက် နေ့ဘုရား အဓိန့် တော်မြတ်ကိုဦး ထိက်ထက်ဆင် ရွက်ရသည့်အတိုင်း
ပြန်ဆိုမှာထား ရမည်မင်း တုံး မင်း အဓိန့် တော်ကိုဦး ထိပ်ရွက်ရသည်ဖြစ်၍အ
ဓိန့် တော်မှာစာ ပေး အပ်လိုက်သည်၊ ကျိုင်း ဝုံး ကြီး မြို့မှာအထက် သည် ဝီသွား
ရေား ယူသည့် ဖြွေး မြို့ရပ်မှာ း ကိုအ တောင်း အခံမတ္ထိ စေနှင့်အဓိန့် တော်မြတ်
ရင်း အတိုင်း နှစ်နှစ်ရပ်ဆိုင်း ပေး ဆပ် စေရမည်၊ အဓိန့် တော်အတိုင်း စာ
ပေး ၊ ပေး ရန် စာနှင့် လွှာက်။

သတ္တရာဇာဥပရာဇာခုဒုတိယဝါဆိုလပြည့် ကျော်၁ရက် နေ့လွန်တို့ တော်တွင်ဝန်ရွှင်
တော် ကျောက် မော်မြို့စား မင်း ကြီး ၊ သုံး ဆယ်မြို့စား မင်း ကြီး မိန့်ချက်ဝန်
ထောက် တော် လောင်း ရွှေညီမြို့စား မင်း မှတ်။

သတ္တရာဇာဥပရာဇာခုဒုတိယဝါဆိုလပြည့် ကျော်၅ရက် နေ့ မင်း တုံး မင်း မှာ

တင်လျောက်လျှင်သင့်ပြီအဖိန့် တော်ကိုဦး ထိပ်ဝက်ရသည်၊ ဝန်ထုပ် တော် ကျောက်
မော်မြို့စား မင်း ကြီး ၊ စစ် တောင်း မြို့စား မင်း ကြီး ၊ ကျောက်ပန်း တောင်း
မြို့စား မင်း ကြီး ၊ သုံး ဆယ်မြို့စား မင်း ကြီး များ မှာလွှဲ၍ဘတ် လျောက်အစီ
ရင်ခံလျှင်သင့်ပြီအာပဖိန့်ချက်နှင့်မှာစာကို ရေး သား တံဆိပ်ခတ်မှတ်ပြီး လျှင်
ကျိုင်း ထုံး ကြီး စေဘွား ကိုအာပသည်။

( မှိုး ကြည့်၊ ပု၊ ၆၁၁ )

ရွှေနန်း ထိုး လမိုင်း ဝန်မင်း ကြီး မဟာမင်း လွှမင်း ခေါင်ကျော် သေလွန်သည်မှာ တော် နေရာ နေတို့ သေလွန်ရာသကျိုတ်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်သကျိုတ် စေ၊ ကုန်ဝင်ရန်ကိုလည်း ရွှေတိုက် တော်ကထုတ် ပေး စေ။

11 August 1850

သင်္ကြာဇော်ဘုရားခုတိ ခေါင်လဆန်း ၄ ရက် နေ့ နား ခံ ပြေ ကြီး မှူး တွင် ပြန်။

(မလွေး လွှစ်စု)

မင်း သတိုး မင်း ကြီး မဟာမင်း လွှမ်းမိုးသူ၊ မင်း သတိုး မင်း ကြီး မဟာမင်း
ထင်၊ မင်း သတိုး မင်း ခေါင်၊ မင်း သတိုး မင်း ကြီး မင်း လွှမ်းမိုးသော မဟာမင်း ခေါင်
ရာဇာဘြား လိုက်သည်၊ မိုး နဲ့ ကြောင်း ချီတိုလိမ့်မယ် ရွှေဝင်း တော်မှူး သတိုးမင်း
ကြီး မဟာသီဟမင်း တင်၊ မိုး နဲ့တပြိုင်တိုက်ကျောင်း ဘုံး ကြီး သေညီဝိသွား ဇောတိ
နဂရုမဟာသီဟပဝရသုခမွှေရာဇာတဆယ့်နှစ်ပန်း နား မြို့စား ဒေါ်ဘယား အ
မတ်တို့ကကျောင်း ဘုံး ကြီး မြို့ကျော် ရွာမငြိမ်မဝပ်ပျက်ပြား လွှင့်မြို့ရွာ နေဆင်း ဝဲသိုး
တို့ကျောင်း တုံ၊ ကျောင်း ချောင်၊ မိုင်း လှည်း ကြီး ၊ မိုင်း သြောင်း မြို့ကျော် ရွာနယ် မြေ
များ သို့အသီး အသီး ထွက်သွား ခိုမှီ နေထိုင်ရှိသည်ကို ခေါ်ယူသိမ်း သွင်း ပြုစုပါရ
မည့်အ ကြောင်း နှင့်တင်ချက်အတိုင်း ကျောင်း ဘုံး ကြီး တဆယ့်နှစ်ပန်း နား မြို့ကျော်
ရွာများ ကကျောင်း တုံ၊ ကျောင်း ချောင်၊ မိုင်း လှည်း ကြီး ၊ မိုင်း သြောင်း မြို့များ သို့
ဝင်နေလာ ရောက်သူတို့ကို နေရင်း မြို့ကျော် ရွာသို့ပြန်လိုလွှင်ပြန်သွား စေ၊ မြို့
ရွှင်ရွာရွှင်တို့ကအာဆီး အတား မရှိ စေနှင့်၊ မိုး နဲ့ ကြောင်း ချီတိုလိမ့်မယ် တပြိုင်ဘုံး
စစ်ကဲတို့သို့ပြန်ဆို မှာထား ရမည်မင်း တုံး မင်း အာမိန့် တော်ကို ဦး ထိပါရွက် ရသည်
ဖြစ်၍ မှာစား ပေး အပ်လိုက်သည်၊ ကျောင်း ဘုံး ကြီး တဆယ့်နှစ်ပန်း နား မြို့ကျော်
ရွာများ ကကျောင်း တုံ၊ ကျောင်း ချောင်၊ မိုင်း လှည်း ကြီး ၊ မိုင်း သြောင်း မြို့များ သို့
ဝင်နေလာ ရောက်သူတို့ကို နေရင်း မြို့ကျော် ရွာများ သို့ပြန်လိုလွှင်ပြန်သွား စေ၊
မြို့ရွှင်ရွာရွှင် စေဘဲသွား မြို့စား စစ်ကဲအာမတ်တို့ကအဆီး အတား အနှောက်အရွက်
မရှိ စေနှင့်၊ မိုး နဲ့ ကြောင်း ချီတိုလိမ့်မယ် တင်ဘုံး စစ်ကဲတို့ကဆင့်ဆိုရမည်။

25 August I850

သက္ကရာဇ်၁၂၁၂ခု၀ါခေါင်လပြည့် ကျော်ခုနှစ် နေ့ဝန်ရွှင် တော် ကျောက် မော်
မြို့စား မင်း ကြီး ၊ ကျောက်ပန်း တောင်း မြို့စား မင်း ကြီး နှစ်ပါး မိန့်ချက်
ဝန် ထောက် တော် လောင်ရှည်မြို့စား မင်း မှတ် (သက္ကရာဇ်၁၂၁၂ခု၀ါခေါင်
လပြည့် ကျော်ခုနှစ် နေ့) စာ ရေး တော်ကြီး ဦး ဖွန်း ကိုပင်စာလွှာအပ်သည်၊

(မှီး ကြည့်၊ ပု၊ ၆၁၁)

အထွင်း ဝန်မေရဉ္ဇယမြို့စား သတိုး မင်း ကြီး မဟာမင်း ခေါင်မင်း ထင်ကို း
ကွယ်သည့်အခ လောကဝံသဘိဓဇမဟာဓမ္မရာဇဂုရုတံဆိပ် တော်ရဆရာ တော်
ဘဝပြောင်း သည်ကို နေရင်း ဆရာ တော်ဇနိန္ဒာဘိသီဂီပရမဓဇမဟာဓမ္မရာ
ဇာဓိရာဇဂုရုတံဆိပ် တော်ရဆရာ တော်ဘဝပြောင်း ရာဃဂြိုဟ်သည့်နည်းလုပ်
ဆောင်သဂြိုဟ် ဧစ။

သကရာဇ်၁၂၁၂ခု တော်သလင်း လဆန်း ၄ရက် နေ့နံ၁း ခံမဟာမင်း 9 September 1850
ထင် ကျော်စွာထွင်ပြန်။

(မကွေး လွစ်စု)

တောင်ဒဝယ်ဗိုလ်အစ်ကို မင်း ခေါင်သီဟမင်း ထင် သေလွန်သည်ကို တော် နေရာ နေတို့ သေလွန်သကြို့ဟ်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်သကြို့ဟ် ဧစေ။

သင်္ကရာဇ်၁၂၁၂ ခုသီတင်း ကျွတ်လဆန်း ၉ ရက် နေ့နံ့၁း ခံ ပြေ့ကြီး မှူး တွင်ပြုန်။

( မင်္ကွေး လှစိုး )

14 October 1850

ဝန်ထောက်ဟောင်း ငွေတိုက်အမှုဆောင်ရဝကျော်ဌေယျသူ သေလွန်သည်ကို
တော်နေရာ နေတို့သေလွန်သဖြင့်သည့်နည်း လုပ်ဆောင်သဖြင့် ဧစေ။

2 November 1850

သက္ကရာဇ်၁၂၁၂ခုသီတင်း ကျွတ်လပြည့်ကျော်၁၃ရက် နေ့နာ၃း ခံမဟာ
မင်းထင်ကျော်စွာတော်ပြန်။

(မလွေး လှစိုး)

ဘုရား ကျွန် တော်ကျိုင်း ရုံး ကြီး သည် ဝိဘွား ဇောတိ နဂရ မဟာသံဃ ပဝရ
သုဓမ္မ ရာဇာ၊ တဆယ့် နှစ်ပန်း နား မြို့စား ဒေါ်ဘယား အမတ်တို့ ရှိ နိုး သံ တော်
ဦး တင်ပါသည်ဘုရား ၊ ကျိုင်း ရုံး ကြီး မြို့ကျေး ရွာ မငြိမ် ဝပ် ပျက်ပြား လွှင်မြို့
ကျေး ရွာ နေဆင်း ရဲသား တို့သည်ကျိုင်း တုံ၊ မိုင်း သူည်း ကြီး ၊ ကျိုင်း ချိုင်၊ မိုင်း
ညောင်း မြို့ကျေး ရွာ နယ် မြေ များ သို့ထွက်သွား နို့ မှီ နေထိုင်သည့်အိမ် ခြေအိမ်
ထောင်လူတို့ကို ခေါ်ယူသိမ်း သွင်း ပြုစု ပါရ မည်ဖြစ် ပါ၍ မြို့ ဝင် ရွာ ဝှင်တို့ကအတား
အဆီး မရှိအသွင် ဥယျာဉ် တော်မြို့ကျေး ရွာသို့ ဝင် နေပြုစု ပါရ အောင် စောကယ် မသ
နား တော်မူ ပါမည့်အ ကြောင်း ကို ရှိ နိုး သံ တော်ဦး တင်ပါသည်ဘုရား ၊ ကျိုင်း
တုံ၊ မိုင်း လူည်း ကြီး ၊ ကျိုင်း ချိုင်၊ မိုင်း ညောင်း မြို့ များ သို့ကျိုင်း ရုံး ကြီး မြို့က
ဝင် နေလာ ရောက်သူတို့ နေရင်း မြို့ကျေး ရွာသို့ပြန်လိုလျှင်ပြန်သွား စေ၊ မြို့ဝှင်
ရွာဝှင်တို့ကအဆီး အတား မရှိ စေနှင့် မှာစာ ပေးသည်ကိုအမှု အကြီး ခန့်ထား ၍
သေည် ဝိဘွား တင်မြွတင် စေ၊ ဘုရား အမိန့်တော်မြတ်ကို ဦး ထိပ်ထက်ဆင် ရွက်ရသည်
အတိုင်း မိုး နဲ ကြောင်း ချီ ဗိုလ်မှူး တပ်ရုံး စစ်ကဲတို့သို့ပြန်ဆို မှာထား ပြီး လွှင်အမိန့်
တော်မှာစာမှတ်စာ ပေး အပ်အလွှင်အမြန်တက်သွား စေမင်း တုံး မင်း အမိန့်
တော်ကို ဦး ထိပ်ရွက်ရသည်ဖြစ်၍ အဆောင် တော်မြေမင်း ထင်မင်း ခေါင်ကိုအမိန့်
တော်မှာစာမှတ်စာ ပေး အပ်အမှု အကြီး ခန့်ထား လာ စေသည်၊ မိုး နဲတပ်
တော်သို့ ရောက်လွှင်အထက်မှာထား ရှိသည့်အတိုင်း ဆင့်ဆို ခန့်ထား ၍ သေည် ဝိဘွား
တင်မြွတင် စေရမည်၊ သင္ကရာဇ် ၁၂၁၂ ခုသတင်း ကွတ်လပြည့် ကျော် ၇ ရက် နေ့ ပေး 27 October 1850
ရန် စာကို မင်း တုံး မင်း ထံတင် လျှောက်ရာသင့်ပြီအမိန့် တော်ရှိသည်၊ (၁၂၁၂ခု
သတင်း ကွတ်လပြည့် ကျော် ၁၀ ရက် နေ့ စစ်တောင်း မင်း ကြီး ၊ သုံး ဆယ် မင်း ကြီး 30 October 1850
နှစ်ပါး မှာအစီရင်ခံရာလည်း သင့်ပြီအမိန့်ရှိကြသည်၊ (သင္ကရာဇ် ၁၂၁၂ခု) တန်
ဆောင်မုန်း လဆန်း ၂ ရက် နေ့ ကျောက်မော်မင်း ကြီး ၊ ကျောက်ပန်း တောင်း 5 November 1850
မင်း ကြီး နှစ်ပါး လွှတ် တော်မှာဝန် ထောက် တော် လောင်း ရွှေ့မြို့စား မင်း အ
စီရင်ခံရာလည်း သင့်ပြီအမိန့်ရှိ၍ မှာစာကို ရေး သား တံဆိပ်ခတ်မှတ်ပြီး လွှင်ကျိုင်း
ရုံး ကြီး ကျိုင်း တုံမှာ သို့အထက် ပေး သည့်စာအရလဲသည့်စာများ နှင့်စာ ရေး တော်
ကြီး ဦး ထွန်း စာ ရေး ငပုကြွား သို့အပ်သည်။

(မှိုး ကြည့်၊ ပု၊ ၆၁၁)

မင်း တိုင်ပင်အာမတ်မင်း တပ်မြို့စား မဟာမင်း လှ ကျော်ထင် သေလွန်သည်ကို
ပျည်ကတိုပါမှော်ကြွန့်လုပ် ဆောင်သကြိုဟ် ဧစ။

11 November 1850

သက္ကရာဇ်၁၂၁၂ခုတန် ဆောင်မှန်း လဆန်း ဂဂုက်နေ့နား ခံ ပြေးကြီး
မှူး ထွင်ပြန်။

(မင်္ဂလာ လှစိုစု)

ရွှေဝင်း မှူး မိုး နဲ့ ဗိုလ် မှူး သတို့ မင်း ကြီး မဟာသီဟ မင်း ထင် မယာ း သေ
လွန် သည် ကို ချည် ကာ ထို ပါ မှော် ကြွေ နှင့် လုပ် ဆောင် သင့် ကြောင်း စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၁၂ ခု တန် ဆေး ဝင် မုန်း လဆန်း ၉ ရက် နေ့ နာ း ခေ စ မြေ ဝင်
မှူး တွင် ပြန်။

( မင်္ဂ း လှ စိုး )

မယ် တော်ဘုရား ဝန်သတို့ မင်း ကြီး မဟာ မင်း လွမင်း ထင်ဦး ဂိုး အသက်
ဂဝ ကျော် သေလွန်သည်ကို ပျည်ကဆို ပါ ရွှေ မှော်ကြွန့်လုပ် ဆောင်သကြိုတ် စေ။
15 November 1850
သဏ္ဌာရဘော် ၁၂ ၁၂ ခုတန် ဆောင်မုန်း လဆန်း ၁၂ ရက် နေ့နေ့ ခံ ပြေ့
ကြီး မှူး ထွင်ပြန်။
(မ ကွေး လွှစ်စု)

စလင်း မြို့ဝန်မင်း ကြီး မဟာမင်း လှမင်း ခေါင်မယား စလင်း မြို့တွင် သေ
လွန်သည်ကို ပျည်ကတိုပါ ရွှေ့မှာကြွနှင့်လုပ် ဆောင်သင့်ကြောင်း စေ။

သင်္ကရာဇ် ၁၂၁၂ ခုနှစ် တော်လဆန်း ၁၃ က် နေ့နား ခံမဟာမင်း ထင်
မင်း လှရာဇာတွင်ပြန်။

(မင်္ဂလာ လွှစ်စု)

အတွင်း ဝန်ပန်း ဘဝန်သတို့ မင်း ကြီး မဟာမင်း လွ ကျော်သူ ယောကျမ သေ
လွန်သည်ကို ပျည်ကတိုပါမှော်ကြွန့်လုပ် ဆောင်သကြိုတိ စေ။

6 December 1850

သက္ကရာဇ်၁၂၁၂ခုနှစ် တော်လဆန်း ၃ ရက် နေ့နား ခံမဟာမင်း ထင်
ကျော်စွာထွင်ပြန်။

(မကွေး ဦး လှစိုး)

နား ခံမဟာမင်း ထင်မင်း လှရာဇာ ယောသမဆင်ဝန် ဟောင်း ဂဂနှစ်
ပွယ်သူ သေလွန်သည်မှာ တော်နေရာ နေတို့ သေလွန်ရာသဂြိုဟ်သည့်နည်း လုပ်
ဆောင်သဂြိုဟ် စေ။

သတ္တရာဇာဝ၂၁၂ခုပြာသိုလပြည့် ကျော်ဝဂုရက် နေ့နာ: ခံစေမြောင်မှူး
တွင်ပြန်။

(မင်္ဂလာ လှစိုး)

(2 February 1851)

သာခေါင်ရပ်နေအသည်အလာအစုအမှုထမ်း ကြေးထမ်းကြီး ငယ်ကစုတို့၊ သာခေါင်ရပ်သွေးကြီး ငခွေးအကို့ မစွမ်းဖြစ်၍မင်း မှုတော်ပေါ် ပေါက်ကြရောက်လျှင် ဆောင်ရွက်နိုင်မည့်အကြောင်း မတွိဖြစ်မည်၊ သာခေါင်ရပ်မှာ မြို့သူကြီး ငရွှေနှစ်ကိုဆင့်ဆိုအုပ်ထိန်း စေသည်၊ ငရွှေနှစ်ဆင့်ဆိုရာနာခံကြရမည်၊ ငရွှေနှစ်လည်း သာခေါင်ရပ်နေအသည်အလာအစုအမှုထမ်း တို့ကိုသာယာငြိမ်ဝပ်အောင်သိမ်း ပိုက်ပြုစု၍မင်း မှုတော်ပေါ် ပေါက်ကြရောက်သည်မျှား ကိုသာနာညီမျှဆင့်ဆိုခန့်ထား ကောက်ခံပြီး လျှင်ငုံး တော်တဆင့်ဆိုရာနာခံထမ်း ရွက်ရမည်။

(သဘ္ဗရာဇာဝ၂၁၂ခုတိုတွဲလဆန်း ၂ရက်နေ့) မြို့ဝန်မင်း စာ။ (2 February 1851)

(မန်း တက်သိုင်း)

အဝမြို့ကျေး ရွာအစီရင်သူကြီး ခေါင်း အကြီး အသည်အလာဝင် နေတပါး ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တစုတို့၊ ငရွှေနှစ်ကရတနာပုရအဝမြို့မှာအာ မြေတိုင်မြို့သူကြီး သီဟနန္ဒဗိုလ်ကိုမဟာ ဇေတရာဇာဘွဲ့နှင့် ရွှေပြည်စိုး ခန့်တော်မူ၍ထမ်း ရွက်ပါရသည်၊ အာမဒ္ဒိရွှင်ဂို့ ဆက်ရာခံမှန်သည့်နှင့်အညီအဘတံဆိပ်စာချွန် တော်လက်ရှိအတိုင်း အဝမြို့မှာမြို့သူကြီး အရာကြီး စိုး ဆောင်ရွက်ပါရမည်အကြောင်း နှင့် လျှောက်ချက် အတိုင်း အဝမြို့စာရေး တို့ကို မေး လျှင်ရတနာပုရအဝမြို့မှာဘကြီး တော်ဘုရား စံတော်မူသည်၊ ရွှေပြည်စိုး ခန့်ထား ရှိကြောင်း ကိုကြား သိပါသည်၊ ငရွှေနှစ် ဘမြေတိုင်သူကြီး သီဟနန္ဒဗိုလ်ကိုမဟာ ဇေတရာဇာဘွဲ့နှင့် ရွှေပြည်စိုး ခန့်ထားသည် ဖြစ်မည်၊ မည်သူ ရွှေပြည်စိုး ဖြစ်မည်ကို မသိ၊ ခမည်း တော်ဘုရား လက်ထက် တော် ကသည်ဘုရား ရွှေလက်ထက် တော်မဟာမင်း ခေါင်ရာဇာတိုင်မြို့ဝန်အဆက်ဆက် ရတနာပုရအဝမြို့မှာမြို့သူကြီး ခန့်ထား ဆောင်ရွက်သူမရှိ ကြောင်း နှင့်ထွက်ဆို သည်၊ အဝမြို့မှာဘကြီး တော်ဘုရား စံတော်မူသည်ကာလ မြေတိုင်သူကြီး သီဟနန္ဒ ဗိုလ်ကိုမဟာ ဇေတရာဇာဘွဲ့နှင့် ရွှေပြည်စိုး ခန့်တော်မူ၍ကြီး စိုး တိုင် အော် ထမ်း ရွက်ရသည်၊ မဟာ ဇေတရာဇာမရှိရှင်သား ဝရွှေနှစ်အဘတံဆိပ်စာချွန်လက်ရှိအ တိုင်း သူကြီး အရာနှင့်ကြီး စိုး ဆောင်ရွက် စေမင်း တုံး မင်း အမိန့်တော်ကိုဦး ထိပ်ရွက်ရသည်ဖြစ်၍ ငရွှေနှစ်ကိုအဝမြို့မြေတိုင်သူကြီး အရာခန့်ထား ကြီး စိုး ဆောင် ရွက် စေသည်၊ အဝမြို့ကျေး ရွာအစီရင်သူကြီး ခေါင်း အကြီး အသည်အလာဝင် နေတပ် ပါး ကြေး တမ်း ကြီး ငယ်တစုတို့၊ မင်း မှာတော် ပေါ်ထွက်ကြ ရောက်သည်များ ကို မြေ တိုင်သူကြီး ငရွှေနှစ်ဆင့်ဆိုရာနာခံ ဆောင်ရွက်ကြရမည်၊ မြေတိုင်မြို့သူကြီး ငရွှေ နှစ်လည်း မင်း မှာတော် ပေါ်ထွက်ကြ ရောက်သည်များ ကိုဆင့်ဆိုရာနာခံ၍မြို့ကျေး ရွာ နေအသည်အလာဝင် နေတပ်ပါး ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တစုတို့မှာသာနာညီမျှခဲ့ ခန့်၍ ပြေတုန် အောင် ဆောင်ရွက်ရမည်။

(2 February 1851)

(သက္ကရာဇ်၁၂၁၂ခုတိုဖွဲ့လဆန်း ၂ရက် နေ့) စာချွန် တော်။

(မန်း တက်သိုင်း)

မင်း သတိုး မင်း ကြီး ဓင်း လွှသီဟသူ၊ မင်း သတိုး မင်း ကြီး မဟာမင်း ထင်၊ မင်း သတိုး မင်း ခေါင်၊ မင်း သတိုး မင်း ကြီး မင်း လွှမဟာမင်း ခေါင်ရာဇာကြား လိုက်သည်မို့ နဲ ကြောင်း ချီဗိုလ်မှူး ရွှေဝင်း တော်မှူး သတိုး မင်း ကြီး မတာသီတမင်း တင်၊ မို့ နဲတပ်စစ်တဲတို့ကိုင်း ဂုံး ကြီး မြို့သို့ သေည်ဝီသွား တင်ခန့် ထား တက်သွား စေသည်အမှူး အကြီး အဆောင် တော်မြဲ နေမျိုး မင်း ကျော်ရာဇာကို သေည်ဝီသွား တင်အမှူး အကြီး ထပ်မံခန့်ထား၍ သေည်ဝီသွား တင်မြဲတင် စေတုရာ အမိန့် တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်ဆင်ရွက်ရသည့်အတိုင်း မို့ နဲ ကြောင်း ချီဗိုလ်မှူး တပ်ဂုံး စစ်ကဲတို့သို့ပြန်ဆိုမှာထား ပြီး လွှင်အမိန့် တော်၊ မှာစာ၊ မှတ်စာ ပေး အပ်အလွှင်အမြန်တက်သွား စေ၊ မင်း တုံး မင်း အမိန့် တော်ကိုဦး ထိပ်ရွက်ရသည် ဖြစ်၍အ ဆောင် တော်မြဲ နေမျိုး မင်း ကျော်ရာဇာကိုအမိန့် တော်၊ မှာစာ၊ မှတ်စာ၊ ပေး အပ် သေည်ဝီသွား တင်အမှူး အကြီး ခန့်ထား လာ စေသည်၊ မို့ နဲတပ် တော်သို့ ရောက်လွှင် စေခိုသွား စစ်ကဲပန်း နာ မြို့စား တို့သို့ဆင့်ဆိုမြဲဆဲ့ဆို၍ သေည်ဝီသွား နှင့်မို့ နဲတပ် တော်ကခန့်ထား သည့်အမှူး အကြီး သွေး သောက်စု မြင်း တော်သည်လုင်စုံတို့ဖို့ရာ ရောက် ( အောင် ) အလွှင်အမြန်တက်သွား စေပြီးလွှင် ရွှေးတုံး စံတို့သည့်အတိုင်း သေည်ဝီသွား တင်မြဲတင် စေရမည်။

သက္ကရာဇ်၁၂၁၃ခုတပို့တွဲလဆန်း ၂ရက် နေ့ကြွင်း ဂုံး ကြီး သေည်ဝီသွား 2 February 1851 တင်စာများ ကိုအသစ်လဲလှယ် ရေး သား ပေး အပ်ရမည်ဝန် ထောက် လောင်ရှည် မြို့စား မင်း ၊ စာ ရေး တော်ကြီး ဦး ကွန်း တို့ဆင့်ဆို သော ကြောင့်မှာစာကိုစီ ကုံး ရေး သား၍ မင်း တုံး မင်း မှာတင် လွှောက်လွှင်သင့်ပြီအမိန့် တော်ကိုဦး ထိပ် ရွက်ရသည်အတိုင်း ဝန်ရွှင် တော် ကျောက် မော်မြို့စား မင်း ကြီး ၊ ကျောက်ပန်း တောင်း မြို့စား မင်း ကြီး ၊ စစ် တောင်း မင်း ကြီး ၊ သုံး ဆယ် မင်း ကြီး များ မှာလွှတ်၍ ဘတ် လွှောက်အစီရင်ခံလွှင်သင့်ပြီထပ်မံ၍ ချက်နှင့် မှာစာကို ရေး သား တံဆိပ်ခတ်မှတ်၍ (သက္ကရာဇ်၁၂၁၃ခုတပို့တွဲလဆန်း ၂ရက်) 2 February 1851 နေ့ ကျောက် မော် မင်း ကြီး ၊ ကျောက်ပန်း တောင်း မင်း ကြီး နှစ်ပါး လွှတ်တက်ထွင်ပြသစီရင်ခံ ပြီး လွှင်စာ ရေး တော်ကြီး ဦး ကွန်း သို့အပ်သည်။

( မှူး ကြည့်၊ ပု၊ ၆၁၁ )

မင်း တုံး မင်း အထိန်း အသက်ရဝ ကျော်ရွယ်သူ သေလွန်သည်ကိုသရက် မစံး သား အထိန်း မိဘလို သေလွန်ရာဝယ်ကြိတ်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်သကြိုတ် ဧစ။

သက္ကရဇ်ဇာ ၁၂၁၂ ခုတိုတွဲလပြည့် ကျော်၄ရက် နေ့နာ၊ 19 February 1851 ခံမဟာမင်း ထင် ကျော်စွာတွင်ပြန်။

(မကွေး လှစိုး)

မြို့ဝန် နောက် တော်ပါမြင်း ဝန်မင်း ကြီး မဟာမင်း လွှတ်ကိုး ကွယ်သည့်
ကဝိန္ဒာဘိသီဂီသဒ္ဓမ္မဓဇမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂုရုတံဆိပ် တော်ရဆရာ
တော် ကျေး ဇူးသို့မဟုတ် ရာဂဒိန်း သူငယ် တော်မို့ကောင်း တောင်တွင်ဘဝ
ပြောင်း သည်မှာ ဓဏီး ဆရာ တော်ဘဝ ပြောင်း ရာဇဝင်ကြီးသည့်နည်း လှပ
ကောင်း မွန် အောင်လုပ် ဆောင်သကြိုက် စေ။

သက္ကရာဇ်၁၂၁၂ခုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော် ၂ ရက် နေ့နံ့း ခံစ မြောင်
မှား ထွင်ပြန်။

(မလွေး လှစိုး)

18 March 1851

ဒွေတိုက်ဝန်ခဲ ပေါင်မင်း သား တုသုံး နှစ်ဂွယ်သူ သေလွန်သည်ကို မင်း သား လပ်
သား သမီး တို့ သေလွန်ရာသကြိုဟ်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်သကြိုတ် ဇစ။

သက္ကရာဇ်၁၂၁၂ခုတန်ခူး လဆန်း ၁၄ရက် နေ့နာ်း ခံ ကျောက်ရစ်
ဖြိုစား ထွင်ပြန်။

(မလွေး လွှစိစု)

14 April 1851

စမ္ပါယ်နဂိုဂ်မြို့စား အဓိ သေလွန်သည်မှာ ခမည်း တော်ဘုရား လက်ထက်ဇန်း
ဧမင်္ဂမြို့စား အဓိ သေလွန်ရာသကျိုက်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်သကျိုက် ဧစေ။

သက္ကရာဇ်၁၂၁၃ခုတန်ခူး လပြည့် ကျော်၁၃ရက် နေ့နံ၁း ခံမဟာမင်း
ထင်မင်း လှရာဇာထွင်ပြန်။

(မင်္ဂလာ လှစိုး)

28 April 1851

စာရေးကြီး မဟာမင်းလွမင်း ကျော်ရာဇာသေလွန်သည်ကို တော်နေရာ
နေတို့ သေလွန်ရာသရဖြိုဟ်သည့်နည်း လုပ် ဆောင်သဖြိုဟ် စေ။

သဏ္ဌာရာဇာဝ၂၁၃ခုနှစ်ဆုန်လဆန်း ဂဂုဏ် နေ့နား ခံစေမြောင်းများ ထွင်
ပြန်။

(မကွေး လွတ်စု)

7 May 1851

ကျောက်ဆောက်မြို့စား ဟောင်း သေလွန်သည်ကို တော်နေရာ နေတို့ သေလွန်ရာသမျှိတ်သည့်နည်း(လုပ်ဆောင်သကြိုတ် ၆စေ)။

သံဃရာဇာဝ၂၁ဝခုထဆုန်လပြည့် ကျော်ဖရက် နေ့(နား: ခံ ပြေ့ကြီး: မှူး)
ထွင်ပြန်။

(မ ကွေး လှစိုး)

ပညာရှိဘိသိက် တော်ဆက်သီဂိုသက္ကမဟာရာဇဂုဏ်ကမဟာ ဗေဒဓိပင်သို့ရဒိုင်
လမ်း အဖူး အမြော်သွား ပါဂမည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်
အတိုင်း ပညာရှိဘိသိက် တော်ဆက်ပုဏ္ဏား သီဂိုသက္ကမဟာရာဇဂုဏ်ကို မဟာ ဗေဒ
ဓိပင်သို့ရဒိုင်လမ်း မှသွား စေ။

11 November 1851

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၁၃ခုနှစ် ဆောင်မုန်း လ (ပြည့်ကျော်) ၄ရက် နေ့
နား ခံပြေကြီး မှူး မဟာမင်း ထင် (မင်း) ကျော်ထွင်ပြန်။
(အောင်ငြိမ်း စိစု)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ရေ မြေအာသွင်ဆန္ဒနှိမ်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူမှား ရှင်လက်နက်စကြာသခင်အာသွင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အ
မိန့် တော်ရှိသည်၊ ပြည် အောက်မြစ်စဉ်မြို့ကျေး ရွာအမှုထမ်း လုတို့နှင့် ရွှေဘဝါး
တော် အောက်ကချီတက် စေသည့်အမှုထမ်း လူ၂၀၀၀ ကျော်မှာပြည် ရွှေ တောင်
မြို့ဝန်သတို့ မင်း ကြီး မဟာမင်း ခေါင် ကျော်ကိုဗိုလ်မှူး ခန့်ထား ၍ပြည် အောက်
မြို့ကျေး ရွာအမှုထမ်း လူ၁၀၄၃၀ ရွှေဘဝါး တော် အောက်ကချီတက် စေသည့်နတ်စု
လက်ဝဲဗိုလ်နှင့်အုပ်စုအမှုထမ်း လူ၁၀၀၀၊ နတ်စုလက်ျာအစုအမှုထမ်း လူ၅၀၀၊ ရွေး
လက်ျာဗိုလ်နှင့်အုပ်စုအမှုထမ်း လူ၁၀၀၀ ရွှေပြည်မှန်ကင်း ဗိုလ်နှင့်အုပ်စုအမှ
ထမ်း လူ၉၇၂အ မြောက်အစုသား ၅၀၊ ရွေး လက်ဝဲဗိုလ်မဟာမင်း တင်ဝဲလှဲ
ခေါင်နှင့်အုပ်စုအမှုထမ်း လူ၁၀၀၀၊ လက်ဝဲ ကြောင်း ဗိုလ်မဟာမင်း လှမင်း
ထင်သမန် ကျော်နှင့်အုပ်စုအမှုထမ်း လူ၅၁၄၊ လက်ျာ ကြောင်း ဗိုလ်မဟာမင်း
လှမင်း တင်တန် ဆောင်နှင့်အုပ်စုအမှုထမ်း လူ၀၇၃၊ စဉ်ကူး ကျောက် မြောင်း
မြို့အမှုထမ်း လူ၄၅၆၊ တလုပ်မြို့ဗိုလ်မဟာမင်း ခေါင်သခိယာနှင့်အုပ်စုအမှုထမ်း
လူ၅၀၀၊ အ မြောက်အစုသား လူ၅၀၊ ဟံသာဝတီမြို့လက်နက်တိုက်ရှိအ မြောက်စိန်
ပြောင်း သေနတ်အ မြောက် စေ့စိန် စေ့ခဲယမ်း မီး ကျောက်မှား နှင့် အောင်
လံ အောင်စည် အောင် မောင်း တပ်ကီဂိယာအစုံစည်း ကြပ် ပေး အပ်ပြီး လျှင်သူ
ပုန်ကုလား အင်္ဂလိပ်လူမျိုး တို့ကိုတိုက်ခိုက်ဘမ်း ဆီး သတ်ညှစ်သိမ်း ယူဆက်သ ရမည်ဖြစ်
၍ ရွှေဘဝါး တော် အောက်ကချီတက် စေသည်၊ လမ်း ခရီး တလျှောက်မြို့ရွာမှား မှာ
အရှင်မ ပေး သည့်ဥစ္စာသစ်သီး တလုံး ဟင်း ရွက်တချပ်ကို မှ မဆွတ်မခူး မလုမယူ
စေနှင့်၊ တပ်ပါဆင်မြင်း များ ကိုလည်း လမ်း ခရီး ကမစီး မနင်း စေနှင့်၊
ဝလင် အောင် ကျွေး မွေး စေ၊ ဒီဌသုတမျိုမင်္ဂလာရှိသည့်အခြင်း အရာမှား ကို
သာ ပြောဆို စေ၊ မျိုမင်္ဂလာရှိသည့်စကား ကိုမ ပြောမဆို စေနှင့်၊ အမှုထမ်း ရဲ
မက်လက်နက်တို့ကို ဖဲ၊ ကြွေအိုး၊ အရက်၊ ကဇော်၊ လွှဲစာ၊ စိန်ပင်၊ ဘင်း၊ ဟိန်း
ယစ်မျိုး နှင့်စပ်သည်များ ကိုမ သောက်မစား မကစား စေနှင့်၊ နိုင်နင်း အေါင်
ကွပ်ညှပ်ရမည်၊ တပ်ချရပ်တိုင်း လည်း တပ်မှူး စစ်ကဲနား ခံတပ် ရေး အကွပ်အကြပ်
တို့ ၏း ခါးချပ်ခါဗိုလ်တဲသို့ ရောက် စေ၊ ည ( ၄ ချက်တီး ကသည် ) တချက်တီး တိုင် အောင်

လုပ်ရေး ကြံရေး များ ကိုညီနှိုင်း တိုင်ပင်ရမည်၊ ဗိုလ်မှူး တပ်မှူး စစ်ကဲနား ခံ
တပ်ရေး အကွပ်အကြပ်တို့မှာလည်း တဝက်အိပ်လျင်တဝက် စောင့်နေ စေ၊တည့်
သုံး ယဲ့မောင်း ကြေး နင်း ခတ်၍လွှဲပတ်နှိုး ဆော် စောင့်နေထမ်း ရွက်ကြ စေ၊
သင်း တို့စစ်ကူစစ် ထောက် ပေါက် ရောက်သဘည့်လမ်း ပေါက်လမ်း ဝမှာ ကိုမ
ပြတ် ထောက်လှမ်း စုံစမ်း စေ၊ တပ် တော်ချရပ်တိုင်း လည်း ဂုတနဘုံး ပါး သာ
သနာ တော် စောင့်သမာဒေဝနတ် တော စောင့်နတ် တောင် စောင့်နတ်ဂူကွစိုး
ဘုမ္မစိုး နတ်မြတ်တို့အား ထမင်း မုန့်ယိုအချိုအဆိမ် ဆေး ကွမ်း လဘက်အုန်း ငှက် ပျော
အမွေး အထုံတို့ပြင့်တင်လျှဉ်ပသပူ ဇော်ပြီး လျှင်သဘနာ တော်အညစ်အကြေး ဂုန်အ
လွှး ဖြစ် သောသူပုန်အင်္ဂလိပ်ကုလား လူမျိုး တို့ကိုတ ယောက် မကျန်အတုန်အစင်ရှင်
အရေး တော်မြို့ ပြေလွယ်မည်အကြောင်း ဆု တောင်း ပတ္ထနာပြု၍တင်ပျှဉ်ရမည်၊
သူပုန်ကုလား အင်္ဂလိပ်လူမျိုး တို့အကြံအစည်အ ရေး အကြောင်း ဂျီသည် မှာ ကို ထောက်
လှမ်း စုံစမ်း ပြီး လျှင်အလုံး အရင်း ဗိုလ်တပ်နှင့်တကွ ချီတက်တိုက်လှန်သင့်သည်၊ မချီ
မတက်နှုံး ဂျည်နှင့်သာပြီး ပြေသင့်သည်မှာ ကိုချင့်ချိန်စီရင်ထမ်း ရွက်ရမည်၊
နှုံး ဂျည်နှင့်မပြီး မ ပြေဗိုလ် ခြေအင်အား နှင့်တကွတိုက်လှန်သိမ်း ယူရမည်အ ရေး
အကြောင်း ထင်မြင်လျှင် ပေး အပ်ခန့်ထား ချီတက် စေသည့်လူ ပေါင်း ၂၀၀၀၀
ကျော်မှာဗိုလ်စစ်ကဲနား ခံတပ်ရေး ခန့်ထား ၍တုံး တဝတည်း တိုက်ခိုက်လုပ်
ကြသင့်သည်၊ ခွဲ ဝေတိုက်ခိုက်လုပ်ကြသင့်သည်မှာ ကိုညီနှိုင်း တိုင်ပင်တိုက်လှန်လုပ်ကြ
ရမည်၊ စစ်ရေး စစ်မှုဆိုသည့်အလုဝသည်စစ်ဦး စစ်စ ကောင်း မှစစ်လယ်စစ်
နှောင်း ကောင်း မည်၊ တွေး တော မြော်မြင်စီရင်ခန့်ထား ၍အမှု တော်ကို
ဖြောင့် ဖြောင့်ဦး ဦး ကြိုး စား အား ထုတ်ထမ်း ရွက်မည့်သူတင်း တင်း ကြပ်ကြပ်
ကွပ်ညှပ်တိုက်လှန် စေသင့်သူကို ရွေး ချယ်ပြီး လျှင်မဆိုင်း မရပ် ဆော ဆော်လျှင်လျှင်
ရွပ်ရွပ်ခွံ့ခွံ့လုပ်ကြသိမ်း ယူသင့်သည်၊ ရပ်ရပ် နေ နေအ ခြေအမြစ်နှင့်သိမ်း ယူသင့်
သည်အ ရေး ကို ထောက်၍တိုက်လှန်လုပ်ကြထမ်း ရွက်ရမည်၊ အ ရေး အကြောင်း ဂျီသ
မှကို မပြတ်ကြား သိ တော်မူရ အောင်မြင်း ထောက် လှ ထောက်နှင့်ဂျီခိုး သံ တော်
ဦး တင်လာ စေ၊ ခန့် တော်မူသည့်ဗိုလ်မှူး စစ်ကဲနား ခံတပ်ရေး တပ်မှူး သူရဲသူ
ခက်ရဲမက်လက်နက်ကိုင်တို့ကျေး ဇူး သမ္ဗာ တော်မြတ်ကို စောင့်သိရှိ သေစွာမထမ်း

မဂ္ဂင်ဆုတ်ခွါလွှေဖည် ရွှေဘုံလွှဲ သော်စစ်မှုကိန္နဂွက် သော်မည်သမူမဆိုသတ်တန်
သူကိုသတ်၊ ဖြတ်တန်သူကိုငင်၍ဖြတ်၊ အရေး တော်ဂုအောင်ကြီး စား အား ထုတ်
စွန့်စား ထမ်း ဂွက်ဂုဘွင်ပွဲလမ်း ဂုသမူတို့ကိုလည်း ဂုသည်ပွဲလမ်း ထမ်း ဂုဥ်ဂွက်
ဂုဥ်အ လွှောက်သူ ကောင်း ပြု တော်မူမည်၊ အစုအဝန်း အမည်အဂုဥ်နှင့်မှတ်သား
၍ လွှောက်၊ ငါ့ရွှေဘုန်း တော်မြတ် ကြောင့်ဗိုလ်မှူး တပ်မှူး သူငဲသူခက်ငဲမက်လက်
နက်ကိုင်တို့မပင်မပန်း အင်္ဂလိပ်ကုလား လူမျိုး တို့ကို ရွှေလက် တော်သို့ ရောက်မည်
အမှန်ဖြစ်သည်၊ တိုက်ပွဲဘွင်ဂုသည်ဆင်ကြီး မြင်း ကြီး အ မြောက်စိန် ပြောင်း သေ
နတ်မင်း ဘဏ္ဍာနှင့်ဆိုင်သင့်သည်ကို ချန်လှပ်၍ကျန်သမျှကွဲနွား အဝတ်အစား ရွှေ
ငွေဥစ္စာပမာည်း မှား မှာဂုသူတို့လက်ဂုယူ စေ၊ အရေး တော် ပြေကုန်လျှင်မည်
သမူကိုအုပ်ချုပ် စောင့် နေရစ် စေ၊ အမိန့် တော်မြတ်နှင့် ခေါ် တော်မူမှသိမ်း ငုံး
ဂုသည်ဘဏ္ဍာ တော်အဂုဘ တော်မှား ကို ဆောင်ယူ၍အုပ်စည်း မပျက် စေရတပ်စဉ်
အတိုင်း ရွှေဘဝါး တော် အောက်ပြန်လာဂုမည်၊ အဂုည်အ လျောက် ရွေး ကောက်
ခန့်ထား သည်နှင့်အညီဆင့်ဆို စီရင်ထမ်း ဂွက်ဂုန်ဌိသမျှကို တို့အမိန့် တော်အတိုင်း
မလစ်မလပ်မယုတ်မလွန် စေဂု၊ နေ့ညအမြဲနှုတ်လုံး သွင်း ၍ စီရင်ထမ်း ဂွက်ဂုမည်၊
အမိန့် တော်ကို မတည် ပေါ့လျော့ငဲ့ထွက်၍အ ရေး တော်မ ပြေမတုန်လစ်လပ်ကြဟု ဌိ
ဂုဥ်ဗိုလ်မှူး စစ်ကဲနား ခံ ထပ် ရေး အဂွပ်ဆင်ကြပ် ခေါင်း အကြီး မြင်း ခေါင်း
မြင်း စီး တဂုတို့နှစ်ခွန်း ချေဂုမည်မမှတ်နှင့်၊ ကြီး စွာ သေအဂွပ် တော်ကို ခံဂု
မည်။

သဏ္ဌာဂုခ်ာဂုဂုခုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော်ဂုင့်ဂုက် နေ့ (ပြည့် အောက်မြစ် 18 March 1852
စဉ် ကြောင်း၊) ဟံသာဂုတီ ကြောင်း ၊ ပုသိန် ကြောင်း ၊ မည်ဂုတီ ကြောင်း ပြန်
တမ်း ကြီး အစုစု လေး လွှာကိုတလွှာစီ ရေး ပြီး ဂျင်စာ ရေး ကြီး မောင်သစ်သို့
အမိန့် တော် ရေး မောင်လုက လေး အပ်သည်၊ မောင်သစ်ကသဏ္ဌာလတ်အိတ်နှင့်ထည့်
၍ဆိုင်ဂုအပ်သည်။

(လွှတ်မှတ်၊ ၁၉ဂုဂု၊ ၂၅-ဂု)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလ သော ရေ မြေအာဒွင်ဆန္ဒန်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ဒွင်လက်နက်စကြာသခင်အသွင်ဘဝဒွင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အ
မိန့် တော်ရှိသည်၊ သင်း တို့သူပုန်ကုလား အင်္ဂလိပ်လူမျိုး တို့ကိုတိုက်ခိုက်သတ်ဖြစ်ဖန်
ဆီး သိမ်း ယူဆက်သရမည်ဟဲသဘဝတို ကြောင်း ချီတပ်စုမှာသုံး ဆယ်မြို့စား ဝန်ကြီး
သတို့း မင်း ကြီး မင်း လွှမဟာမင်း ခေါင်ရာဇာကိုဇိလိမ္ဘား၊ ပြည် ရွှေ တောင်မြို့
ဝန်သတို့း မင်း ကြီး မဟာမင်း လွှမင်း ခေါင် ကျော်၊ ရွှေလက်ယာဇိလိမဟာမင်း
လွှမင်း ကျော်ရာဇာတို့ကိုစစ်ကဲ၊ မဟာမင်း ခေါင် ကျော်ထင်၊ မဟာမင်း ကျော်
တို့ကိုနား ခံ၊ စာ ရေး ကြီး မဟာမင်း လွှမင်း ထင် ကျော်၊ မဟာမင်း လွှ ကျော်
တင်တို့ကိုဇိလိတပ် ရေး ခန့်ထား ၍ ရွှေဘဝါး တော်အောက်ကစည်း ကြပ် ဝေးအပ်
သည်လက်နက်ကိုင်လူ ၄ ဂရုဝ၊ တပ် ဆောင်အ မြောက် ၂ ဝ၊ စိန် ပြောင်း ၁ ဝ ဝ၊
သေနတ် ၂ ရွ ၂ ဝ၊ လွှဲကိုင် ၁ ရွ ၄ ရွ၊ အ မြောက် ၈၂ ၂ ဝ ဝ ဝ၊ စိန် ပြောင်း ၈၂
၁ ဝ ဝ ဝ ဝ၊ ခဲလုံး ရေ ၂ ဝ ဝ ဝ ဝ၊ ယမ်း ပြီး ချိန် ၃ ဝ ဝ ဝ၊ မီး ကျောက်မှား ရေ
၁ ဝ ဝ ဝ ဝကာန့်ချိန် ၅ ဝါ၊ လက်ချာ ချိန် ၁ ဝါ၊ သံမကဲသံချိန် ၅ ဝါ၊ ဇဝက်သာချိန် ၅၂၊
အောင်လံ ၁ ဝ ၀၊ အောင်စည် ၁ ဝ ၀၊ အောင်မောင်း ၁ ဝ၊ မီး ပါဖိုလှုံ ၃၊ မန်း
ဘဲကြမ်း ဖိုဝလှု ၅၊ ပညာဂိုပုဏ္ဏား ၂၊ ဂြိုဟ်ပူဇော်ပုဏ္ဏား ၂၊ ဆေး သမား ၂၊
ဆယ်ရာ ၁၊ လက်သမား ၅၊ ထပ်ကိုယာအစုံအလင်စီရင်စည်း ကြပ် ပေး အပ်ခန့်
ထား ချီသွား ဧစ ကြောင်း သည်လက်နက်နိုင်ငံ တော်ဖြစ် သောဟဲသဘဝတို၊ သံလျင်၊
ဒလမြို့များ သို့ထိပါး နှောက်ယှက်ဝင် နေသည်သူပုန်ကုလား အင်္ဂလိပ်အမျိုး သား တို့
ကိုတ ယောက်မကျန်ဘမ်း ဆီး သတ်ဖြစ်သိမ်း ယူဆက်သရမည်အ ကြောင်း ဖြစ်၍ ရွှေတ
ဝါး တော်အောက်ကအလွှင်အမြန်ချီသွား စေသည်၊ တပ်ပါဇိလိစုတပ်စုသူရဲသူခက်ရဲ
မက်လက်နက်ကိုင်တို့လမ်း ခရီး တ လျှောက်မြို့ရွာများ မှာဆင်း ရဲသား တို့ပစ္စည်း
ဥစ္စာမြင်း ကွဲနွား ဝက်ကြက်မှစ၍အွင်မပေး သည်ကိုသစ်သီး တလုံး ဟင်း ရွက်တ
ချပ်ကိုမှ မဆွတ်မခူး မလုမယူ စေနှင့်၊ သား ချိုသမီး ပျိုတို့ကိုလည်း မသိမ်း မယူဖဲ၊
ကြွေအိုး အရက်၊ ထန်း ရည်၊ က ဇော်၊ လွှဲစာ၊ စိန်ပင်၊ ဘင်း ဘိန်း ယစ်မျိုး
နှင့်စပ်သည်များ ကို မသောက်မစား မကစား စေနှင့်၊ ဒီဌဉ္ဇတမျိုမင်္ဂလာဂို
သည့်အချင်း အရာများ ကိုသာ ပြောဆို စေ၊ မျိုမင်္ဂလာမဂို့သည့်အချင်း အရာများ

ကိုမ ပြောမဆို စေရကြပ်ကြပ်တည်း ထည်း ဆင့်ဆိုစီရင်ချိသွား ရမည်၊ တပ် တော်
ချရပ်တိုင်း လည်း ရတနာသုံး ဟိုး သာသနာ စောင့်သဲမာ ဒေဝနတ်၊ တော စေါင့်
နတ်၊ တောင် စောင့်နတ်၊ ရွာစိုး ၊ ဘုမ္မစိုး နတ်မြတ်တို့အား ထမင်း မုန့်ယိုအချို
အဆိမ့် ဆေး ကွမ်း လဘက်အုန်း ငှက် ပျောအမွှေး အထုံတို့ဖြင့်တင်လျှပသပူ ဇော်ရမည်၊
ထား လုံ သေနတ်အ မြောက်စိန် ပြောင်း စွဲကိုင်ဆုတို့မှာ မပြတ်ပြင်ဆင်ပွတ်သတ် စေ၊
အ ရေး အ ကြောင်း မင်္ဂီသည်ကို မပြစ်မ ဘောက် စေနှင့်၊ တပ်မှူး စစ်ကဲနား ခံအ
ကွပ်အကြပ်တို့ မပြတ်ကြည့်ရှု၍ ကောင်း မွန် အောင်ပြုလုပ် စေ၊ သေနတ်မီး မောင်း
မ ကောင်း ယိုယွင်း ပျက်စီး လွှင့်စွဲကိုင်သူတို့ကိုအပြစ်နှင့် လျော် အောင်စီရင်၊ တပ်
တော်ချရပ်လွှင်လည်း စစ်ကဲနား ခံတပ်မှူး အကွပ်အကြပ်တို့ထား ခါး ချပ်ခါဗိုလ်တဲ
သို့စည်း ဝေး ၍ည ၄ ချက်တီး ကသည် ၁ ချက်တီး တိုင် အောင်လုပ် ရေး ကြဲ ရေး မှာ း
ကိုညွှိနှိုင်း တိုင်ပင်ရမည်၊ တပ်မှူး စစ်ကဲနား ခံတပ် ရေး အကွပ်အကြပ်တို့မှာလည်း
တဝက်အိပ်လွှင်တဝက် စောင့်နေ စေ၊ တညည်သုံး ယဲ့ မောင်း ကြား နင်း ခပ်၍လွှတ်
ပတ်နှိုး ဆော် စောင့်နေထမိုး ဂွက်ကြ စေ၊ အ ရေး အ ကြောင်း ကို ထောက်၍သင့်
ရာအရပ်ကရပ် နေပြီး လွှင် မော်ပိမြို့တွင်ရှိနှင့်သည့်စစ်ကဲပြည် ရွှေ တောင်မြို့ဝန်
ရွှေး လက်ယာဗိုလ်တို့တပ်ကို ထောက်လှမ်း ၍ မော်ပိမြို့ရှိဗိုလ်စုတပ်စုရဲ့မက်လက်နက်
ကိုင်နှင့်အ ရေး တော်ပြီး ပြေတန်သည်ဗိုလ် ခြေအလုံး အ ရင်း နှင့်တကွ ချီတက်တိုက်လုံ
သင့်သည်မချီမတက်နှလုံး ရည်နှင့်သာပြီး ပြေသင့်သည်မှာ း ကိုချင့်ချိန်၍ စီရင်ထမိုး
ဂွက်ရမည်၊ နှလုံး ရည်နှင့်မပြီး မ ပြေဗိုလ် ခြေအင်အား နှင့်တကွတိုက်လုံသိမ်း ယူ
ဆက်သ ရမည့်အ ကြောင်း ထင်မြင်လွှင် ရွှေဘဝါး တော် အောက်က ပေး အပ် တော်မူ
သည့်ရဲ့မက်လက်နက်ကိုင်စစ်ကဲပြည် ရွှေ တောင်မြို့ဝန် ရွှေး လက်ယာဗိုလ်တို့နှင့်ရှိသည့်
ရဲ့မက်လက်နက်ကိုင်လူတို့ကို ပေါင်း စည်း ၍တလုံး တဝတည်း တိုက်လုံလုပ်ကြသင့်သည်၊ ခွဲ
ဝေတိုက်ခိုက်လုပ်ကြသင့်သည်မှာ း ကိုညွှိနှိုင်း တိုင်ပင်၍အ ရေး တော်ပြီး ပြေလွယ်
အောင်တိုက်လုံလုပ်ကြထမိုး ဂွက်ရမည်၊ စစ် ရေး စစ်မှုဆိုသည့်အရာသည်တစ ကောင်း
မှ ဆယ်ဆ ကောင်း မည် ထွား တော မြော်မြင်စီရင်ခန့်ထား ၍အမှု တော်ကို ဖြောင့်
ဖြောင့်ဖိုး ဖိုး ကြိုး စား အား ထုတ်ထမိုး ဂွက်မည်သူတင်း တင်း ကြပ်ကြပ်ကွပ်ညှပ်
တိုက်လှန် စေသင့်သူကို ရွှေး ချယ်၍ မဆိုင်း မရပ် ရွပ် ရွပ် ချွန် ချွန်လုပ်ကြသိမ်း ယူသင့်

သည်ရပ်ရပ် နေ နေအ ခြေအမြစ်နှင့်သိမ်းယူသင့်သည့်အ ရေး ကို ထောက်၍တိုက်
လှန်လုပ်ကြံထမ်း ရွက်ရမည်အ ရေး အ ကြောင်း ဤသမ္မကို မပြတ်ကြား သိ တော်မူ
ရ အောင်ကြည်း ကြောင်း ရေ ကြောင်း မြင်း ထောက် လှေ ထောက်ကိုဆင့်ကဲ၍
ဤခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်များ နှင့်သိသာ လောက်သည်ကိုသင့်ရာဆက်ပို့ စေ၊
တပ် တော်ကပွဲလမ်း ထွေရရင်း လုပ်ဖို့နှင့် လျှောက်ထား သင့်လျင်လည်း တပ် တော်
ကလှန်နှင့်မပြတ်ကြား သိ တော်မူရ အောင် လျှောက်ထား လာ စေ၊ သင်း တို့ကစစ်
ကုစစ် ထောက် ပေါက် ရောက်သာသည်လမ်း ပေါ်လမ်း ဝများ မှာလည်း မပြတ်
ထောက်လှမ်း စုံစမ်း စေ၊ ခန့် တော်မူသည့်ဗိုလ်မှူး တပ်မှူး စစ်ကဲနား ခံတပ်
ရေး သူရဲသူခက်ရဲမက်လက်နက်ကိုင်တို့ ကျေး ဇူး သစ္စာ တော်မြတ်ကို စောင့်သိ၍ သေ
စ္ဆာမထမ်း မရွက်ဆုတ်ခွါသွေဖီ ဝွေ့ဝင်လွဲ သေခံစစ်မှက်နှာကွက် သေမည်သည်မှ မဆို
သတ်တန်သူကိုသတ်၊ ဖြတ်တန်သူကိုဧင်၍ဖြတ်၊အ ရေး တော်ရ အောင်ကြိုး စားအား ထုတ်
စွန့်စား ထမ်း ရွက်ရဘွင်ပွဲလမ်း ရသူတို့ကိုလည်း ရသည့်ပွဲလမ်း ထမ်း ရည်ရွက်
ရည်အ လျောက်သူ ကောင်း ပြုတော်မူမည်၊ အစုအဝေး အမည်အရည်နှင့်မှတ်သား
၍ လျှောက်၊ ငါ့ရွှေဘုန်း တော်မြတ် ကြောင့်ဗိုလ်မှူး တပ်မှူး သူရဲသူခက်ရဲမက်လက်
နက်ကိုင်တို့မပင်မပန်း အင်္ဂလိပ်ကုလား အမျိုး သား တို့ ရွှေလက် တော်သို့ ရောက်
၍အ ရေး တော် ပြေကုန်မည်အမှန်ဖြစ်သည်၊ တိုက်ပွဲတွင်ရသည့်ဆင်ကြိုး မြင်း ကြိုး
အမြောက်စိန် ပြောင်း သေနတ်မင်း ဘဏ္ဍာနှင့်စပ်သည်ကို ချန်လှပ်၍ကုန်သမ္ဘက္ခဲ
နွား အဝတ်အစား ရွှေငွေပစ္စည်း များ မှာရသူတို့လက်ရယူ စေ၊ အ ရေး တော်
ပြေကုန်လျင်မည်သည်ကိုအုပ်ချုပ် စောင့် နေရစ် စေအမိန့် တော်မြတ်နှင့် ခေါ် တော်
မူမှသိမ်း ငုံး ရသည့်ဘဏ္ဍာအရာများ ကို ဆောင်ယူပြီး လျှင်အုပ်စည်း မပျက်တပ်စည်
အတိုင်း ရွှေဘဝါး တော် အောက်ပြန်လာရမည်၊ အရည်အ လျောက် ရွေး ကောက်ခန့်
ထား သည်နှင့်အညီဆင့်ဆိုစီရင်ထမ်း ရွက်ရန် ဤသမ္မကို ငါ့အမိန့် တော်အတိုင်း မလစ်
မလပ်မယုတ်မလွန် စေရ နေ့ညအမြဲနှုတ်ဆိုး ဆွင်း ၍ စီရင်ထမ်း ရွက်ရမည်၊ အမိန့်
တော်ကို မတည် ပေါ် လျော့ဲ့ဖွက်၍အ ရေး တော်မ ပြေမကုန်လစ်လပ်ကြောင့် ဤရွှေပ်
ဗိုလ်မှူး တပ်မှူး စစ်ကဲနား ခံတပ် ရေး အတွပ်အကြပ် ခေါင်း အကြိုး မြင်း ခေါင်း
မြင်း စီး တို့နှစ်ခွန်း ချေရမည်မမှတ်နှင့်၊ ကြိုး စွာ သေအတွပ် တော်ကိုခံရမည်။

18 March 1852

(သင်္ဘာဂဗ္ဘာခုနှစ် ပေါင်း လပြည့် ကျော်ခင်ရက် နေ့ပြည့် အောက်မြန်မာ စည် ကြောင်း ၊ ဟံသာဝတီ ကြောင်း ၊ ပုသိန် ကြောင်း ၊ ဓညဝတီ ကြောင်း ပြန်တမ်း ကြီး အစုစု လေး လွှာကိုတလွှာစီ ရေး ပြီး လျှင်စာ ရေး တော်ကြီး မောင် သစ်သို့အမိန့် တော် ရေး မောင်လုက် လေး အာဇ်သည် ၊ မောင်သစ်ကသင်္ကလတ်အိတ် နှင့်ထည့်၍ဆိုင် ရာအာဇ်သည် ) ။

( မိုး ကြည့် ၊ ပု ၊ ၁၀၃၂ )

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ရေ မြေအသွင်ဆန့်နှိမ်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူမှား ရှင်လက်နက်စကြဝဿခင်အသွင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အ
ဖိန့် တော်ရှိသည်၊ သူပုန်ကုလား အင်္ဂလိပ်လူမျိုး တို့ကိုတိုက်ခိုက်သတ်ညှစ်ဘမ်း ဆီး ဆက်
သရမည်ပုသိန်မြို့ဝန်သတိုး မင်း ကြီး မဟာမင်း ခေါင်ကိုဗိုလ်မှူး ၊ မင်း ကျော်
ဇေယရန် အောင်၊ မင်း လှမင်း ထင် ကျော်တို့ကိုစစ်ကဲ၊ မင်း ထင်မင်း လှရန်
အောင်၊ မင်း ကျော်ရဲဇာတို့ကိုနား ခံ၊ မင်း လှ ကျော်ထင်၊ မင်း လှမင်း
ကျော်တို့ကိုဗိုလ်တပ်ရေး ခန့်ထား ၍ ရွှေဘဝါး တော်အောက်ကလင်း ဇင်း ဗိုလ်
မဟာမင်း ငယ်ရဲဇာနှင့်သူရဲအမှုထမ်း လူ၂၀၀၊ ကျောက်ပန်း တောင်း
မြို့အမှုထမ်း လူ၁၅၀၊ လင်း ဇင်း အမှုထမ်း လူ၅၀၀၊ ပုခန်း ကြီး မြို့မြောက်
လက်ဗိုလ်မဟာမင်း ခေါင်ရဲဇာနှင့်အုပ်စုအမှုထမ်း လူ၅၀၀၊ ပုခန်း ကြီး
မြို့တောင်လက်ဗိုလ်မဟာမင်း ခေါင် ကျော်တင်နှင့်အုပ်စုအမှုထမ်း လူ၅၀၀၊
စုစုအမှုထမ်း လူ၂၀၅၀နှင့်ပုသိန်မြို့အမှုထမ်း လူ၁၆၂၀၊ နတ်ရွင် ရွေး အမှ
ထမ်း လူ၁၀၀၀၊ စုစု၅၄၇၀အောင်လံ အောင်စည် အောင် မောင်း ပုသိန်
မြို့လက်နက်တိုက်ရှိအ မြောက်စိန် ပြောင်း သေနတ်အ မြောက် စေ့၊ စိန် စေ့၊ ဆေး
ခဲယမ်း မီး ကျောက်စစ်ကိရိယာအစုံစည်း ကြပ် ပေး အပ်၍သူပုန်ကုလား အင်္ဂလိပ်
အမျိုး သား တို့ကိုတိုက်ခိုက်သတ်ညှစ်ဘမ်း ဆီး ဆက်သရမည်ချီတက် စေသည်လမ်း ခရီး
တ လျောက်မြို့ရွာများ မှာအရှင်မ ပေး သည့်ဥစ္စာသစ်သီး တလုံး ဟင်း ရွက်တချပ်
ကို မျှမဆွတ်မခူး မလုမယူ စေနှင့်၊ တပ်ပါအမှုထမ်း ရဲမက်လက်နက်ကိုင်တို့ကိုဖဲ၊ ကြွေ
အိုး၊ အရက်၊ က ဇော်၊ လွှဲစာ၊ စိန်ပင်၊ ဘင်း ၊ ဘိန်း ၊ ယစ်မျိုး နှင့်စပ်သည်
များ ကို မ သောက်မစား မကစား စေနှင့်၊ ဒီဋ္ဌသုတမျှ မိုက်လာရှိသည့်အချင်း အ
ရာများ ကိုသာ ပြောဆို စေ၊ မျှိမိုက်လာမ ရှိ သောစကား ကို မ ပြောမဆို စေနှင့်၊
နိုင်နင်း အောင်ကွပ်ညှပ်ရမည်၊ လုပ် ရေး ကြံ ရေး များ ကိုလည်း ညှ လေး ချက်တီး
ကသည်တချက်တီး တိုင် အောင်ဗိုလ်မှူး စစ်ကဲနား ခံတပ် ရေး တို့နှင့်ညှိနှိုင်း တိုင်
ပင်ရမည်၊ တပ်ပါအမှုထမ်း တို့မှာလည်း တဝက်အိပ်ရွှင်တဝက် စောင့်နေ စေ၊
တညည့်သုံး ယဲ့ မောင်း ကြေး နင်း ခတ်၍လွှဲပတ်နှိုး ဆော် စောင့်နေထမ်း ရွက်
ကြ စေ၊ သင်း တို့စစ်ကူစစ် ထောက် ပေါက် ရောက်သာသည့်လမ်း ပေါက်လမ်း ဝများ

ကိုလည်း မပြတ် ထောက်လှမ်း စုံစမ်း စေ၊ တပ် တော်စခန်း ချရပ်တိုင်း လည်း ရတနာသုံး ပါး သာသနာ တော် စောင့်သမာ ဒေဝနတ် တော စောင့်နတ် တောင် စောင့်နတ် ဂုက္ခိုး ဘုမ္မိုး နတ်မြတ်တို့အား ထမင်း မုန့်ယိုအချိုအဆိမ့် ဆေး ကွမ်း လဘက်အုန်း ငှက် ပျောအမှေး အထုံတို့ဖြင့်တင်ပူဇော်ပြီး လွှင် သာသနာ တော်အညစ်အကြေး ရန်အလွှား ဖြစ် သောသူပုန်ကုလား အင်္ဂလိပ်လူမျိုး တို့ကိုတယောက်မကျန်အကုန်အစင်ရှင် အရေး တော်ပြီး ပြေလွယ်မည့်အကြောင်း ဆုတောင်း ပတ္ထနာပြု၍တင်လျှာရမည်၊ သူပုန်အင်္ဂလိပ်အမျိုး သား တို့အကြိုအစီကို ထောက်လှမ်း စုံစမ်း ၍အလုံး အရင်း ဗိုလ်တပ်နှင့်တကွ ချီတက်တိုက်လှန်သင့်သည်၊ မချီမတက်နှလုံး ရည်နှင့်သာပြီး ပြေသင့်သည်များ ကိုချင့်ချိန်၍ စီရင်ထမ်း ရွက် ရမည်၊ နှလုံး ရည်နှင့်မပြီး မပြေဗိုလ်ခြေအင် အား နှင့်တကွတိုက်လှန်သိမ်း ယူ ရမည့်အရေး အကြောင်း ထင်မြင်ယူပုံစုအမှာထမ်း လူ၅၀၀၀ကျော်ကိုဗိုလ်မှူး စစ်ကဲနား ခံတို့တလုံး တဝတည်း တိုက်ခိုက်လုပ်ကြသင့်သည် ခွဲ၀ေတိုက်ခိုက်လုပ်ကြသင့် သည်များ ကိုယ်တိုင်၊ တိုင်ပင်၍တိုက်လှန်လုပ်ကြရမည်၊ စစ်ရေး စစ်မှုဆိုသည့်အရာ သည်စစ်ဦး စစ်ကောင်း မှစစ်လယ်စစ်နောင်း ကောင်း မည်ထွေး တော မြေပြင်စီရင်ခန့်ထား၍အမှာတော်ကို ဖြောင့်ပြောင့်ရှိုး ရိုး ကြိုး စား အား ထုတ်ထမ်း ရွက်မည့်သူတင်း တင်း ကြပ်ကြပ်ကွပ်ညှပ်တိုက်လှန် စေသင့်သူကို ရွေး ချယ် ပြီး လွှင်မဆိုင်း မရပ်ရွပ်ရွပ်ခွံ့ခွံ့လုပ်ကြသိမ်း ယူ သင့်သည်ရပ်ရပ်နေ နေအခြေ အမြစ်နှင့်သိမ်း ယူသင့်သည်အ ရေး ကို ထောက်၍တိုက်လှန်လုပ်ကြထမ်း ရွက်ရမည်၊ အ ရေး အကြောင်း ဤသမ္မကို မပြတ်ကြား သိ တော်မူရ အောင်မြင်း ထောက်လူ ထေါက် နှင့်ဤနိုး သံ တော်ဦး တင်လာ စေ၊ ခန့် တော်မူသည့်ဗိုလ်မှူး တပ်မှူး သူရဲသူခက်ရဲ မက်လက်နက်ကိုင်တို့ ကျေး ဇူး သစ္စာ တော်မြတ်ကို စောင့်သိရှိ သေစ္စာ မထမ်း ပဋ္ဌက် ဆုတ်ခွါသွေဖီ ရှောင်လွှဲ သော်စစ်မှုက်နာကွက် သော်မည်သမျှ မဆိုသတ်တန်သူကိုသတ်၊ ဖြတ်တန်သူကိုဝင်၍ဖြတ်၊ အ ရေး တော်ရ အောင်ကြိုး စား အား ထုတ်စွန့်စားထမ်း ရွက်ရာထွင်ပွဲလမ်း ရသူတို့ကိုလည်း ရသည့်ပွဲလမ်း ထမ်း ရည်ရွက်ရည်အ လျောက်သူ ကောင်း ပြုတော်မူမည်၊ အစုအဝေး အဓည်အရည်နှင့်မှတ်သား ၍ လျောက်၊ ငါ့ ရှေ့ဘုန်း တော်မြတ် ကြောင့်ဗိုလ်မှူး တပ်မှူး သူရဲသူခက်ရဲ မက်လက်နက်ကိုင်တို့မပင်

မပန်း အင်္ဂလိပ်ကုလား လူမျိုး တို့ ရွှေလက် တော်သို့ ရောက်မည်အမှန်ဖြစ်သည်၊ တိုက်ပွဲထွင်ရသည်ဆင်ကြီး မြင်း ကြီး အမြောက်စိန် ပြောင်း သေနတ်မင်း ဘဏ္ဍာ နှင့်ဆိုင်သင့်သည်ကိုလွှဲပ၍ကုန်သမျှကိုလဲနှာ အဝတ်အစား ရွှေငွေဥစ္စာပစ္စည်း များ ကိုရသူတို့လက်ရယူ စေ၊ အရေး တော် ပြေကုန်လျှင်မည်သည်ကိုအုပ်ချုပ် စေခိုင့် နေရစ်စေအမိန့် တော်မြတ်နှင့်ခန့်ထား၍ ခေါ် တော်မူမှသိမ်း ငုံး ဂုဏ်ဘဏ္ဍာအရာများ ကို ဆောင်ယူပြီး လျှင်အုပ်စည်း မပျက် စေရတပ်စည်အတိုင်း ရွှေဘဝါး တော် အောက်ပြန်လာရမည်၊ အရာညီအ လျှောက် ရွေး တောက်ခန့်ထား သည်နှင့်အညီဆင့်ဆိုစီရင်ထမ်း ရွက်ရန်ဂိုဏ်းမှကို ငါ့အမိန့် တော်အတိုင်း မလစ်မလပ် မယုတ်မလွန် စေရ နေ့ညအမြဲနှုတ်ဆိုး သွင်း၍ စီရင်ထမ်း ရွက်ရမည်၊ အမိန့် တော် ကိုမတည်၊ ပေါ်လျှောင့်ကွက်၍အ ရေး တော်မ ပြေမကုန်လစ်လပ်ကြန့်ကြာ ရှိရလျှင် ဗိုလ်မှူး စစ်ကဲနား ခံတပ် ရေး အကွပ်အကြပ် ခေါင်း အကြီး မြင်း စီး မြင်း ခေါင်း တစုတို့နှစ်ခွန်း ချေရမည်မမှတ်နှင့်၊ ကြီး စွာ သောအကျပ် တော်ကိုခံရမည်။

(သက္ကရာဇ်၁၂၁၃ခုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော်၁၄ရက် ၁၈ နေ့ March ပြည့် အောက်မြန်မာ 1852 စဉ် ကြောင်း ၊ ဟံသာဝတီ ကြောင်း ၊ ပုသိန် ကြောင်း ၊ မည်ဝတီ ကြောင်း ပြန် တစ်း ကြီး အစုစု လေး လွှာကိုတလွှာစီ ရေး ပြီး လျှင်စာ ရေး တော်ကြီး မောင် သစ်သို့အမိန့် တော် ရေး မောင်း လူက လေး အပ်သည်၊ မောက်သစ်ကသက္ကလတ်အိတ် နှင့်ထည့်၍ဆိုင်ရာအပ်သည်)။

(မျိုး ကြည့်၊ ပု၊ ၀၀၃၂)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ရေ မြေအသွင်ဆန်းဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူမား ဂွင်လက်နက်စကြာဃ ခင်အသွင်ဘဝဂွင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အာ
မိန့် တော်ရှိသည်၊ ဓညဝတီ ကြောင်း ချီလက်ဝဲဝင်း မှား သတိုး မင်း ကြီး မင်း လွှ
မဟာမင်း ခေါင်ကိုဇိုလ်မှား ၊ ရဲဘက်မြင်း တပ်ဇိုလ်မဟာမင်း ထင်မင်း ကျော်
ကိုလက်ဝဲစစ်ကဲ၊ ရွှေပြည် သေနတ်ဇိုလ်မဟာအိန္ဒမင်း ကျော်ကိုလက်ယာစစ်ကဲ၊ကင်း
ထား ကုလား ပျိုသေနတ်ဇိုလ်မဟာမင်း လွှမင်း ထင်ရဟန္တာ၊ မဟာမင်း လွှတိမ်
ကြား မင်း ခေါင်တို့ကိုနား ခံခန့်ထား ၍ ရဲဘက်မြင်း အမှုထမ်း လူဝဝ၆၊ကင်း
ထား ကုလား ပျိုအမှုထမ်း လူ၂၄၀၊ နောက်ဝန်း ကျင်အမှုထမ်း လူ၁၀၀၊ ရွှေပြည်
သေနတ်အမှုထမ်း လူ၂၀၀၊ နောက်ဝင်း ဘုန်း တော်ဖြစ်အမှုထမ်း လူဂဝ၊ ယင်း
တော်မျိုအမှုထမ်း လူ၁၀၀၊ ပင်း မြိုအမှုထမ်း လူ၁၅၀၊ လှိုင်း တက်မြိုအမှုထမ်း၅၀၊
မြေလတ်မြို့ရွာအမှုထမ်း လူ၃၁၀၅၊ ဘုန်း တော်ဖြစ်အစုအမှုထမ်း လူ၅၀၊ ဝန်းသို
မြိုအမှုထမ်း လူ၁၅၀၊ အမြောက်အစုသား ၁၂၊ စုစုလူ၅၀၀၀ ကျော်ကိုအုပ်ချုပ်၍
အောင်လံဂ၊ အောင်စည်၄၊ အောင်မောင်း ၄၊ သေနတ်၊ ထား လွဲ၊ အမြောက်
စိန်ပြောင်း ၊ အမြောက်စေ့၊ စိန်စေ့၊ ခဲယမ်း မီး ကျောက်များ နှင့်တပ်ကိုဂို
ယာအစုံစည်း ကြပ်ပေး အာဝပြီး လွှင်သူပုန်ကုလား အင်္ဂလိပ်အမျိုး သား တို့ကိုတို့က်ခိုက်
ဘမ်း ဆီး သတ်ညှစ်ရမည်ဖြစ်၍ ရွှေဘဝါး တော် အောက်ချီတက် စေသည်၊ အလှင်အမြန်
ချီသွား ပြီး လွှင်လမ်း ခရီး ဟ လျှောက်မြို့ရွာများ မှာအဂွင်မပေး သည်ကိုသစ်သီး
တလုံး ဟင်း ဂွက်တချပ်ကို မှုမဆွတ်မခူး မလုမယူ စေနှင့်၊ တပ်ပါဆင်မြင်း များ ကို
လည်း လမ်း ခရီး ကမစီး မနင်း စေနှင့်၊ ဝလင် အောင် ကျွေး မွေး စေ၊ ဒီဌ
သုတမျိုမင်္ဂလာရှိသည့်အချိန် အရာများ ကိုသာ မြော စေ၊ မျိုမင်္ဂလာမရှိသည့်စကား
မ ပြော မဆို စေနှင့်၊ အမှုထမ်း ရဲမက်လက်နက်ကိုင်တို့ကို ဖဲ၊ ကြွေအိုး၊ အရက်၊ က ဇော်
လှော်စာ၊ စိမ်ပင်၊ ဘင်း ၊ ဘိန်း ၊ ယစ်မျိုး နှင့်စပ်သည်များ ကို မ သောက်မစေး
မကစားစေနှင့်၊ နိုင်နင်း အောင်ကွပ်ညှပ်ရမည်၊ တပ် တော်ချရပ်တိုင်း လည်း
တပ်မှူး စစ်ဆဲနား ခံတပ် ရေး အကွပ်အကြပ်တို့ခံ၊ ခါးချပ်ခါ ဇိုလ်တဲသို့ ရောက် စေ၊
ညည့်ကိုလည်း တချက်တီး တိုင် အောင်လှပ် ရေး ကြီ ရေး များ ကိုညွှန်ကြိုး တိုင်ပင်ရမည်၊
ဇိုလ်မှူး စစ်ကဲနား ခံအကွပ်အကြပ်တို့မှာလည်း တဝက်အိပ်လွှင်တဝက် စောင့် နေ စေ၊

တည်ည့်သုံး ယံ မောင်း ကြေး နင်း ခတ်၍လှည့်ပတ်နှိုး ဆော် စောင့် နေထမ်း ဂွက်
ကြ စေ၊ သင်း တို့ စစ်ကူ စစ် ထောက် ပေါက် ရောက်သောသည်လမ်း ပေါက်လမ်း ဝ
မှာ း ကို မပြတ် ထောက်လှမ်း စုံစမ်း စေ၊ တပ် တော် စခန်း ချရပ်တိုင်း လည်း
ရတနာသုံး ပါး သောသနာ တော် စောင့်နတ်သမာ ဒေဝနတ် လော စောင့်နတ်
တောင် စောင့်နတ်ဂန္ဓစိုး ဘုမ္မစိုး နတ်မြတ်တို့အား ထမင်း မုန့်ယိုအချိုအဆိမ့်
ဆေး ကွမ်း လဘက်အုန်း ငှက် ပျောအမွေး အထုံတို့ဖြစ်တင်လျှပသပူ ဇော်ပြီး လျှင်
သောသနာ တော်အညစ်အကြေး ရန်အလွေး ဖြစ် သောသူပုန်အင်္ဂလိပ်ကုလား လူမျိုး
တို့ကိုလ ဓယောက်မကျန်အကုန်အစင်ရှင်အရေး တော်ပြီး ပြေလွယ်မည်အကြောင်း ဆု
တောင်း ပဋ္ဌနာပြု၍တင်လျှရမည်၊ ဓညဝတီမြို့သို့ ရောက်လျှင် ထောက်လှမ်း စုံစမ်း
၍အလုံး အရင်း ဗိုလ်ထပ်နှင့်တကွ ချီတက်တိုက်လှန်သင့်သည်၊ မချီမတက်နှလုံး ရည်နှင့်
သာပြီး ပြေသင့်သည်မှာ း ကို ချင့်ချိန်၍ စီရင်ထမ်း ဂွက်ရမည်နှလုံး ရည်နှင့်မပြီး
မပြေဗိုလ် ခြေအင်အား နှင့်တကွတိုက်လှန်သိမ်း ယူရမည့်အရေး အကြောင်း ထင်
မြင်လျှင် ရွေဘဝါး တော် အောက်ကပါသည့်ရဲမက် တော်အမှထမ်း လု၅ဝဝဝ ကျော်
တို့ကို ဗိုလ်စစ်ကဲနား ခံခန့်ထား ၍တလုံး တဝတည်း တိုက်ခိုက်လုပ်ကြသင့်သည်၊ ခွဲဝေ
တိုက်ခိုက်လုပ်ကြသင့်သည်မှာ း ကိုယ်ခိုင်း တိုင်ပင်၍တိုက်လှန်လုပ်ကြရမည်၊ စစ်ရေး
စစ်မှုဆိုသည့်အရာသည် စစ်ဦး စစ်စ ကောင်း မှစစ်လယ်စစ် နှောင်း ကောင်း
မည်၊ ထွေး တော မြောက်မြင်စီရင်ခန့်ထား ၍အမှတော်ကို ဖြောင့် ဖြောင့်ဝိုး ဂိုး
ကြိုး စား အား ထုတ်ထမ်း ဂွက်မည့်သူတင်း တင်း ကြပ်ကြပ်ကွပ်ညှပ်တိုက်လှန် စေသင့်
သူကို ရွေး ချယ်ပြီး လျှင်မဆိုင်း မရပ် ဆော ဆောလျှင်လျှင်ရွပ်ရွပ်ခွံခွံလုပ်ကြသိမ်း
ယူသင့်သည်၊ ရပ်ရပ် နေ နေအခြေအမြစ်နှင့်သိမ်း ယူသင့်သည်အရေး ကို ထောက်၍
တိုက်လှန်လုပ်ကြထမ်း ဂွက်ရမည်၊ အရေး အကြောင်း ဂိုသမ္ဘကို မပြတ်ကြား သိ တော်
မူရအောင်မြင်း ထောက်လှ ထောက်နှင့်ဂိုဒိုး သံ တော်ဦး တင်လာ စေ၊ ခန့် တော်
မူသည့်ဗိုလ်မှူး တပ်မှူး သူရဲသူခက်ရဲမက်လက်နက်ကိုင်တို့ ကျေး ဇူး သစ္စာ တော်မြတ်ကို
စောင့်သိ၍ သစ္စာမထမ်း မဂ္ဂင်ဆုတ်ခွါသွေဖီ ရှောင်လွဲ သော်စစ်မှုက်နှာကွက်
သော်မည်သည့်မဆိုသတ်တန်သူကိုသတ်၊ ဖြတ်တန်သူကိုဝင်၍ဖြတ်၊ အရေး တော်ရှုအောင်
ကြိုး စား အား ထုတ်စွန့်စား ထမ်း ဂွက်ရာထူးဝင်ပွဲလမ်း ရသူတို့ကိုလည်း ရသည့်ပွဲ

လမ်း ထမ်း ဂည်ဂွက် ဂည်အာ လျောက်သူ ကောင်း ပြုတော်မူမည်၊ အစုအငန်း အမည်အာ ဂည်မှတ်သား၍ လျောက်၊ ငါ့ရွှေဘုန်း တော်မြတ် ကြောင့်ဗိုလ်မှူး တပ်မှူး သူရဲသူခက် ရဲမက်လက်နက်ကိုင်တို့မပင်မပန်း အင်္ဂလိပ်ကုလား လူမျိုး တို့ကို ရွှေလက် တော် ရောက် မည်အမှန်ဖြစ်သည်၊ တိုက်ပွဲတွင် ဂသည်ဆင်ကြီး မြင်း ကြီး အမြောက်စိန် ပြောင်း သေနတ်မင်း ဘဏ္ဍာဆိုင်သည်မျှား ကိုချန်လှပ်၍ကုန်သမျှကွဲနှေး အဝတ်အစား ရွှေငွေ ဥစ္စာပစ္စည်း များ မှာဂသူတို့လက်ဂယူစေ၊ အရေး တော် ပြေကုန်လျင်မည်သူကို အုပ်ချုပ်စောင့်နေရစ်စေအမိန့် တော်မြတ်နှင့်ခန့်ထား၍ ခေါ် တော်မူမသိမီး ရုံး ဂသည်ဘဏ္ဍာအဂာများ ကို ဆောင်ယူပြီး လျင်အုပ်စည်း မပျက် စေရတပ်စဉ်အ တိုင်း ရွှေဘဝါး တော် အောက်ပြန်လာရမည်၊ အဂည်အ လျောက် ရွေး ကောက်ခန့် ထား သည်နှင့်အညီဆင့်ဆိုစီရင်ထမ်း ရွက်ရန်ဂို့သမျှကို ငါ့အမိန့် တော်အတိုင်း မလစ် မလပ်မယွင်မလွန် စေရ၊ နေ့ညအမြဲနှလုံး သွင်း၍ စီရင်ထမ်း ရွက်ရမည်၊ အမိန့် တော်ကို မတည် ပေါ် လျော့ငဲ့ကွက်၍အ ရေး တော်မ ပြေမကုန်လစ်လပ်ကြဂို့ရလျင် ဗိုလ်မှူး စစ်ကဲနား ခံတပ် ရေး အဖွဲ့အကြပ် ခေါင်း အကြီး မြင်း ခေါင်း မြင်းစီး တစုတို့နှစ်ခွန်း ချေရမည်မမှတ်နှင့်၊ ကြီး စွာ သောအာဏာပိုင် တော်ကို ခံရမည်။

သက္ကရာဇ်၁၂၁၃ခုနှစ် ပေါင်း လပြည့် ကျော်၁၄ရက် နေ့ (ပြည့် အောက်မြန်မာ 18 March 1852 စဉ် ကြောင်း၊) ဟံသာဝတီ ကြောင်း ၊ ပုသိန် ကြောင်း ၊ ဓညဝတီ ကြောင်း ပြန် တမ်း ကြီး လေး ယွာကိုတယွာစီ ရေး ပြီး လျင်စာ ရေး တော်ကြီး မောင်ဆစ်သို့ အမိန့်တော် ရေး မောင်လုက လေး အပ်သည်၊ မောင်ဆစ်ကသက္ကလတ်အိတ်နှင့်ထည့် ၍ဆိုင်ရာအပ်သည်။

( မှီး ကြည့်၊ ပု၊ ၁၀၃၂ )

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလွ သော ရေ မြေအသွင်ဆန္ဒန်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ရှင်လက်နက်စကြာသခင်အသွင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အ
ဖိန့် တော်ရှိသည်၊ သူပုန်ကုလား အင်္ဂလိပ်အမျိုး သား တို့ကိုတို့က်ခိုက်ဘ်မ်း ဆီး သတ်
ညှစ်သိမ်း ယူဆက်သ ရမည် ရွှေဘဝါး တော် အောက်ကချီတက် စေသည့်မြို့ရွာအစုအဖွ
ထမ်း လက်နက်ကိုင်လူဂဝဝဝ ကျော်မှာ တောင်တွင်း ကြီး မြို့ဝန်မင်း ရဲမင်း
ခေါင် ကျော်ကိုဗိုလ်မှူး ၊ ရွှေပြည်ဂန် အောင်မြင်း တပ်ဗိုလ်မဟာမင်း လွမင်း
ခေါင်သူရိန်ကိုလက်ဝဲစစ်ကဲ၊ ရွှေပြည်ဂန် အောင်မြင်း တပ်ဗိုလ်မဟာမင်း ထင်
ကျော် ခေါင်ကိုလက်ယာစစ်ကဲ၊ ရမည်း သင်း ဗိုလ်မဟာမင်း ကျော်မင်း ခေါင်၊
ပင်း တလဲဗိုလ်မဟာမင်း လွန်ဒုဂာတို့ကိုနာ း ခံ၊ မင်း ခေါင်ရဂာ၊မင်း
ခေါင်သူရိန် ကျော်တို့ကိုဗိုလ်တပ် ရေး ခန့်ထား ၍ တောင်တွင်း ကြီး မြို့အမှုထမ်း
လူဥဝဝဝ၊ ရွှေပြည်ဂန် အောင်မြင်း အစုအမှုထမ်း လူဂဝဝဝ၊ ပင်း တလဲမြို့
အမှုထမ်း လူ၅ဝဝ၊ ရမည်း သင်း မြို့အမှုထမ်း လူ၅ဝဝများ နှင့်မုတ္တမမြို့ရှိရင်း
အမှုထမ်း လူဂဥဝဝ၊ တောင်ငူမြို့အမှုထမ်း လူဂဝဝဝ၊ ရွှေကွင်မြို့အမှုထမ်း လူ
၅ဝဝ၊ စစ်တောင်း မြို့အမှုထမ်း လူ၅ဝဝ၊ ကျောက်မော်မြို့အမှုထမ်း လူ၅ဝဝ၊
ပေါင်း ၃ဂဝဝစုစုလူဂဝဝဝများ ကိုချစ်အုပ်၍ အောင်လံဂ၊ အောင်စည်၄၊
အောင်မောင်း ၄၊ သေနတ်ထား လံအမြောက်စိန် ပြောင်း ၊ အမြောက် စေ့
စိန် စေ့၊ ခဲယမ်း မီး ကျောက်များ နှင့်ဆေး သမား ဂ၊ ဆတ္ထာဂ၊ စစ်ကိုယ်ပါ
အစုံစည်း ကြပ် ပေး အပ်ပြီး လျှင် ရွှေဘဝါး တော် အောက်ကချီတက် စေသည်၊ အလျင်
အမြန်ချီသွား ပြီး လျှင်လမ်း ခရီး ဝ၊ လျှောက်မြို့ရွာများ မှာအရှင်မ ပေး သည့်
ဥစ္စာသစ်သီး တလုံး တင်း ဂွက်တချပ်ကိုမှုမဆွတ်မခူး မလူမယူ စေနှင့်၊ တပ်ပါဆင်
မြင်း များ ကိုလည်း လမ်း ခရီး ကမစီး မနင်း စေနှင့်၊ ဝလင် အောင် ကျွေး မွေး
စေ၊ ဒီဌသုတန္ဒိမင်္ဂလာဂိုသည့်အချင်း အရာများ ကိုသာ ပြောဆို စေ၊ ဒွိမင်္ဂလာ
မဂိုသည့်စကား ကိုမ ပြောမဆို စေနှင့်အမှုထမ်း ရဲမက်လက်နက်ကိုင်တို့ကိုဖဲ၊ ကြွေအံ၊
အရက်၊ ကဇော်၊ လွှဲစာ၊ စိန်ပင်၊ ဘင်း ၊ ဘိန်း ၊ ယစ်မျိုး နှင့်စပ်သည်များ
ကိုမ သောက်မစား မကစား စေနှင့်၊ နိုင်နင်း အောင်ကွပ်ညှပ်ရမည်၊ တပ်
တော်ချရပ်တိုင်း လည်း တပ်မှူး စစ်ကဲနာ း ခံတပ် ရေး အကွပ်အကြပ်တို့ခိုး လုံခိုး

ချပ်ခါဗိုလ်တဲသို့ ရောက် စေ၊ ညဉ့်ချက်တီး ကသည်တချက်တီး တိုင် အောင်လုပ် ရေး
ကြ ရေး များ ကိုညွှန်ကြား တိုင်ပင်ရ မည်၊ ဗိုလ်များ စစ်ဆင်နာ ခံတပ် ရေး အတွက်
အကြပ်တို့မှာလည်း တဝက်အိပ်ချင်တဝက် စောင့် နေ စေ၊ တညည်သုံး ယံ မောင်း
ကြေး နင်း ခတ်၍လည်ပတ်ခြင်း ဆော် စောင့်နေထိန်း ရွက်ကြ စေ၊ သင်း တို့စစ်
ကူစစ် ထောက် ပေါက် ရောက်သောသည်လိမ်း ပေါက်လိမ်း ဝများ ကိုမပြတ် ထောက်
လှမ်း စုံစမ်း စေ၊ တပ် တော်စခန်း ချရပ်တိုင်း လည်း ရတနာသုံး ပါး သာသ
နာ တော် စောင့်သမာ ဒေဝနတ် တော စောင့်နတ် တောင် စောင့်နတ်ဂုဏ်ကြီး
ဘုမ္မစိုး နတ်မြတ်တို့အား တမင်း မုန့်ယိုအချိုအဆိမ့် ဆေး ကွမ်း လဘက်အုန်း ငှက် ပျော
အစေ့ အဆုံတို့ဖြင့်တင်လျှောဆပ ဇော်ပြီး လျှင်သာသနာ တော်အညစ်အကြေး ဂုန်
အလွေး ဖြစ် သောသူပုန်အင်္ဂလိပ်ကုလား လူမျိုး တို့ကိုတ ယောက်မကျန်အကုန်အစင်
ရှင်အ ရေး တော်ပြီး ပြေလွယ်မည့်အကြောင်း ဆု တောင်း ပဌနာပြု၍တင်လျှောရ
မည်၊ မုဆိုးမဖြိုသို့ ရောက်လျှင် ထောက်လှမ်း စုံစမ်း ၍အလုံး အရင်း ဗိုလ်တပ်နှင့်
တကွနီတက်တိုက်လှန်သင့်သည်၊ မနီမတက်နှလုံး ဂုဏ်နှင့်သာပြီး ပြေသင့်သည်မှာ
ကိုချင့်ချိန်၍စီရင်ထိမ်း ရွက်ရ မည်၊ နှလုံး ဂုဏ်နှင့်မပြီး မ ပြေဗိုလ် ခြေအောင်အား
နှင့်တကွတိုက်လှန်သိမ်း ယူသင့်သည့်အ ရေး အ ကြောင်း ထင်မြင်လျှင် ရွှေဘဝါး တော်
အောက်ကပါသည့်ရဲမက် တော်ရှေ့ဝဝ ကျော်မုဆိုးမဖြိုတွင်ရှိနှင့်သည့်အမှုထိမ်း လု
ပ်ခဝဝ ကျော်စုစုလုံးဂဝဝဝကိုဗိုလ်စစ်ကဲနာ ခံတပ် ရေး ခန့်ထား ၍တလုံး တ
ဝတည်း တိုက်ခိုက်လုပ်ကြသင့်သည်မှာ ကိုညွှန်ကြား တိုင်ပင်၍တိုက်လှန်လုပ်ကြံရ မည်၊
စစ် ရေး စစ်မှုဆိုသည့်အရာသည်စစ်ဦး စစ်စ ကောင်း မှစစ်လယ်စစ် နောင်း
တောင်း မည်ထွေး တော မြောက်မြင်စီရင်ခန့်ထား ၍အမှု တော်ကို ဖြောင့် ဖြောင့်
ဖိုး ဖိုး ကြိုး စား အား ထုတ်ထမ်း ရွက်မည့်သူတင်း တင်း ကြပ်ကြပ်ကွပ်ညှပ်တိုက်လှန်
စေသင့်သူကို ရွေး ချယ်ပြီး လျှင်မဆိုင်း မရပ် ဆော ဆောလျှင်လျှင် ရွပ်ရွပ်ချွံချွံသိမ်း
ယူသင့်သည်၊ ရပ်ရပ် နေ နေအ ခြေအမြစ်နှင့်သိမ်း ယူသင့်သည့်အ ရေး ကို ထောက်၍
တိုက်လှန်လုပ်ကြံထမ်း ရွက်ရ မည်၊ အ ရေး အ ကြောင်း ဤသမ္မကိုမပြတ်ကြား သိ တော်
မူရ အောင်မြင်း ထောက်လှ ထောက်နှင့်ရှိနိုး သံ တော်ဦး တင်လာ စေ၊ ခန့် တော်
မူသည့်ဗိုလ်များ စစ်ကဲနာ ခံတပ် ရေး တပ်များ သူရဲသူခက်ရဲမက်လက်နက်ကိုင်တို့ ကျေး

ဇူး သစ္စာ တော်မြတ်ကို စောင့်သိ သစ္စာမထိမ်း မလွတ်ဆုတ်ခွါသွေဖီ ရှောင်
လွဲသော်စစ်မှန်ဘာသာတရား သော်မည်သည်မှ မဆိုသတ်တန်သူကိုသတ်ဖြတ်တန်သူကို ငြင်း၍
ဖြတ်၊ အရေး တော်ရဲအောင်ကြိုး စား အား ထုတ်စွန့်စား ထိမ်း ကွပ်ရာတွင်
ပွဲလမ်း ရဲသူတို့ကိုလည်း ရဲသည့်ပွဲလမ်း ထိမ်း ရည်ကွပ်ရည်အ လျောက်သူ ကောင်း
ပြု တော်မူမည်အစုအဝန်း အရည်နှင့်မှတ်သား၍ လျောက်၊ ငါ့ရှေ့ဘုန်း တော်မြတ်
ကြောင့်ဗိုလ်မှူး တပ်မှူး သူရဲသူခက်ရဲမက်လက်နက်ကိုင်တို့မပင်မပန်း အင်္ဂလိပ်ကု
လား လူမျိုး တို့ကို ရွေလက် တော်သို့ ရောက်မည်အမှန်ဖြစ်သည်၊ တိုက်ပွဲထွင်ရသည့်
ဆင်ကြိုး မြင်း ကြိုး အ မြောက်စိန် ပြောင်း သေနတ်မင်း ဘဏ္ဍာနှင့်ဆိုင်သင့်သည်
ကိုမှန်လွဲ၍ကုန်သမျှကဲ့နွား အဝတ်အစား ရွှေငွေဥစ္စာပစ္စည်း များ မှာရသူ
တို့လက်ရယူစေ၊ အရေး တော် ပြေကုန်လျင်မည်သည်ကိုအုပ်ချုပ်စောင့်နေရစ်စေ
အမိန့်တော်မြတ်နှင့်ခေါ် တော်မူမှသိမ်း ငုံး ရသည့်ဘဏ္ဍာအရာများ ကို ဆောင်
ယူပြီး လျှင်အုပ်စည်း မပျက်စေရ၊ တပ်စခန်းအတိုင်း ရွှေဘဝါး တော် အောက်ပြန်လို
ရမည်၊ အရည်အ လျောက် ရွေး ကောက်ခန့်ထား သည်နှင့်အညီဆင့်ဆိုစီရင်ထိမ်း ကွပ်
ရန်ရှိသမျှကိုတဲ့အမိန့် တော်အတိုင်း မလစ်မလပ်မယုတ်မလွန်စေရ၊ နေ့ညအမြဲနှုတ်ဆိုး
သွင်း ၍ စီရင်ထိမ်း ကွပ်ရမည်၊ အမိန့် တော်ကို မတည် ပေါ် လော့ငဲ့ကွက်၍အ ရေး တော်
မ ပြေမကုန်လစ်လပ်ကြောင်ရှိရလျှင်ဗိုလ်မှူး စစ်တဲနား ခံတပ်ရေး အဖွဲ့ပါအကြပ်
ခေါင်း အကြီး မြင်း ခေါင်း မြင်း စီး တစုတို့နှစ်ခွန်း ရေရမည်မမှတ်နှင့်၊ ကြီး

စွာ သောအပ်တော်ကိုခံရမည်။



သက္ကရာဇ်၁၂၁၃ခုတန်ခူး လဆန်း ၁ရက် နေ့လွှတ်တော်ကြီးလခံမဝင်မီ
ကျောက်မော်မင်း ကြီး ၊ စစ်တောင်း မင်း ကြီး ၊ ကျောက်ပန်း ထောင်း
မင်း ကြီး၊ (သုံး ဆယ်မင်း ကြီး များ မှာပြသအစီရင်ခံပြီး လျှင်စာ ရေး တော်ကြီး
ဦး ကွမ်း သို့အပ်သည်၊ ဦး ကွန်း တသက္ကလတ်အိတ်နှင့်ထည့်၍ဆိုင်ရာအပ်သည်)။

( မှိုး ကြည့်၊ ပု၊ ၁၀၃၂ )

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ရေ မြေအဂ္ဂ ဉာဏ ဆန္ဒ ဆင် မင်း သခင် ဆင်ဖြူမျာ း ဥ ဇင်လက်နက် စကြာ သခင်အသျှင်ဘဝဥ ဇင် မင်း တရား ကြီး ဘုရား အာ မ ဏ် တော်ရှိသည်၊ သံ တော်ဆင့် မင်း ကြီး မဟာ မင်း လွှတ် ခဲ့ ယာ (ဦး သင်) ကို အထွင်း ဝန် ခန့် တော်မူသည်၊ လို့ ခန့် တော်မူ ကြောင်း လည်း သံ တော်ဆင့် မင်း ကြီး မဟာ မင်း လွှတ် ခဲ့ ယာ (ဦး သင်) သည် ကျေး ဇူး သမ္ဘာ တော်နှစ် ပါး ကို စေါင့် သိ ရှိ သော စွာ အမှု တော်ကို ဖြောင့် ဖြောင့် ရှိး ရှိး ကျိုး စား အား ထုတ် ထမ်း ရွက် သော ကြောင့် အမည် နေ ရာ အ ဆောင် အ ရွက် အထိုက် အလိုက် သ နား ပြု စု ခန့် ထား တော်မူသည့် အတိုင်း အမှု တော်ကို မ သွေ မ ဖီ ကျိုး စား အား ထုတ် စိတ် ပါ ကိုယ် ပါ ထမ်း ရွက် စီ ရင် သည်၊ စီ ရင် သူ့ ယ် စီ ရင် ခင်း အလုံး စုံ ကို လည်း ကွမ်း သိ နား လည် သ ဘော အား သဖြင့် ယုံ မှတ် သ နား တော်မူသည့် ကျွန် တော်မျိုး ဖြစ် သော ကြောင့် အထွင်း ဝန် ခန့် တော်မူသည်၊ အထွင်း ဝန်ဆိုသည့် အ ရာ သည် ငါ အသျှင် ဧကရာဇ် မင်း မြတ် တို့ထွင် အထွင်း တော်စီ ရင် သူ့ ယ် စီ ရင် ခင်း မှ စ၍ ပြည် ရေး ရွာ မှ အလုံး စုံ ကို ကုန်ထွင် ပြ လည် အောင် လျှောက် ထား ပြန်ဆို စီ ရင် ရ သော သူ ဖြစ် သည်၊ ဓ မ္မ ဝတ်၊ ရာ ဇ ဝတ်၊ လော က ဝတ် အ ကြောင်း သုံး ပါး ကို မှ မ်း သိ နား လည် သည့် နှင့် အညီ ရှေး အထွင်း ဝန် တို့ ခန့် ထား စီ ရင် သည့် ဓ လေ့ နန်း ဝိုး ထုံး စံ ကို ထောက်၍ ခန့် ထား စီ ရင်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၁၄ ခု ဝါ ခေါင်လပြည့် ကြာ သ ပတ် နေ့ နာ း 3 August ခင်ပြား ထွင် 1852 ပြန်။

(မ လွှေး လှ စိန်စု၊ ကုန်း ကား ခ ရု မိ ရှ၊ ၁ ဝ ရ)

မုဏ္ဍမကြောင်း ချီဇိုလ်မှူး တောင်တွင်းကြီး မြို့ဝန်မင်း ရဲမင်း ခေါင် ကော်ကို
ဝန်ကြီး (သတိုး မင်း ကြီး မဟာမင်း လွသီဟသူ၊) သတိုး မင်း လွ မဟာသီဟသူ၊ သတိုး သုဓမ္မ
မဟာ မင်း ခေါင်၊ သတိုး မင်း ကြီး မဟာသက် တော်ရှည်တို့နှင့်ဘက်၍ ဝန်ကြီးခန့်၊
သဏ္ဌရာဇ်ဝင်ချုပ်ခေါင်လပြည့် ကော်ဂုဏ် နေ့နာ၊ ခံမဟာမင်း တင်မင်း
4 August 1852
လှရာဇာတွင်ပြန်။

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ရေ မြေအာဏာဆန့်နှံ့ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူမှား ရှင်လက်နက်စကြာသခင်အသင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အ
မိန့် တော်ရှိသည်၊ မုဏ္ဍမကြောင်း ချီဇိုလ်မှူး တောင်တွင်း ကြီး မြို့ဝန်မင်း ရဲ
မင်း ခေါင် ကော်ကို ဝန်ကြီး ခန့် တော်မူသည်၊ ဘို့ခန့် တော်မူ ကြောင်း လည်း
မုဏ္ဍမကြောင်း ချီဇိုလ်မှူး တောင်တွင်း ကြီး မြို့ဝန်မင်း ရဲမင်း ခေါင် ကော်
သည်မင်္ဂလာအိမ် တော်စံ တော်မူစဉ်ကပင် ကျေး ဇူး သစ္စာ တော်နှစ်ပါး ကို စောင့်
သိ ထို သစ္စာအမှု တော်ကိုထမ်း ရွက်သည်၊ ရွှေလက်ထက် တော်တွင်လည်း မ သွေမဖီ
အမှု တော်ကို ဖြောင့်ဖြောင့်ဂိုး ဂို့ ကြီး စား အား ထုတ်ထမ်း ရွက်သည်ဖြစ်၍အ
မည် နေဂျအ ဆောင်အရွက်အတိုက်အလိုက်သင့်၊ ပြုစု တော်မူသည်၊ အတွင်း မှူမှစ၍ခပ်
သိမ်း သောစီရင်ဘွယ်စီရင်ခင်း အလုံး စုံကိုကျွမ်း သိနား လည်သဖူအထူး သမြင့်ယုံ
မှတ်သနား တော်မူသည်ကျွန် တော်များ ဖြစ် သော ကြောင့်မင်း ညီမင်း သား မှား
တော်မတ် တော်ကျွန် တော်များ အပေါင်း တို့ထွင်အ ကြောင်း အရည်ကို ရွေး ချယ်စီ
စစ်၍အဂ္ဂမဟာ သေနာပတိအာဏာပကြီး အကိုင်ကြီး တို့အရာနှင့်ဝန်ကြီး ခန့် တော်
မူသည်၊ ဝန်ကြီး ဆိုသည့်အရာသည်ငါးအသင်ကေရာဇ်မင်း မြတ်တို့ထွင်ရာဇဋ္ဌာန်
ရွှေပြည် တော်ကြီး မှစ၍အခြေအရုံများ သောတိုင်း နိုင်ငံအနီး အဝေး ပြည် ရေး
ရွာမှုခပ်သိမ်း သောစီရင်ဘွယ်စီရင်ခင်း အလုံး စုံကို မျော် ထောက်၍သာသနာ
တော်ထွန်း ပပွင့်လင်း ကြောင်း အကျိုး စီး ပွါး တော်များ၍သား တော်အစဉ်
မြေး တော်အဆက်တိုင်း ကား နိုင်ငံ ထော်စည်ပင်သာယာ ကြောင်း များ ကိုအမြဲ
နှလုံး သွင်း၍ ဓမ္မဝတ်၊ ရာဇဝတ်၊ လောကဝတ်အ ကြောင်း သုံး ပါး ကိုကျွမ်း သိ
နား လည်သည်နှင့်အညီ ရွှေး အဂ္ဂမဟာ သေနာပတိတို့အင်္ကို ထောက်၍ဝန်တို့နှင့်
ညီညွတ်စွာခန့်ထား စီရင်။

4 August 1852

သက္ကရာဇ်၁၂၁၄ခုတိုခေါင်လပြည့်ကျော်၅ရက်နေ့ကျောက်မော်မင်းကြီး ကိုဝန်မင်းကြီး နှစ်ပါးကိုလျောက်ပြီးလျှင်နေ့ညီလာခံစုံတွင်ဓင်းတုန်းမင်းကို အဓိန့်တော်ခံပြီး စာရေးကြီးဦးထွန်း၊ စာရေးငယ်းကိုအစ်သည်။

(မှီးကြည့်၊ ပု၊ ၆၁၉၊ ကုန်းတားဥစ္စာ၇၊ ၁၀၇)

ငကြီး ကိုဝန်ကြီး အရာခန့်သူ ကောင်း ပြုတော်မူ၍ဟံသာဝတီ ကြောင်း အရေး
တော်ထွင်အချုပ်အခုပ်ခန့်ထား ထမ်း ရွက် စေသည်ကိုရာဇဝတ် တော် ကြောင်း
ကိုမထောက်မ ကြောက်တပ်ပါရဲမက် တော်မြို့ကျေး ရွာများ ကိုမအုပ်မကွပ်နိုင်
အရေး တော်ပျက်၍ဆုတ်ခွါသူဖြစ်သည်၊ ထင့်ကိုအရာအထူး စား ကျေး မြို့ရွာအ
အုပ်အထိန်း ရှိသည်များ ကိုနှုတ်၍တပ်ဦး ဘော်မျိုင်ယသား ထမ်း နှင့်ထမ်း ရွက်
စေ၊ ဟံသာဝတီ ကြောင်း ချီတက်ထမ်း ရွက် စေသည်ဗိုလ်စုတပ်စုမြို့ဝန်မြို့အုပ်မြို့
သူကြီး တပ်ပါရဲမက်တို့မှာ ကျောက်ပန်း တောင်း မြို့စား သတိုး သုဓမ္မမဟာမင်း
ခေါင်ကိုဗိုလ်မှူး ဗိုလ်ချုပ်ခန့်၍ကုလား သုပုန်တို့ကိုတိုက် ဖျက်သတ်ညှဉ်စေသိမ်း ယူဆက်သ
စေ၊ အောက်တပြင်မြစ်စဉ်မြို့ကျေး ရွာမှာမြို့ရွာအင်အား ကို ထောက်၍ထမ်း
ခြေရွက် ခြေအကြီး အအုပ်ခန့်ထား ထမ်း ရွက်ရန်ရှိသည်များ ကိုအရေး ကိုချင့်
ချိန်ပြီး လွှင်ဗိုလ်မှူး ကျောက်ပန်း တောင်း မြို့စား ဝန်ကြီး သတိုး သုဓမ္မမဟာ
မင်း ခေါင်ကခန့်ထား စည်း ကြပ်ထမ်း ရွက် စေ၊ ဓညဝတီ ကြောင်း ၊ ပုသိန်
ကြောင်း ၊ မုတ္တမ ကြောင်း ချီထက်ထမ်း ရွက် စေသည့်တပ်စုကိုလည်း တံသာဝတီ
ကြောင်း ချီဗိုလ်မှူး ကျောက်ပန်း တောင်း မြို့စား သတိုး သုဓမ္မမဟာမင်း
ခေါင်ကလှမ်း ကမ်း ဆင့်ဆို စေ၊ ဓညဝတီ ကြောင်း ချီဗိုလ်မှူး လက်ဝဲဝင်း တော်
မှူး သတိုး မင်း ကြီး မင်း လွှမဟာမင်း ခေါင်မှာဗိုး ကာလမြစ် ရေ ချောင်း
မြောင်း ပြည့်လွှမ်း သည့်အခါဖြစ်သည်၊ အုပ်ချုပ်ရင်း စကု၊ စလင်း ၊ လယ်ကိုင်း
မင်း တုန်း တောင်စဉ်ခုနစ်ခရိုင်မြို့ကျေး ရွာများ ကအမှုထမ်း လူတို့ကိုချန်
ထား ၍ကုန်အစုအမှုထမ်း မြစ်စဉ်မြို့ရွာအမှုထမ်း လူတို့နှင့်အုပ်ချုပ်ပြီး လွှင်တံ
သာဝတီ ကြောင်း ဗိုလ်မှူး ကျောက်ပန်း တောင်း မြို့စား ဝန်ကြီး သတိုး သုဓမ္မ
မဟာမင်း ခေါင်တပ်မှာဆင့်ဆိုရာနာခံထမ်း ရွက် စေ။

သက္ကရာဇ်၁၂၁၄ခုတိ၊ခေါင်လပြည့် ကျော်၁၁ရက် နေ့နံ့း ခံစ မြောင်မှူး 10 August 1852
မဟာမင်း လွှသိန်သူတင်ပြန်။

( မိုးကြည့်၊ ပု၊ ၆၁၀တွဲန်း၊တာ၊၁၉၆၇၊ ၁၀၀ )

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလ သော ရေ မြေအသွင်ဆန်ခြင်းဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ပွင်လက်နက်စကြာသခင်အသွင်ဘဝပွင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အ
ဖိန့် တော်ရှိသည်၊ ဟံသာဝတီ ကြောင်း ချီတက်ထမ်း ပွက် စေသည့်ဗိုလ်စုတပ်စုမြို့ဝန်
မြို့အုပ်မြို့သူကြီး တပ်ပါရဲမက်တို့မှာ ကျောက်ပန်း တောင်း မြို့စား ဝန်ကြီး သတိုး သု
ဓမ္မမဟာမင်း ခေါင်ကိုဗိုလ်မှူး ၊ လက်ဝဲဝင်း မှူး ဝန်သိုမြို့စား သတိုး မင်း ကြီး
မင်း လွမဟာမင်း ခေါင်းပြည် ပွေ တောင်မြို့ဝန်သတိုး မင်း ကြီး မဟာမင်း လွ
မင်း ခေါင် ကျော်တို့ကိုစစ်ကဲ၊ မြေထဲမြို့အုပ်ဗိုလ်မဟာ ဇေယ ကျော် ခေါင်၊ မဟာ
မင်း ကျော်တို့ကိုနား ခံ၊ စာ ရေး ကြီး မဟာမင်း လွမင်း ကျော်မင်း တင်၊
မင်း ကြီး မဟာမင်း ကျော်ရဟန္တာတို့ကိုဗိုလ်
တပ် ရေး ခန့်၍ ပွေဘဝါး တော် အောက်က ပေး အပ်သည့်လက်နက်ကိုင် ၂၄၀၀၊
သူ ကောင်း ဖြစ်ထမ်း ၅၅၀၊ နှစ်စု ၂၉၅၀၊ တပ် ဆောင်အ မြောက် ၃၅၊ စိန်
ပြောင်း ၁၀၀၊ အ မြောက် စေ့ ၃၅၀၀၊ စိန် ပြောင်း စေ့ ၁၀၀၀၀၊ မီး
ကျောက်ပြား ရေ ၁၀၀၀၀၊ ခဲလုံး ရေ ၅၀၀၀၀၊ ယမ်း ပြီး ချိန် ၅၀၀၀ ၊
ကန့်ချိန် ၅၀၊ လက်ချောင်းချိန်၅၀ က်သ ချိန် ၅၊ သံ မက်သံ ချိန် ၂၀၊ အောင်လံ ၁၀၊
အောင်စည် ၁၀၊ အောင် မောင်း ၁၀၊ မီး ပါအိုး ၁လုံ ၃၊ ပန်း ဘဲကြိမ်း ဘို ၂
လုံ ၁၀၊ လက်သမား ၁၀၊ ဆက်သ ၁၊ သမား ၁၊ အခါပေး ပုဏ္ဏား ၂၊ ဗြိုဟ်
ပု ဇော်ပုဏ္ဏား ၂၊ တပ်ကဗိယ အစုံအလင်စီရင်စည်း ကြပ် ပေး အပ်ခန့်ထား ချီ
သွား စေ ကြောင်း သည်လက်နက်နိုင်ငံ တော်ဖြစ် သောဟံသာဝတီ၊ မုဗ္ဗမ၊ သံလင်၊
ဒဂ၊ ပုသိန်မြို့ရွာများ သို့ထိပါး နှောက်ပွက် နေသည့်သူပုန်ကုလား အင်္ဂလိပ်အမျိုး
သား တို့ကိုတ ဝေါက်မကုန်ဘဲ ဆီး သတ်ပြစ်သိမ်း ယူဆက်သ ရမည်ဖြစ်၍ အောက်
တပြင်မြို့ကျေး ပွာများ မှာမြို့ပွာအင်အား အ လျောက်ထမ်း ခြေပွက် ခြေအကြိုး အ
အုပ်ခန့် (ထား ထမ်း ပွက်ရန်ရှိသည်များ ကိုအ ရေး ကိုချင့်ချိန်ပြီး ပွင်ဗိုလ်မှူး
ကျောက်ပန်း တောင်း မြို့စား ဝန်ကြီး သတိုး သုဓမ္မမဟာမင်း ခေါင်ကခန့်ထား
စည်း ကြပ်ထမ်း ပွက် စေ၊ ဓါး လွဲ သေနတ်အ မြောက်စိန် ပြောင်း စွဲကိုင်သူတို့မှာ
မပြတ်ပြင်ဆင်ပွတ်သတ် စေ၊ အ ရေး အ ကြောင်း မရှိသည်ကို မပြစ်မ နောက် စေ
နှင့်၊ တပ်မှူး စစ်ကဲ နား ခံအထွဝ်အကြပ်တို့ မပြတ်ကြည့်ရှု၍ ကောင်း မွန် အောင်

ပြုလုပ်စေ၊) သေနတ်မီး မောင်း မတောင်း ပုက်စီး ယိုယွင်း ဗိုလ်ချင်စွဲကိုင်သူတို့ ကိုအပြစ်နှင့် လျော်အောင်စီရင်၊ တပ်တော်ချုပ်လျင်လည်း စစ်ကဲနား ခံတပ်မှူး အကွပ်အကြပ်တို့ဓါး ဆိုး ချပ်ခါဗိုလ်တဲသို့စည်း ဝေး ၍ည၄ချက်တီး ကသည်၁ချက်တီး တိုင် အောင်လုပ် ရေး ကြံ ရေး မှား ကိုညီနှိုင်း တိုင်ပင်ရမည်၊ တပ်မှူး စစ်ကဲနား ခံတပ် ရေး အကွပ်အကြပ်တို့မှာလည်း တဝက်အိပ်လျင်တဝက် စောင့်နေ စေ၊ တည်သည်သုံး ယဲ့ မောင်း ကြေး နင်း ခတ်၍လည်ပတ် စောင့်နေထမ်း ဂွက်ကြ စေ၊ အ ရေး အကြောင်း ကို ထောက်၍သင့်ရာအရပ်က နေပြီး လျင် ဒွေ့ချီတပ်စုရဲမက်လက် နက်ကိုင်နှင့်အ ရေး တော်ပြီး ပြေတန်သည်ဗိုလ် ခြေအလုံး အရင်း နှင့်တကွချီတက် တိုက်လဲသင့်သည်မချီမတက်နှလုံး ရည်နှင့်သာပြီး ပြေသင့်သည်မှား တိုချင့်ချိန်၍စီ ရင်ထမ်း ဂွက်ရမည်။ နှလုံး ရည်နှင့်မပြီး မပြေဗိုလ် ခြေအင်အား နှင့်တကွတိုက် လဲသိမ်း ယူဆက်သရမည်အကြောင်း ထင်မြင်လျင် ရွေ့ဘဝါး တော် အောက်က ပေး အပ် တော်မူသည့်ရဲမက်လက်နက်ကိုင် ဒွေ့ချီတပ်စုဗိုလ်တို့နှင့်ရှိသည့်ရဲမက်လက်နက်ကိုင် တို့ကို ပေါင်း စည်း ၍တလုံး တဝတည်း တိုက်လဲလုပ်ကြသင့်သည်ခွဲ ဝေတိုက်ခိုက်လုပ်ကြသင့် သည်မှား ကိုညီနှိုင်း တိုင်ပင်၍အ ရေး တော်ပြီး ပြေလွယ် အောင်တိုက်လဲလုပ်ကြထမ်း ဂွက်ရမည်၊ စစ် ရေး စစ်မှုဆိုသည်အရာသည်တစ ကောင်း မှဆယ်စ ကောင်း မည် ထွေး တော မြော်မြင်စီရင်ခန့်ထား ၍အမှုတော်ကို ဖြောင့် ဖြောင့်ဖိုး ဖိုး ကြိုး စား အား ထုတ်ထမ်း ဂွက်မည်သူတင်း တင်း ကြပ်ကြပ်ဂွပ်ညှပ်တိုက်လဲ စေသင့်သူကို ရွေး ချယ်၍ မဆိုင်း မရပ်ရပ်ရပ်ခွံ့ခွံ့လုပ်ကြသိမ်း ယူသင့်သည်ရပ်ရပ် နေ နေအ ခြေမြစ်နှင့်သိမ်း ယူသင့်သည်အ ရေး ကို ၁ထောက်၍တိုက်လဲလုပ်ကြထမ်း ဂွက်ရမည် အ ရေး အကြောင်း ဗိုလ်မှူကိုမပြတ်ကြား သိ တော်မူရ အောင်ကြည်း ကြောင်း ရေ ကြောင်း မြင်း တော် လေ တော်ကိုဆင့်ကဲထား ၍ဗိုလ်ခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်မှား နှင့်သိသာ လောက်သည်ကိုသင့်ရာဆက်ပို့ စေ၊ တပ် တော်တလုနှင့်မပြတ်ကြား သိ တော်မူရ အောင် လျှောက်ထား လာ စေ၊ သင်း တို့က စစ်ကူစစ် ထောက် ပေါက် ရောက်သာသည်လမ်း ပေါက်လမ်း ဝမှား မှာလည်း မပြတ် ထောက်လှမ်း စုံစမ်း စေ၊ ခန့် တော်မူသည့်ဗိုလ်မှူး တပ်မှူး စစ်ကဲနား ခံတပ် ရေး သူရဲသူခက်ရဲမက် လက်နက်ကိုင်တို့ ကျေး ဇူး သစ္စာ တော်မြတ်ကို စောင့်သိ ရှိ သေစ္စာမထမ်း မရွက်

ဆုတ်ခွါသွေဖီ ဂွေးငင်လွဲ သေဝံစစ်မှုက်နှာကွက် သေဝံမည်သမူမဆိုသတ်တန်သူကိုသတ်
ဖြတ်ထန်သူကိုငင်၍ဖြတ်အ ရေး တော်ဂုဏ်ကြီး စား အား ထုတ်စွန့်စား ထမ်း
ဂွက်ဂုဏ်ထွင်ပွဲလမ်း ဂုသူတို့ကိုလည်း ဂုသည့်ပွဲလမ်း ထမ်း ဂွည်ဂွက်ဂုည်အ လျောက်သူ
ကောင်း ပြုတော်မူမည်၊ အစုအငန်း အမည်အဂုည်နှင့်မှတ်သား ၍ လျောက်၊ ငါ့
ဂွေဘုန်း တော်မြတ် ကြောင့်ဗိုလ်မှူး တပ်မှူး သူဂဲသူခက်ဂဲမက်လက်နက်ကိုင်တို့ကို မ
ပင်မပန်း အင်္ဂလိပ်အမျိုး သား တို့ ဂွေလက် တော်သို့ ရောက်၍အ ရေး တော် ပြေ
ကုန်မည်အမှန်ဖြစ်သည်၊ တိုက်ပွဲထွင်ဂုသည်ဆင်ကြီး မြင်း ကြီး အ မြောက်စိန် ပြောင်း
သေနတ်မင်း ဘဏ္ဍာနှင့်စပ်သည်ကိုချန်လှပ်၍ကုန်သမ္ဘာရိန္ဒား အဝတ်အစား ဂွေ ငွေ
ပစ္စည်း များ မှာဂုသူတို့လက်ဂုယူ စေ၊ အ ရေး တော် ပြေကုန်လျှင်မည်သမူကိုအုပ်
ချုပ်စောင့် နေရစ် စေအမိန့် တော်မြတ်နှင့် ခေါ် တော်မူမှသိမ်း ငုံး ဂုပည့်
ဘဏ္ဍာအဂုာ များ ကို ဆောင်ယူပြီး လျှင်အုပ်စည်း မပျက်တပ်စဉ်အတိုင်း ဂွေဘဝ်း
တော် အောက်ပြန်လာဂုမည်၊ အထူး သဖြင့်ယုံမှတ်သား တော်မူသည့်ကျွန် တော်
များ ဖြစ်၍အဂုည်အ လျောက် ဂွေး ကောက်ခန့်ထား သည်နှင့်အညီဆင့်ဆို စီရင်ထမ်း
ဂွက်ဂုန်ဂွိသမ္ဘကိုငဲ့အမိန့် တော်အတိုင်း မလစ်မလပ်မယုတ်မလွန် စေဂု နေ့ညအမြဲ
မလုံး သွင်း ၍ စီရင်ထမ်း ဂွက်ဂုမည်၊ အမိန့် တော်ကိုမတည် ပေါ် လျော့ဲ့ကွက်၍အ
ရေး တော်မ ပြေမတုန်လစ်လပ်ကြောင်ဂွိဂုလျှင်ဗိုလ်မှူး တပ်မှူး စစ်ကဲနား ခံဗိုလ်
တပ် ရေး အကွပ်အကြပ် ခေါင်း အကြီး မြင်း ခေါင်း မြင်း စီး တို့နှစ်ခွန်း ချေဂု
မည်မမှတ်နှင့်ကြီး ဗွာ သေအာကွပ် တော်ကိုခံဂုမည်။

သက္ကရာဇ်၁၂၁၄ ခု တော်သလင်း လဆန်း ၂ ဂုက် နေ့ညီလာခံဝင်လွှတ်တက်
ထွင်မင်း တုံး မင်း ၊ ကျောက်မော်မင်း ကြီး ၊ ကျောက်ပန်း တောင်း မင်း
ကြီး ၊ ကျီဝန်မင်း ကြီး သုံး ပါး အစုံအညီထွင်ဝန် တောက် တော် တောလိယမြို့စား
ဆင့်၍နား ခံ တော်စ မြောင်မှူး အပ်၍သွင်း သည်ခုဂုက် နေ့ပြန်တမ်း ခံဝန်
ကြီး မင်း ငုံး ထွင်း ထွင်အ နောက်ကမြို့ဝန် ၂ ၊ အ ဂွေတမြို့ဝန် ၂ ၊ အ နောက်နှာ
ရောင်ကဗိုလ်မှူး အဂုာဂွိစုံညီပြန်တမ်း ကိုနား ခံ ပြောကြီး မှူး ဘတ်သည်။

(မြို့ ကြည့်၊ ပု၊ ၆၁၀၊ ကုန်း၊ တာ၁၃၆၇၊ ၁၀၀-၉)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ရေ မြေအဿင်ဆန္ဒန်ဆင်မင်း သခင် ဆင်ဖြူမှား ရွှင်လက်နက်စကြာသခင်အဿင်ဘဝရွှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အဖန့် တော်ရှိသည်၊ မဟာမင်း ကျော်မင်း ထင်ကိုဆင်ဝန်ခန့် တော်မူသည်၊ သို့ခန့် တော်မူ ကြောင်း လည်း မဟာမင်း ကျော်မင်း ထင်သည် ကျေး ဇူး သစ္စာ တော် နှစ်ပါး ကို စောင့်သိ ထိ သေ စွာအမှု တော်ကိုကျိုး စား အား ထုတ်စီတ်ပါကိုယ်ပါထမ်း ရွက်သည်၊ ဆင်၏လက္ခဏာကိုကျမ်း သိန း လည်သသူဖြစ်သည်၊ ဒေ့ သို့လည်း ခန့်ထိုး တော်မူသမ္မအမှု တော်ကိုကုန်ထွင် အောင်ထမ်း ရွက်မည့်သူယုံမှတ်သနား တော်မူ သည့်ကျန် တော်မျိုး ဖြစ် သော ကြောင့်ဆင်ဝန်ခန့် တော်မူသည်၊ ဆင်ဝန်ဆိုသည့်အ ရာသည် ငါအဿင်ဇကရာဇ်မင်း မြတ်တို့ထွင်ဆင်သည်လက်နက် တော်ကြီး ဖြစ်သည်၊ ဝင်း ဆင်တော်စီးဆင် တော် ရွေး ဆင် တော်ထမ်း ဆင် တော်မှစ၍အရပ်ရပ်ဆင် တော် များ ကိုမြက်စားရေ သောက်အာအိပ်အာ နေ ဖြောင့်မှန် အောင်ဦး စီး နောက်ပဲ့ တို့ကိုမပြတ်ကြည့်ရှုနှိုး ဆော်၊ မြက်စာတိုင်ကျမြို့ရွာသူကြီး တို့ကဆင် တော်မှား မှာ ပေး အပ် တော်မူသည့်အတိုင်း မှန်ကန် အောင်ချိန် ပေး ၄စ၊ ဦး တိုင်ပဲ့တိုင်နှင့် ထွေး ရေ၍မ ပေး မ ကျွေး စေနှင့်၊ မြက်စာတိုင်ပြင်ဦး စီး နောက်ပဲ့တို့က သာလွန်၍မ တောင်း စေနှင့်၊ ဆင်စာရီမြက်စစ်တို့ကိုဆို၍ကြည့်ရှုမှတ်သား စေ၊ စီး တော်ဆင် တော်ဝင်း ဆင် တော် ရွေး ဆင် တော်ထမ်း ဆင် တော်မှား သည်အ ဆိုပ်အ နေမြက်စားရေ သောက်မမှန်၍ တောသို့ချထား သင့်သည့်အရာကိုလည်း တော သို့ချထား စေ၊ ဦး စီး နောက်ပဲ့တို့သင်း တို့ ဝပ်ရွာမှာ နေချင်၍မ ချမထား သင့် သည်အရာကိုချထား ပါမည်အစီရင်ခံ သော်လည်း မ ချမထား စေနှင့်၊ အတွင်းတင်း ကုတ်ပြင်တင်း ကုတ် အောက်မှာ ချည်ထား သည့်စီး တော်ဆင် တော်ဝင်း ဆင် တော် မှစ၍ ရွေး ဆင် တော်ထမ်း ဆင် တော်မှား ကို ဦး စီး ပဲ့ နောက်တို့လုံလပြု၍ မှတ်သတ် မှား ကျွေး သည့်မ မွေး မ ကျွေး သည်အမှုဆင်စာရီဦး စီး နောက်ပဲ့ဆင် ဆေး သ မား ထို့ကြောင့် နေ့မပြတ်ကြည့်ရှု စောင့် နေသည်မ စောင့် နေသည်မှား ကိုလည်း ကြပ် ကြပ်မပြတ်ကြည့်ရှုနှိုး ဆော်၊ မိန်း သစ်ဆင် တော်ရှိလျှင်လည်း သင့်သည့်သူတို့ကိုဦး ပဲ့ ခန့်၍ကြည်း နှိပ် ရေနှိပ်အိမ်အဝင်အထွက်ရှင်္ဃာ အောင်စီး နင်း သွန်သင် စေ၊ သို့ မှား ကိုအမြဲနှုတ်သုံး သွင်း ၍ကြည့်ရှုနှိုး ဆော်ရမည်၊ ဆင် တော်ဦး စီး နောက်ထိုင်

မှစ၍ဆင်နှင့်ဆိုင်သမျှအမှုထမ်း တို့ကိုအမှုတော်ကိုထမ်း ကုန်နိုင်၍လုပ်စား ဆောင်စား စီး ပွါး ဖြစ် အောင်မစ၊ ဆင်အမှုထမ်း ထွင်တရား စကား အရွက်အတင်ဖျီလျှင်လည်း ကြီး သည့်စကား ကိုငယ် အောင်၊ ငယ်သည့်စကား ကိုပ ပျောက် အောင်ဂ တိသို့မလိုက်ညီညွတ်စွာစီရင်။

15 October 1852

သတ္တရာဇာဝ၂၁၄ခုတန် ဆောင်မုန်း လဆန်း ၄ရက် ဓနုပုခန်း မင်းကြီး၊ ကောင်း တုံဖြိုစား မင်း ကြီး ၊ ယင်း တော်မင်း ကြီး ၊ ဝန် ထောက် တော်မင်း ကြီး မဟာသကြိန် ဒွေအစီရင်ခံ၍ဆင်ဝန် ( မင်း ကြီး မဟာသခံ်ယာ ) ကို ပေး အပ်သည့်နည်း မင်း ကြီး မဟာမင်း ကျော်မင်း တင်ကို ပေး အပ်သည်။

( မှီး ကြည့်၊ ပု၊ ၆၁၈ )